

ΕΘΝΙΚΟ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ
2013-2014 έως 2015-2016

ΑΘΗΝΑ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Περιεχόμενα

Σύνθεση ΟΜΕΑ ΤΕΑΠΗ	3
Πρόλογος	4
1. Σχετικά με τη διαδικασία Εσωτερικής Αξιολόγησης του ΤΕΑΠΗ	7
2. Σύντομη παρουσίαση του ΤΕΑΠΗ	9
3. Προγράμματα Σπουδών	23
3.1. Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ).....	23
3.2. Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών	46
3.2.1. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών ΣπουδώνI.	46
ΠΜΣ «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα» - Κοινό ΠΜΣ ΤΕΑΠΗ ΕΚΠΑ & UCL ΙοΕ	
3.2.2. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών ΣπουδώνII.	72
ΠΜΣ «Ειδική Αγωγή»	
3.2.3. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών III.....	91
ΔΔΠΜΣ «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας για την Εκπαίδευση»	
3.2.4. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών IV	99
«Συμβουλευτική Ψυχολογία και Συμβουλευτική στην Εκπαίδευση, την Υγεία, την Εργασία»	
3.3. Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών	113
4. Διδακτικό έργο	127
5. Ερευνητικό έργο	152
6. Σχέσεις με κοινωνικούς/πολιτιστικούς/παραγωγικούς (ΚΠΠ) φορείς	162
7. Διοικητικές υπηρεσίες και υποδομές.....	170
8. Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης.....	181
9. Συμπεράσματα και προοπτικές	190

Σύνθεση ΟΜΕΑ ΤΕΑΠΗ

Πρόεδρος: Εύη Ζαμπέτα

Μέλη: Νέλλη Ασκούνη

Θάλεια Δραγώνα

Δήμητρα Κατή

Μαίρη Λεοντσίνη

Δήμητρα Μακρυνιώτη

Βασίλης Τσάφος

Διοικητική Υποστήριξη ΟΜΕΑ: Αναστασία Γόντικα

Βασιλική Κολατσού

Πρόλογος

Σκοπός αυτής της έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης (ΕΑ) είναι να αποτυπώσει, στο μέτρο του δυνατού, το σύνολο του έργου που επιτελεί το Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΑΠΗ) του ΕΚΠΑ, έτσι ώστε τόσο το ίδιο το Τμήμα όσο και το ΕΚΠΑ να μπορέσει να αποτιμήσει κριτικά την ποιότητα του παραγόμενου έργου λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες κοινωνικές, οικονομικές και νομοθετικές/θεσμικές συγκυρίες. Αυτό σημαίνει ότι α) η αξιολόγηση της ακαδημαϊκής μονάδας αποκτά πραγματικό νόημα μόνο αν εξεταστεί σε συνάρτηση με τον ευρύτερο εκπαιδευτικό θεσμό και τις κοινωνικές και θεσμικές αλλαγές που τον διέπουν και τον προσδιορίζουν και β) η αξιολόγηση συνιστά διαδικασία, με την έννοια ότι βρίσκεται σε ανοιχτή και διαρκή συνομιλία με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της κοινωνίας και του ρόλου που καλείται να παίξει εντός της το Πανεπιστήμιο γενικά και το ΤΕΑΠΗ ειδικότερα.

Η συγγραφή της έκθεσης στηρίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια τα οποία όμως, καθώς οι ακαδημαϊκές δομές μεταβάλλονται ή και πλήττονται από την συνεχιζόμενη οικονομική και κοινωνική κρίση, οφείλουν να επαναπροσδιορίζονται έτσι ώστε να ενσωματώνουν μεταβολές, αδυναμίες, αντιστάσεις ακόμη και τυχόν αντιφάσεις. Σε διαφορετική περίπτωση, αν δηλαδή δεν ανταποκρίνονται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα της συγκεκριμένης ακαδημαϊκής δομής, υπάρχει ο κίνδυνος θεωρούμενα ως αντικειμενικά, γενικά και ποσοτικοποιήσιμα κριτήρια να οδηγήσουν σε μια παραπληρητική απεικόνιση και άρα παραπλανητική κριτική αποτίμηση της ακαδημαϊκής μονάδας.

Οι δυσκολίες που συναντήσαμε κατά τη συγγραφή της παρούσας ΕΑ μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Στην απουσία μιας εμπεδωμένης κουλτούρας αξιολόγησης η οποία θα την καθιστούσε σημαντική και κρίσιμη επί της ουσίας καθώς θα ενέπλεκε την υπό αξιολόγηση μονάδα σε μια ενεργητική και αναστοχαστική διαδικασία και παράλληλα θα την αναδείκνυε σε ισότιμο συνομιλητή της Πολιτείας.
- Στην απουσία ενός ρητά διατυπωμένου και κυρίως συνεκτικού θεωρητικού υπόβαθρου σύμφωνα με το οποίο τα υιοθετούμενα κριτήρια και η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων τους θα ήταν δυνατόν να εξεταστούν και να αναλυθούν. Η έμφαση σε κριτήρια διεθνούς συγκρισιμότητας των ιδρυμάτων, παρά την αναγκαιότητά τους, δεν θα πρέπει να αναπτύσσεται εις βάρος της ανάδειξης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, προβληματικών σημείων και των αναγκαίων αναθεωρήσεων στη δομή και λειτουργία της ακαδημαϊκής μονάδας.
- Στο γεγονός ότι, όπως και η ΕΑ της ακαδημαϊκής χρονιάς 2012-13, η επικαιροποίησή της για τις χρονιές 2013-14 και 2014-15, έτσι και η παρούσα, η οποία καλύπτει αναλυτικά την περίοδο από το 2013 έως το 2016, πραγματοποιείται σε μια μεταβατική περίοδο, μια περίοδο ανασυγκρότησης του εκπαιδευτικού τοπίου γενικά και του ακαδημαϊκού τοπίου ειδικά. Με δεδομένα τη θεσμική στροφή προς το διεθνές μοντέλο της σύνδεσης της ακαδημαϊκής δραστηριότητας με την κοινωνία και κυρίως με την παραγωγή και την οικονομία, το νέο θεσμικό πλαίσιο που μόλις αρχίζει να εφαρμόζεται το τρέχον ακαδημαϊκό έτος, την εμφάνιση προ των πυλών σοβαρών και

δυσεπίλυτων ζητημάτων (όπως για παράδειγμα είναι για το ΤΕΑΠΗ το ζήτημα της παιδαγωγικής επάρκειας, της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών), αλλά και τις έντονες και συνεχιζόμενες επιπτώσεις της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς, η συγγραφή της έκθεσης επιχειρείται σε ένα περιβάλλον πολύπλοκο, ρευστό και εν μέρει άγνωστο. Η παραδοχή αυτή ενώ από τη μια μεριά υπογραμμίζει την κρισιμότητα της παρούσας αξιολόγησης από την άλλη μοιάζει να την καθιστά εκ των πραγμάτων ανεπαρκή

- Στη νοοτροπία της διοίκησης να μη λαμβάνει υπόψη της, όπως έχει δείξει η εμπειρία, την όποια έκθεση Αξιολόγησης, εσωτερικής ή εξωτερικής, κατά το σχεδιασμό της πολιτικής.

Στη δομή αυτής της έκθεσης ΕΑ ακολουθούμε, σε γενικές γραμμές, τις επιλογές της ΑΔΙΠ αλλά τροποποιούμε αιτιολογημένα κάποια από τα κριτήρια που χρησιμοποιούμε. Η δομή παραμένει η ίδια ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να παρακολουθήσει την εξέλιξη του ΤΕΑΠΗ (σύγκριση με τις εκθέσεις ΕΑ από το έτος 2008-09, με τα δεδομένα όλων των προηγούμενων χρόνων, που έχουν αποθηκευτεί στην ηλεκτρονική βάση της ΜΟΔΙΠ-ΕΚΠΑ, καθώς και με την έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης του 2013). Πιστεύουμε έτσι ότι η παρουσίαση και ανάλυση που ακολουθεί θα προσφέρει πληροφορίες που εξυπηρετούν τους ακόλουθους στόχους:

1. Την επισήμανση σημείων/παραγόντων που συμβάλλουν στην υλοποίηση του έργου, αναδεικνύουν τα επιτεύγματα και τις καινοτομίες που έχουν εισαχθεί και τέλος, που υπογραμμίζουν τα πεδία επαναπροσανατολισμού του ΤΕΑΠΗ, και ως εκ τούτου θα πρέπει να ενισχυθούν ή να διατηρηθούν.
2. Την επισήμανση σημείων/παραγόντων που εμποδίζουν ή δημιουργούν προβλήματα στην υλοποίηση του έργου, στην εισαγωγή καινοτομιών, και στον επαναπροσανατολισμό του Τμήματος και ως εκ τούτου θα πρέπει να βελτιωθούν ή να τροποποιηθούν.
3. Τη διατύπωση υποθέσεων με βάση τις οποίες θα μπορούσαν να δρομολογηθούν ενέργειες διαχείρισης των αρνητικών παραγόντων και ανάληψης πρωτοβουλιών, όπου είναι εφικτό, προς αυτή την κατεύθυνση.
4. Τη λήψη αποφάσεων, στη βάση των παραπάνω υποθέσεων, για αυτοτελείς δράσεις εντός του ΕΚΠΑ, όπου και εφόσον είναι εφικτό.
5. Τη διαμόρφωση της ακαδημαϊκής πολιτικής και στρατηγικής του Τμήματος.

Με τη λογική αυτή η παρούσα έκθεση ΕΑ αποτελεί ένα κείμενο αυτοαξιολόγησης σε μια περίοδο σύνθετων και πολυεπίδεδων αλλαγών, το οποίο παρουσιάζει την ταυτότητα της Ακαδημαϊκής Μονάδας ΤΕΑΠΗ, αποτυπώνοντας τα θετικά αλλά και τα αρνητικά χαρακτηριστικά της λειτουργίας της φροντίζοντας να τα συνδέσει με τη λειτουργία του Ιδρύματος ΕΚΠΑ, καταγράφοντας τις προοπτικές και τους στόχους της και το κρισιμότερο, καταγράφοντας κριτικά την πορεία των μεταβολών της.

Στη βάση αυτή τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματά της μπορούν να αξιοποιηθούν (όπως προβλέπει και ο νόμος) στη « λήψη αποφάσεων από τα αρμόδια όργανα σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας της Ακαδημαϊκής Μονάδας ή του Ιδρύματος». Μπορούν επίσης να συνεκτιμηθούν από το Ίδρυμα για τη διαμόρφωση

προτάσεων που θα καθοδηγήσουν τη λήψη αποφάσεων από την Πολιτεία. Τέλος, μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για την διατύπωση μιας θεωρίας/μοντέλου που περιγράφει την ακαδημαϊκή δυναμική, που με τη σειρά της/του θα μπορούσε να αναμορφώσει και την προτεινόμενη από την ΑΔΙΠ δομή της αξιολόγησης, τουλάχιστον στην προοπτική του 2020 (ορόσημο των μεταβολών που έχει προσδιορίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση).

Τα μέλη της ΟΜΕΑ ευχαριστούν θερμά τους/τις συναδέλφους του επιστημονικού, διδακτικού και διοικητικού προσωπικού του Τμήματος, που συνέβαλαν με ποικίλους τρόπους στη σύνταξη αυτής της έκθεσης. Ιδιαίτερα ευχαριστούμε το προσωπικό της Γραμματείας που διαχειρίζεται διοικητικά τα δεδομένα που απεικονίζουν τις μεταβολές του Τμήματος, τις συναδέλφους που έχουν στην ευθύνη τους τη διοίκηση των ΠΜΣ, που εποπτεύουν τις Πρακτικές Ασκήσεις του ΤΕΑΠΗ, που εποπτεύουν την κινητικότητα των φοιτητών/τριών μας, που προσφέρθηκαν να διαβάσουν και να σχολιάσουν το κείμενο.

Εκ μέρους της ΟΜΕΑ

1. Σχετικά με τη διαδικασία Εσωτερικής Αξιολόγησης του ΤΕΑΠΗ

Τα μέλη ης ΟΜΕΑ έχουν οριστεί από τη Γενική Συνέλευση του ΤΕΑΠΗ και είναι τα ακόλουθα: Ε. Ζαμπέτα (πρόεδρος), Κ. Ασκούνη, Θ. Δραγώνα, Δ. Κατή, Μ. Λεοντσίνη, Δ. Μακρυνιώτη και Β. Τσάφος.

Τα μέλη της ΟΜΕΑ συνεργάστηκαν με τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, με το διοικητικό και ερευνητικό προσωπικό καθώς και με φοιτητές/τριες. Τα δεδομένα της έκθεσης, ποσοτικά και ποιοτικά, προέκυψαν από:

Α. πληροφορίες που έδωσαν τα μέλη ΔΕΠ και μέλη του διοικητικού προσωπικού του Τμήματος γραπτά ή και προφορικά,

Β. τα στοιχεία των βάσεων δεδομένων που διατηρεί για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες το Πανεπιστήμιο,

Γ. τα στοιχεία που διατηρεί στα αρχεία της η Γραμματεία του ΤΕΑΠΗ για τους φοιτητές/τριες, το προσωπικό και τα προγράμματα σπουδών του Τμήματος,

Δ. την ανατροφοδότηση των μελών ΔΕΠ από την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου σε συνεργασία με τους/τις φοιτητές/τριες,

Ε. τα βιογραφικά του επιστημονικού και διδακτικού προσωπικού, τα οποία αποτυπώνουν τη διδακτική, επιστημονική και διοικητική του δραστηριότητα,

Ζ. αναζητήσεις σε βάσεις αποτύπωσης δεδομένων επιστημονικών δημοσιεύσεων (ERIC, SCOPUS, Google Scholar), από όπου τεκμηριώνεται εν μέρει η αναγνωρισιμότητα του επιστημονικού έργου,

Η. τα δεδομένα που αποθηκεύονται στην ιστοσελίδα του Τμήματος και αφορούν στη γενικότερη δραστηριότητά του,

Θ. αναζητήσεις στο διαδίκτυο, από όπου τεκμηριώνεται εν μέρει η αναγνώριση της ακαδημαϊκής και κοινωνικής εικόνας του Τμήματος.

Αξιοποιήθηκε τέλος και η διεθνής βιογραφία η σχετική με την αξιολόγηση των ακαδημαϊκών μονάδων. Οι διαδικασίες της αξιολόγησης συζητήθηκαν, τόσο στο πλαίσιο των Γενικών Συνελεύσεων του Τμήματος όσο και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Τη διαδικασία διευκόλυνε το γεγονός ότι ήδη από τις περιόδους 2011-12 και 2012-13 η συμμετοχή των φοιτητών/τριών στην αξιολόγηση του διδακτικού έργου παρουσίασε σημαντική αύξηση, τάση η οποία και συνεχίζεται με αυξομειώσεις και στα επόμενα ακαδημαϊκά έτη. Θετική, επίσης, στάση απέναντι στην αξιολόγηση παρατηρείται και ανάμεσα στα μέλη του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού. Οι δύο αυτές θετικές μετατοπίσεις μπορεί να εκληφθούν ως στοιχεία που δηλώνουν τη σταδιακή αποδοχή και οικειοποίηση των διαδικασιών αξιολόγησης από την ακαδημαϊκή κοινότητα του Τμήματος, παρά τις όποιες επιφυλάξεις ως προς την ουσιαστική αξιοποίησή της.

Ωστόσο και παρά τις προαναφερθείσες θετικές τάσεις, εξακολουθεί να επικρατεί ένα κλίμα γραφειοκρατικής απαξίωσης και αδιαφορίας για τα αποτελέσματα της ΕΑ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι κρίσιμες αλλαγές στη δομή και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης που δρομολογήθηκαν από το 2011 και ολοκληρώθηκαν θεσμικά το 2013 δεν έλαβαν καθόλου υπόψη τους την

οποιαδήποτε αξιολόγηση. Ακόμη και τα κριτήρια αναδιαμόρφωσης του χάρτη των ΑΕΙ της Ελλάδας που συνέταξε η ΑΔΙΠ (http://www.hqaa.gr/data1/ΚΡΙΤΗΡΙΑ_ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ_ΑΕΙ.pdf) δεν φαίνεται να έλαβαν σοβαρά υπόψη τις ΕΑ στις τελικές αποφάσεις.

Έτσι αυτή η γραφειοκρατική αντιμετώπιση α) συμβάλλει στη θεώρηση της αξιολόγησης ως μιας καθαρά τυπικής διαδικασίας και διοικητικής υποχρέωσης, με προκαθορισμένα και τυποποιημένα κριτήρια, τα αποτελέσματα της οποίας δεν αναδεικνύονται σε παράγοντα διαμόρφωσης εκπαιδευτικής πολιτικής β) καλλιεργεί και ενισχύει τη σύγχυση, την αδιαφορία και τις αντιστάσεις σε σχέση με την αξιολόγηση και γ) ευνοεί, αν δεν νομιμοποιεί, την απουσία ενός θεωρητικού υπόβαθρου, σύγχρονου και ευέλικτου, σύμφωνα με το οποίο τα κριτήρια αφενός θα αιτιολογούνται, εφόσον θα προκύπτουν από την ιδιαιτερότητα της κάθε ακαδημαϊκής μονάδας, του ρόλου και της εσωτερικής της δομής, και αφετέρου τα αποτελέσματα θα ερμηνεύονται και θα αξιοποιούνται.

Παρά την προαναφερόμενη απαξίωση με την οποία πολλές φορές περιέβαλε η πολιτεία τη διαδικασία, το ΤΕΑΠΗ επιχειρεί να εδραιώσει μια κουλτούρα εσωτερικής αξιολόγησης και ελέγχου της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου, η οποία σέβεται την ακαδημαϊκή του αποστολή, εγκαθιδρύει σχέσεις εμπιστοσύνης και συνεργασίας μεταξύ των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας και προάγει την επιστημονική φυσιολογία του Τμήματος. Έχοντας ήδη διαγράψει μία διαδρομή στην εισαγωγή των διαδικασιών αξιολόγησης το ΤΕΑΠΗ είναι σε θέση να αποτιμήσει αυτήν την πορεία και να αναστοχασθεί πάνω στους στόχους του στο σημερινό ακαδημαϊκό και κοινωνικό πλαίσιο.

Με βάση την εμπειρία από την παραπάνω διαδικασία προτείνουμε τα εξής:

1. Επειδή αντιλαμβανόμαστε τη σύνταξη της έκθεσης ΕΑ ως επιστημονικό έργο, το οποίο απαιτεί χρόνο και κόπο, θα πρέπει αυτό και να αναγνωρίζεται στους συντάκτες της αλλά και να γίνεται και από τους ίδιους αντιληπτό ως τέτοιο.
2. Είναι πρωταρχικής σημασίας και εξαιρετικά κρίσιμο για τη βιωσιμότητα των διαδικασιών αξιολόγησης να δημοσιοποιηθούν και να συζητηθούν στο εσωτερικό των Τμημάτων (μεταξύ διδασκόντων, ερευνητικού προσωπικού και φοιτητών) και Ιδρυμάτων όλες οι πτυχές της έτσι ώστε να είναι σαφής ο στόχος, η φιλοσοφία και η κατεύθυνση προς την οποία τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν. Είναι επίσης πρωταρχικής σημασίας τα κριτήρια αξιολόγησης, δηλαδή τα εργαλεία με τα οποία συντάσσεται η ΕΑ, να είναι μεν γενικευμένα ώστε να επιτρέπουν τη συγκρισιμότητα μεταξύ των ακαδημαϊκών μονάδων, αλλά να είναι ταυτόχρονα ευέλικτα ώστε να μπορούν να προσαρμόζονται στο χαρακτήρα της κάθε ακαδημαϊκής μονάδας. Αυτό σημαίνει ότι μια ουσιαστική διαδικασία αξιολόγησης θα πρέπει να αφήνει το περιθώριο στην ίδια την υπό αξιολόγηση ακαδημαϊκή μονάδα να εισάγει τα δικά της κριτήρια ή και να τροποποιεί τα ήδη δοσμένα. Μόνο έτσι η συγγραφή της ΕΑ θα αποκτήσει νόημα και το Τμήμα και για το Πανεπιστήμιο και θα έχει τη δυναμική να φέρει στην επιφάνεια επιτεύγματα και καινοτομίες, στόχους και ακυρώσεις, δυσκολίες και ανάγκες.

2. Σύνοψη παρουσίαση του ΤΕΑΠΗ

2.1. Γεωγραφική θέση του ΤΕΑΠΗ

Το ΤΕΑΠΗ εντάσσεται στο πιο κεντρικό και παλαιότερο πανεπιστήμιο της χώρας. Τα κτήρια που στεγάζουν τις διδακτικές, ερευνητικές και διοικητικές δραστηριότητές του βρίσκονται όλα στο κέντρο της πόλης, ειδικότερα στον ιστορικό πυρήνα του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ο πυρήνας αυτός εμπεριέχει σήμερα πέρα από τη Σχολή Επιστημών της Αγωγής όπου ανήκει το ΤΕΑΠΗ, τις Σχολές της Νομικής όπως και των Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, το ιστορικό κτήριο των Προπυλαίων όπου στεγάζεται η Πρυτανεία και η Σύγκλητος όπως και ένα κτήριο διοικητικών υπηρεσιών. Ο κεντρικός αυτός ιστός κτηρίων απέχει από την πλειονότητα των σχολών του Πανεπιστημίου Αθηνών, που στεγάζονται εκτός κέντρου ως επί το πλείστον στην Πανεπιστημιούπολη της περιοχής Ζωγράφου μαζί πλέον με το νευραλγικό για το πανεπιστήμιο Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας.

Πιο συγκεκριμένα, το Τμήμα στεγάζεται πρωτίστως στην οδό Ναυαρίνου 13^α, στο επονομαζόμενο Νέο Χημείο, ένα από τα ιστορικά κτίρια της Φυσικομαθηματικής Σχολής όταν βρίσκονταν ακόμη στο κέντρο. Συστεγάζεται εκεί με το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης αλλά και το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών. Το κτήριο αυτό φιλοξενεί πέρα από τις βασικές αίθουσες διδασκαλίας, εργαστήρια και τη γραμματεία. Σε κοντινή απόσταση λειτούργησαν κατά το 2013-2016 τρία κτήρια στην οδό Ιπποκράτους. Στην Ιπποκράτους 33 το ΤΕΑΠΗ συστεγάστηκε με το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης και τη Νομική Σχολή. Ειδικότερα, εκεί λειτούργησε η βιβλιοθήκη, ένα εργαστήριο, αίθουσες διδασκαλίας και γραφεία διδασκόντων. Στην Ιπποκράτους 31 φιλοξενήθηκαν κυρίως γραφεία διδασκόντων αλλά και ένα εργαστήριο, ενώ μικρό μέρος του κτηρίου αυτού αξιοποιείται και από το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης. Τέλος στο μεγαλύτερο χώρο της Ιπποκράτους 35 λειτούργησαν αίθουσες διδασκαλίας, δύο από τα μεταπτυχιακά προγράμματα και το αναγνωστήριό τους όπως και γραφεία διδασκόντων. Τα μεταπτυχιακά προγράμματα καθώς και τρία εργαστήρια μεταφέρθηκαν ωστόσο το 2015 στο κτήριο της οδού Σταδίου 5, το οποίο απέχει 15 λεπτά περίπου από το κεντρικό κτήριο της Ναυαρίνου.

Συνολικά ωστόσο, από το 2013 πραγματοποιήθηκαν σημαντικές μετακινήσεις δραστηριοτήτων σε νέους χώρους, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης προσπάθειας του ΕΚΠΑ να αξιοποιήσει ιδιόκτητους χώρους για να εξοικονομήσει χρήματα από την ενοικίαση κτηρίων. Αρχικά, το ΤΕΑΠΗ εγκατέλειψε το 2013 το υπό ενοικίαση κτήριο της οδού Χερσώνος, μετακινώντας τα Εργαστήρια Εικαστικών και Ψυχολογίας (το τελευταίο μετονομάστηκε αργότερα σε Συμβουλευτικής Ομηλικών και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Ανάπτυξης) σε ισόγειο κατάστημα της οδού Σταδίου 5, σε κτήριο ιδιοκτησίας του ΕΚΠΑ. Ακολούθησε τον Ιούλιο του 2015 η μετεγκατάσταση όλων των γραφείων υποστήριξης και σπουδαστηρίων των μεταπτυχιακών προγραμμάτων, εργαστηρίων, γραφείων και αιθουσών κυρίως από το ενοικιαζόμενο κτήριο της Ιπποκράτους 35 στον 7^ο όροφο της οδού Σταδίου 5. Τέλος, προβλέφτηκε μια νέα μετεγκατάσταση στα τέλη του 2016 με εγκατάλειψη αυτή τη φορά του κτηρίου της Ιπποκράτους 33 και μεταφορά όλων των χρήσεων σε

ιδιόκτητα κτήρια του ΕΚΠΑ ή άλλα μισθωμένα κτήρια. Επίσης προβλέφθηκε η συνένωση των βιβλιοθηκών του ΤΕΑΠΗ και του ΠΤΔΕ και η μετεγκατάστασή τους σε μισθωμένο κτήριο στη οδό Δραγατσανίου.

Οι μετακινήσεις αυτές έχουν κοστίσει πολύ χρόνο και κόπο στους/ις διδάσκοντες-ουσες, ειδικότερα σε δύο Προέδρους του Τμήματος κατά την περίοδο αυτή όπως και στα μέλη της Επιτροπής Κτηριακού. Οι εν λόγω διδάσκοντες επιφορτίστηκαν όχι μόνο με την αντιμετώπιση πολλών ουσιαστικών και τεχνικών ζητημάτων, αλλά ακόμη και με την εξεύρεση χώρων. Η προσφορά ενδιαμέσως εκ μέρους του ΕΚΠΑ ενός άλλου κτηρίου στην οδό Σταδίου δεν αποδείχτηκε ρεαλιστική και λόγω της μικρής του χωρητικότητας αλλά κυρίως της ακαταλληλότητάς του από στατική άποψη για δημόσια χρήση. Αποτιμώντας τις μετακινήσεις, εντοπίζουμε πάντως και μία σημαντική θετική επίπτωση για το ΤΕΑΠΗ ειδικότερα: Τα μεταπτυχιακά προγράμματα λειτουργούν πλέον σε μεγαλύτερους και καλύτερης κατάστασης χώρους. Ωστόσο, παραμένουν σοβαρά προβλήματα ασφάλειας, κλιματισμού και φθορών στα κτίρια του ΤΕΑΠΗ συνολικά, ακόμη και στο ποιοτικά καλύτερο όλων των κτηρίων, δηλαδή αυτό της Σταδίου.

Η στέγαση του Τμήματος στο κέντρο της Αθήνας θεωρούμε ότι ενέχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα για τη λειτουργία του. Στα πλεονεκτήματα προσμετρούμε τη σύνδεση του Τμήματος με την κοινωνική ζωή της πόλης. Θεωρούμε επίσης σημαντική τη δυναμική που του προσδίδεται από τη γειτνίαση με Σχολές που θεραπεύουν τις επιστήμες της κοινωνίας, στις οποίες ένα τμήμα εκπαίδευσης και αγωγής θεωρούμε ότι ουσιαστικά ανήκει. Δεν είναι άλλωστε τυχαία η συνδιοργάνωση μεταπτυχιακών προγραμμάτων με το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης όπως και με το Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Ενημέρωσης, στις οποίες θα επανέλθουμε σε άλλη ενότητα. Τέτοιες συνεργασίες είναι όχι μόνο γόνιμες επιστημονικά αλλά και αναβαθμίζουν κοινωνικά τις σπουδές εκπαίδευσης, οι οποίες έχαιραν παραδοσιακά χαμηλότερου κύρους μεταξύ άλλων γιατί δεν εντάσσονταν σε σπουδές πανεπιστημιακού επιπέδου όπως θα εξηγήσουμε και σε μετέπειτα ενότητα. Τέλος, εκλαμβάνουμε ως θετική την ένταξη του Τμήματος στο ζωντανό ιστό πανεπιστημιακών ιδρυμάτων του κέντρου, ο οποίος υπερβαίνει το Πανεπιστήμιο Αθηνών συμπεριλαμβάνοντας και το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών στην οδό Πατησίων όπως και τα ιστορικά κτήρια του Εθνικού Μετσόβειου Πολυτεχνείου.

Στις αρνητικές συνέπειες της λειτουργίας του Τμήματος στο κέντρο της πόλης προσμετρούμε, πρώτον, τις κοινωνικές εντάσεις που οδηγούν κατά καιρούς σε ζημιές και κλοπές, συχνότερα δε πλέον σε προληπτικό κλείσιμο κτηρίων για αποφυγή τέτοιων φαινομένων. Δεύτερο σημαντικό πρόβλημα είναι η παλαιότητα των κτηρίων, η οποία συνεπάγεται χώρους εν μέρει ακατάλληλους για ερευνητική και διδακτική εργασία και πάνω απ' όλα σοβαρά ελλείψεις σε ζητήματα ασφάλειας. Είναι ενδεικτικές οι ελλείψεις του κύριου κτηρίου της Ναυαρίνου. Στα δευτερεύοντα προβλήματά του μπορούμε να συμπεριλάβουμε από σπασμένα καθίσματα έως δυσλειτουργίες ανελκυστήρων. Στα πιο σοβαρά προβλήματα εντάσσεται, για παράδειγμα, η βλάβη στη γεννήτρια ηλεκτρικού ρεύματος της ΔΕΗ την άνοιξη του 2015, που επέβαλε παύση των μαθημάτων για περίπου δύο μήνες. Επίσης, οι κίνδυνοι πτώσης σοβάδων στο εξωτερικό του κτηρίου με πιθανώς σοβαρούς τραυματισμούς παραμένουν σημαντικοί. Η χρήση του υπογείου όπου στεγάζονται κάποια από τα μαθήματα καλλιτεχνικών υπήρξε επίσης ανασφαλής,

γιατί δεν υπήρχαν έξοδοι εκτάκτου ανάγκης. Επίσης στον προαύλιο χώρο πίσω από το κτήριο έχουν παραμείνει υλικά επικίνδυνα για τη δημόσια υγεία από την εποχή που στο κτήριο στεγάζονταν και το Τμήμα Φυσικής.

Τα προβλήματα παλαιότητας και ασφάλειας των κτηρίων οξύνθηκαν την τελευταία τριετία λόγω των περικοπών στους προϋπολογισμούς και τις δημόσιες επενδύσεις του Πανεπιστημίου αλλά και της όλο και αυξανόμενης γραφειοκρατίας που δυσχεραίνει λύσεις ακόμη κι όταν έχουν προβλεφτεί χρηματικά κονδύλια. Ως εκ τούτου, οι επιδιορθώσεις των πολλών πια φυσικών φθορών καθίστανται περιπετειώδεις έως αδύνατες. Η κατάσταση επιβαρύνεται από τα προβλήματα καθαριότητας, τα οποία απόκτησαν μεγάλη ένταση για διάφορους λόγους τα τελευταία χρόνια γενικότερα στο Πανεπιστήμιο. Κάποια στιγμή δε η πολύμηνη αδυναμία πρόσληψης προσωπικού καθαριότητας δημιούργησε έως και σοβαρούς κινδύνους υγείας, θέτοντας στον τότε Πρόεδρο του Τμήματος το δύσκολο δίλημμα του αν πρέπει και αν μπορεί να κλείσει το κτήριο ή κάποιους χώρους του. Επισημαίνουμε και σε επόμενη ενότητα τη μεγάλη επιβάρυνση των διδασκόντων που επωμίστηκαν την επίλυση των παραπάνω προβλημάτων. Χαρακτηριστική είναι και η οδύσσεια όσων κόπιασαν για την εγκατάσταση κλιματισμού στο ποιοτικά καλύτερα όλων των κτηρίων, αυτό της Σταδίου, όπου είναι δύσκολο να παραμείνει κανείς κάποιους μήνες το χρόνο λόγω της αφόρητης ζέστης ή αντιθέτως του κρύου. Παρά τις προσπάθειες, η γραφειοκρατία πρωτίστως δεν έχει επιτρέψει τη σχετική εγκατάσταση.

2.2-3. Ιστορικό της εξέλιξης του ΤΕΑΠΗ – Σκοπός και στόχοι του Τμήματος

Το ιστορικό ενός πανεπιστημιακού τμήματος μπορεί να αποτυπωθεί και κυρίως να αποτιμηθεί μόνο εάν λάβουμε υπόψη τους σκοπούς και τους στόχους του, όπως διαμορφώθηκαν επίσημα και ρητά αρχικά αλλά και άρρητα εν μέρει στη συνέχεια. Για να κατανοηθεί λοιπόν η δυναμική της εξέλιξης του Τμήματος θεωρούμε χρήσιμο να καταθέσουμε τα ακόλουθα:

Το ΤΕΑΠΗ ιδρύθηκε νομικά το 1982 (βλ. το Νόμο 1268/82, άρθρο 1, παράγραφος 2 καθώς και το Προεδρικό Διάταγμα 320/83, άρθρο 2). Λειτουργήσε ωστόσο για πρώτη φορά λίγα χρόνια μετά, δηλαδή το ακαδημαϊκό έτος 1987-1988, ενώ οι πρώτοι φοιτητές/τριες αποφοίτησαν το 1991. Έχει ιδιαίτερη σημασία το γεγονός ότι η ίδρυσή του ήταν μέρος της μεγάλης μεταρρύθμισης που επιχειρήθηκε εκείνη την εποχή γενικότερα στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η Ελλάδα ήταν μια από τις πρώτες χώρες στον ευρωπαϊκό χώρο που θεσμοθέτησαν αυτή την αναβάθμιση, μεταμορφώνοντας ειδικότερα διετείς σχολές νηπιαγωγών και δασκάλων σε τετραετή πανεπιστημιακά προγράμματα. Κατά τη μεταρρύθμιση αυτή διατηρήθηκε ωστόσο η παραδοσιακή διάκριση προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης μέσα από δύο διακριτά τμήματα που ονομάστηκαν αντίστοιχα Νηπιαγωγών και Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Το Τμήμα ξεκίνησε λοιπόν με την επωνυμία *Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών*. Μετονομάστηκε ωστόσο το φθινόπωρο του 1997 σε *Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία* (ΤΕΑΠΗ). Η μετονομασία αυτή προέκυψε από την επιθυμία του Τμήματος να υπερβεί και συμβολικά την κοινωνική υποτίμηση των σπουδών που σχετίζονταν με την εκπαίδευση νηπίων. Διόλου τυχαία παρατηρήθηκε σταδιακά στη συνέχεια στα περισσότερα από τα αντίστοιχα

τμήματα άλλων πανεπιστημίων της Ελλάδας. Το Τμήμα αντιτίθονταν πάντως από νωρίς στη διάσπαση των παιδαγωγικών τμημάτων σε προσχολικής και σχολικής ηλικίας. Σήμερα μάλιστα, κρίνουμε ότι ο όρος «Προσχολική Ηλικία» έχει καταστεί εντελώς ανεπίκαιρος, καθώς τα νηπιαγωγεία εντάχθηκαν στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Τον θεωρούμε επίσης και αδόκιμο επιστημονικά, τουλάχιστον γιατί η «προσχολική» και «πρώτη σχολική» ηλικία αντιμετωπίζονται συχνά διεθνώς ως ενιαίες με την επωνυμία «πρωτοσχολική». Η επωνυμία του Τμήματος παραμένει ένα ζήτημα προβληματισμού. Θεωρούμε, ωστόσο, ότι μπορεί να αντιμετωπιστεί ουσιαστικά μόνο στο πλαίσιο μιας ευρύτερης αναμόρφωσης των Σχολών Επιστημών της Αγωγής. Όπως επιχειρηματολογούμε και αλλού, μια τέτοια Σχολή δεν μπορεί να περιορίζεται μόνο στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αλλά να καλύπτει και τις ανάγκες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τουλάχιστον. Αυτό πιστεύουμε ότι επιβάλλεται ακόμη περισσότερο, μετά τη μέριμνα της Πολιτείας να θεσπίσει πιστοποιητικό παιδαγωγικής και διδακτικής επάρκειας για τους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων. Μόνο λοιπόν μέσα από ουσιαστική διεύρυνση και αναδιάρθρωση των σχολών εκπαίδευσης, μπορούμε να αναστοχαστούμε τί τύπου τμήματα με τί τίτλους και προγράμματα σπουδών θα έπρεπε να τις απαρτίζουν.

Σαφώς πάντως, η εξέλιξη του εκπαιδευτικού έργου του Τμήματος μπορεί να αποτιμηθεί μόνο εάν λάβουμε υπόψη το πλαίσιο ίδρυσης των Παιδαγωγικών Τμημάτων και γενικότερα τις θεσμικές επιλογές της Πολιτείας. Έχει σημασία να αναδειχτεί ότι η εκπαίδευση νηπιαγωγών και δασκάλων παρέχονταν μέχρι και τη δεκαετία του 1980 σε ανώτερες σχολές διετούς φοίτησης, στις επονομαζόμενες αντίστοιχα Σχολές Νηπιαγωγών και στις Παιδαγωγικές Ακαδημίες. Κρίσιμο χαρακτηριστικό αυτών των Σχολών ήταν ο αυστηρός καθορισμός των προγραμμάτων σπουδών από το Υπουργείο Παιδείας, με άλλα λόγια ο κεντρικός έλεγχος του αποτελέσματος της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι σπουδές προσανατολιζόνταν μάλιστα στην επαγγελματική εκπαίδευση πρωτίστως και, το κυριότερο, χωρίς να προσφέρουν βαθύτερη γνώση των παραγόντων που προσδιορίζουν την εκπαιδευτική διαδικασία και πάνω απ' όλα δυνατότητα κριτικής προσέγγισης και αναθεώρησης αυτής της διαδικασίας και των στόχων της από τους εκπαιδευόμενους. Η νομοθετική ρύθμιση του 1982 παρέπεμπε ανοιχτά τόσο σε αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης όσο και σε ουσιαστική αναδόμηση του περιεχομένου των σπουδών προς μια επιστημονική κατεύθυνση. Πιο αναλυτικά, η αποστολή των νέων Πανεπιστημιακών Τμημάτων οριζόταν από το νόμο ως εξής: (α) να καλλιεργούν και να προάγουν τις παιδαγωγικές επιστήμες μέσω της ακαδημαϊκής και εφαρμοσμένης διδασκαλίας και έρευνας, (β) να παρέχουν στους/στις πτυχιούχους τους τα απαραίτητα εφόδια που θα εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή τους για την επιστημονική και επαγγελματική τους δραστηριότητα, (γ) να συμβάλλουν στην εξύψωση του επιπέδου και στην κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών της εκπαίδευσης σε ζητήματα παιδαγωγικής, (δ) να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση και επίλυση παιδαγωγικών προβλημάτων γενικότερα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ρητή διατύπωση των παραπάνω στόχων προσέδωσε στο νεοσύστατο Τμήμα μια δυναμική μετάβασης από ένα πλαίσιο σπουδών με ένα διεκπεραιωτικό μόνο επαγγελματικό προσανατολισμό προς ουσιαστικές πανεπιστημιακές σπουδές στις επιστήμες της εκπαίδευσης και της αγωγής.

Τη μετάβαση προς αυτή τη νέα μορφή σπουδών θεωρούμε ότι το Τμήμα την πραγματοποίησε με ιδιαίτερη επιτυχία. Εξέλιξε τα προγράμματα σπουδών του καθώς και την παραγωγή επιστημονικού έργου συνολικά με σκοπό να εξυπηρετήσει και τις δύο πλευρές της φυσιογνωμίας του. Κρίσιμη διάσταση αυτής της εξέλιξης θεωρούμε ότι είναι και η αναβάθμιση των επαγγελματικών σπουδών, ειδικά σε ένα χώρο όπου η πολιτεία ασκούσε παραδοσιακά ισχυρό κοινωνικό έλεγχο. Το Τμήμα στοχεύει, ως εκ τούτου, στη διαμόρφωση εκπαιδευτικών κριτικά σκεπτόμενων και εξοπλισμένων με γνώσεις που τους καθιστούν ενεργά υποκείμενα της εκπαιδευτικής διαδικασίας,

Εκτιμούμε ότι η επιτυχία του Τμήματος στη μετάβαση αυτή αντικατοπτρίζεται τουλάχιστον στα εξής: Το έργο του χαίρει αναγνώρισης στον κλάδο των εκπαιδευτικών, η οποία αντανακλάται και στην υψηλή ζήτηση των αποφοίτων του σε χώρους εργασίας. Η ζήτηση υποψήφιων φοιτητών-τριών για εισαγωγή στο Τμήμα παραμένει υψηλή, γεγονός που αντανακλάται στα υψηλά +σχετικά επίπεδα βαθμολογίας στις εισαγωγικές εξετάσεις που έχουν πετύχει οι πρωτοετείς, επίσης στο ότι το Τμήμα είναι πρώτη επιλογή πολλών φοιτητών-τριών στις δηλώσεις τμημάτων προτίμησης μετά τις εισαγωγικές εξετάσεις, τέλος στο σημαντικό αριθμό αιτήσεων για συμμετοχή στις κατατακτήριες εξετάσεις για δεύτερο πτυχίο. Επιπλέον, έχει αρθεί σταδιακά η αμφισβήτηση της «επιστημοσύνης» του αντικειμένου του Τμήματος από το παραδοσιακό περιβάλλον του Πανεπιστημίου.

Πιο αναλυτικά ως προς το τελευταίο, η πανεπιστημιακή κοινότητα αντιμετώπισε αρχικά με αρνητική διάθεση – ρητά ή άρητα - την ένταξη των Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στους κόλπους της. Υπολείμματα αυτής της υποτίμησης αναγνωρίζουμε και σήμερα στην άρνηση τμημάτων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να συνεργαστούν τουλάχιστον με τη Σχολή Επιστημών της Αγωγής, πολύ περισσότερο να ενταχθούν σε αυτήν, επιμένοντας στον περιορισμό της Σχολής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Παρόλα αυτά, η υποτίμηση αυτή έχει μειωθεί αισθητά συνολικά, μεταξύ άλλων και λόγω της επιτυχούς συνεργασίας μας πρωτίστως σε μεταπτυχιακά προγράμματα με άλλα τμήματα που δεν αφορούν στενά την εκπαίδευση. Αρκεί να αναφέρουμε πέρα από το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, τη διεθνή συνεργασία με το Institute of Education του University College London, το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, το Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, το Τμήμα Ηλεκτρονικών-Μηχανικών Τ.Ε. του ΤΕΙ Πειραιά και το Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Ρόλο στην άρση αυτής της αρνητικής διάθεσης έχει διαδραματίσει και η εμπλοκή του Τμήματος σε προγράμματα έρευνας και δράσης, με κατεξοχήν παράδειγμα το εικοσαετές πλέον Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων της Θράκης. Το Τμήμα έχει αναπτύξει δράσεις που αναδεικνύουν την αναγνώριση του έργου του στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής κοινότητας. Θεωρούμε δε ότι οι δράσεις αυτές μπορεί να ενισχυθούν και από τη νομοθέτηση του Πιστοποιητικού Παιδαγωγικής και Εκπαιδευτικής Επάρκειας για εκπαιδευτικούς με πτυχία θετικών, κοινωνικών ή άλλων ανθρωπιστικών επιστημών. Μια Σχολή Επιστημών της Αγωγής μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο ζήτημα αυτό. Η Πολιτεία έχει άλλωστε αναγνωρίσει την αναγκαιότητα της παιδαγωγικής και διδακτικής κατάρτισης για

εκπαιδευτικούς γενικότερα. Η κίνηση αυτή συνεπάγεται, πιστεύουμε, αναγνώριση ότι η γενική εκπαίδευση συνιστά ισχυρό μηχανισμό κοινωνικής και οικονομικής παρέμβασης στην κοινωνία της γνώσης. Είναι δε συμβατή με τη γενικότερη αναβάθμιση των επιστημών της εκπαίδευσης και αγωγής σε διεθνές επίπεδο. Οι παράγοντες που αναβάθμισαν το κύρος των σπουδών εκπαίδευσης και οι αλλαγές που επέφεραν εγείρουν ταυτόχρονα και ζητήματα νέας προσαρμογής των Προγραμμάτων Σπουδών στην προοπτική της εξέλιξης και της βιωσιμότητας του Τμήματος, που θα συζητήσουμε σε επόμενη ενότητα.

Στην όλη πάντως εξέλιξη του Τμήματος συνέβαλαν αποφασιστικά τα μέλη ΔΕΠ, καθώς πέτυχαν να καλύψουν επαρκώς τόσο την επαγγελματική όσο και τη θεωρητική-ερευνητική φυσιογνωμία του. Καταρχάς, οργάνωσαν μαθήματα ειδίκευσης στην εφαρμοσμένη παιδαγωγική και τη διδακτική ποικίλων γνωστικών αντικειμένων, αλλά με μια λογική πλήρους διάστασης με την άκριτη αναπαραγωγή διδακτικών πρακτικών που επιβάλλονται από τα πάνω, η οποία κυριαρχούσε κάποτε στις διετείς σπουδές των εκπαιδευτικών. Καλλιεργήθηκε, αντιθέτως, όπως εξηγούμε και στην ενότητα για το πρόγραμμα σπουδών, η ανάγκη τεκμηρίωσης και κριτικής αξιολόγησης των παιδαγωγικών παρεμβάσεων. Κατά την καλλιέργεια πάλι της θεωρίας και έρευνας σε διάφορα πεδία των κοινωνικών, ανθρωπιστικών και θετικών επιστημών, οι διδάσκοντες εστίασαν τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά τους σε διδακτικές και ερευνητικές δραστηριότητες που αφορούν άμεσα τα πεδία της εκπαίδευσης και της αγωγής. Ειδικότερα, σχεδίασαν και υλοποίησαν μαθήματα που προσέγγιζαν από ποικίλες επιστημονικές σκοπιές την εκπαιδευτική πράξη και τον κοινωνικό θεσμό της εκπαίδευσης αλλά και μαθήματα ερευνητικής μεθοδολογίας με στόχο τη διαμόρφωση εκπαιδευτικών ικανών να θέσουν, διερευνήσουν και απαντήσουν σε ερωτήματα σχετικά με τις πρακτικές τους.

Την επιτυχία στη μετεξέλιξη των σπουδών εκπαίδευσης ελπίζουμε ότι καταφέραμε να αποτυπώσουμε στα αξιολογικά δεδομένα που περιλαμβάνονται και σε προηγούμενες εκθέσεις εσωτερικής αξιολόγησης, καθώς και σε στοιχεία που έχουμε αναρτήσει τα τελευταία χρόνια στη βάση της ΜΟΔΙΠ-ΕΚΠΑ. Στο σημείο αυτό θα θέλαμε ενδεικτικά να αναφέρουμε ότι το Τμήμα μας λειτούργησε από το 1994 το πρώτο διακρατικό και διατμηματικό-διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ), το «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα», σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου, για το οποίο έχει για 23 πλέον την κύρια ευθύνη (βλ. πιο αναλυτικά άλλη ενότητα). Συμμετείχε επιπλέον και σε άλλα τέσσερα ΠΜΣ (ως επισπεύδον Τμήμα για τρία από αυτά), ενώ ταυτόχρονα υποστήριζε το Πρόγραμμα Σπουδών της διετούς μετεκπαίδευσης του Διδασκαλείου Νηπιαγωγών Αθηνών¹.

Το ΤΕΑΠΗ είχε, βέβαια, πάντα το προνόμιο να είναι πανεπιστημιακό τμήμα που προσφέρει πτυχίο με επαγγελματική προοπτική και δυνατότητες σύντομης χρονικά επαγγελματικής αποκατάστασης έως πριν λίγα χρόνια. Αρκετά τμήματα χωρίς επαγγελματική προοπτική προσπάθησαν και συχνά κατάφεραν να έχουν οι

¹ Η λειτουργία του Διδασκαλείου Νηπιαγωγών σταμάτησε το 2011-12. Εκκρεμεί, ωστόσο, τυπικά η απόφαση του Υπουργείου Παιδείας για τις προοπτικές του και τυχόν αναθεώρησή του. Το Τμήμα έχει πάντως επεξεργαστεί και υποβάλλει στο Υπουργείο σχετικές προτάσεις, χωρίς να γνωρίζει εάν έχουν με οποιονδήποτε τρόπο ληφθεί υπόψη.

απόφοιτοί τους δικαίωμα διορισμού στην εκπαίδευση, ενισχύοντας έτσι και τη ζήτησή τους από όσους-ες πέτυχαν στις εισαγωγικές εξετάσεις για το πανεπιστήμιο. Πάντως, το ΤΕΑΠΗ, λόγω των προοπτικών που προσέφερε στους-ις αποφοίτους αλλά και του γεγονότος ότι ανήκει σε «κεντρικό» πανεπιστήμιο, επιλέγονταν από υποψηφίους που πετύχαιναν υψηλές βαθμολογίες στις πανελλήνιες εξετάσεις και το δήλωναν συχνά ως πρώτη προτίμηση για σπουδές. Παραδοσιακά όμως, αποτελεί τμήμα στο οποίο προσανατολίζονταν φοιτήτριες μόνο. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια έχει γίνει πλέον αισθητή και η παρουσία φοιτητών. Θεωρούμε ότι αυτό υποδηλώνει και την κοινωνική αναβάθμιση του επαγγέλματος του νηπιαγωγού. Το Τμήμα εξακολουθεί να επιλέγεται επίσης συχνά από σημαντικό αριθμό υποψηφίων στις κατατακτήριες εξετάσεις για δεύτερο πτυχίο². Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η προτίμηση για το Τμήμα δεν έχει μειωθεί, αν και οι δυνατότητες επαγγελματικής αποκατάστασης στο δημόσιο τομέα τουλάχιστον μειώθηκαν συνολικά λόγω της οικονομικής κρίσης. Είναι βέβαια πιθανό να επιλέγεται ωστόσο πλέον και από αριθμό φοιτητών-τριών που παλαιότερα θα μπορούσαν να φοιτήσουν σε τμήματα με άλλο αντικείμενο εκτός Αθήνας, αλλά η κρίση τους υποχρεώνει να μείνουν στο οικογενειακό σπίτι. Σαφώς πάντως, θεωρούμε ότι διαδραματίζει ρόλο και η φήμη του ως Τμήμα με ενδιαφέρουσες και καλά οργανωμένες σπουδές.

Αρκετοί πάντως παράγοντες που αναφέρονται παραπάνω θα μπορούσαν να ανυψώσουν περαιτέρω το έργο που παράγεται στο Τμήμα. Ωστόσο, άλλοι παράγοντες, που αποτυπώνονται και σε προηγούμενες εκθέσεις αλλά εντάθηκαν με το χρόνο, δυσχεραίνουν το διδακτικό και κυρίως το επιστημονικό μας έργο.

Στους παράγοντες αυτούς περιλαμβάνονται οι ποικίλες συνέπειες της οικονομικής κρίσης, οι πολλές, συνεχείς και εν μέρει αντικρουόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις στη λειτουργία των πανεπιστημίων και γενικότερα του δημόσιου τομέα, τέλος οι αυξημένες απαιτήσεις για αξιολόγηση του έργου μας. Πιο αναλυτικά:

Η όλο και εντεινόμενη οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τη λειτουργία του Τμήματος με τους εξής τουλάχιστον τρόπους. Καταρχάς, οι νέοι προϋπολογισμοί έχουν καταστεί απαγορευτικοί για ουσιαστική ανάπτυξη και επιβίωση του Τμήματος και φυσικά γενικότερα των πανεπιστημίων. Δεύτερον, έχει μηδενιστεί η ζήτηση εργαζομένων στη δημόσια, τουλάχιστον, πρωτοσχολική εκπαίδευση και συνεπώς η ελκυστικότητα του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού, η οποία είχε κορυφωθεί στις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Η ζήτηση για αποφοίτους ειδικότερα του ΤΕΑΠΗ φαίνεται να παραμένει βέβαια υψηλή στον ιδιωτικό τομέα, πρωτίστως σε νηπιαγωγεία και παιδικούς σταθμούς. Ωστόσο, δεν είναι τόσο μεγάλη, ενώ οι συνθήκες εργασίας όσων προσλαμβάνονται δεν είναι οι καλύτερες (π.χ. ανασφάλεια, χαμηλός μισθός, συνεχείς απολύσεις και ανανεώσεις προσωπικού).

Τρίτη σημαντική επίπτωση της κρίσης είναι ο μεγάλος περιορισμός της ανανέωσης του προσωπικού του Τμήματος, που χαρακτήρισε γενικότερα τα ελληνικά πανεπιστήμια τα τελευταία χρόνια. Αυτό επέφερε ειδικότερα στο Τμήμα

² Τα τελευταία χρόνια οι αιτήσεις για συμμετοχή στις κατατακτήριες εξετάσεις του ΤΕΑΠΗ έχουν αυξηθεί από 300 σε σχεδόν 400. Πρόκειται εντέλει για μεγάλο αριθμό, αν και προσέρχονται στις εξετάσεις εντέλει αρκετά λιγότερα άτομα. Ενδεικτικά, το ακαδημαϊκό έτος 2015-16 από τα 375 άτομα συμμετείχαν οι 70. Υποθέτουμε ότι η αύξηση της ζήτησης για δεύτερο πτυχίο οφείλεται στην ανεργία που έχει επιδεινωθεί από την οικονομική κρίση, οδηγώντας αρκετούς να προσβλέπουν σε εργασία ή βελτίωση των συνθηκών της μέσα από ένα πτυχίο εκπαιδευτικού.

μας σημαντική αύξηση διδακτικού φόρτου, ειδικότερα μάλιστα για όσους-ες επιφορτίζονταν την οργάνωση των πρακτικών ασκήσεων.

Ως προς τις συνεχείς νομοθετικές ρυθμίσεις και μεταρρυθμίσεις που διέπουν τη λειτουργία των ΑΕΙ, ενίοτε γενικότερα του δημόσιου τομέα, επισημαίνουμε ότι έχουν αυξήσει αξιοσημείωτα τα διοικητικά καθήκοντα των διδασκόντων και δυσχεράνει τα ερευνητικά. Δεν αμφισβητούμε βεβαίως συνολικά την ανάγκη νομοθετικών ρυθμίσεων, αλλά σαφώς την ευκολία με την οποία λαμβάνουν χώρα και διατηρούμε επιφυλάξεις ούτως ή άλλως για κάποιες από αυτές. Το κυριότερο είναι, πιστεύουμε, ότι οι ρυθμίσεις επιβραδύνουν πολύ έως και αποτρέπουν ακόμη και απλές δραστηριότητες, μεταξύ άλλων γιατί οι εργαζόμενοι στο δημόσιο τομέα αντιμετωπίζονται ως εν δυνάμει εμπλεκόμενοι σε πράξεις διαφθοράς. Η λειτουργία γενικότερα του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας αλλά και των κανόνων αξιοποίησης του προϋπολογισμού του Τμήματος επέβαλαν όλο και περισσότερο με το χρόνο ποικίλα εμπόδια στην ευέλικτη αξιοποίηση κονδυλίων. Γενικότερα, το νομοθετικό πλαίσιο έχει καταστεί εξαιρετικά σύνθετο. Είναι χαρακτηριστικό ότι από το Νόμο 4009 του 2011 έως και το 2016 έχουν εκδοθεί δεκάδες κείμενα - νόμοι, προεδρικά διατάγματα και υπουργικές εγκυκλίαι (βλ. <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/tritobathmia-ekpaideuse>). Μάλιστα οι νέες νομοθετικές ρυθμίσεις δεν συμπληρώνουν απλά τις προηγούμενες, αλλά τις αναιρούν συχνά, με αποτέλεσμα μια δαιδαλώδη βάση για την υλοποίησή τους. Απαιτείται, ως εκ τούτου, βαθιά γνώση αυτού του πλαισίου.

Επιβάρυνση στο έργο μας έχει επιφέρει και η συχνή ανάγκη για αξιολογήσεις. Παρότι κατανοούμε γενικότερα ότι οι αξιολογήσεις μπορεί να αποβούν χρήσιμες για διάφορους λόγους, χρειάζεται να τονίσουμε ότι τα αποτελέσματα των σχετικών διαδικασιών συχνά δεν λαμβάνονται υπόψη παρά τον κόπο και το χρόνο που έχει καταναλωθεί για τη συγκρότηση κειμένων και εργαλείων αξιολόγησης. Αρκεί να αναφέρουμε στο σημείο αυτό τα προβλήματα που προέκυψαν τα τελευταία χρόνια με την τροφοδότηση της ΜΟΔΙΠ με στοιχεία για το Τμήμα. Η διαδικασία άλλαζε κάθε τόσο αποτρέποντας εν μέρει τη διαδικασία, ενώ κατά καιρούς χρειαζόνταν ένα άτομο για το σκοπό αυτό με πλήρη απασχόληση για ένα διάστημα.

Διαχειριζόμενο τα παραπάνω πλεονεκτήματα αλλά κυρίως εμπόδια, το ΤΕΑΠΗ προσπαθεί να εκπληρώνει τους στόχους που υιοθετεί και απορρέουν επίσης από τον Νόμο της ίδρυσής του και ταυτόχρονα να αναπροσαρμόζει κάποιους απ' αυτούς. Συγκεκριμένα, μέχρι τώρα και, όπως ελπίζουμε ότι θα φανεί στα επόμενα κεφάλαια της παρούσας έκθεσης, το ΤΕΑΠΗ έχει φέρει εις πέρα τα εξής:

α) Άλλαξε ριζικά το πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών, αυξάνοντας το διδακτικό έργο των μελών του, έτσι ώστε να αντισταθμίσει τη μείωση του προσωπικού, η οποία εκτιμούμε ότι θα συνεχιστεί λόγω των συνταξιοδοτήσεων μέχρι τουλάχιστον το 2020.

β) Διατήρησε στο μέτρο του δυνατού ποιοτικά υψηλή και ποσοτικά επαρκή την έρευνα και τη διδασκαλία της ποικιλίας των γνωστικών αντικειμένων που απαιτούνται, με βάση τις διεθνείς τάσεις, για τη "θεραπεία" των επιστημών της εκπαίδευσης και της αγωγής.

γ) Αναβάθμισε το σκέλος των προπτυχιακών σπουδών που αφορά την επιστημονική έρευνα, θεωρώντας ότι το σκέλος της εκπαιδευτικής έρευνας και μεθοδολογίας θα προσφέρει συγκριτικά πλεονεκτήματα στους αποφοίτους μας. Η

τελευταία εκτίμηση αναφέρεται ειδικότερα στην ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση, που από ένα σημείο και μετά νομιμοποιήθηκε πλήρως στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά εκτιμούμε ότι προσανατολίζεται προς στενά επαγγελματικές σπουδές. δ) Προώθησε στο εσωτερικό του διεπιστημονικές προσεγγίσεις και συνεργασίες στη διδασκαλία και την έρευνα, ώστε να αναβαθμίσει το προφίλ των αποφοίτων και στην κατεύθυνση της ανάπτυξης δεξιοτήτων (δημιουργικότητας, καινοτομίας, δια βίου μάθησης κλπ.),

ε) Στήριξε εσωτερικά ερευνητικά προγράμματα με χρηματοδότηση του ΕΛΚΕ-ΕΚΠΑ, στα οποία συμμετέχουν και φοιτητές-τριες, με στόχο την αναβάθμιση της συνοχής του πεδίου των επιστημών της εκπαίδευσης και αγωγής,

στ) Ενέπλεξε μέσω της διδασκαλίας και της έρευνας τους προπτυχιακούς φοιτητές σε δράσεις ανοιχτές προς την κοινότητα, υιοθετώντας τη διεθνή τάση της σύνδεσης του Πανεπιστημίου με την κοινωνία. Στο σημείο αυτό αξίζει να επισημάνουμε την εμπλοκή φοιτητών-τριών και διδασκόντων στην εκπαίδευση και γενικότερα διαχείριση του προσφυγικού ρεύματος στη χώρα μας που άρχισε να κορυφώνεται το καλοκαίρι του 2015.

ζ) Δημοσιοποίησε ευρύτερα το έργο του, χρησιμοποιώντας πέρα από τις κλασικές για τον επιστημονικό χώρο μεθόδους επικοινωνίας και αυτές που υποστηρίζονται από τις νέες τεχνολογίες.

Η παρούσα έκθεση ΕΑ προσπαθεί να "φωτίσει" την παραπάνω διαχείριση. Πιστεύουμε ότι δεν θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί με ευκολία για να μας κατατάξει γενικά και να μας συγκρίνει ποσοτικά με άλλα ομοειδή ή μη πανεπιστημιακά τμήματα. Μια τέτοια σύγκριση μπορεί να γίνει μόνο σε επιμέρους σκέλη της δραστηριότητας του Τμήματος (και έχει γίνει σε κάποιες περιπτώσεις μέσω της επιστημονικής αρθρογραφίας που έδειξε υψηλότερο επίπεδο συγγραφικής δραστηριότητας σε σχέση με άλλα παιδαγωγικά τμήματα³). Η έκθεσή μας φιλοδοξούμε να αποτελέσει ένα δείγμα ποιοτικής-διαμορφωτικής αξιολόγησης πανεπιστημιακών μονάδων που υπηρετούν τις επιστήμες του ανθρώπου και της κοινωνίας, καθότι πιστεύουμε ότι αρκετοί καθιερωμένοι διεθνώς δείκτες και πρακτικές αξιολόγησης υπηρετούν περισσότερο τις φυσικές επιστήμες (βλ. και Ενότητα 5 περί ερευνητικού έργου).

2.4. Διοίκηση του Τμήματος

Το ΤΕΑΠΗ λειτούργησε εξ αρχής ως ανεξάρτητο Τμήμα του ΕΚΠΑ, υπαγόμενο πάντα σε διατάξεις νόμων που έχουν αλλάξει όχι λίγες φορές. Από την τελευταία Έκθεση Αξιολόγησης διοικήθηκε με τα βασικά όργανα που όριζε ο Νόμος του 4009/11 και τη δημοσίευση του ΦΕΚ, Α.124/2013 με το οποίο εντάχθηκε στη Σχολή Επιστημών της Αγωγής. Έτσι, μετά τον Σεπτέμβριο του 2013 τα όργανα διοίκησης ήταν ο/η Πρόεδρος και η Συνέλευση.

³ Βλ. Altanopoulou P., Dontsidou M. & N. Tselios (2012): Evaluation of ninety-three major Greek university departments using Google Scholar, *Quality in Higher Education*, 18:1, 111-137 (<http://dx.doi.org/10.1080/13538322.2012.670918>)

Ο ο/η Πρόεδρος εκλέγονταν από τους Καθηγητές και Λέκτορες του Τμήματος (ή μέλη ΔΕΠ) για διετή θητεία. Είχε τις ακόλουθες αρμοδιότητες: α) να συγκαλέσει συνέλευση, να καταρτίζει την ημερήσια διάταξη, να ορίζει ως εισηγητή των θεμάτων μέλος της συνέλευσης, να προεδρεύει των εργασιών της και να εισηγείται τα θέματα για τα οποία δεν έχει οριστεί ως εισηγητής άλλο μέλος της συνέλευσης, β) να μεριμνά για την εφαρμογή του προγράμματος σπουδών, των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και του εσωτερικού κανονισμού, γ) να συγκροτεί επιτροπές για τη μελέτη ή διεκπεραίωση συγκεκριμένων θεμάτων της αρμοδιότητας του τμήματος, δ) να διαβιβάζει στην κοσμητεία τις απόψεις της συνέλευσης, τέλος ε) να συντάσσει ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων του τμήματος και να τη διαβιβάζει στην κοσμητεία. Ο/Η Πρόεδρος του Τμήματος, σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματός του, αναπληρώνονταν από καθηγητή/τρια πρώτης βαθμίδας ή αναπληρωτή/τρια καθηγητή/ήτρια, που ορίζονταν με απόφασή του.

Η Συνέλευση του Τμήματος αποτελούνταν από τους Καθηγητές και υπηρετούντες Λέκτορες, έναν εκπρόσωπο ανά κατηγορία των μελών του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ), του Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (ΕΔΙΠ) και του Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού (ΕΤΕΠ), καθώς και δύο εκπροσώπους των φοιτητών (έναν προπτυχιακό και έναν μεταπτυχιακό φοιτητή). Η Συνέλευση είχε τις ακόλουθες αρμοδιότητες: α) την εκλογή Προέδρου του Τμήματος, β) την εφαρμογή του προγράμματος σπουδών και τη συνεχή βελτίωση της μάθησης σε αυτό, γ) τον ορισμό των διδασκόντων των μαθημάτων του προγράμματος σπουδών, δ) την επιλογή και έγκριση των συγγραμμάτων για κάθε μάθημα του προγράμματος σπουδών, ε) τη διατύπωση γνώμης προς την κοσμητεία για τρόπους βελτίωσης του προγράμματος σπουδών, στ) τη συγκρότηση ομάδων για την εσωτερική αξιολόγηση του προγράμματος σπουδών, ζ) την εισήγηση προς την κοσμητεία για την προκήρυξη θέσεων καθηγητών και η) την εισήγηση προς την κοσμητεία της σχολής για την ίδρυση προγραμμάτων σπουδών δεύτερου και τρίτου κύκλου.

Η αμέσως ανώτερη του Τμήματος διοικητική μονάδα του Πανεπιστημίου είναι η Σχολή. Το ΤΕΑΠΗ υπάχθηκε από τον Σεπτέμβριο του 2013 στη Σχολή Επιστημών της Αγωγής, της οποίας τα όργανα διοίκησης είναι ο/η Κοσμήτορας, η Κοσμητεία και η Γενική Συνέλευση. Το ΤΕΑΠΗ μετείχε στην Κοσμητεία δια του/της Προέδρου του και στη Γενική Συνέλευση της Σχολής δια των Καθηγητών και υπηρετούντων Λεκτόρων του Τμήματος.

Οι κεντρικές μονάδες διοίκησης του Πανεπιστημίου ήταν στο διάστημα αυτό η Σύγκλητος, στην οποία το ΤΕΑΠΗ μετείχε διά του/της Προέδρου του καθώς και το Συμβούλιο Ιδρύματος. Ωστόσο, το τελευταίο αποδυναμώθηκε σταδιακά με νομοθετικές ρυθμίσεις της τελευταίας διετίας.

Το διοικητικό πλαίσιο, στο οποίο λειτούργησε το Τμήμα την τελευταία τριετία τουλάχιστον θεσπίστηκε κατά βάση από το Νόμο 4009. Διέφερε σημαντικά από αυτό της μεγάλης περιόδου που είχε ξεκινήσει με τη μεταρρύθμιση του 1982. Συνοπτικά, οι κυριότερες αλλαγές ήταν οι εξής: α) Λιγότερες από παλαιότερα αποφασιστικές αρμοδιότητες παρέμειναν στο Τμήμα και αφορούσαν το εκπαιδευτικό του έργο, κυρίως το προπτυχιακό και δευτερευόντως το μεταπτυχιακό. β) Η διαχείριση της εξέλιξης του Τμήματος σε ότι αφορά το προσωπικό του και τη χρηματοδότησή του (παράγοντες που επηρεάζουν άμεσα και τις σπουδές και την επιστημονική φυσιογνωμία του) πέρασαν ουσιαστικά στις

αρμοδιότητες της Σχολής (του Κοσμήτορα και της Κοσμητείας). γ) Το ισχυρό όργανο διοίκησης του ΤΕΑΠΗ από τον Σεπτέμβριο του 2013 και μετά ήταν ο/η Πρόεδρος, μιας και αυτός/η πέρα από τις αρμοδιότητες που ασκούσε στο πλαίσιο της Συνέλευσης του Τμήματος μετείχε στην τριμελή Κοσμητεία της Σχολής καθώς και στην ολιγομελή πλέον Σύγκλητο του Ιδρύματος (στη σύνθεσή της μετείχαν πλέον μόνο οι Κοσμήτορες και δύο Πρόεδροι Τμημάτων από κάθε μια από τις Σχολές του Πανεπιστημίου).

2.4.1. Επιτροπές

Στο ΤΕΑΠΗ λειτούργησαν με αυξανόμενη ένταση από το 2013-14 ποικίλες επιτροπές. Συμπεριλαμβάνονται πρωτίστως σε αυτές οι εξής:

α) Η Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών εκπόνησε το νέο πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών το 2013-14, το οποίο περιγράφεται στην Ενότητα 3.1. Εντόπισε συστηματικά και τα επόμενα ακαδημαϊκά έτη τα τεχνικά και ουσιαστικά προβλήματα της εφαρμογής του. Τα προβλήματα αυτά μπορεί να ήταν ενίοτε δευτερεύουσας σημασίας αλλά σαφώς όχι λίγα και πάντα εύκολα επιλύσιμα.

β) Η Επιτροπή Ομάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης (ΟΜΕΑ) εστίασε καταρχάς το έργο της στην αξιολόγηση του διδακτικού έργου. Η αποτίμηση αυτή κρίνεται βαρύνουσας σημασίας και λόγω του γνωστικού αντικειμένου που υπηρετεί το Τμήμα. Στο πλαίσιο αυτό χρηματοδότησε μέσω των ερευνητικών προγραμμάτων του Τμήματος μελέτη για την αξιολόγηση του διδακτικού έργου των ΑΕΙ διεθνώς. Πρόκειται ειδικότερα για μια κριτική σύνοψη της σχετικής βιβλιογραφίας. Επίσης, παρήγαγε και εφάρμοσε πιλοτικά ερωτηματολόγια και μεθόδους αξιολόγησης βασισμένα στη διεθνή εμπειρία. Διακίνησε δε τα αποτελέσματα και τα προϊόντα στη ΜΟΔΙΠ-ΕΚΠΑ, στην ΑΔΙΠ καθώς και μέσω του διαδικτύου. Σχετικά κείμενα για τα αποτελέσματα και τη μελέτη της αξιολόγησης διεθνώς έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Τμήματος, στη σελίδα περί αξιολόγησης. Ταυτόχρονα, η Επιτροπή συνέχισε να επικαιροποιεί ετήσια την έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης που κατατέθηκε για την εξωτερική αξιολόγηση του Τμήματος το 2012-2013.

γ) Η Επιτροπή Δημοσιότητας και Επικοινωνίας προέκυψε ως ανάγκη κάλυψης των ελλειμμάτων που προηγούμενες εσωτερικές αξιολογήσεις είχαν εντοπίσει όσον αφορά τη δημοσιότητα του Τμήματος. Μέσω των ερευνητικών προγραμμάτων του Τμήματος, χρηματοδότησε την τεχνική υποστήριξη της εκ βάθρων ανανέωσης της ιστοσελίδας του. Φρόντισε δε την αισθητική και τη λειτουργικότητά της. Αναβάθμισε επίσης τον Οδηγό Σπουδών, αναλαμβάνοντας και εδώ όχι μόνο την επιμέλεια και συγκρότηση κειμένων αλλά και τη φροντίδα αρκετών τεχνικών ζητημάτων. Η δραστηριότητα της Επιτροπής αφορά τόσο την ελληνόφωνη όσο και την αγγλόφωνη εκδοχή του Οδηγού Σπουδών και της ιστοσελίδας. Ωστόσο, υπήρξαν καθυστερήσεις εργασιών περισσότερο στην αγγλόφωνη εκδοχή, ειδικότερα στην ανανέωση του πολυσέλιδου Οδηγού Σπουδών.

δ) Οι Διοικούσες Επιτροπές των τεσσάρων Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών, των οποίων το Τμήμα είχε την εποπτεία, παρήγαγαν σημαντικό έργο, τα αποτελέσματα του οποίου φαίνονται από τη λειτουργία και την ανάπτυξη των σχετικών ΠΜΣ. Ειδικότερα, στο ΠΜΣ «Ανθρώπινα Δικαιώματα και Εκπαίδευση» η Διοικούσα έλυσε δύσκολα προβλήματα που προέκυψαν από τη συγχώνευση του Institute of Education με το οποίο συνεργάζονταν έως τότε με το University College

London στο πλαίσιο πάντα του Πανεπιστημίου του Λονδίνου. Τα προβλήματα αυτά περιγράφονται σε άλλη ενότητα.

ε) Η Επιτροπή Κτηριακού διαχειρίστηκε το ακανθώδες ζήτημα της στέγασης, αναβάθμισης και συντήρησης των υποδομών του Τμήματος, μέσα σε συνθήκες ασφυκτικής υποχρηματοδότησης, νομικών και γραφειοκρατικών κωλυμάτων και ενίοτε επείγουσας ανάγκης για μεταστέγαση εγκαταστάσεων. Με δεδομένο ότι ολοκληρώθηκαν κάποιες από τις προβλεπόμενες μετακινήσεις, η Επιτροπή και ο/η Πρόεδρος του Τμήματος απαλλάχτηκαν εν μέρει από τον αγώνα εξεύρεσης χώρων. Εξακολουθούν ωστόσο να βρίσκονται αντιμέτωποι με αρκετά προβλήματα λειτουργίας και ασφάλειας των κτηρίων.

Πέρα από αυτές τις επιτροπές λειτούργησαν πλήθος άλλων που προβλέπονται από τους Νόμους ή ορίστηκαν από τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος και επιτέλεσαν πιο περιορισμένο αλλά εξίσου σημαντικό έργο, για παράδειγμα μεταξύ άλλων, για τις κατατακτήριες εξετάσεις, τους μειοδοτικούς διαγωνισμούς και την παραλαβή υλικών, τη βιβλιοθήκη, τον έλεγχο δικαιολογητικών για μετεγγραφές φοιτητών-τριών από άλλα πανεπιστήμια και την εξομίωση πτυχίων διетуός διάρκειας με τα τετραετή πανεπιστημιακά προγράμματα.

Χρειάζεται να τονίσουμε ότι ο φόρτος εργασίας για τους-ις διδάσκοντες-ουσες που συμμετείχαν στις παραπάνω επιτροπές υπήρξε ιδιαίτερα μεγάλος. Αναφέραμε άλλωστε τα προβλήματα που κλήθηκε να αντιμετωπίσει η Επιτροπή Κτηριακού, τα οποία δεν ήταν μόνο ιδιαίτερα οξυμμένα αλλά και ασυνήθιστα σε άλλα τμήματα. Γενικότερα, η ενασχόληση με επιτροπές αφαιρεί πολύτιμο χρόνο πρωτίστως από τις ερευνητικές και συγγραφικές δραστηριότητες. Σημειώνουμε δε ότι κάποιες από τις επιτροπές δεν εμπλέκουν καθόλου επιστημονικό έργο, με κατεξοχήν παραδείγματα αυτές για τα κτήρια, τη δημοσιότητα και τους μειοδοτικούς διαγωνισμούς. Θεωρούμε ότι ιδεατά θα έπρεπε να παρέχεται μεγαλύτερη υποστήριξη από κεντρικές διοικητικές υπηρεσίες του Πανεπιστημίου σε τέτοια καθήκοντα. Προβλήματα στη λειτουργία των επιτροπών προκάλεσε και ο μικρός αριθμός διδασκόντων που καλούνταν να τις στελεχώσουν, εν μέσω μάλιστα μιας γενικότερης επαύξησης των διοικητικών και αναπτυξιακών καθηκόντων. Έτσι εξηγούνται και κάποιες καθυστερήσεις λίγων εργασιών, που κρίθηκαν λιγότερο επείγουσες (βλ. χαρακτηριστικά το στήσιμο της ιστοσελίδας στα αγγλικά και των προσωπικών ιστοσελίδων των διδασκόντων). Το Τμήμα προσπάθησε να επιλύσει κάποια από τα προβλήματα, συγκροτώντας όσο το δυνατόν πιο ολιγομελείς επιτροπές ειδικά για ζητήματα απλής διεκπεραίωσης. Στόχος ήταν να αποφευχθεί η διάσπαση του ενδιαφέροντος των διδασκόντων σε περισσότερα από ένα ζητήματα και να επιταχυνθούν τα αποτελέσματα από την πιο ευέλικτη συνεννόηση.

2.4.2. Κανονισμοί

Το ΤΕΑΠΗ εφαρμόζει τις αποφάσεις των Γενικών του Συνελεύσεων, οι οποίες ως προς τις διδακτικές του λειτουργίες καταγράφονται ετησίως στον Οδηγό Σπουδών. Αυτές οι αποφάσεις συγκροτούν ένα σώμα «άτυπων κανονισμών», που λειτουργεί στο εσωτερικό του ΤΕΑΠΗ με τη μορφή «εθιμικού δικαίου» και επί της ουσίας αναθεωρείται μόνο μετά από νέα τεκμηριωμένη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης. Το τελευταίο αυτό χαρακτηριστικό, αν και άτυπο, είναι εξαιρετικά λειτουργικό και «παιδαγωγικό», στην κατεύθυνση της διατήρησης υψηλού ακαδημαϊκού ήθους.

Ένα τέτοιο ήθος θεωρείται από το Τμήμα η ισχυρότερη ασπίδα προστασίας της λειτουργίας του, ειδικά πρόσφατα που η λειτουργία του εξαρτάται και από ένα σύνθετο πλέγμα νομικού πλαισίου.

Διοικητικά, το Τμήμα ακολουθεί τους εσωτερικούς κανονισμούς του ΕΚΠΑ. Εντούτοις, ο επίσημος Εσωτερικός Κανονισμός του ΕΚΠΑ που προέβλεπε ο Νόμος 4009 δεν έχει ολοκληρωθεί. Παρότι σχεδιάστηκε εν μέρει έστω λεπτομερώς, δεν ολοκληρώθηκε ποτέ η έγκρισή του. Αυτό οφείλεται πιθανώς στο γεγονός ότι μέχρι να ωριμάσει η αποδοχή συγκεκριμένων προτάσεων, μια νέα νομοθετική ρύθμιση άλλαζε το τοπίο. Η ψήφιση ενός Οργανισμού το τελευταίο ακαδημαϊκό έτος έλαβε χώρα με ρυθμούς κατεπείγοντος γιατί θα δημιουργούνταν αλλιώς προβλήματα στη λειτουργία του ΕΛΚΕ, αλλά δεν γνωρίζουμε ακόμη τις επιπτώσεις του. Πάντως, η έλλειψη επίσημου κανονισμού δημιουργεί προβλήματα στις αποφάσεις του Τμήματος. Αρκετά δε από αυτά λύνονται με τον μάλλον αδόκιμο και χρονοβόρο τρόπο των ερωτήσεων προς τους νομικούς συμβούλους του Πανεπιστημίου.

2.4.3. Τομείς

Το ΤΕΑΠΗ υπήρξε για μεγάλη περίοδο το μόνο Τμήμα του ΕΚΠΑ στο οποίο δεν λειτουργούσαν Τομείς. Η απουσία τομέων προέκυψε καταρχάς από το μικρό αριθμό μελών ΔΕΠ που κατά κανόνα διέθετε το Τμήμα. Αυτό καθιστούσε τη Γενική Συνέλευση αρκετά λειτουργική, ενώ υπήρχε φόβος για άσκοπη γραφειοκρατική επιβάρυνση από την ίδρυση τομέων. Παρότι οι τομείς ήταν καθιερωμένοι στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση, δεν επιβάλλονταν απόλυτα από νομική άποψη. Δεν ώθησε δε την ίδρυση τομέων και ο μεγάλος αριθμός διαφορετικών γνωστικών περιοχών που εκ του αντικειμένου του θεράπευε. Όταν το 2009-10 το ΤΕΑΠΗ είχε κατορθώσει με μετακινήσεις έξι διδασκόντων από άλλα Πανεπιστήμια να φτάσει τα 28 ενεργά μέλη ΔΕΠ, κινητοποιήθηκαν προβληματισμοί για την ίδρυση τομέων. Αυτό επιταχύνθηκε με την ένταξη του Τμήματος στη Σχολή Επιστημών της Αγωγής, καθώς το άλλο Τμήμα λειτουργούσε τομείς. Το ακαδημαϊκό έτος 2014-15 αποφασίστηκε από η συγκρότηση τριών Τομέων: α) Επιστήμες και τέχνες: εκπαιδευτικές πρακτικές και καινοτομίες, β) Ανάπτυξη του παιδιού- Διαφοροποιημένη, ειδική και ενταξιακή παιδαγωγική, γ) Παιδική ηλικία, εκπαίδευση και κοινωνία.

Η διάρθρωση των τομέων προέκυψε μετά από συζητήσεις στη Γενική Συνέλευση και σε σχετική με το ζήτημα επιτροπή. Κυριάρχησε η λογική να αποφευχθούν οι παραδοσιακές επιστημονικές κατατμήσεις στην αντιμετώπιση του εκπαιδευτικού ζητήματος, δηλαδή η ψυχολογική, η κοινωνιολογική καθώς και αυτή της παιδαγωγικής και των διδακτικών εφαρμογών. Προτάθηκαν αντιθέτως τομείς με βάση ζητήματα εκπαιδευτικής έρευνας και εφαρμογής, όπως *Παιδική Ηλικία, Προγράμματα Σπουδών, Επιμόρφωση/ μετεκπαίδευση εκπαιδευτικών, Διδακτικές καινοτομίες* κ.ο.κ. Θεωρούμε ότι η δεύτερη προσέγγιση υπηρετεί τις σύγχρονες διεπιστημονικές προσεγγίσεις που επιβάλλει το επιστημονικό αντικείμενο του Τμήματος.

Παρά τη θέσπιση τομέων από τη Συνέλευση του Τμήματος, εκκρεμεί ακόμη η έγκρισή τους από το Υπουργείο Παιδείας. Το πρόβλημα αυτό αναδεικνύει ακόμη μια φορά την πολυσυζητημένη έλλειψη αυτονομίας των ΑΕΙ από τον κρατικό έλεγχο, τουλάχιστον ως προς τις ακαδημαϊκές τους λειτουργίες. Φαίνεται πάντως

να προσκρούει και στην έλλειψη κατανόησης της λογικής που προτείναμε για την κατάτμηση τομέων από το παραδοσιακό πανεπιστήμιο. Αυτό εκδηλώθηκε στη δυσκολία της Συγκλήτου να δεχτεί αυτή τη λογική όταν η πρότασή μας έφτασε εκεί για έγκριση.

3. Προγράμματα Σπουδών

3.1. Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ)

3.1.1. Ανταπόκριση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών στους στόχους του Τμήματος και τις ανάγκες της κοινωνίας.

Το ΠΠΣ με τη σημερινή του δομή είναι προϊόν μιας ριζικής αναδιάρθρωσης που έγινε το έτος 2011-12 ως προσαρμογή στις αλλαγές του ακαδημαϊκού και κοινωνικού πλαισίου. Το νέο πρόγραμμα σπουδών εφαρμόστηκε για πρώτη φορά την ακαδημαϊκή χρονιά 2012-13.

Οι βασικές αλλαγές που έγιναν στο ΠΠΣ:

Α) Για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα που δημιούργησε η ραγδαία μείωση του διδακτικού προσωπικού (παύση διορισμών, συνταξιοδοτήσεις, μηδενισμός πιστώσεων για πρόσληψη διδασκόντων με σύμβαση του Νόμου 407) στον αριθμό των προσφερόμενων μαθημάτων, καθώς και στους αριθμούς των φοιτητών που παρακολουθούν κάθε μάθημα, χωρίς να μειωθεί ο συνολικός αριθμός των πιστωτικών μονάδων (ΠΜ/ ECTS) που προσφέρει το Τμήμα με την απόκτηση πτυχίου, αυξήθηκε ο αριθμός μαθημάτων που προσφέρει ο κάθε διδάσκων από 4 ανά ακαδημαϊκό έτος σε 6 (τρία αντί για δύο ανά εξάμηνο). Η κίνηση αυτή έδωσε τη δυνατότητα μιας κατά περίπτωση 50% αύξησης του αριθμού των μαθημάτων σε μια περίοδο όπου το διδακτικό προσωπικό (συμπεριλαμβανομένων και των διδασκόντων με σύμβαση του Ν. 407) μειώθηκε κατά περίπου 40% το 2014-15.

Η προσφορά περισσότερων μαθημάτων από τους διδάσκοντες έδωσε τη δυνατότητα χωρισμού των φοιτητών σε μικρότερα τμήματα για την παρακολούθηση τουλάχιστον των υποχρεωτικών μαθημάτων. Έτσι τα ακροατήρια των υποχρεωτικών μαθημάτων μειώθηκαν από 250 έως 300 φοιτητές ανά μάθημα σε 125-150 (εκεί όπου δημιουργήθηκαν δύο τμήματα), σε 80-100 (εκεί όπου δημιουργήθηκαν τρία τμήματα) αλλά και σε 30-40, σε μαθήματα όπως αυτά των πρακτικών ασκήσεων του 4ου έτους ή των Θεματικών Εβδομάδων του 3ου, όπου οι διδάσκοντες συμφώνησαν να συμμετέχουν μαζικά. Η μείωση του αριθμού των φοιτητών ανά μάθημα είναι βασική προϋπόθεση για πιο αποτελεσματική διδασκαλία και μάθηση.

Κάθε μάθημα περιλαμβάνει δύο ώρες διδασκαλίας, οι οποίες οργανώνονται σε ένα κεντρικό ωρολόγιο πρόγραμμα και μία ώρα φροντιστήριο, για το χρόνο διεξαγωγής του οποίου αποφασίζει ο διδάσκων, ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες του μαθήματος. Μαθήματα με εργαστηριακό περιεχόμενο ή/και τα μαθήματα πρακτικής άσκησης περιλαμβάνουν, επίσης συστηματικές συναντήσεις διδασκόντων και φοιτητών για εποπτεία σε μεγάλο αριθμό ωρών εκτός ωρολογίου προγράμματος/ φροντιστηρίου. Η προσαρμογή των μαθημάτων σε 2ωρη διδασκαλία με παράλληλη φροντιστηριακή εργασία μετέφερε σημαντικό μέρος έργου στους φοιτητές με θετικά μαθησιακά αποτελέσματα, μιας και τα υποκείμενα μαθαίνουν κυρίως από αυτά που κάνουν και λιγότερο από αυτά που ακούν. Οι φοιτητές βρέθηκαν έτσι να συνεργάζονται μεγαλύτερους χρόνους προσωπικά με τους διδάσκοντες για να μπορέσουν να φέρουν σε πέρας το έργο τους.

Β) Σε ότι αφορά τον αριθμό των ΠΜ/ ECTS που προσφέρει το πτυχίο του ΤΕΑΠΗ αποφασίστηκε αυτός να παραμείνει στις 250 (με ελάχιστο αριθμό οριζόμενο από τον Νόμο το 240). Οι 10 παραπάνω ΠΜ/ ECTS προσφέρονταν από το ΠΠΣ του ΤΕΑΠΗ μέσω των υποχρεωτικών μαθημάτων ξένης γλώσσας με έμφαση στην αγγλική ορολογία των επιστημών της εκπαίδευσης και της αγωγής. Όμως το 2012, λόγω της αιφνίδιας πρόωρης συνταξιοδότησης της διδάσκουσας των αγγλικών, δημιουργήθηκε πρόβλημα. Έκτοτε (με εξαίρεση το έτος 2013-14 οπότε βρέθηκε μια πρόσκαιρη λύση εξωτερικών διδασκόντων και προσφέρθηκαν μαθήματα αγγλικών) η απόφαση για τις 10 επιπλέον αυτές ΠΜ/ ECTS δεν κατέστη δυνατόν να υλοποιηθεί, λόγω έλλειψης πόρων για πρόσληψη νέου διδάσκοντα, και η εκκρεμότητα παραμένει στο ΠΠΣ.

Γ) Σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο των μαθημάτων του ΠΠΣ, αυτό εμπλουτίστηκε στην κατεύθυνση της ενίσχυσης αφενός της επαγγελματικής /παιδαγωγικής επάρκειας των φοιτητών/ριών (μέσω της αναμόρφωσης και διεύρυνσης του πεδίου των πρακτικών ασκήσεων) αφετέρου των βασικών επιστημονικών δεξιοτήτων στο χώρο των κοινωνικών επιστημών (μέσω της ενίσχυσης του άξονα της μεθοδολογίας). Με αυτό τον τρόπο το ΠΠΣ επιχειρεί να ανταποκριθεί τόσο στη διαφαινόμενη τάση αύξησης της απασχόλησης των αποφοίτων μας στην ιδιωτική εκπαίδευση, γεγονός που σημαίνει και αποφοίτους με αυξημένα προσόντα για μια αναβαθμισμένη Δημόσια Εκπαίδευση, όσο και στην τάση αύξησης της πρόσβασης των αποφοίτων μας σε μεταπτυχιακές σπουδές. Συγκεκριμένα, το ΠΠΣ αύξησε σε 3 (από 2) τα υποχρεωτικά μαθήματα Μεθοδολογίας δημιουργώντας περισσότερα από ένα τμήματα φοιτητών ανά μάθημα και εισήγαγε για πρώτη φορά ένα υποχρεωτικό εξαμηνιαίο μάθημα *Πρακτικής Άσκησης στην Έρευνα*, για τους φοιτητές του 4ου έτους. Ένα υποχρεωτικό μάθημα έρευνας στο πεδίο, που προσφέρεται εναλλακτικά από 10 κατά μέσον όρο διδάσκοντες ανά ακαδημαϊκό έτος. Με τον τρόπο αυτό επιχειρούμε να αναπτύξουμε στους φοιτητές και τις φοιτήτριές μας ερευνητικές ικανότητες, κάτι που αποτελεί πλεονέκτημα για τη συνέχιση των σπουδών τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Ταυτόχρονα όμως μεταφέρουμε στην πράξη των απόφοιτων εκπαιδευτικών μας την κεντρική ιδέα ότι η διδασκαλία πρέπει να προσαρμόζεται στη μάθηση και ότι η μάθηση μπορεί και πρέπει να "διαβάζεται" με επιστημονικό τρόπο από τον εκπαιδευτικό. Μια ιδέα που καταστρέφεται από το "σχολικό κρυφό πρόγραμμα σπουδών" όταν οι φοιτητές μας βρεθούν χωρίς προηγούμενη εμπειρία αυτής της δυναμικής να διδάσκουν στα σχολεία (είτε μέσω μιας χωρίς καθοδήγηση πρακτικής άσκησης, είτε ως εργαζόμενοι).

Δ) Στην ίδια κατεύθυνση διεύρυνσης των μελλοντικών προοπτικών των φοιτητών μας συμπεριλάβαμε στο ΠΠΣ και αναβαθμίσαμε ένα μάθημα σχετικό με τη Δημιουργικότητα, την Καινοτομία και την Επιχειρηματικότητα. Η διεξαγωγή και τα αποτελέσματα αυτού του μαθήματος είναι ιδιαίτερα θετικά, όπως φαίνεται από το γεγονός ότι στο διαγωνισμό που διοργάνωνε μέχρι το 2014-15 η Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας του ΕΚΠΑ, οι ομάδες των φοιτητριών μας καταλάμβαναν συστηματικά κάθε χρόνο μία από τις τρεις πρώτες θέσεις.

Ε) Εξακολουθούμε να στηρίζουμε την ενότητα μαθημάτων της Θεματικής Εβδομάδας, μέσω των οποίων οι φοιτήτριές μας (που υποχρεούνται να διαλέξουν και να παρακολουθήσουν επιτυχώς μία), έρχονται σε επαφή με τον επιστημονικό τρόπο επικοινωνίας (γνωρίζουν και συνεργάζονται με εξωτερικούς επιστημονικούς

συνεργάτες, αντιμετωπίζουν ένα αντικείμενο ή διεπιστημονικό θέμα με ρυθμούς σεμιναρίων/ συνεδρίων, διαχειρίζονται την πολλαπλή βιβλιογραφία του κλπ) και γνωρίζουν διαφορετικά πλαίσια και τρόπους μάθησης (βιωματικές δραστηριότητες και εργαστήρια, τέχνη, συμμετοχικές διαδικασίες). Με την πρακτική αυτών των μαθημάτων στοχεύουμε και στην αναβάθμιση της ικανότητας δια βίου μάθησης των φοιτητριών μας μέσω επιστημονικών προσεγγίσεων της γνώσης και της πληροφορίας.

Στ) Στηρίζουμε, τέλος, και ενισχύουμε τη διεπιστημονική διδασκαλία αντικειμένων που αφενός προωθούν τη συνεργασία μεταξύ διδασκόντων που έχουν φαινομενικά ασύνδετες ειδικότητες και αφετέρου προκαλούν και καλλιεργούν τις δημιουργικές ικανότητες των φοιτητών.

Η μεγάλη προσπάθεια που καταβάλλει το ΤΕΑΠΗ να διατηρήσει την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης προσέκρουσε κατά την τρέχουσα περίοδο, εκτός από τα οικονομικά εμπόδια που προκαλεί η κρίση, και σε ένα επιπλέον τεράστιο πρόβλημα. Λόγω της ολέθριας πολιτικής για μετεγγραφές χωρίς αριθμητικό περιορισμό που ίσχυε για μία χρονιά, το ακαδημαϊκό έτος 2014-15, το Τμήμα μας βρέθηκε με υπερδιπλάσιο (ως προς τους κανονικά εισακτέους) αριθμό νεοεισερχόμενων φοιτητών. Μέχρι λοιπόν το 2017-18, οπότε και θα αποφοιτήσει αυτή η γενιά, υπάρχει πολύ μεγάλη αριθμητική επιβάρυνση των μαθημάτων, παρά τη δραματική συρρίκνωση των μελών ΔΕΠ. Χωρίς τις αλλαγές του ΠΠΣ που αναφέρθηκαν παραπάνω, η υλοποίηση του ΠΠΣ δεν θα ήταν εφικτή.

Πάντως πέρα από αυτό το συγκυριακό πρόβλημα, σε γενικές γραμμές θεωρούμε ότι το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ) του ΤΕΑΠΗ όπως αναθεωρήθηκε κάτω από τις δυσμενείς οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες των καιρών μας φαίνεται να ανταποκρίνεται θετικά τόσο τους στόχους του Τμήματος όσο και στις ανάγκες της κοινωνίας. Στηρίζει επαρκώς και την επαγγελματική προοπτική και την επιστημονική κατάρτιση των φοιτητών, εξυπηρετώντας τους στόχους μας, όπως αυτοί παρουσιάστηκαν στα εισαγωγικά κεφάλαια αυτής της έκθεσης.

Οι επαγγελματίες απόφοιτοί μας, ως εκ τούτου, ελπίζουμε ότι θα εξακολουθήσουν να απασχολούνται σε διάφορες κοινωνικά ευαίσθητες θέσεις εργασίας: από τις θεσμοθετημένες θέσεις σε δημόσια και ιδιωτικά νηπιαγωγεία και παιδικούς σταθμούς καθώς και στις δύο πρώτες τάξεις ιδιωτικών δημοτικών σχολείων, μέχρι την παροχή υπηρεσιών στη φύλαξη και δημιουργική απασχόληση / ψυχαγωγία μικρών παιδιών, ως εργαζόμενες/οι αλλά και ως επιχειρηματίες. Τα μηνύματα για τον επαγγελματισμό και την αποτελεσματικότητά τους είναι απολύτως ικανοποιητικά. Τα παραπάνω τεκμηριώνονται σε κάποιο βαθμό στις αμέσως επόμενες παραγράφους.

Υπάρχουν διαδικασίες ελέγχου της ανταπόκρισης αυτής; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζονται;

Στο ΤΕΑΠΗ λειτουργεί σε σταθερή βάση η επιτροπή Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ). Σε όλη τη διάρκεια της ακαδημαϊκής χρονιάς συλλέγει δεδομένα για τις τυχόν δυσλειτουργίες του ΠΠΣ, για την ανταπόκριση του προγράμματος στις επιστημονικές εξελίξεις που αφορούν την εκπαίδευση και αγωγή των παιδιών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας, τους προβληματισμούς και τις προτάσεις

των φοιτητών (σε συνεργασία με το σύλλογό τους), καθώς και τις ενδείξεις από τις αντιδράσεις εκπαιδευτικών και κοινωνικών φορέων στο έργο μας. Στο τέλος κάθε ακαδημαϊκής περιόδου η επιτροπή εισηγείται στη Γενική Συνέλευση τις αλλαγές που τεκμηριωμένα προωθούν τους σκοπούς μας.

Η διαδικασία αυτή οδηγεί σε ένα πάντα ενημερωμένο και αποτελεσματικό ΠΠΣ· ακόμη και αν αυτό δημιουργεί πρόσθετα βάρη στις διοικητικές υπηρεσίες του Τμήματος⁴, που υποχρεώνονται να παρακολουθούν τις αλλαγές και να προσαρμόζουν τις πρακτικές τους στην εξυπηρέτηση των φοιτητών.

Υπάρχουν διαδικασίες αξιολόγησης και αναθεώρησης του Προγράμματος Σπουδών; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζονται;

Η διαδικασία αναθεώρησης του ΠΠΣ περιγράφηκε στην προηγούμενη παράγραφο. Σ' αυτή, συμπεριλαμβάνεται η διαδικασία της εμπειρικής αξιολόγησής του από τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος. Στην αξιολόγηση του ΠΠΣ του ΤΕΑΠΗ συμβάλλει και η διαδικασία αξιολόγησης του διδακτικού έργου μέσω ερωτηματολογίων που ανιχνεύουν σε όλα τα μαθήματα την εκτίμηση των φοιτητών για συνιστώσες της μάθησής τους, καθώς και τα χαρακτηριστικά της διδασκαλίας. Από τα ερωτηματολόγια προκύπτει ότι οι φοιτήτριες/τές, στη συντριπτική πλειοψηφία των γνωστικών αντικειμένων του ΠΠΣ, εκτιμούν ως θετικά τόσο τα μαθησιακά τους αποτελέσματα σε γνώσεις που εκτιμούν ότι θα χρειαστούν ως επαγγελματίες, όσο και τις διδακτικές πρακτικές των διδασκόντων, προβάλλοντας βέβαια και διαφοροποιήσεις από μάθημα σε μάθημα και από διδάσκοντα σε διδάσκοντα.

Το ΠΠΣ αξιολογήθηκε τον Σεπτέμβριο 2013 στο πλαίσιο της εξωτερικής αξιολόγησης του ΤΕΑΠΗ. Η έκθεση των εξωτερικών αξιολογητών αναγνωρίζει ρητά ότι το Τμήμα έχει ασχοληθεί αποτελεσματικά με τα Προγράμματα Σπουδών που προσφέρει, πετυχαίνοντας να τα εξελίξει στο πλαίσιο των σκοπών και των στόχων που ορίζει ο νόμος και λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες κοινωνικές και οικονομικές ανακατατάξεις (Βλ External Evaluation Report, σελ. 8 και 12 http://www.ecd.uoa.gr/wp-content/uploads/2013/05/Final-Report_Faculty-of-Early-Childhood-Education_NKUA-2.pdf).

Οι επισημάνσεις της έκθεσης εξωτερικής αξιολόγησης αφορούσαν α) τα γνωστικά αντικείμενα της Γλώσσας, της Ιστορίας και τα γνωστικά αντικείμενα του συμπλέγματος STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics), για τα οποία η έκθεση αναφέρει ότι δεν καλυπτόταν επαρκώς το περιεχόμενό τους ή ότι δεν προσφέρονταν μέσω υποχρεωτικών μαθημάτων, παρά τη σημασία που στις μέρες μας φαίνεται να έχουν και β) τα μαθήματα Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας, τα οποία σε προηγούμενα ακαδημαϊκά έτη προσφέρονταν από εξωτερικούς διδάσκοντες, αλλά λόγω περικοπής των σχετικών πιστώσεων δεν ήταν δυνατόν να συνεχίσουν να διδάσκονται. Επιπλέον, η έκθεση πρότεινε: γ) αύξηση γενικώς των υποχρεωτικών μαθημάτων σε αντικείμενα όπως η Εκπαιδευτική Ψυχολογία, η Μαθηματική εκπαίδευση και οι Γνωστικές Προσεγγίσεις της Μάθησης, δ) ο καλύτερος χρονισμός των προαπαιτούμενων μαθημάτων με τις Πρακτικές Ασκήσεις

⁴ Ακόμη και μια μόνο αλλαγή στο ΠΠΣ δημιουργεί διαφοροποιήσεις στις προϋποθέσεις απόκτησης πτυχίου. Έτσι, η Γραμματεία του ΤΕΑΠΗ υποχρεώνεται να ρυθμίζει τις μεταβλητές του μηχανοργανωμένου συστήματος παρακολούθησης της πρόδου των φοιτητών, σε συνεργασία με την κεντρική διοίκηση και προσέχοντας να μην δημιουργηθεί κάποιο συγγενές πρόβλημα.

και ε) η μείωση των επιλεγόμενων μαθημάτων, ώστε να υπάρξει απελευθέρωση χρόνου εργασίας για το προσωπικό.

Εκτιμώντας τις παραπάνω υποδείξεις, στο πλαίσιο και της εσωτερικής αξιολόγησης, καθώς και των τρεχουσών εξελίξεων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών προχωρήσαμε άμεσα στις ακόλουθες τροποποιήσεις του ΠΠΣ:

α) Μετατρέψαμε ένα από τα έξι (6) μαθήματα που προσφέρονται στο ΠΠΣ στο γνωστικό αντικείμενο της Μαθηματικής Εκπαίδευσης σε υποχρεωτικό με υπόδειξη του διδάσκοντα.

β) Από το 2014-15 προσφέρονται ξανά μαθήματα Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας και μάλιστα σε διπλάσιο αριθμό σε σχέση με παλαιότερα. Αυτό κατέστη δυνατό γιατί εξασφάλισαμε τη μετακίνηση στο ΤΕΑΠΗ μιας νέας διδάσκουσας (στην κατηγορία ΕΕΔΙΠ).

γ) Επιχειρούμε την ενίσχυση των γνωστικών αντικειμένων της Γλώσσας, της Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας και των Γνωστικών Προσεγγίσεων της Μάθησης που ούτως ή άλλως προσφέρονται από το Τμήμα. Οι δύο νέες θέσεις ΔΕΠ που δόθηκαν στο ΤΕΑΠΗ το 2016 (μετά από σχεδόν 10 χρόνια όπου δεν είχε υπάρξει καμία νέα πίστωση) προκηρύχθηκαν στα αντικείμενα της Γλώσσας και της Αναπτυξιακής Ψυχολογίας προκειμένου να ενισχυθούν οι δύο αυτοί τομείς. Παράλληλα, με τη διαδικασία της ανάθεσης διδασκαλίας από το 2014-15, προσφέρεται συστηματικά το μάθημα της Ψυχολογίας της Εκπαίδευσης.

δ) Για τα μαθήματα που δεν μπορεί να προσφέρει το Τμήμα λόγω έλλειψης πόρων και διδασκόντων αξιοποιούμε τόσο τη συνεργασία μας με το ΠΤΔΕ, με το οποίο συγκροτούμε τη Σχολή των Επιστημών της Αγωγής, όσο και τη δυνατότητα που προσφέρει το ΠΠΣ για παρακολούθηση μαθημάτων από άλλα Τμήματα. Η ανάθεση διδασκαλίας σε συναδέλφους από άλλα Τμήματα είναι απαραίτητη ιδίως για μαθήματα στην ενότητα της Ψυχολογίας, η οποία έχει αποδυναμωθεί λόγω των συνταξιοδοτήσεων ή/και αποχωρήσεων μελών ΔΕΠ. Με ανάλογο τρόπο σκοπεύουμε να αντιμετωπίσουμε και τα προβλήματα που θα δημιουργήσουν στο Τμήμα οι επερχόμενες συνταξιοδοτήσεις μελών του διδακτικού προσωπικού, που λόγω των τρεχουσών οικονομικών και πολιτικών επιλογών δεν φαίνεται πιθανό να αντικατασταθούν στο ορατό μέλλον.

ε) Ο χρονισμός των Πρακτικών Ασκήσεων σε σχέση με τα προαπαιτούμενα μαθήματα έχει ήδη πραγματοποιηθεί με το ΠΠΣ του 2013-14.

στ) Η μείωση του αριθμού των επιλεγόμενων μαθημάτων, την οποία προτείνουν οι εξωτερικοί αξιολογητές, συγκρούεται με τη στρατηγική του ΤΕΑΠΗ στις τρέχουσες οικονομικές και εκπαιδευτικές συνθήκες, στρατηγική με την οποία συμφωνεί και η έκθεση των εξωτερικών αξιολογητών. Το ΤΕΑΠΗ επομένως επιλέγει να διατηρήσει τον αριθμό των επιλεγόμενων μαθημάτων και τον ανοιχτό χαρακτήρα του ΠΠΣ, καθώς και την έμφαση που δίνει στην ικανότητα των αποφοίτων του για έρευνα, μιας και θεωρεί ότι αυτός είναι ο μοναδικός τρόπος να επιβιώσει ως Τμήμα των Επιστημών της Εκπαίδευσης και όχι ως Τμήμα που διαμορφώνει απλώς επαγγελματικές δεξιότητες για εκπαιδευτικούς προσχολικής εκπαίδευσης και αγωγής.

Πώς δημοσιοποιείται το Πρόγραμμα Σπουδών;

Το ΠΠΣ δημοσιοποιείται στην αρχή κάθε ακαδημαϊκής χρονιάς με ανάρτηση στην ιστοσελίδα του Τμήματος και στον πίνακα ανακοινώσεων της Γραμματείας. Αναλυτική περιγραφή των στόχων και του περιεχομένου των προσφερόμενων μαθημάτων περιλαμβάνεται στον Οδηγό Σπουδών, ο οποίος ανανεώνεται κάθε χρόνο και αναρτάται επίσης στην ιστοσελίδα του Τμήματος.

Υπάρχει αποτελεσματική διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής εξέλιξης των αποφοίτων; Πώς χρησιμοποιούνται τα αποτελέσματά της;

Το ερώτημα αυτό είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον και θα επιθυμούσαμε πραγματικά να είμαστε σε θέση να το απαντήσουμε θετικά. Ωστόσο η θετική απάντησή του προϋποθέτει σοβαρή έρευνα, τήρηση βάσης δεδομένων των αποφοίτων, η οποία να ενημερώνεται συνεχώς, πράγμα το οποίο προϋποθέτει υλικούς και ανθρώπινους πόρους. Σχετικές έρευνες μπορούν να γίνονται από τα Γραφεία Διασύνδεσης των πανεπιστημίων, εφόσον εξασφαλίζονται οι ανάλογοι πόροι.

Σήμερα στο ΤΕΑΠΗ δεν υπάρχει συστηματική παρακολούθηση της επαγγελματικής εξέλιξης των αποφοίτων μας. Την επαγγελματική τους αποκατάσταση την παρακολουθούμε αποσπασματικά μόνο, μέσω π.χ. των πινάκων επιτυχόντων του ΑΣΕΠ, που και αυτοί στις μέρες μας τείνουν να εξαφανιστούν. Τεκμήρια για την επαγγελματική εξέλιξή τους συλλέγουμε επίσης αποσπασματικά από τις φοιτήτριες που μας επισκέπτονται μετά την απόκτηση του πτυχίου τους για να ζητήσουν κάποιου είδους βοήθεια για τη δουλειά τους ή από τις αποφοίτους μας που επανέρχονται για μεταπτυχιακές σπουδές στα ΠΜΣ μας. Οι πληροφορίες αυτές συγκροτούν ένα εμπειρικό σύνολο πληροφοριών που έχει αξιοποιηθεί, για παράδειγμα, στην πρόταση του Τμήματός μας για διεύρυνση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων του ΤΕΑΠΗ προς το ΥΠΕΠΘ. Συστηματική παρακολούθηση της επαγγελματικής εξέλιξης έχει πραγματοποιηθεί μόνο για συγκεκριμένες κατηγορίες φοιτητών μας (π.χ. με αναπηρίες), στο πλαίσιο ειδικών ερευνητικών προγραμμάτων.

Η περίοδος πάντως των αλλαγών που περνάμε βάζει σε κινητικότητα ιδέες που τελικά μπορούν να υλοποιήσουν συνιστώσες μιας έρευνας για την επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων μας στις εργασιακές συνθήκες της κρίσης, μέσω των ερευνητικών προγραμμάτων του Τμήματος, που χρηματοδοτεί ο ΕΛΚΕ.

3.1.2. Δομή, συνεκτικότητα και λειτουργικότητα του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών.

Ποιο είναι το ποσοστό των μαθημάτων κορμού/ειδίκευσης/κατευθύνσεων στο σύνολο των μαθημάτων;

Στο ΤΕΑΠΗ τα προπτυχιακά μαθήματα δεν λειτουργούν και μάλλον ούτε θα μπορούσαν να λειτουργήσουν με τη λογική μαθημάτων κορμού κλπ. Ο κύκλος των προπτυχιακών σπουδών στις επιστήμες της εκπαίδευσης και της αγωγής θεωρούμε ότι πρέπει να προωθεί τη μύηση στη διεπιστημονική προσέγγιση του εκπαιδευτικού πεδίου· οι ειδικεύσεις και οι κατευθύνσεις θεωρούμε ότι αποτελούν καταρχήν

στόχους μεταπτυχιακών σπουδών. Έτσι το ΠΠΣ του ΤΕΑΠΗ είναι οργανωμένο, καταρχήν, σε ενότητες μαθημάτων που προσεγγίζουν την εκπαίδευση μέσα από τους «φακούς» διαφορετικών επιστημονικών περιοχών (ενότητες Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας, Κοινωνιολογίας, Μεθοδολογίας κλπ). Εντός των ενοτήτων ορίζονται οι θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την απόκτηση πτυχίου και ο ελάχιστος απαιτούμενος αριθμός διδακτικών/ πιστωτικών μονάδων κατά ενότητα. Αυτή η αρχή διασφαλίζει την επιστημονική επάρκεια του πτυχίου. Στη συνέχεια το ΠΠΣ επιχειρεί να ολοκληρώσει και να σταθεροποιήσει τις διαφορετικές αυτές προσεγγίσεις μέσω της Πρακτικής Άσκησης των φοιτητών/τριών, καθώς και κάποιων καινοτόμων διεπιστημονικών μαθημάτων. Η Πρακτική Άσκηση πραγματοποιείται υποχρεωτικά για πέντε (5) εξάμηνα σπουδών (περιγράφεται αναλυτικά σε επόμενες παραγράφους).

Πόσα μαθήματα ελεύθερης επιλογής προσφέρονται;

Ο αριθμός των μαθημάτων ελεύθερης επιλογής αλλάζει (πάντως όχι σημαντικά) από χρονιά σε χρονιά, μιας και οι καινοτομίες που εισάγονται στο ΠΠΣ περνάνε συνήθως μέσα απ' αυτά. Στο ΠΠΣ της ακαδημαϊκής χρονιάς 2015-2016 προσφέρονται εβδομήντα επτά (77) μαθήματα επιλογής καταναμημένα στις διάφορες ενότητες. Από αυτή τη δεξαμενή επιλεγόμενων μαθημάτων οι φοιτητές πρέπει να επιλέξουν υποχρεωτικά συγκεκριμένο αριθμό ανά ενότητα. Στο σύνολο πρόκειται για έντεκα (11) μαθήματα. Έτσι, ως προς τον αριθμό, μπορεί να θεωρηθεί ότι τα μαθήματα ελεύθερης επιλογής είναι εξήντα έξι (66). Στην πραγματικότητα πάντως δύο είναι οι ελεύθερες επιλογές (με την έννοια ότι οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να μην επιλέξουν κανένα από τα δύο): η πτυχιακή εργασία και ένα μάθημα που οι φοιτητές μπορούν να παρακολουθήσουν από άλλο Τμήμα του Πανεπιστημίου.

Ποιο είναι το ποσοστό των υποχρεωτικών μαθημάτων/μαθημάτων υποχρεωτικής επιλογής/μαθημάτων ελεύθερης επιλογής στο σύνολο των μαθημάτων;

Στο ΠΠΣ του ΤΕΑΠΗ προσφέρονται (την ακαδημαϊκή χρονιά 2015-16) τριάντα (30) υποχρεωτικά μαθήματα. Δέκα εννέα (19) απολύτως συγκεκριμένα από αυτά θεωρούνται υποχρεωτικά και έντεκα (11) υποχρεωτικής επιλογής. Έτσι, εξήντα έξι (66) μαθήματα είναι ελεύθερης επιλογής.

Σε ένα σύνολο, δηλαδή, ενενήντα έξι (96) προσφερόμενων μαθημάτων το ποσοστό των υποχρεωτικών είναι 20%, των υποχρεωτικών επιλογής 11% και των ελεύθερης επιλογής 69%. Για την απόκτηση πτυχίου οι φοιτητές/τριες πρέπει προφανώς να παρακολουθήσουν υποχρεωτικά με επιτυχία τα 30 μαθήματα (19 υποχρεωτικά και 11 υποχρεωτικώς επιλεγόμενα), καθώς και έναν αριθμό 16-17 μαθημάτων ελεύθερης επιλογής, για να καλύψουν τις 250 ΠΜ/ ECTS που απαιτούνται. Για την απόκτηση δηλαδή πτυχίου, τα ποσοστά μπορούν να αναπαρασταθούν μέσω των μονάδων (διδακτικών ή ECTS), κατά προσέγγιση, ως 70% υποχρεωτικά και 30% ελευθέρως επιλεγόμενα.

Η σημαντική διαφορά ανάμεσα στα προσφερόμενα μαθήματα επιλογής και τα απαιτούμενα απ' αυτά για την απόκτηση πτυχίου είναι συνειδητή επιλογή του ΤΕΑΠΗ, που καταφέραμε να διατηρήσουμε με την αλλαγή του ΠΠΣ και τη δύσκολη περίοδο που περνάμε. Η επιλογή αυτή επιτρέπει στους φοιτητές να διαμορφώσουν

μια προσωπική, κατά κάποιον τρόπο ειδίκευση (για παράδειγμα στις ψυχολογικές προσεγγίσεις της εκπαίδευσης, στις κοινωνιολογικές, αυτές της διδακτικής κάποιων αντικειμένων όπως εικαστικής αγωγής, θετικών επιστημών, λογοτεχνίας κλπ), η οποία ανοίγει προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης στον ιδιωτικό χώρο (για παράδειγμα, απασχόληση παιδιών στις ώρες του διευρυμένου ωραρίου με εστιασμένες δραστηριότητες, εξωσχολική απασχόληση παιδιών κλπ). Η δυνατότητα αυτή δεν στερεί προφανώς από τους φοιτητές και μια επιλογή κατανεμημένη ισόρροπα ανάμεσα σε όλες τις προσεγγίσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας, επιλογή περισσότερο κατάλληλη για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού.

Ποια είναι η ποσοστιαία σχέση μεταξύ μαθημάτων υποβάθρου, μαθημάτων επιστημονικής περιοχής, μαθημάτων γενικών γνώσεων και μαθημάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων στο σύνολο των μαθημάτων;

Η κατηγοριοποίηση αυτή φανερώνει την επιστημονική παράδοση των συντακτών της δομής της αξιολόγησης αλλά δεν μπορεί να κατηγοριοποιήσει τα μαθήματα ενός Τμήματος που υπηρετεί διεπιστημονικά το αντικείμενό του. Μια προσπάθεια συμβιβασμού των δύο σαφώς διαφορετικών τάσεων θα μπορούσε να καταλήξει στην απάντηση ότι τα 19 υποχρεωτικά μαθήματα είναι μαθήματα υποβάθρου. Από εκεί και μετά μόνο επιστήμονες για παράδειγμα από την περιοχή των εργαστηριακών επιστημών (κατά Hacking, 1992, 1995)⁵ θα μπορούσαν να υποστηρίξουν ότι υπάρχουν μαθήματα που δεν αναπτύσσουν σημαντικές δεξιότητες, ακόμη και αν αποτελούν μαθήματα υποβάθρου. Εμείς πάντως δεν μπορούμε, για παράδειγμα, να μην θεωρήσουμε τα πέντε μαθήματα Πρακτικής Άσκησης ως μαθήματα υποβάθρου και ταυτόχρονα ως μαθήματα που προάγουν ουσιαστικές γνώσεις από επιστημονικές περιοχές, ουσιαστικές γενικές γνώσεις και ασφαλώς αποφασιστικές δεξιότητες για τους μέλλοντες επαγγελματίες εκπαιδευτικούς. Αντίθετα, οι περισσότερες δομές πανεπιστημιακής εκπαίδευσης στις θετικές επιστήμες δεν θα θεωρούσαν καν την Πρακτική Άσκηση ως μάθημα.

Πώς κατανέμεται ο χρόνος μεταξύ θεωρητικής διδασκαλίας, ασκήσεων, εργαστηρίων, άλλων δραστηριοτήτων;

Και εδώ οι συντάκτες της δομής της αξιολόγησης φαίνεται να ακολουθούν την πανεπιστημιακή παράδοση μάλλον των Τμημάτων θετικών επιστημών. Με κανένα τρόπο ένα Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής –ένα Τμήμα που ερευνά και διδάσκει, για παράδειγμα, πως γίνεται η διδασκαλία– δεν μπορεί να διευθετήσει με ακρίβεια την παραπάνω κατηγοριοποίηση. Στο ΤΕΑΠΗ, μια "θεωρητική" διδασκαλία περιλαμβάνει συνήθως χαρακτηριστικά σεμιναρίου ή και άσκησης (οι φοιτητές/τριες παράγουν κείμενα, παρουσιάσεις, εναλλακτικές απόψεις, καθοδηγούμενοι από τους διδάσκοντες). Τα μαθήματα "ασκήσεων" ή "φροντιστηρίου" του Μαθηματικού ή του Φυσικού Τμήματος δεν νομίζουμε ότι έχουν κάποια θέση στο Τμήμα μας. Τα μαθήματα "εργαστηρίου" του Φυσικού, αν προσεγγιστούν ως μαθήματα όπου οι φοιτητές/τριες παρεμβαίνουν στο φυσικό υπόβαθρο του αντικειμένου τους και μαθαίνουν πρακτικές διαχείρισής του (με

⁵ Hacking, I. (1992). The Self Vindication of the Laboratory Sciences, In A. Pickering (Ed.) *Science as Practice and Culture* (29-64). Chicago: The University Chicago Press. Hacking, I. (1995, 11th ed). *Representing and Intervening*. US: Cambridge University Press.

δεδομένη εκ των προτέρων τη γνώση της θεωρίας), θα έμοιαζαν κάπως με τη δική μας πρακτική άσκηση. Τα δικά μας "εργαστηριακά" μαθήματα διδασκαλίας της Φυσικής διδάσκουν πρακτικές παρέμβασης στο (ανθρώπινο) πεδίο της εκπαίδευσης και όχι πρακτικές παρέμβασης στον υλικό κόσμο, με αποτέλεσμα να διαφέρουν ριζικά από τα αντίστοιχα του Φυσικού (στα μεν ο υλικός κόσμος είναι παρών στο εργαστήριο, στα δε ο ανθρώπινος κόσμος των μαθητών είναι απών). Τα αμιγώς σεμιναριακά μαθήματα που προωθούνται στο Τμήμα μας φαίνονται να σπανίζουν αλλού (περιλαμβάνονται ίσως στην κατηγορία «άλλων δραστηριοτήτων» της προτεινόμενης δομής αξιολόγησης).

Εκείνο πάντως που κάνει δύσκολη την τοποθέτηση στο ερώτημα αυτής της ενότητας με βάση την προτεινόμενη κατηγοριοποίηση είναι η διδακτική-μαθησιακή άποψη ότι η διδακτική προσέγγιση ενός αντικειμένου καθορίζεται, δοκιμάζεται και αλλάζει αρκετά συχνά, με ευθύνη του διδάσκοντα και με βάση τεκμήρια που αυτός παράγει αξιολογώντας τη. Οι διδακτικές προσεγγίσεις εξαρτώνται τόσο από τους στόχους όσο και από το περιεχόμενο του μαθήματος, υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία απ' αυτές και, κατά την άποψή μας, ο κατάλληλος συνδυασμός τους και όχι το «άθροισμα» τους μπορεί να πλησιάσει τους εκάστοτε στόχους.

Πώς οργανώνεται και συντονίζεται η ύλη μεταξύ των μαθημάτων; Παρατηρείται επικάλυψη ύλης μεταξύ των μαθημάτων; Υπάρχουν κενά ύλης; Είναι ορθολογική η έκταση της ύλης των μαθημάτων; Υπάρχει διαδικασία επανεκτίμησης, αναπροσαρμογής και επικαιροποίησης της ύλης των μαθημάτων;

Τα μαθήματα οργανώνονται με βάση τους στόχους τους. Η λεγόμενη "ύλη" αποτελεί εργαλείο για την εξυπηρέτηση των στόχων, οι οποίοι συνδέονται με τη γνώση που οικοδομούν προσωπικά οι φοιτητές και όχι με τα κείμενα που χρησιμοποιούν. Η οργάνωση των μαθημάτων με βάση την "ύλη" παραπέμπει στη διδακτική-μαθησιακή προσέγγιση της μεταφοράς της γνώσης, η οποία ήδη από τη δεκαετία του '60 θεωρείται αδόκιμη. Αν η «ίδια ύλη» χρειάζεται σε δύο διαφορετικά μαθήματα για να επιτευχθούν διαφορετικοί στόχοι, τότε η ύλη δεν είναι ίδια. Η παραδοσιακή αντιστοιχία της «ύλης» με μια ποσότητα κειμένων αγνοεί το γεγονός ότι τα κείμενα είναι τεχνήματα προς χρήση και όχι αποθήκες γνώσης. Αγνοεί ότι τα κείμενα, ακόμη και τα επιστημονικά, ακόμη και αυτά των θετικών επιστημών⁶, αποκτούν διαφορετικό νόημα όταν χρησιμοποιούνται για την επιδίωξη διαφορετικών στόχων.

Παρ' όλα αυτά, ο όρος «ύλη» χρησιμοποιείται στο Τμήμα στην επικοινωνία με τους φοιτητές και τις φοιτήτριες και σημαίνει το σύνολο των κειμένων που θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν απ' αυτούς. Έτσι, η διαδικασία επανεκτίμησης, αναπροσαρμογής και επικαιροποίησης της «ύλης» των μαθημάτων είναι αναπόφευκτα συχνή για τους εξής τουλάχιστον λόγους: η διεθνής επιστημονική παραγωγή στο χώρο των επιστημών της εκπαίδευσης και της αγωγής είναι εντατική, στο ΤΕΑΠΗ οι καινοτομίες υιοθετούνται ευχαρίστως και δοκιμάζονται στα μαθήματα και οι φοιτητές/τριες είναι υποχρεωμένοι αρκετές φορές να επιλέγουν κείμενα από τη βιβλιογραφία που δεν προσδιορίζονται αυστηρά από το διδάσκοντα. Η διαδικασία αυτή, πάντως, είναι αρμοδιότητα των διδασκόντων, που

⁶ Χρησιμοποιεί άραγε ένας φυσικός την έννοια / όρο της «θερμοκρασίας» με το ίδιο περιεχόμενο όταν κατασκευάζει ένα κείμενο στο πλαίσιο της θερμοδυναμικής και όταν μετρά τη θερμοκρασία στο χώρο του κρυστάτη του με ένα θερμοζεύγος;

κάποιες φορές την πραγματοποιούν με δική τους πρωτοβουλία και σε ομάδες. Σε κάθε περίπτωση η Συνέλευση του Τμήματος ενημερώνεται και εκφράζει ουσιαστική διαμορφωτική άποψη.

Εφαρμόζεται σύστημα προαπαιτούμενων μαθημάτων; Πόσο λειτουργικό είναι; Ποιο είναι το ποσοστό των μαθημάτων που εντάσσονται στο σύστημα;

Το σύστημα των προαπαιτούμενων μαθημάτων εφαρμόζεται μεταβαλλόμενο στο ΤΕΑΠΗ για μια περίπου δεκαετία, αν και σε σχετικά περιορισμένο βαθμό σε σύγκριση με άλλα Τμήματα (με δεδομένη μια σχετική ελευθερία στην οικοδόμηση του προσωπικού προγράμματος σπουδών). Οι λόγοι για τους οποίους εφαρμόζεται είναι διάφοροι. Για παράδειγμα, κάποια μαθήματα πρακτικών ασκήσεων θεωρούν προαπαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες από κάποια μαθήματα διδακτικής αντικειμένων. Εδώ τα προαπαιτούμενα μπορούν να είναι σαφή και υποχρεωτικά. Κάποια άλλα μαθήματα, π.χ. διεπιστημονικά, θεωρούν προαπαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες από μαθήματα που μπορούν να επιλεγούν από τους φοιτητές/τριες μέσα από περισσότερα προσφερόμενα μαθήματα επιλογής (με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζουν την ποικιλία των προσεγγίσεων που θεωρούν ότι εξυπηρετεί τη διδακτική τους στρατηγική). Στην τελευταία αυτή περίπτωση το σύστημα καταγραφής και παρακολούθησης των δηλώσεων μαθημάτων των φοιτητών δεν εξυπηρετεί την επιλογή «or». Έτσι στο ΠΠΣ τα προαπαιτούμενα αυτά παρουσιάζονται ως συνιστώμενα από τους διδάσκοντες (με δυνατότητα «ή») και ελέγχονται απ' αυτούς (μέσω των αντιγράφων της προόδου των φοιτητών/τριών που εκδίδει η Γραμματεία).

Πόσα μαθήματα προσφέρονται από άλλα και πόσα σε άλλα προγράμματα σπουδών; Ποια είναι αυτά;

Οι φοιτητές/τριες έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν και να παρακολουθήσουν ένα μόνο μάθημα που προσφέρεται από άλλο Τμήμα του ΕΚΠΑ. Στο Τμήμα πάντως και στο ΠΠΣ διδάσκουν με ανάθεση από άλλα πανεπιστήμια ή Τμήματα του ΕΚΠΑ κατά καιρούς διάφορα μέλη ΔΕΠ. Την ακαδημαϊκή χρονιά 2015-16 δίδαξαν με ανάθεση τέσσερις (4) εξωτερικοί διδάσκοντες, οι τρεις (3) από το ΠΤΔΕ του ΕΚΠΑ και ένας από το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Αντίστοιχα, στο ΤΕΑΠΗ επιλέγει να παρακολουθεί μαθήματα ένας μικρός αριθμός φοιτητών από άλλα Τμήματα του ΕΚΠΑ, κυρίως το ΦΠΨ και το ΠΤΔΕ. Από το ακαδημαϊκό έτος 2014-15, ορισμένα μαθήματα του ΠΠΣ του ΤΕΑΠΗ προσφέρονται σε φοιτητές του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ, με μεγάλη συμμετοχή.

Ποιες ξένες γλώσσες διδάσκονται στο Τμήμα; Είναι υποχρεωτικά τα σχετικά μαθήματα;

Στο ΤΕΑΠΗ διδάσκεται η Αγγλική γλώσσα με υποχρεωτικά μαθήματα και ένα επιλεγόμενο (αρχαρίων), που δεν προσφέρει μονάδες. Το σύνολο των προσφερόμενων μονάδων είναι 10 ΠΜ/ ECTS.

Όπως ήδη προαναφέρθηκε την ακαδημαϊκή χρονιά 2012-13 η προσφορά αυτών των μαθημάτων αντιμετώπισε πρόβλημα, λόγω αιφνιδιαστικής, πρόωρης συνταξιοδότησης της διδάσκουσας. Το έτος 2013-14 προσφέρθηκαν δύο μαθήματα

αγγλικών, αυτό όμως δεν ήταν δυνατόν να γίνει και τα επόμενα έτη. Το ΤΕΑΠΗ συνεχίζει την προσπάθεια να αποκαταστήσει αυτήν την έλλειψη και γι αυτό δεν μετέβαλε την ουσιαστική αυτή συνιστώσα του ΠΠΣ.

3.1.3. Το εξεταστικό σύστημα.

Εφαρμόζονται, και σε ποια έκταση, πολλαπλοί (σε είδος και χρόνο) τρόποι αξιολόγησης των φοιτητών; Ποιοι συγκεκριμένα;

Στο ΤΕΑΠΗ προσπαθούμε να αντιμετωπίσουμε την αξιολόγηση των φοιτητών/τριών τόσο ως μέρος της συνολικής διδακτικής-μαθησιακής διαδικασίας όσο και ως μέρος της αξιολόγησης των μαθημάτων. Αυτό, πολλές φορές δεν είναι εφικτό λόγω του μεγάλου αριθμού φοιτητών που παρακολουθούν κάποια μαθήματα. Έτσι, πέρα από τις γραπτές εξετάσεις, που χρησιμοποιούνται υποχρεωτικά στα μαθήματα με πολυπληθή ακροατήρια, εφαρμόζεται μεγάλη ποικιλία από τρόπους αξιολόγησης που ξεπερνά αρκετές από τις κλασικές μορφές αξιολόγησης (προφορική εξέταση, εργασία κλπ)· μια ποικιλία που δείχνει τρόπους μετατροπής της αξιολόγησης των φοιτητών σε «διδασκτικό εργαλείο» αλλά και «εργαλείο αξιολόγησης» του μαθήματος. Για παράδειγμα:

- σε μάθημα που θα μπορούσε να περιγραφεί ως «εργαστηριακό» και στοχεύει σε κάποιο περιεχόμενο αλλά και ανάπτυξη δεξιοτήτων και καλλιέργεια της δημιουργικότητας των φοιτητών/τριών, όπου οι φοιτητές/τριες εργάζονται σε ομάδες και παράγουν σε κάθε συνάντηση από ένα τουλάχιστον κείμενο, η αξιολόγηση προκύπτει κατά ένα μέρος από τη συγκριτική ανάλυση των κειμένων που παράγουν οι ομάδες των φοιτητών/τριών (τα κείμενα αυτά χρησιμοποιούνται παράλληλα και για την αξιολόγηση του μαθήματος) και κατά ένα δεύτερο μέρος από μια τελική συνέντευξη (προφορική εξέταση) με κάθε ομάδα χωριστά.
- σε μάθημα που θα μπορούσε να περιγραφεί ως συνδυασμός σεμιναρίου και διαλέξεων, με στόχους συνδεδεμένους με κάποιο περιεχόμενο και με την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των φοιτητών, η εξέταση περιλαμβάνει ένα pre και ένα post test, τη δημόσια παρουσίαση μιας εργασίας και ένα κείμενο που παράγουν οι φοιτητές μετά την παρουσίαση της εργασίας τους στη βάση της κριτικής που ασκήθηκε σε αυτούς από το διδάσκοντα και τους συναδέλφους τους.
- σε μαθήματα που συνδυάζουν διαλέξεις και δραστηριότητες των φοιτητών εφαρμόζεται η αξιολόγηση μέσω προόδου (δύο ή τριών φάσεων).
- σε μάθημα που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «εργαστηριακό», με στόχους συνδεδεμένους κυρίως με την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και της δημιουργικότητας των φοιτητών, η εξέταση περιλαμβάνει την παρουσίαση σε κοινό, όχι αποκλειστικά πανεπιστημιακό, των τελικών προϊόντων από τις δουλειές των ομάδων και τη συμμετοχή σε τελική, απολογιστική διαδικασία συζήτησης-συνέντευξης, κ.ο.κ.

Η ποικιλία των μορφών αξιολόγησης των φοιτητών επιβάλλεται από τα δεδομένα του συνολικού «εκπαιδευτικού συστήματος», τα οποία από παράδοση έχουν καταστήσει τις εξεταστικές δραστηριότητες ως τις πλέον σημαντικές για τους φοιτητές. Εμείς απλώς χρησιμοποιούμε αυτή την πεποίθηση για να στρέψουμε τις

εξετάσεις σε κατευθύνσεις που θα υποχρεώσουν τους φοιτητές να μάθουν κάτι περισσότερο και διαφορετικό από «τρόπους με τους οποίους κάποιος πετυχαίνει στις εξετάσεις». Εδώ δεν χρειάζεται εκτεταμένη επιχειρηματολογία για να υποστηριχθεί ότι η πεποίθηση που προαναφέραμε καθιστά τις εξεταστικές δραστηριότητες καταστροφικές για το σύνολο των όποιων άλλων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων μπορεί να έχουν προηγηθεί. Η επαναλαμβανόμενη σε μεγάλο αριθμό μαθημάτων γραπτή ή προφορική εξέταση, που στοχεύει στην αποκάλυψη του αν ο φοιτητής μπορεί να διαχειριστεί με συγκεκριμένους τρόπους ένα περιεχόμενο (να το επαναλάβει όπως είναι στα πρωτότυπα κείμενα, να απαντήσει σε σχετικές ερωτήσεις, να λύσει ασκήσεις ή προβλήματα κ.ο.κ.), τον καθοδηγεί να μάθει τρόπους διαχείρισης της εξέτασης και όχι του περιεχομένου. Και οι φοιτητές των πανεπιστημίων μας είναι «ειδικοί» στην τελευταία αυτή διαχείριση, μιας και έχουν επιτύχει στις πανελλήνιες / πανελλαδικές εισαγωγικές εξετάσεις.

Πώς διασφαλίζεται η διαφάνεια της διαδικασίας αξιολόγησης των φοιτητών;

Στις περιπτώσεις εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης όπως αυτές που περιγράψαμε παραπάνω, εκτιμούμε ότι δεν τίθεται ζήτημα διαφάνειας. Στις περιπτώσεις γραπτών εξετάσεων, τα αποτελέσματα δημοσιοποιούνται (και μέσω της ηλεκτρονικής τάξης συνδεδεμένα με αριθμούς μητρώου - όχι με ονόματα) και οι όποιες ενστάσεις των φοιτητών εξετάζονται καταρχήν από το διδάσκοντα και στη συνέχεια αν χρειαστεί από τη Συνέλευση του Τμήματος (αν και η τελευταία αυτή διαχείριση δεν έχει χρειαστεί να λειτουργήσει μέχρι σήμερα στο Τμήμα μας).

Υπάρχει διαδικασία αξιολόγησης της εξεταστικής διαδικασίας και ποια είναι αυτή;

Η εξεταστική διαδικασία (ακόμη και η παραδοσιακή γραπτή εξέταση) αξιολογείται, όπως προείπαμε, στο πλαίσιο της αξιολόγησης των μαθημάτων.

Πόσο διαφανής είναι η διαδικασία ανάθεσης και εξέτασης της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας; Υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές ποιότητας για την πτυχιακή/διπλωματική εργασία; Ποιες;

Η διπλωματική εργασία είναι προαιρετική στο ΤΕΑΠΗ. Ο λόγος γι' αυτό είναι ο τεράστιος αριθμός φοιτητών/τριών σε σχέση με τα μέλη ΔΕΠ. Θα υποβαθμιζόταν δραστικά η ποιότητα των πτυχιακών αυτών εργασιών αν οι τελευταίες μετατρέπονταν σε υποχρεωτικές (πολύ περισσότερο γιατί τα λίγα σχετικά μέλη ΔΕΠ είναι επιφορτισμένα με τις διπλωματικές των μεταπτυχιακών προγραμμάτων). Τα ζητήματα διαφάνειας στην ανάθεση και την εξέταση καθώς και την ποιότητα της τελικής παραγωγής καλύπτονται απολύτως ικανοποιητικά στο ΤΕΑΠΗ. Για τα ζητήματα αυτά υπάρχει εκτενές εδάφιο στον οδηγό σπουδών του Τμήματος, το περιεχόμενο του οποίου λειτουργεί στη συγκεκριμένη περίπτωση ως κανονισμός.

3.1.4. Διεθνής διάσταση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών.

Ο διεθνής χαρακτήρας του ΠΠΣ του ΤΕΑΠΗ είναι σχετικά περιορισμένος για οργανωτικούς/ οικονομικούς κυρίως λόγους και δευτερευόντως για υποκειμενικούς.

Υπάρχει συμμετοχή διδασκόντων από το εξωτερικό; Σε ποιο ποσοστό;

Η συμμετοχή διδασκόντων συναδέλφων από το εξωτερικό, στο ΠΠΣ του Τμήματός μας, είναι σχεδόν απαγορευτική για οικονομικούς λόγους. Οι πληρωμές για τη διαμονή και την εργασία τους είναι προβληματικές. Μόνο στο πλαίσιο ευρωπαϊκών προγραμμάτων καθίστανται δυνατές τέτοιες μετακινήσεις, με συνέπεια τα σχετικά μαθήματα / διαλέξεις / σεμινάρια να είναι περιστασιακά και να πραγματοποιούνται ως παρεμβάσεις στο πλαίσιο μαθημάτων που λειτουργούν ούτως ή άλλως αυτόνομα.

Ακόμη όμως και στο πλαίσιο των προγραμμάτων Κινητικότητας του Διδακτικού Προσωπικού τα προβλήματα δεν παύουν να υπάρχουν, μιας και τα προγράμματα αυτά λειτουργούν στη βάση της αμοιβαιότητας. Το ελληνικό πανεπιστήμιο υποχρηματοδοτεί την κινητικότητα διδακτικού προσωπικού με αποτέλεσμα οι συνάδελφοι να μην μπορούν να ανταποκριθούν στις διεθνείς υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν μέσω της σύναψης σχετικών διμερών συμφωνιών.

Υπάρχει συμμετοχή αλλοδαπών φοιτητών (απόλυτος αριθμός και ποσοστό);

Η συμμετοχή αλλοδαπών φοιτητών σε ελληνόγλωσσα προγράμματα προπτυχιακών σπουδών σχετικών με την εκπαίδευση και την αγωγή είναι σπάνιο γεγονός. Αλλοδαπούς φοιτητές συναντάμε λίγους και κυρίως σε επίπεδο μεταπτυχιακών ή διδακτορικών σπουδών. Αυτό δικαιολογείται απόλυτα από την επαγγελματική προοπτική που προσφέρουν (αυτή τη στιγμή τουλάχιστον) οι συγκεκριμένες σπουδές. Και για υπαρκτούς λόγους αλλά και για λόγους παραδοσιακών προκαταλήψεων, το να εργαστεί ένας αλλοδαπός (με μητρική γλώσσα διαφορετική από την ελληνική) στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα παραμένει ακόμη και σήμερα εξαιρετικά σπάνιο γεγονός⁷. Το να εργαστεί στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας του, στηριγμένος σε ελληνόγλωσσες σπουδές, είναι μάλλον εξίσου σπάνιο. Έτσι, οι αλλοδαποί φοιτητές του ΠΠΣ είναι ελάχιστοι και κατά κανόνα προέρχονται από το χώρο των οικονομικών μεταναστών οι οποίοι στην πλειοψηφία τους δεν απολαμβάνουν της αναγνώρισης των δικαιωμάτων του έλληνα πολίτη. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2015-16 στο ΤΕΑΠΗ φοιτούσαν εννέα (9) προπτυχιακοί φοιτητές.

Σε πόσα (και ποια) προγράμματα διεθνούς εκπαιδευτικής συνεργασίας (π.χ. ERASMUS, LEONARDO, TEMPUS, ALPHA) σε επίπεδο προπτυχιακών σπουδών συμμετέχει το Τμήμα;

⁷ Ως ένδειξη για τις «ανοχές» του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος στους αλλοδαπούς εργαζόμενους παραθέτουμε το ακόλουθο γεγονός: Αναγνωρισμένος διεθνώς Ισπανός καλλιτέχνης του Θεάτρου Μαριονέττας που ζει και εργάζεται στην Ελλάδα πάνω από 20 χρόνια και μιλάει τα ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα δεν μπόρεσε να πάρει άδεια να παρουσιάζει το έργο του σε παιδιά των ελληνικών σχολείων. Η έγγραφη απόρριψη του Υπουργείου Παιδείας στηριζόταν στην αιτιολογία ότι τα ελληνικά που ακούγονταν στην παράσταση ήταν «σπαστά»...

Το ΤΕΑΠΗ συμμετέχει στο Πρόγραμμα Erasmus+. Ενώ τα προηγούμενα χρόνια υπήρχε μεγάλο ενδιαφέρον για το πρόγραμμα και συμπληρωνόταν κάθε χρόνο ο μέγιστος αριθμός των εξερχόμενων φοιτητριών/ών, την περίοδο μετά το 2012 παρατηρείται μειωμένη ζήτηση. Η μείωση αυτή οφείλεται αναμφίβολα στις οικονομικές δυσκολίες που προκαλεί η κρίση. Βέβαια οι διαθέσιμες θέσεις εξερχόμενων φοιτητών εξακολουθούν να καλύπτονται όλες, παρά τη μείωση του αριθμού των αιτήσεων συμμετοχής.

Αντίθετα ο αριθμός των εισερχόμενων φοιτητών-τριων είναι αναλογικά πολύ μικρότερος και δεν καλύπτει τις προβλεπόμενες θέσεις. Συνήθως δεν ξεπερνά τα 2 άτομα ανά ακαδημαϊκό έτος. Όσοι όμως μετακινούνται βρίσκουν τα μαθήματα ενδιαφέροντα, συνεργάζονται και ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους με εργασίες και συμμετοχή στις πρακτικές ασκήσεις. Με αφορμή τους εισερχόμενους φοιτητές το τμήμα έχει αναπτύξει συνεργασία σε επίπεδο μαθημάτων με το κέντρο εκμάθησης ξένων γλωσσών, όπου μαθαίνουν και Ελληνικά.

Τέλος η μετακίνηση μελών ΔΕΠ είναι χαμηλή και αυτό οφείλεται, σε ό,τι αφορά τα μέλη ΔΕΠ του τμήματος, πέρα από τους λόγους που αναφέραμε πιο πάνω και στην περιορισμένη χρηματοδότηση που τους προσφέρεται προκειμένου να πραγματοποιήσουν την επίσκεψη (διάρκεια 1 εβδομάδα).

Ένα παράδειγμα σχετικό με τις τρέχουσες δυσχέρειες στις διεθνείς σχέσεις του Τμήματος αποτελεί η εκπαιδευτική άδεια για το εξωτερικό. Μετά τη δραματική περικοπή των μισθών (της τάξης του 45% στις πραγματικές αποδοχές), το να πάρει κάποιος το ρίσκο να χρησιμοποιήσει την εκπαιδευτική του άδεια για να διδάξει στο εξωτερικό, με βάση την υποχρέωση του κράτους να ενισχύσει χρηματικά αυτή τη δραστηριότητα, είναι μάλλον καταστροφικό. Η χρηματική ενίσχυση που προβλέπεται από τον Νόμο έρχεται πολύ καθυστερημένη και είναι αμφίβολη.

Εφαρμόζεται το σύστημα μεταφοράς διδακτικών μονάδων (ECTS); Υπάρχουν και διανέμονται ενημερωτικά έντυπα εφαρμογής του ECTS;

Ναι. Για το σύστημα ECTS έχουν γίνει εκτεταμένες συζητήσεις και η έντυπη ενημέρωση πραγματοποιείται μέσω του Οδηγού Σπουδών του Τμήματος και των ειδικών εντύπων που διακινούνται είτε μέσω του διαδικτύου είτε κατά την υποδοχή των πρωτοετών φοιτητών. Το Τμήμα εκδίδει πια και για το ΠΠΣ Παραρτήματα Διπλώματος (ΠΜ). Πρόβλημα στην ουσιαστική καθιέρωση των ΠΜ αποτελεί μόνο το γεγονός ότι η βάση δεδομένων του Πανεπιστημίου η οποία χρησιμοποιείται για τη διαπίστωση του αν κάποιος φοιτητής έχει καταστεί πτυχιούχος, ενώ καταγράφει τις ΠΜ, διαχειρίζεται τα δεδομένα μέσω Διδακτικών Μονάδων (ΔΜ). Έτσι στρέφει το ουσιαστικό ενδιαφέρον των φοιτητών σε αυτές.

3.1.5. Πρακτική άσκηση των φοιτητών.

Υπάρχει ο θεσμός της πρακτικής άσκησης των φοιτητών; Είναι υποχρεωτική η πρακτική άσκηση για όλους τους φοιτητές;

Ναι, είναι απολύτως υποχρεωτική και οργανωμένη σε πέντε (5) εξαμηνιαία μαθήματα (οι φοιτητές μας ασχολούνται υποχρεωτικά με την πρακτική τους άσκηση για χρονικό διάστημα που ξεπερνά κατά ένα εξάμηνο το μισό χρόνο των σπουδών τους). Επιπλέον, μερίδα φοιτητών του τέταρτου έτους μετέχει στο συγχρηματοδοτούμενο (στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ) Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης του ΕΚΠΑ.

Πώς καλλιεργείται το ενδιαφέρον των φοιτητών σε περίπτωση που η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική;

Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές μας στην μεγάλη τους πλειοψηφία θέλουν να εργαστούν ως εκπαιδευτικοί στην προσχολική εκπαίδευση. Κατά συνέπεια το γεγονός ότι η πρακτική τους άσκηση αναπτύσσεται σε δημόσια νηπιαγωγεία αποτελεί από μόνο του σημαντικό κίνητρο. Είναι χαρακτηριστικό ότι επιστρέφουν ενθουσιασμένες/οι από τις πρώτες φορές που πάνε στο νηπιαγωγείο. Σημαντικό κίνητρο αποτελεί και το γεγονός ότι η πρακτική άσκηση συνδέεται οργανικά με το περιεχόμενο συγκεκριμένων μαθημάτων του προγράμματος σπουδών. Στο πλαίσιο των μαθημάτων που υποστηρίζουν την πρακτική άσκηση: α) αναδεικνύεται η λειτουργική σύνδεση των επιμέρους επιστημονικών αντικειμένων που διδάσκονται στο ΠΠΣ (ψυχολογία, παιδαγωγική, κοινωνιολογία κλπ) στο επίπεδο της εκπαιδευτικής πράξης β) αναλύεται η εκπαιδευτική εμπειρία των φοιτητών/ριών και επιχειρείται η «ανάγνωση» καταγραφών που έχουν πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο της τάξης, υπό των πρίσμα των επιστημονικών δεδομένων (γεγονός που συνεπάγεται και μια κριτική προσέγγιση στις εκπαιδευτικές πρακτικές των νηπιαγωγείων). Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές του 3^{ου} έτους πραγματοποιούν περιορισμένο αριθμό παρατηρήσεων και στην Α' τάξη δημοτικών σχολείων προκειμένου να συγκρίνουν και να εμβαθύνουν σε παιδαγωγικές πρακτικές που αφορούν τα δύο συγκεκριμένα εκπαιδευτικά πλαίσια προσεγγίζοντας με ενεργό τρόπο την έννοια της μετάβασης.

Πώς έχει οργανωθεί η πρακτική άσκηση των φοιτητών του Τμήματος; Ποια είναι η διάρκειά της; Υπάρχει σχετικός εσωτερικός κανονισμός;

Η πρακτική άσκηση στο ΤΕΑΠΗ αναπτύσσεται σε 5 διαδοχικά εξάμηνα (ένα εξάμηνο στο 2^ο έτος, τα δύο εξάμηνα του 3^{ου} και τα δύο εξάμηνα του 4^{ου} έτους) και έχει μία δομή που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σπονδυλωτή καθώς αποτελείται από μέρη που έχουν εσωτερική συνοχή και κάθε εξαμηνιαίο μάθημα «πατάει» για την ανάπτυξή του σε όσα έχουν προσεγγίσει και αναπτύξει οι φοιτήτριες και οι φοιτητές στα μαθήματα των προηγούμενων. Βασικές επιδιώξεις, που διαπερνούν όλες τις φάσεις της πρακτικής άσκησης, αποτελούν η σύνδεση της παιδαγωγικής θεωρίας με την εκπαιδευτική πράξη, καθώς και η προώθηση της αντίληψης του εκπαιδευτικού ως ερευνητή. Ως προς τη δομή της, η πρακτική άσκηση ξεκινά με παρατήρηση και ανάλυση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας, προχωράει σε

συμμετοχική παρατήρηση και ανάλυση, συνεχίζει με εκπαιδευτικές παρεμβάσεις που συνδέονται με τις διαφορετικές περιοχές του προγράμματος σπουδών, αυτοπαρατήρηση και ανάλυση των προσωπικών πρακτικών και καταλήγει σε ανάπτυξη σχεδίων διδασκαλίας και έρευνας, εφαρμογή τους και αξιολόγησή τους. Πιο αναλυτικά:

Α΄ φάση: 2^ο έτος, εξαμηνιαίο μάθημα «Παρατήρηση στο Νηπιαγωγείο – ανάλυση και κατανόηση του πλαισίου της πράξης»

Βασικές επιδιώξεις:

- Εξοικείωση με εργαλεία συστηματικής παρατήρησης ως μεθόδου ανάλυσης & κατανόησης του πλαισίου της τάξης.
- Συνειδητοποίηση της ύπαρξης πολλών και διαφορετικών εκπαιδευτικών πλαισίων.
- Μία πρώτη προσπάθεια τήρησης συστηματικού ημερολογίου παρατήρησης.
- Πρώτη απόπειρα σύνδεσης θεωρίας και πράξης.

Δομή

- Συζήτηση/ Παρουσίαση αξόνων παρατήρησης στην ολομέλεια.
- Οι φοιτητές/ τριες κάνουν παρατήρηση σε τάξεις νηπιαγωγείων χωρισμένοι σε πενταμελείς, τετραμελείς ή/και τριμελείς ομάδες με βάση συγκεκριμένους άξονες και κρατούν ημερολόγιο παρατήρησης (4 – 5 παρατηρήσεις στο πλαίσιο του εξαμήνου).
- Συναντήσεις εποπτείας με τους διδάσκοντες με στόχο την επεξεργασία της μεθοδολογίας της παρατήρησης.
- Ομαδική παρουσίαση της εργασίας στην ολομέλεια. Η εργασία συνίσταται στην παρουσίαση πτυχών της παρατήρησης και αποτελούν έναυσμα για την επεξεργασία της μεθοδολογίας της παρατήρησης.
- Εκπόνηση ατομικής εργασίας και προφορική υποστήριξη στο τέλος του εξαμήνου. Η ατομική εργασία περιλαμβάνει τη συστηματική καταγραφή των παρατηρήσεων και την ανάπτυξη τεσσάρων ερωτημάτων σχετικά με τη μεθοδολογία της παρατήρησης με βάση την προτεινόμενη βιβλιογραφία.

Β΄ φάση: 3^ο έτος, ε΄ εξαμήνο (χειμερινό), «Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί και παιδαγωγικές πρακτικές στο νηπιαγωγείο».

Βασικές επιδιώξεις:

- Κατανόηση της σημασίας της παιδαγωγικής θεωρίας για την εκπαιδευτική πράξη – εστίαση στη σύνδεση της θεωρητικής γνώσης που προσεγγίζουν στο πλαίσιο των μαθημάτων τους στο ΤΕΑΠΗ με την εκπαιδευτική πραγματικότητα.
- Περαιτέρω εξοικείωση με την παρατήρηση και την τήρηση ημερολογίου – Συμμετοχική παρατήρηση και αυτοπαρατήρηση (10 συνολικά παρατηρήσεις στο πλαίσιο του εξαμήνου – μία ημέρα την εβδομάδα, 7 σε νηπιαγωγεία και 3 στην Α΄ δημοτικού).

Δομή

- Θεωρητικές εισηγήσεις όχι μόνο από τις υπεύθυνες της πρακτικής άσκησης, αλλά και από διδάσκοντες διαφορετικά μαθήματα στο ΤΕΑΠΗ, οι οποίες καταλήγουν σε άξονες παρατήρησης που συνδέουν το

θεωρητικό πλαίσιο που προσεγγίστηκε με την εκπαιδευτική πραγματικότητα⁸.

- Συμμετοχική παρατήρηση στα νηπιαγωγεία, συστηματική καταγραφή και ανάλυση σε εβδομαδιαία βάση.
- Συναντήσεις εποπτείας με αποσπασμένες εκπαιδευτικούς.
- Εκπόνηση ατομικών εργασιών στο τέλος του εξαμήνου.

Γ' φάση: 3^ο έτος, στ' εξάμηνο (εαρινό), «Σχεδιασμός οργάνωση και διαχείριση περιβαλλόντων μάθησης για τις μικρές ηλικίες».

Βασικές επιδιώξεις:

- Ανάπτυξη της ικανότητας κριτικής αξιοποίησης του εκάστοτε ισχύοντος θεσμικού και εκπαιδευτικού πλαισίου.
- Περαιτέρω ανάπτυξη της ικανότητας αυτοπαρατήρησης.

Δομή

- Θεωρητικές εισηγήσεις όχι μόνο από τις υπεύθυνες της πρακτικής άσκησης, αλλά και από διδάσκοντες άλλων μαθημάτων τα οποία συνδέονται με τις διαφορετικές μαθησιακές περιοχές του προγράμματος σπουδών για το νηπιαγωγείο, αλλά και με τις διαφορετικές επιστημονικές προσεγγίσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι εισηγήσεις καταλήγουν σε άξονες ως προς τους εκπαιδευτικούς σχεδιασμούς και τις διδακτικές παρεμβάσεις που θα επιχειρήσουν οι φοιτήτριες και οι φοιτητές στο νηπιαγωγείο, αναλαμβάνοντας τη συνολική ευθύνη της τάξης⁹.
- Συναντήσεις εποπτείας με αποσπασμένες εκπαιδευτικούς.
- Παρεμβάσεις των φοιτητριών/τών στα νηπιαγωγεία (10 συνολικά παρεμβάσεις στο πλαίσιο του εξαμήνου – μία ημέρα την εβδομάδα). Καταγραφή και σχολιασμός των παρεμβάσεών τους στη βάση όσων έχουν προσεγγιστεί στο πλαίσιο του μαθήματος.
- Παρουσίαση των παρεμβάσεών τους στην ολομέλεια.
- Σταδιακή εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών κατά τη διάρκεια όλου του εξαμήνου, οι οποίες αξιολογούνται στο τέλος του εξαμήνου.

Δ' φάση: 4^ο έτος, ζ' και η' εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό), δύο ενότητες μαθημάτων: «Πρακτική Άσκηση στις μεθόδους έρευνας» (περιλαμβάνει και «Πρακτική άσκηση και γνωστικά αντικείμενα». Οι δύο αυτές ενότητες περιλαμβάνουν 12 και 11 μαθήματα αντίστοιχα, από τα οποία προσφέρονται κατά μέσο όρο 10 κάθε χρονιά. Οι φοιτητές/ριες είναι υποχρεωμένοι/ες να επιλέξουν ένα μάθημα από κάθε ενότητα.

Βασικές επιδιώξεις:

- Οι φοιτητές/ριες να εφαρμόσουν μια τουλάχιστον μεθοδολογία έρευνας στο εκπαιδευτικό πεδίο, να παράγουν δεδομένα και αποτελέσματα σχετικά με ένα ερώτημα, να τα επεξεργαστούν και να αξιολογήσουν την παραγωγή τους

⁸ Η συμμετοχή άλλων διδασκόντων του τμήματος με εισηγήσεις συμβάλλει ουσιαστικά στην ανάδειξη της σημασίας της θεωρητικής γνώσης που συνδέεται με το γνωστικό τους αντικείμενο για την 'ανάγνωση' και κατανόηση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας και την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής πράξης.

⁹ Οι παρεμβάσεις τους υλοποιούνται στην τάξη την οποία έχουν μελετήσει κατά το ε' εξάμηνο.

τόσο ως προϊόν επιστημονικής έρευνας, όσο και ως πληροφορία χρήσιμη στη διαδικασία διδασκαλίας-μάθησης.

- Οι φοιτητές/ριες να εφαρμόσουν και να αξιολογήσουν διδακτικές πρακτικές που ήδη δοκίμασαν στα προηγούμενα μαθήματα πρακτικής άσκησης και να τις εξειδικεύσουν σε ένα τουλάχιστον γνωστικό αντικείμενο ή σε μια διδακτική προσέγγιση (πχ διαπολιτισμική εκπαίδευση, περιβαλλοντική εκπαίδευση, διδακτική φυσικών επιστημών, μαθηματικών κλπ) και να αναστοχαστούν επεκτείνοντας τον προβληματισμό τους

Δομή

- Ισομερής κατανομή των φοιτητών στα μαθήματα.
- Θεωρητικές εισηγήσεις από τον/ην διδάσκοντα/ουσα.
- Επεξεργασία της βιβλιογραφίας/παρουσιάσεις από τις/ους φοιτήτριες/ές.
- [Για την ενότητα «Πρακτική άσκηση και γνωστικά αντικείμενα»] Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί και παρεμβάσεις των φοιτητριών/ών στα νηπιαγωγεία για τουλάχιστο δύο εργάσιμες εβδομάδες.
- [Για την ενότητα «Πρακτική άσκηση στις μεθόδους έρευνας»] Ερευνητικοί σχεδιασμοί, υλοποίηση της έρευνας και επεξεργασία των δεδομένων.
- Συναντήσεις εποπτείας με τον/ην διδάσκοντα/ουσα.
- Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών που περιλαμβάνουν τους σχεδιασμούς, τις παρεμβάσεις, και τα αποτελέσματα της δουλειάς τους, αξιολογικά σχολιασμένα.

Ποιες είναι οι κυριότερες δυσκολίες που αντιμετωπίζει το Τμήμα στην οργάνωση της πρακτικής άσκησης των φοιτητών;

Από τις πολλές δυσκολίες που αντιμετωπίζουμε, η σημαντικότερη συνδέεται με την αναλογία μελών ΔΕΠ που έχουν την κύρια ευθύνη της πρακτικής άσκησης των φοιτητριών/ών. Στο πλαίσιο της ανάπτυξης μιας πρακτικής άσκησης που στοχεύει στη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη απαιτείται η δυνατότητα επεξεργασίας των αντιλήψεων και των πεποιθήσεων των φοιτητριών/των. Μια τέτοια προοπτική προϋποθέτει τη δυνατότητα εργασίας και επεξεργασίας θεμάτων σε μικρότερες ομάδες, δηλαδή την εποπτεία των φοιτητών. Ο μεγάλος αριθμός φοιτητών ανά διδάσκοντα χαρακτηρίζει όλα τα μαθήματα της πρακτικής άσκησης, Συνιστά ιδιαίτερα μεγάλη δυσκολία για τις πρακτικές του 2^{ου} έτους όπου οι ίδιοι οι διδάσκοντες αναλαμβάνουν εξ ολοκλήρου και την εποπτεία του συνόλου των φοιτητών/ριών, χωρίς καμιά υποστήριξη, αλλά και για τις πρακτικές του 3^{ου} έτους τις χρονιές κατά τις οποίες το ΤΕΑΠΗ δεν έχει κανέναν αποσπασμένο εκπαιδευτικό για στήριξη της πρακτικής άσκησης (όπως τα έτη 2013-14 και 2014-15). Το πάγιο αυτό πρόβλημα οξύνθηκε δραματικά από το ακαδημαϊκό έτος 2014-15, δεδομένου ότι, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, αυτή τη χρονιά δεν υπήρξε κανένας περιορισμός στις μετεγγραφές των νεοεισερχομένων φοιτητών, με αποτέλεσμα το ΤΕΑΠΗ να αναγκαστεί να εγγράψει υπερδιπλάσιο του προβλεπόμενου αριθμό, συνολικά 389 φοιτητές/ριες. Με το σημερινό καταμερισμό οι φοιτήτριες/τές που αναλαμβάνει κάθε διδάσκων στο πλαίσιο της πρακτικής άσκησης ξεπερνούν τους 100.

Η δεύτερη κατά σειρά δυσκολία αφορά την πλήρη έλλειψη σταθερού υποστηρικτικού προσωπικού (π.χ. μελών ΕΔΙΠ) για το συντονισμό της πρακτικής άσκησης. Από την αρχή της λειτουργίας του ΤΕΑΠΗ τη στήριξη της πρακτικής άσκησης αναλάμβαναν αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί. Τα τελευταία όμως χρόνια οι αποσπάσεις μειώθηκαν δραματικά. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το 2013-14 δεν έγινε καμιά απόσπαση, το 2014-15 τρεις και το 2015-16 πέντε. Η αναλογία φοιτητών/τριών - αποσπασμένων εκπαιδευτικών οι οποίες συμβάλλουν στην εποπτεία της πρακτικής άσκησης του 3^{ου} και την οργάνωση του 4^{ου} έτους είναι πολύ δυσμενής, περίπου 70 φοιτήτριες/τές σε κάθε αποσπασμένη εκπαιδευτικό, ενώ η επιθυμητή αναλογία (στην οποία έχουμε καταλήξει και στο πλαίσιο του αναπτυγμένου πανελλήνιου δικτύου πρακτικών ασκήσεων¹⁰) είναι 1 προς 30. Τα προηγούμενα χρόνια η κατάσταση ήταν καλύτερη και οι προοπτικές για τα επόμενα με σιγουριά χειρότερες, μιας και η απόφαση του Υπουργείου για δραστικό περιορισμό των αποσπάσεων φαίνεται να ισχύει. Προκειμένου η πρακτική άσκηση να συνεχίσει καταρχάς να πραγματοποιείται και να διατηρηθεί επιπλέον ένα αξιοπρεπές επίπεδο, προσελήφθησαν το 2015-16 δύο εξωτερικοί συνεργάτες, μερικής απασχόλησης για συμβολή στην εποπτεία, και πάλι όμως η αναλογία των εποπτριών με τις φοιτήτριες και τους φοιτητές ήταν εξαιρετικά δυσμενής. Βέβαια οι διαθέσιμες πιστώσεις είναι ελάχιστες, ακόμη και για τέτοιες θέσεις μερικής απασχόλησης, γεγονός που δημιουργεί τεράστιες δυσκολίες για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης με τη συγκεκριμένη μορφή. Γενικότερα, βέβαια, ακόμη κι όταν πραγματοποιούνταν οι αναγκαίες αποσπάσεις εκπαιδευτικών, το γεγονός ότι δεν υπάρχει μόνιμο προσωπικό για την εποπτεία των πρακτικών ασκήσεων δημιουργεί προβλήματα ουσίας, καθώς τα μέλη ΔΕΠ είναι αναγκασμένα να εκπαιδεύουν όχι μόνο φοιτητές/τριες αλλά και εκπαιδευτικούς που συμβάλλουν στις πρακτικές ασκήσεις.

Η τρίτη κατά σειρά, αλλά όχι λιγότερο σημαντική δυσκολία, συνδέεται με την εξεύρεση και τη διατήρηση της συνεργασίας με ικανό αριθμό νηπιαγωγείων, πρόθυμων να δέχονται φοιτήτριες/τές για παρατήρηση. Αυτό προϋποθέτει συστηματική επικοινωνία και συνεργασία με νηπιαγωγούς και σχολικές συμβούλους προσχολικής αγωγής. Καθώς δεν υπάρχουν κίνητρα γι' αυτή τους τη συμμετοχή, η επικοινωνία με τα νηπιαγωγεία και η αποδοχή από πλευράς των νηπιαγωγών να δεχτούν φοιτήτριες και φοιτητές για παρατήρηση και πρακτική άσκηση στις τάξεις τους έχει αρκετές δυσκολίες ως εγχείρημα.

Σημαντική δυσκολία αποτελεί επίσης το γεγονός ότι οι φοιτήτριες και οι φοιτητές μας πραγματοποιούν την πρακτική τους άσκηση σε τάξεις νηπιαγωγών που υιοθετούν, πλην εξαιρέσεων, παιδαγωγικές πρακτικές που δεν εναρμονίζονται με όσα

¹⁰ Το δίκτυο πρακτικών ασκήσεων ξεκίνησε το 2008 και απαρτίζεται από τα μέλη ΔΕΠ που εμπλέκονται με την πρακτική άσκηση των φοιτητριών/των σε όλα τα Τμήματα Προσχολικής εκπαίδευσης της χώρας και από όσες/όσους αποσπασμένες/ους εκπαιδευτικούς θέλουν να συμμετέχουν. Συνάντηση του δικτύου πραγματοποιείται μία φορά το χρόνο και κάθε φορά την αναλαμβάνει άλλο Πανεπιστημιακό Τμήμα. Στο πλαίσιο της συνάντησης αναπτύσσονται διαδικασίες αλληλοενημέρωσης και ανταλλαγής απόψεων για ζητήματα που συνδέονται με την πρακτική άσκηση, αλλά και κοινές ενέργειες που μπορούν να αναπτυχθούν. Το δίκτυο προχώρησε πρόσφατα σε δημοσίευση ενός τρίτομου έργου το οποίο θα χρησιμοποιηθεί ως υλικό στήριξης της πρακτικής άσκησης σε όλα τα Τμήματα που συμμετέχουν. Πρόκειται για το: Σ. Αυγητίδου, Μ. Τζεκάκη, Β. Τσάφος (επιμ) (2016). *Οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί παρατηρούν, παρεμβαίνουν και αναστοχάζονται: προτάσεις υποστήριξης της πρακτικής τους άσκησης*. Αθήνα: Gutenberg.

διδάσκονται στο Πανεπιστήμιο. Το γεγονός αυτό τις φέρνει σε κατάσταση σύγκρουσης, η οποία δυσκολεύει τόσο το εγχείρημα της ανάλυσης του πλαισίου της τάξης, που είναι η βασική επιδίωξη των αρχικών φάσεων της πρακτικής άσκησης, όσο και τις διδακτικές τους παρεμβάσεις, που είναι η επιδίωξη των επόμενων φάσεων.

Ένα πρόσθετο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα μαθήματα των πρακτικών ασκήσεων είναι η δυσκολία των φοιτητών/τριών να ενεργοποιηθούν ή να συνδέσουν γνώσεις από προηγούμενα μαθήματα, όταν καλούνται να αναπτύξουν διδακτικές παρεμβάσεις. Συχνά αντιδρούν ως εάν να μην έχουν διδαχτεί μαθήματα που συνδέονται με προσεγγίσεις της προφορικής και της γραπτής γλώσσας στις μικρές ηλικίες, των μαθηματικών, των φυσικών επιστημών, καθώς και μαθήματα που συνδέονται με προσεγγίσεις των εικαστικών, της μουσικής, της δραματικής τέχνης, του κουκλοθέατρου και του θεάτρου σκιών στο νηπιαγωγείο. Κάτι τέτοιο βέβαια δεν ισχύει. Οι φοιτήτριες, κατά τη διάρκεια των πρώτων 5 εξαμήνων των σπουδών τους έχουν διδαχθεί κατά κανόνα ένα ή δύο μαθήματα από καθένα από τα παραπάνω αντικείμενα. Η δυσκολία αυτή να αξιοποιήσουν γνώσεις που φαίνεται να έχουν ήδη κατακτήσει (όπως δηλώνει η επιτυχής εξέταση στα αντίστοιχα μαθήματα) αποτελεί ένα βασικό ερώτημα που μελετάται στο πλαίσιο της αξιολόγησης του διδακτικού έργου. Μια ισχυρή ερμηνεία φαίνεται να είναι εκείνη που πυροδοτείται από τη σχολική (και πολλές φορές πανεπιστημιακή) παράδοση της ανεξαρτησίας των γνωστικών αντικειμένων, που οδηγεί τις/ους φοιτήτριες/ές στη θεώρηση και των μαθημάτων ως ανεξάρτητων μεταξύ τους. Είναι συνηθισμένο δηλαδή το φαινόμενο, φοιτήτριες/ές να μην ανακαλούν γνώσεις που έχουν διδαχθεί επιτυχώς με τη δικαιολογία: "μα αυτό είναι από άλλο μάθημα". Έτσι, στο πλαίσιο των μαθημάτων που υποστηρίζουν την πρακτική άσκηση του 3ου και του 4ου έτους, επανερχόμαστε συστηματικά στο τι σε συνδυασμό με το πώς και δίνουμε μεγάλη έμφαση στη σύνδεση των επιμέρους μαθημάτων για την κατανόηση του πλαισίου της τάξης και την εκπαιδευτική παρέμβαση. Η αλλαγή των μαθημάτων της πρακτικής άσκησης του 4^{ου} έτους φαίνεται να έχει συμβάλει πολύ θετικά σε μια τέτοια σύνδεση, η οποία βέβαια παραμένει ένα κρίσιμο ζητούμενο για το πρόγραμμα σπουδών. Η λύση εδώ είναι η ενίσχυση των διεπιστημονικών προσεγγίσεων σε όσο γίνεται περισσότερα μαθήματα και η εντατικοποίηση της συνεργασίας των διδασκόντων.

Τέλος, καθώς η φύση των μαθημάτων που συνδέονται με την πρακτική άσκηση απαιτεί συμμετοχικές διαδικασίες, και κατά συνέπεια η παρουσία των φοιτητών σε αυτά θεωρείται αναγκαία και είναι υποχρεωτική, δημιουργούνται προβλήματα πρακτικά και ουσιαστικά που συνδέονται και με τη χωρητικότητα και την υποδομή των αιθουσών.

Σε ποιες ικανότητες εφαρμογής γνώσεων στοχεύει η πρακτική άσκηση; Πόσο ικανοποιητικά κρίνετε τα αποτελέσματα; Πόσο επιτυχής είναι η εξοικείωση των ασκουμένων με το περιβάλλον του φορέα εκτέλεσης της πρακτικής άσκησης;

Η πρακτική άσκηση, όπως ήδη αναφέρθηκε, στοχεύει στη σύνδεση της θεωρητικής γνώσης που αποκομίζουν οι φοιτητές/τριες με την εκπαιδευτική πράξη. Πιο συγκεκριμένα, βασικός στόχος είναι να αναπτύξουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες την ικανότητα α) αναγνώρισης των πολλαπλών παραγόντων που

προσδιορίζουν την εκπαιδευτική πράξη β) τεκμηρίωσης των παιδαγωγικών ή ερευνητικών σχεδιασμών και των παρεμβάσεών τους στο σχολικό πλαίσιο και γ) αναστοχασμού και κριτικής αξιολόγησης. Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θεωρούμε ότι εξοικειώνονται αρκετά με το περιβάλλον των δημόσιων νηπιαγωγείων, όπου πραγματοποιούν την πρακτική τους άσκηση. Ωστόσο, το βασικό ζήτημα είναι να μετακινηθούν από παραδοσιακές αντιλήψεις σχετικά με τη διδασκαλία και τη μάθηση που έχουν διαμορφωθεί από τα μαθητικά τους χρόνια, πολύ περισσότερο που οι αντιλήψεις αυτές ενισχύονται από τις πρακτικές που συναντούν στα νηπιαγωγεία όπου πραγματοποιούν την πρακτική τους άσκηση. Η αναμόρφωση της πρακτικής άσκησης του 4^{ου} έτους δίνει τη δυνατότητα πιο συστηματικής κριτικής επεξεργασίας αυτών των αντιλήψεων. Η ισοκατανομή των φοιτητριών/ών στα σχετικά μαθήματα έχει ως αποτέλεσμα μια καλή αναλογία φοιτητών –διδασκόντων και επιτρέπει μεγαλύτερη εμπάθυση και εποπτεία.

Συνδέεται το αντικείμενο απασχόλησης κατά την πρακτική άσκηση με την εκπόνηση πτυχιακής / διπλωματικής εργασίας;

Εφόσον η διπλωματική εργασία είναι στο Τμήμα μας προαιρετική, η άμεση σύνδεσή της ή όχι με την πρακτική άσκηση εξαρτάται από το ποιος αναλαμβάνει την εποπτεία της. Αν πρόκειται για μέλη ΔΕΠ που τυχαίνει να ασχολούνται με την πρακτική άσκηση, τότε κατά κανόνα η διπλωματική εργασία συνδέεται με αυτή. Συχνά όμως η διπλωματική εργασία συνδέεται με το πλαίσιο της σχολικής τάξης, ακόμα και όταν τα μέλη ΔΕΠ που αναλαμβάνουν την εποπτεία δεν έχουν άμεση σύνδεση με την πρακτική άσκηση, μιας και η τάση της σύνδεσης της θεωρίας με την πράξη, που επικρατεί στη λογική των διπλωματικών εργασιών, οδηγεί σε μια τέτοια επιλογή. Στις περιπτώσεις που οι φοιτήτριες/ές εμπλέκονται σε εκπαιδευτικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο της έρευνάς τους για τη διπλωματική εργασία, παρατηρείται ότι αξιοποιούν κάποια μεθοδολογικά εργαλεία από τα μαθήματα της πρακτικής άσκησης, κυρίως την αναστοχαστική διαδικασία.

Δημιουργούνται με την πρακτική άσκηση ευκαιρίες για μελλοντική απασχόληση των πτυχιούχων;

Στο βαθμό που η πρακτική άσκηση επιτυγχάνει την επιδιωκόμενη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη, συμβάλλει στην αύξηση των πιθανοτήτων επιτυχίας των φοιτητριών και των φοιτητών μας στις εξετάσεις του ΑΣΕΠ. Κατ' αυτήν την έννοια θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ότι αυξάνει τις ευκαιρίες για μελλοντική απασχόλησή τους. Επειδή, επιπλέον η ποιότητα της πρακτικής άσκησης των φοιτητριών μας είναι γνωστή στον ευρύτερο εκπαιδευτικό χώρο, οι απόφοιτές μας έχουν καλή υποδοχή και κυρίως ζήτηση σε θέσεις εργασίας (αμέσως μετά την αποφοίτησή τους) στο χώρο της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Σήμερα που το ΑΣΕΠ φαντάζει ως μια μακρινή προοπτική, η στροφή προς τη σύνδεση με την ιδιωτική εκπαίδευση ενισχύεται και μέσω της συμμετοχής των φοιτητριών μας στο πρόγραμμα αμειβόμενης πρακτικής άσκησης του Πανεπιστημίου (η συμμετοχή των φοιτητριών σε αυτό το πρόγραμμα είναι επιπλέον των 5 υποχρεωτικών εξαμήνων). Από τη συμμετοχή αυτή φαίνεται, όπως ήδη προαναφέραμε, ότι έχουμε θετικά αποτελέσματα (προσλήψεις) στον τομέα της απασχόλησης των φοιτητριών μας.

Έχει αναπτυχθεί δίκτυο διασύνδεσης του Τμήματος με κοινωνικούς, πολιτιστικούς ή παραγωγικούς φορείς με σκοπό την πρακτική άσκηση των φοιτητών;

Από το 2008 έχουμε ξεκινήσει τη δημιουργία ενός δικτύου συνεργαζόμενων νηπιαγωγών, οι οποίες δέχονται στις τάξεις τους φοιτήτριες και φοιτητές για πρακτική άσκηση. Προκειμένου να αντιμετωπίσουμε σε βάθος χρόνου την απόσταση ανάμεσα στις εκπαιδευτικές πρακτικές των νηπιαγωγείων όπου πραγματοποιείται η πρακτική άσκηση και σε όσα διδάσκονται στο Πανεπιστήμιο, κινηθήκαμε στην προοπτική του να διαμορφώσουμε ένα δίκτυο νηπιαγωγών που θα έρθουν σε στενότερη επαφή με το Πανεπιστήμιο με συνεργασίες σε αρκετά επίπεδα. Σε αυτή την κατεύθυνση ξεκινήσαμε από το ακαδημαϊκό έτος 2007 – 2008 συστηματικές συναντήσεις στο Πανεπιστήμιο με όσες και όσους νηπιαγωγούς δέχονται φοιτήτριες και φοιτητές στις τάξεις τους για την πρακτική άσκηση του 2^{ου} και του 3^{ου} έτους. Οι συναντήσεις αυτές, που πραγματοποιούνται 3-4 φορές το χρόνο, στην αρχή είχαν ενημερωτικό χαρακτήρα (τι κάνουμε στο Πανεπιστήμιο και τι προσδοκούμε από τα νηπιαγωγεία). Στη συνέχεια όμως εξελίχθηκαν σε συναντήσεις προβληματισμού και συζήτησης πάνω σε προσδιορισμένα ζητήματα. Κάθε συνάντηση περιλαμβάνει μια εισήγηση για ένα θέμα, το οποίο ζητούν οι συμμετέχουσες/ντες εκπαιδευτικοί και ακολουθεί συζήτηση. Τα θέματα που μέχρι στιγμής έχουμε διαπραγματευτεί είναι: «Ο ρόλος του εκπαιδευτικού σήμερα», «Στην προοπτική του εκπαιδευτικού – ερευνητή», «Διαδικασίες αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου στο νηπιαγωγείο», «Ζητήματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης» «Διαφοροποιημένη Παιδαγωγική». Επίσης στο πλαίσιο αυτών των συναντήσεων, οι εκπαιδευτικοί παρουσιάζουν δουλειά τους που συνδέεται με τα συζητούμενα θέματα, ενώ η τελευταία συνάντηση του έτους έχει ως αντικείμενο την εμπειρία τους από τη συνεργασία με το πανεπιστήμιο στο πλαίσιο της πρακτικής άσκησης των φοιτητριών/ών. Πρόκειται για ένα χώρο διάλογου με στοχαστικό χαρακτήρα, όπου οι εκπαιδευτικοί ανταλλάσσουν ιδέες και σκέψεις για παιδαγωγικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν στο νηπιαγωγείο και συζητούν τρόπους με τους οποίους τα διαχειρίστηκαν. Θεωρούμε ότι αν μπορούσαν να δοθούν πρόσθετα κίνητρα για αυτήν τους τη συμμετοχή (π.χ. κάποια μοριοδότηση ή/και εμπλουτισμός της βιβλιοθήκης της τάξης τους έστω με βιβλία που χρησιμοποιούν οι φοιτήτριες/τές στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων που αναπτύσσουν στο νηπιαγωγείο), αυτό θα συνέβαλε θετικά στην περαιτέρω ανάπτυξη του δικτύου, με προοπτική μελλοντικά οι νηπιαγωγοί του δικτύου να μπορούν να εποπτεύουν την πρακτική άσκηση των φοιτητριών/των που θα δέχονται στις τάξεις τους.

Ποιες πρωτοβουλίες αναλαμβάνει το Τμήμα προκειμένου να δημιουργηθούν θέσεις απασχόλησης φοιτητών (σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο);

Στο πλαίσιο του συγχρηματοδοτούμενου προγράμματος πρακτικής άσκησης του ΕΚΠΑ που έχουμε αναλάβει, προωθείται η εξοικείωση των φοιτητριών και φοιτητών με διαφορετικούς χώρους της εξελισσόμενης αγοράς εργασίας. Η προσπάθεια που καταβάλλουμε είναι να συμπεριλάβουμε ποικίλους φορείς, η δράση των οποίων συνδέεται με το αντικείμενο σπουδών του ΤΕΑΠΗ. Συμπεριλαμβάνονται και χώροι που απευθύνονται σε ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες. Προωθείται, ως εκ τούτου, εποπτευόμενη πρακτική άσκηση σε ιδιωτικά σχολεία, ιδιωτικούς και

φιλανθρωπικούς παιδικούς σταθμούς, κέντρα δημιουργικής απασχόλησης και μέριμνας παιδιών, νοσοκομεία παιδών, μουσεία, κατασκηνώσεις, Παιδικά Χωριά SOS και μη κυβερνητικές οργανώσεις (πχ το Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού). Υπάρχει αυξημένο ενδιαφέρον από την πλευρά των φοιτητριών/ών για συμμετοχή στο πρόγραμμα και κάθε χρόνο αξιοποιούνται όλες οι διαθέσιμες θέσεις. Συνολικά η εμπειρία μας από τη συνεχιζόμενη συμμετοχή στο πρόγραμμα αυτό είναι πολύ θετική, όπως άλλωστε προκύπτει και από τις αξιολογήσεις των ίδιων των φοιτητριών/ών. Φοιτήτριες του Τμήματος απασχολούνται, επίσης, με αμοιβή στα Νηπιαγωγεία της Βουλής των Ελλήνων. Πρόκειται για μια διαδικασία που προωθεί το Τμήμα μετά από αίτημα της Βουλής και αφορά έξι περίπου φοιτήτριες ανά έτος.

Υπάρχει στενή συνεργασία και επαφή μεταξύ των εκπαιδευτικών / εποπτών του Τμήματος και των εκπροσώπων του φορέα εκτέλεσης της πρακτικής άσκησης;

Υπάρχει εξαιρετικά συστηματική συνεργασία των αποσπασμένων εκπαιδευτικών αλλά και των διδασκόντων του Τμήματος με τις/ τους νηπιαγωγούς που δέχονται φοιτήτριες και φοιτητές στις τάξεις τους, όπως και στο πλαίσιο του δικτύου για τις πρακτικές ασκήσεις που αναφέρθηκε παραπάνω. Συνεργαζόμαστε επίσης στενά με τις σχολικές συμβούλους προσχολικής εκπαίδευσης του Νομού Αττικής. Για την ακαδημαϊκή χρονιά 2015-2016 μέλη ΔΕΠ του Τμήματος που ασχολούνται με την Πρακτική Άσκηση συμμετείχαν σε 8 ημερίδες και βιωματικά εργαστήρια που πραγματοποίησαν σχολικές σύμβουλοι με νηπιαγωγούς της περιφέρειάς τους σχετικά με τη διαφοροποιημένη παιδαγωγική και την προσέγγιση του γραμματισμού στο νηπιαγωγείο.

Υπάρχουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις και απαιτήσεις για τη συνεργασία του Τμήματος με τους φορείς εκτέλεσης της πρακτικής άσκησης; Ποιες;

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η δημιουργία κινήτρων για την υποδοχή και εποπτεία των φοιτητριών και φοιτητών στα δημόσια νηπιαγωγεία (π.χ. μοριοδότηση εκπαιδευτικών για τη συμμετοχή τους, ή δυνατότητα παροχής εκπαιδευτικού υλικού ή/και η πρόσθετη αμοιβή) θα δημιουργούσε νέες προοπτικές συνεργασίας.

Πώς παρακολουθούνται και υποστηρίζονται οι ασκούμενοι φοιτητές;

Κάθε φάση της πρακτικής άσκησης υποστηρίζεται από ένα εβδομαδιαίο δίωρο (ή και τετράωρο σε ορισμένες περιπτώσεις) θεωρητικά προσανατολισμένο μάθημα. Πραγματοποιούνται επιπρόσθετα συναντήσεις εποπτείας των φοιτητών σε μικρές ομάδες. Στο 2ο και το 4ο έτος οι συναντήσεις αυτές πραγματοποιούνται με τους διδάσκοντες, ενώ στο 3ο έτος με τις/ τους αποσπασμένες/ ους εκπαιδευτικούς και πυκνότερα απ' ότι στο 2ο έτος. Παράλληλα οι διδάσκοντες συνεργάζονται συστηματικά και κατευθύνουν τις/ τους αποσπασμένες/ ους εκπαιδευτικούς ώστε να παρακολουθείται η εξέλιξη και να εντοπίζονται τα προβλήματα των φοιτητριών/ των. Επίσης οι φοιτήτριες και οι φοιτητές σε όλες τις φάσεις της πρακτικής άσκησης

παρουσιάζουν εργασίες από τη δουλειά τους στο νηπιαγωγείο, οι οποίες συζητιούνται στην ολομέλεια των μαθημάτων. Σημαντικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία έχει το Παιδαγωγικό Εργαστήριο το οποίο ξεκίνησε τη λειτουργία του το ακαδημαϊκό έτος 2007 – 2008 και αποτελεί χώρο χρήσιμο και δημιουργικό για τις φοιτήτριες και τους φοιτητές. Πιο συγκεκριμένα, σ' αυτό μπορούν να βρίσκουν επιλεγμένα παιδικά βιβλία και άλλο εκπαιδευτικό υλικό για το σχεδιασμό και την πραγματοποίηση των διδακτικών τους παρεμβάσεων με υποστήριξη στις επιλογές τους, αλλά και να αξιοποιούν τους υπολογιστές και τις υπόλοιπες υποδομές (κάμερες, μαγνητόφωνα κλπ) για την ανάπτυξη των εργασιών τους. Σήμερα το Παιδαγωγικό Εργαστήριο έχει αρκετούς τίτλους παιδικών βιβλίων, μικρό αριθμό επιστημονικών βιβλίων, πλήρεις σειρές περιοδικών που αναφέρονται στις μικρές ηλικίες (Γέφυρες, Σύγχρονο Νηπιαγωγείο, Παιδιά στην Ευρώπη, Παράθυρο στην εκπαίδευση), αυξανόμενη συλλογή επιτραπέζιων και επιδαπέδιων παιχνιδιών και άλλου εκπαιδευτικού υλικού, δύο υπολογιστές με εκτυπωτή και σαρωτή, ψηφιακές κάμερες και μαγνητόφωνα. Τη λειτουργία του Παιδαγωγικού Εργαστηρίου αναλαμβάνουν, μαζί με τα λοιπά τους καθήκοντα, οι αποσπασμένες εκπαιδευτικοί. Για την υποστήριξη των πρακτικών του 4ου έτους χρησιμοποιούνται και άλλα εργαστήρια του Τμήματος, όπως αυτό της Διδασκαλίας Φυσικών Επιστημών και Μαθηματικών, το εργαστήριο Θεατρικών Εφαρμογών και Μουσικής, το εργαστήριο Εικαστικών Εφαρμογών.

Συνολικά, και σε κάθε περίπτωση, είμαστε αποφασισμένοι να διαχειριστούμε τα προβλήματα των πρακτικών ασκήσεων, στο πλαίσιο του γενικότερα αναμορφωμένου ΠΠΣ, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Στην κατεύθυνση αυτή στηριζόμαστε και στα πορίσματα των αξιολογήσεων του διδακτικού μας έργου.

3.2. Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών

3.2.1. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Ι.

ΠΜΣ «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα» - Κοινό ΠΜΣ ΤΕΑΠΗ ΕΚΠΑ & UCL IoE

Συνοπτική περιγραφή

Το ΠΜΣ «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα» (ΕΑΔ) είναι ένα Κοινό πρόγραμμα του ΤΕΑΠΗ του ΕΚΠΑ και του University College London Institute of Education (UCL IoE). Αποτελείται από δύο σκέλη: α. το *Ενιαίο* Πρόγραμμα το οποίο χορηγεί ενιαίο τίτλο σπουδών που απονέμεται από τα δύο συνεργαζόμενα ιδρύματα και β. το *Χωριστό* Πρόγραμμα που χορηγεί τίτλο που απονέμεται αποκλειστικά από το ΕΚΠΑ.

Σύντομο ιστορικό

Το ΠΜΣ ΕΑΔ αποτελεί το πρώτο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του ΤΕΑΠΗ, το οποίο ιδρύθηκε το 1994 και λειτουργεί από το 1995-96 με πρωτοβουλία της Μαρίας Ηλιού από το ΤΕΑΠΗ-ΕΚΠΑ, και της Eva Gamarnikow από το ΙοΕ. Αποτελεί πλέον σήμερα ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα με μεγάλη αναγνωρισιμότητα στην εκπαιδευτική και ακαδημαϊκή κοινότητα της χώρας, αποτυπώνει την επιστημονική ταυτότητα του ΤΕΑΠΗ και εμπλέκει μεγάλο μέρος του προσωπικού του. Κατά την εικοσαετή και πλέον λειτουργία του, το πρόγραμμα έχει αξιολογηθεί επανειλημμένως και έχει υποστεί πολλαπλές αναμορφώσεις. Από το έτος 2006 το πρόγραμμα χορηγεί *Ενιαίο Πτυχίο* το οποίο απονέμεται από κοινού από τα δύο συνεργαζόμενα ιδρύματα, ενώ από το 2009-10 λειτουργεί η κατεύθυνση του *Χωριστού Προγράμματος* το οποίο χορηγεί πτυχίο, που απονέμεται από το ΕΚΠΑ. Το Μάιο του 2014, με αφορμή την ανανέωση των κανονισμών λειτουργίας όλων των ΠΜΣ, ανανεώθηκε και το Ειδικό Πρωτόκολλο Συνεργασίας (ΕΠΣ) μεταξύ των δύο συνεργαζόμενων Πανεπιστημίων. Τον Δεκέμβριο του 2014, το συνεργαζόμενο ίδρυμα Institute of Education συγχωνεύθηκε με το University College London (UCL) αποτελώντας στο εξής σχολή του UCL.

Κατά το διάστημα που εξετάζει η παρούσα έκθεση αξιολόγησης (2013-14 έως 2015-16) το ΠΜΣ επιχείρησε να διατηρήσει και να αναπτύξει το υψηλό επίπεδο της ακαδημαϊκής του λειτουργίας αντιμετωπίζοντας ταυτόχρονα σοβαρούς περιορισμούς ανθρώπινων και οικονομικών πόρων, που αφορούν: α. τη συνταξιοδότηση μελών ΔΕΠ και τη μη αντικατάστασή τους, β. την κρίση που δημιουργήθηκε στη διοικητική υποστήριξη του Τμήματος το 2013 λόγω του ότι σημαντικός αριθμός διοικητικών υπαλλήλων τέθηκαν σε διαθεσιμότητα (συμπεριλαμβανομένου και του Γραφείου Υποστήριξης του ΠΜΣ), γ. Την κατάργηση της κρατικής χρηματοδότησης των μεταπτυχιακών σπουδών. Κατά τη δύσκολη αυτή περίοδο, το ΠΜΣ κατάφερε να λειτουργήσει χάρη στο υψηλό επίπεδο ευθύνης και δέσμευσης του ακαδημαϊκού και διοικητικού προσωπικού του ΤΕΑΠΗ, καθώς επίσης και στην υποστήριξη του ΠΜΣ «Ειδική Αγωγή» του Τμήματος, το οποίο λειτουργούσε με δίδακτρα. Κατά την ίδια περίοδο, εκδηλώθηκε και η κτηριακή κρίση του Τμήματος καθόσον το κύριο κτήριο του Νέου Χημείου τέθηκε εκτός λειτουργίας για αρκετούς μήνες (από τον Απρίλιο του 2015) λόγω σοβαρών τεχνικών προβλημάτων, ενώ λειτούργησε χωρίς κλιματισμό και θέρμανση για μεγάλο χρονικό διάστημα. Το γεγονός αυτό επιδείνωσε κατά την περίοδο αυτή τους όρους λειτουργίας του ΠΜΣ.

Στις αντίξοες αυτές συνθήκες, η ΕΔΕ του ΠΜΣ ΕΑΔ εστίασε την προσοχή της στη διασφάλιση της ακαδημαϊκής λειτουργίας και της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης, στη βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών προς τους/τις ΜΦ και στην προώθηση της ορατότητας του ΠΜΣ στην κοινωνία και την ακαδημαϊκή κοινότητα. Η παρέμβαση επικεντρώθηκε στους ακόλουθους άξονες.

α. Οργάνωση και περιεχόμενο των σπουδών

Από το ακαδημαϊκό έτος 2014-15 το ΠΜΣ λειτουργεί με αναμορφωμένο πρόγραμμα. Οι βασικότεροι στόχοι της αναμόρφωσης του προγράμματος ήταν η κατάργηση των διαφορών στις υποχρεώσεις φοίτησης μεταξύ του ενιαίου και του χωριστού προγράμματος, η απλοποίηση του κανονισμού σπουδών, η ευελιξία και η βελτιστοποίηση της αξιοποίησης των ανθρώπινων πόρων του ΤΕΑΠΗ και του ΠΜΣ. Οι αλλαγές που προωθήθηκαν περιλαμβάνουν τα εξής.

- Αναμόρφωση του Προγράμματος Σπουδών (ΠΣ) και αντιστοίχιση των υποχρεώσεων φοίτησης μεταξύ των φοιτητών/τριων του Ενιαίου και του Χωριστού Προγράμματος (κατάργηση της εμβάθυνσης και ενός επιλεγόμενου μαθήματος που προβλέπονταν ως επιπλέον υποχρεώσεις του Χωριστού ΠΣ).
- Κατάργηση των Ενοτήτων του ΠΣ και διάκριση των μαθημάτων σε υποχρεωτικά και κατ' επιλογήν.
- Νέα αντιστοιχία των ECTS ανά μάθημα.
- Νέο Κανονισμό Σπουδών.
- Συστηματοποίηση του χρονοδιαγράμματος εκπόνησης και της διαδικασίας παρακολούθησης της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας (ΜΔΕ) και ριζική αναμόρφωση του σεμιναρίου υποστήριξης της ΜΔΕ.
- Αλλαγή του αριθμού των μελών της εξεταστικής επιτροπής των ΜΔΕ από τρία σε δύο, με δυνατότητα βαθμολογησης από τρίτο μέλος, σε περίπτωση διαφωνίας ως προς την αξιολόγηση. Ωστόσο, δεν χρειάστηκε ποτέ η παρέμβαση τρίτου μέλους, καθώς δεν παρατηρήθηκαν διαφωνίες.
- Θέσπιση τέλους φοίτησης και υποτροφιών φοιτητών/τριων.

β. Αναβάθμιση των χώρων και των υπηρεσιών προς ΜΦ

Σοβαρό στοιχείο αναβάθμισης των υποδομών, αποτέλεσε η μετεγκατάσταση μέρους των λειτουργιών του ΤΕΑΠΗ, μεταξύ των οποίων του Γραφείου Υποστήριξης του ΠΜΣ ΕΑΔ, του Σπουδαστηρίου και δύο σεμιναριακών αιθουσών στη κτήριο της Σταδίου 5, τον Ιούλιο του 2015. Ωστόσο, σε εκκρεμότητα βρίσκεται ακόμη η ολοκλήρωση της εγκατάστασης του κλιματισμού που αφορά το σύστημα θέρμανσης και ψύξης του χώρου.

Επίσης, από το ακαδημαϊκό έτος 2015-2016, μετά τη συγχώνευση όλων των σπουδαστηρίων των ΠΜΣ του ΤΕΑΠΗ, αναβαθμίστηκε το Σπουδαστήριο του ΠΜΣ και επεκτάθηκε το ωράριο λειτουργίας του (9.00 π.μ. – 9.00 μ.μ.). Το σπουδαστήριο λειτουργεί πλέον σε νέο αναβαθμισμένο χώρο (Σταδίου 5, 7^{ος} όροφος) και η λειτουργία του υποστηρίζεται επιπλέον κατά τις απογευματινές ώρες (3.00 π.μ. – 9.00 π.μ.) από διοικητικό προσωπικό, το οποίο απασχολείται με σύμβαση έργου αποκλειστικά γι αυτό το σκοπό. Το κόστος λειτουργίας του σπουδαστηρίου κατά τις απογευματινές ώρες καλύπτεται από τα τέλη φοίτησης των ΜΦ.

γ. Ανάπτυξη ιστοσελίδας ΠΜΣ

Τον Ιούλιο του 2016 διαμορφώθηκε αυτοτελής ιστοσελίδα του ΠΜΣ με στόχο την μεγαλύτερη δυνατή ορατότητα του προγράμματος και τη βελτιστοποίηση της παροχής πληροφορίας φιλικής προς τους χρήστες. Η νέα ιστοσελίδα περιλαμβάνει δυνατότητα σύνθετης αναζήτησης του αρχείου των διπλωματικών εργασιών που έχουν παραχθεί στο πλαίσιο του ΠΜΣ. Η κατασκευή της χρηματοδοτήθηκε από ερευνητικό πρόγραμμα, το οποίο υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του ΠΜΣ.

δ. Έρευνα

Το ΠΜΣ ΕΑΔ είναι το μοναδικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα στο αντικείμενό του στον ελληνικό χώρο. Πέραν από την ερευνητική παραγωγή που επιτελείται μέσω των ΜΔΕ των ΜΦ, η ενίσχυση της ερευνητικής διάστασης του ΠΜΣ αποτελεί

ακαδημαϊκή επιλογή, σε άμεση συνάρτηση με την ποιότητα του διδακτικού έργου, αλλά και τη συγκρότηση επιστημονικής κοινότητας, η οποία παράγει γνώση και ταυτόχρονα παρεμβαίνει στο δημόσιο λόγο για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Από το 2015-2016, το ΠΜΣ έχει αναπτύξει ερευνητική δραστηριότητα συναφή προς τους στόχους του, στην οποία εμπλέκονται μέλη ΔΕΠ και απόφοιτοι του ΠΜΣ, που έχουν διακριθεί για το ακαδημαϊκό ήθος τους και την επίδοση στις σπουδές τους. Ιδιαίτερα έχει αναπτυχθεί συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣτΕ) όσον αφορά την προώθηση και εφαρμογή του Χάρτη του ΣτΕ για την «Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα». Η έρευνα με αντικείμενο την καταπολέμηση της βίας στο σχολείο μέσω της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα ήταν διεθνής, χρηματοδοτήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης και την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ελλάδα ήταν η συντονίστρια χώρα και την επιστημονική ευθύνη της υποβολής της πρότασης και της υλοποίησης του προγράμματος είχε το ΠΜΣ ΕΑΔ (βλ. <http://www.ehr.ecd.uoa.gr/coe-pilot-project-addressing-violence-in-schools-through-edchre/>). Τα πορίσματα της έρευνας έχουν ήδη εκδοθεί από το Συμβούλιο της Ευρώπης σε ηλεκτρονική και έντυπη μορφή, (βλ. <https://edoc.coe.int/en/children-s-rights/7204-addressing-violence-in-schools-through-education-for-democratic-citizenship-and-human-rights-education.html>), ενώ βρίσκεται στο στάδιο της παραγωγής η έντυπη έκδοση στην ελληνική γλώσσα.

ε. Συνεργασία με το UCL IoE

Μετά τη συγχώνευση του IoE με το UCL, η διεθνής συνεργασία χρειάστηκε να προσαρμοστεί στη φυσιογνωμία και τις διαδικασίες πιστοποίησης του συνεργαζόμενου ιδρύματος, γεγονός που επιτελέστηκε με απόλυτη επιτυχία, με ευελιξία και μορφές καινοτόμες για την ελληνική ακαδημαϊκή τάξη και κουλτούρα (όπως εισαγωγή του θεσμού του εξωτερικού βαθμολογητή για τους ΜΦ που φοιτούν στο πρόγραμμα που οδηγεί σε “κοινό πτυχίο”).

Η παρακολούθηση των φοιτητικών ροών ωστόσο αναδεικνύει ως πρόβλημα την κλιμακούμενη μείωση του αριθμού των υποψηφίων για την κατεύθυνση η οποία προβλέπει φοίτηση στο UCL IoE και οδηγεί στο “Κοινό Πτυχίο”.

Ακαδημαϊκό Έτος	Υποψήφιοι			Εισακτέοι		
	Σύνολο	Ενιαίο	Χωριστό	Σύνολο	Ενιαίο	Χωριστό
2013-2014	144	31	113	25	13	12
2014-2015	148	19	129	29	10	19
2015-2016	114	12	102	26	8	18

Η μείωση αυτή αποδίδεται αφενός στην οικονομική κρίση και στην αδυναμία των δυνάμει υποψηφίων να αναλάβουν το κόστος των σπουδών στο UCL IoE, και αφετέρου στην πληθώρα των διαθέσιμων μεταπτυχιακών προγραμμάτων στην Ελλάδα με πολύ μικρότερο κόστος. Επιπλέον, η κατεξοχήν ενδιαφερόμενη για αυτό το ΠΜΣ επαγγελματική ομάδα, οι εκπαιδευτικοί, αδυνατούν να παρακολουθήσουν ένα πρόγραμμα το οποίο προϋποθέτει φοίτηση στο εξωτερικό, εφόσον δεν χορηγούνται πλέον εκπαιδευτικές άδειες. Η συνθήκη αυτή οδηγεί στη βαθμιαία συρρίκνωση της κατεύθυνσης του Ενιαίου προγράμματος και σε αδυναμία τήρησης των όρων του ΕΠΣ εκ μέρους του ΕΚΠΑ όσον αφορά τον ελάχιστο αριθμό ΜΦ, ο οποίος καθιστά το *Ενιαίο* πρόγραμμα βιώσιμο. Ο

παράγοντας αυτός οφείλει να ληφθεί υπόψη στην ενδεχόμενη αναμόρφωση του ΠΜΣ.

3.2.1.1. Τίτλος του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κοινό ΠΜΣ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ» του Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στη Προσχολική Ηλικία του ΕΚΠΑ και του University College London Institute of Education.

(α) Στους φοιτητές που εγγράφονται, φοιτούν και εκπονούν επιτυχώς τις προβλεπόμενες εργασίες στο ΕΚΠΑ και στο UCL IoE χορηγείται «*Ενιαίο Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής. Ειδίκευση: Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα - Joint MA degree in Education and Human Rights*». Το Δίπλωμα απονέμεται από κοινού από τα δύο συνεργαζόμενα ιδρύματα: το Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Αθηνών και το UCL IoE.

(β) Στους φοιτητές που εγγράφονται, φοιτούν και εκπονούν επιτυχώς τις προβλεπόμενες εργασίες στο ΕΚΠΑ, χορηγείται «*Χωριστό Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής. Ειδίκευση: Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα*» με αναφορά στο συνεργαζόμενο Ίδρυμα (UCL IoE). Το Δίπλωμα απονέμεται από το Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Αθηνών.

3.2.1.2. Τμήματα και Ιδρύματα που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.

A. ΤΕΑΠΗ ΕΚΠΑ

B. University College London Institute of Education.

3.2.1.3. Ανταπόκριση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στους στόχους του Τμήματος και τις ανάγκες της κοινωνίας.

Θεμελιώδεις στόχοι του ΤΕΑΠΗ είναι οι εξής:

1. Σύνθεση επιστημονικής γνώσης και επαγγελματικής κατάρτισης.
2. Παροχή εργαλείων για κατανόηση της πολυπλοκότητας των εκπαιδευτικών φαινομένων/ανάλυση παραγόντων που διαμορφώνουν τη σχολική πραγματικότητα και την οργάνωση της παιδαγωγικής πρακτικής.
3. Πανεπιστημιακή εκπαίδευση στον χώρο των Επιστημών της Αγωγής.
4. Ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, εξοικείωση των φοιτητές/τριών με τις μεθόδους και τα εργαλεία της επιστημονικής έρευνας.

Βασικοί στόχοι του ΠΜΣ «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα» είναι:

1. Κινητικότητα των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών και διδασκόντων/ουσων προωθώντας έτσι τη συνεργατική διδασκαλία και την εξοικείωση των ΜΦ με διαφορετικά εκπαιδευτικά, κοινωνικά και πολιτισμικά πλαίσια (ελληνικό και αγγλικό)

2. Κατάρτιση εξειδικευμένων εκπαιδευτικών και επιστημόνων, οι οποίοι/ες θα καλύπτουν ανάγκες σε δυναμικό των σχολείων, των κεντρικών δημόσιων φορέων της εκπαίδευσης, όπως οι υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Κέντρων Ερευνών, δημόσιων φορέων της εκπαίδευσης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, μη κερδοσκοπικών οργανισμών, μη κυβερνητικών οργανώσεων, και ιδιωτικών φορέων, και θα παρέχουν έργο στο αντικείμενο των επιστημών της αγωγής και ειδικότερα στον τομέα των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων στην Εκπαίδευση.
3. Δημιουργία επιστημονικών στελεχών ικανών να συμμετέχουν στη διεξαγωγή εκπαιδευτικών ερευνών κ.α., στη μελέτη και στην εκπόνηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων κ.α., και στην ανάπτυξη και εφαρμογή εκπαιδευτικών πολιτικών και πρακτικών με έμφαση στην καταπολέμηση των κοινωνικών ανισοτήτων στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών θεσμών.

Με βάση τα παραπάνω το ΠΜΣ «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα» έχοντας ως αντικείμενο τη διδασκαλία, την έρευνα, τη μελέτη και την εφαρμογή μεθόδων για θέματα εκπαίδευσης ανταποκρίνεται, εξειδικεύει και επεκτείνει στους στόχους του ΤΕΑΠΗ παρέχοντας ένα Κοινό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, **στον κλάδο των επιστημών της αγωγής**, του ΤΕΑΠΗ ΕΚΠΑ και του UCL IoE.

Ανταπόκριση στις ανάγκες της Ελληνικής και της Ευρωπαϊκής Κοινωνίας:

Το ΠΜΣ συμβάλλει στην παραγωγή και τη μεταφορά (μέσω της διεθνούς συνεργασίας) τεχνολογίας σε τομείς οι οποίοι εξασφαλίζουν ανταγωνιστικότητα στην αγορά εργασίας με την:

- προώθηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας του ελληνικού εκπαιδευτικού δυναμικού μέσω της ανάπτυξης της εξειδίκευσης και της τεχνολογίας σε ζητήματα ένταξης ειδικών κοινωνικών ομάδων,
- καταπολέμηση του αποκλεισμού των γυναικών από την αγορά εργασίας,
- καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας ατόμων με πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες.

Επίσης, στο υφιστάμενο πλαίσιο που διέπει το επάγγελμα των εκπαιδευτικών, οι απόφοιτοι/ες του ΠΜΣ κατοχυρώνουν την παιδαγωγική επάρκεια η οποία τους επιτρέπει να συμμετέχουν σε διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ και ως εκ τούτου μπορούν να διοριστούν στη δημόσια εκπαίδευση.

Οι χώροι της αγοράς εργασίας που επωφελούνται από την παραγόμενη τεχνολογία και ενδιαφέρονται για την απορρόφηση των αποφοίτων του Π.Μ.Σ είναι:

- οι φορείς και οι οργανισμοί χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο,
- το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων,
- οι εκπαιδευτικοί θεσμοί και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα,
- οι κοινωνικές υπηρεσίες στο σύνολό τους (π.χ. φορείς και υπηρεσίες ένταξης),

- μη κυβερνητικές οργανώσεις που ασχολούνται με τα δικαιώματα ειδικών κοινωνικών ομάδων,
- διεθνείς οργανισμοί που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Το επιστημονικό αντικείμενο του ΠΜΣ εντάσσεται στις ευρύτερες γνωστικές περιοχές και περιοχές δράσης για τις οποίες η ελληνική Πολιτεία έχει θέσει υψηλή προτεραιότητα όπως: η καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας και η ανίχνευση των μαθησιακών προβλημάτων, η επισήμανση/διερεύνηση και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, η αντιμετώπιση της ανισότητας και ένταξη των γυναικών (που αποτελούν το 90% τόσο των υποψηφίων όσο και των φοιτητών του ΠΜΣ) στην αγορά εργασίας.

Με την εξειδίκευση επιστημόνων και εκπαιδευτικών σε τομείς που συμβάλλουν στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της σχολικής αποτυχίας, τόσο στην Ελλάδα όσο και στις άλλες χώρες της ΕΕ ανταποκρίνεται πλήρως στο αίτημα της ελληνικής κοινωνίας και της ελληνικής αγοράς εργασίας που έχει ανάγκη από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό στις κρίσιμες αυτές περιοχές δράσης. Παράλληλα, παρέχει τα γνωστικά και μεθοδολογικά εργαλεία για να αντιμετωπίσει την ετερογένεια του μαθητικού πληθυσμού (εθνική, γλωσσική, πολιτισμική, κοινωνική) και να βελτιώσει την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης, και συνεπώς να καταφέρει να υλοποιήσει το δικαίωμα όλων στην εκπαίδευση με την κατάρτιση εκπαιδευτικών και στελεχών της εκπαίδευσης ικανών να κατανοούν τις νέες εκπαιδευτικές ανάγκες και να παρεμβαίνουν στο επίπεδο του σχεδιασμού και της παιδαγωγικής πράξης.

Η βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης πραγματοποιείται έτσι προς όφελος των ομάδων εκείνων που πλήττονται περισσότερο από τις κοινωνικές, οικονομικές ή άλλες ανισότητες: χαμηλά κοινωνικά στρώματα, μειονότητες, μετανάστες, πρόσφυγες. Με δεδομένη τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την απασχόληση, αυξάνονται οι πιθανότητες πρόσβασης αυτών των ομάδων στην απασχόληση και κατά συνέπεια ευνοείται δυνάμει η δυναμική ένταξή τους στην κοινωνική ζωή.

Τέλος, στους αποφοίτους του ΠΜΣ, που δεν προέρχονται από παιδαγωγικές ή καθηγητικές σχολές, παρέχει το προνόμιο της κατοχύρωσης της παιδαγωγικής επάρκειας που τους επιτρέπει να συμμετέχουν σε διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ ή άλλων φορέων που αφορούν θέσεις εκπαιδευτικών λειτουργιών στην εκπαίδευση. Έτσι λοιπόν οι απόφοιτοι σχολών κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών μπορούν να χρησιμοποιήσουν το πτυχίο τους για να επιδιώξουν μία θέση στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα.

Υπάρχουν διαδικασίες ελέγχου της ανταπόκρισης αυτής; Πόσο έγκυρες είναι; Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Η Διοικούσα Επιτροπή του ΠΜΣ

Την ευθύνη της λειτουργίας του Κοινού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα» έχει η Διοικούσα Επιτροπή η οποία αποτελείται από 5 μέλη, 4 από το Πανεπιστήμιο Αθηνών και 1 από το UCL IoE. Η Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής προωθεί ζητήματα και εισηγείται προτάσεις προκειμένου να διευκολύνει αποφάσεις στην κατεύθυνση της βελτίωσης της ποιότητας και της αποτελεσματικής λειτουργίας του Προγράμματος.

Τα καθήκοντα της Επιτροπής προσδιορίζονται/απορρέουν από τον νόμο 3404/17-10-05 και 3685/16-7-2008) και αφορούν:

- τα κριτήρια ποιότητας
- το περιεχόμενο του Προγράμματος
- τη δομή και την εφαρμογή του Προγράμματος
- τα μαθήματα και εργαστήρια
- τις υποχρεώσεις φοίτησης και αποφοίτησης
- την κατανομή των πόρων
- την απονομή του Διπλώματος/Πτυχίου
- τον ορισμό των Επιτροπών για την επιλογή των νέων ΜΦ

Στη Διοικούσα Επιτροπή συμμετέχει και ένας/μία εκπρόσωπος των ΜΦ.

Η Εσωτερική Αξιολόγηση έχει ως στόχο να διαπιστώσει τη συνολική αποτελεσματικότητα του Προγράμματος και βασίζεται στην καταγραφή στοιχείων που αφορούν:

α. το Πρόγραμμα Σπουδών

β. την παρακολούθηση των ροών φοίτησης και αποφοίτησης,

γ. το Διδακτικό προσωπικό,

δ. τα όργανα λήψης αποφάσεων, συντονισμού και διοίκησης του ΠΜΣ,

ε. την διοικητική και διδακτική υποστήριξη των μεταπτυχιακών φοιτητών,

ζ. το διοικητικό προσωπικό,

η. την υλικοτεχνική υποδομή που περιλαμβάνει τους χώρους του ΠΜΣ , τη πρόσβαση των ΜΦ σε βιβλία, τεχνικό εξοπλισμό και ηλεκτρονικές βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων

θ. τον προϋπολογισμό του ΠΜΣ.

Η εσωτερική αξιολόγηση στηρίζεται σε απαντήσεις Ερωτηματολογίων των μεταπτυχιακών φοιτητών και του διδακτικού προσωπικού. Τα ερωτηματολόγια των ΜΦ είναι ανώνυμα, συμπληρώνονται ανά μάθημα στο τέλος κάθε εξαμήνου και υποβάλλονται στο Γραφείο Υποστήριξης του ΠΜΣ. Τα ερωτηματολόγια του διδακτικού προσωπικού συμπληρώνονται περιοδικά, κυρίως σε φάσεις συνθετικής αξιολόγησης και αναμόρφωσης του προγράμματος.

Με την αλλαγή του ελληνικού θεσμικού πλαισίου και τη δημιουργία της ΜΟΔΙΠ στο ΕΚΠΑ, το ΠΜΣ συμμετέχει σε όλες τις προβλεπόμενες διαδικασίες εσωτερικής αξιολόγησης.

Β. Διαδικασία Εξωτερικής Αξιολόγησης

Η Εξωτερική Αξιολόγηση του ΠΜΣ διεξήχθη ανά διετία, από το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001 μέχρι το Ακαδημαϊκό Έτος 2007-2008. Εξωτερικός Αξιολογητής του ΠΜΣ ήταν ο καθηγητής David Coulby, από το Πανεπιστήμιο Bath της Αγγλίας. Με την αλλαγή του ελληνικού θεσμικού πλαισίου και τη δημιουργία της ΑΔΙΠ, το ΠΜΣ συμμετέχει σε όλες τις διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης που προβλέπει η νομοθεσία. Τα στοιχεία που προκύπτουν από την αξιολόγηση

λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό του Προγράμματος και οδηγούν στην διασφάλιση της υψηλής ποιότητας του ΠΜΣ.

Τον Οκτώβριο του 2013 στο πλαίσιο της συνολικής εξωτερικής αξιολόγησης του ΤΕΑΠΗ η επιτροπή των εξωτερικών αξιολογητών έλαβε υπόψη της την έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης του ΠΜΣ ΕΑΔ και πραγματοποίησε συνεντεύξεις τόσο με το ακαδημαϊκό προσωπικό του ΠΜΣ όσο και με ΜΦ. Η έκθεση της εξωτερικής αξιολόγησης σημειώνει «The Committee met graduate students who expressed their appreciation for the quality of teaching, the competent supervision and the practical value of the acquired knowledge»¹¹.

Υπάρχουν διαδικασίες αξιολόγησης και αναθεώρησης του Προγράμματος Σπουδών; Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Το Κοινό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών υπόκειται στις διαδικασίες αξιολόγησης-ελέγχου και διασφάλισης της ποιότητας, όπως αυτές έχουν καθιερωθεί από κάθε συνεργαζόμενο ίδρυμα. Συγκεκριμένα, για το μέρος του Προγράμματος που διεξάγεται στο ΕΚΠΑ έχει καθιερωθεί από το 2001 η ως άνω διαδικασία αξιολόγησης.

Για το μέρος του Προγράμματος που διεξάγεται στο UCL IoE, προβλέπονται:

(α) αξιολόγηση-βαθμολόγηση των εργασιών των ΜΦ από εσωτερικούς βαθμολογητές διδάσκοντες του IoE, καθώς και από εξωτερικούς βαθμολογητές (εκτός του UCL IoE)

(β) για τους ΜΦ που φοιτούν στο πρόγραμμα που παρέχει κοινό πτυχίο και για το μέρος των μαθημάτων που παρακολουθούν στο ΕΚΠΑ αποστέλλεται δείγμα εργασιών στο συνεργαζόμενο ίδρυμα και εξετάζονται από εξωτερικό αξιολογητή.

(γ) διαδικασίες ελέγχου διασφάλισης της ποιότητας, όπως έχουν καθιερωθεί συνολικά για το UCL IoE.

Οι εργασίες διοίκησης και συνεχούς παρακολούθησης της ποιότητας του ΠΜΣ εκ μέρους της Διοικούσας Επιτροπής του Προγράμματος, οι διαδικασίες αξιολόγησης στο ΕΚΠΑ και στο συνεργαζόμενο Ίδρυμα UCL IoE, καθώς και η διαδικασία αξιολόγησης της ΑΔΙΠ, αποτελούν τα εργαλεία μέσω των οποίων αξιολογείται και διαμορφώνεται κάθε φορά η αναθεώρηση του Προγράμματος Σπουδών. Αλλαγές και αναθεωρήσεις γίνονται με βάση τα αποτελέσματα της συνθετικής αυτής διαδικασίας αξιολόγησης.

Πώς δημοσιοποιείται το Πρόγραμμα Σπουδών;

1. Μέσω της ιστοσελίδας του ΠΜΣ (www.ehr.ecd.uoa.gr).
2. Με την έκδοση του ετήσιου Οδηγού και Κανονισμού Σπουδών (ο οποίος αναρτάται και στην ιστοσελίδα του Προγράμματος).
3. Αποστολή της προκήρυξης του ΠΜΣ σε όλες τις διευθύνσεις πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κάθε χρόνο και σε επιλεγμένους ιστότοπους.
4. Τα Διεπιστημονικά Σεμινάρια του πρώτου καθώς και του δεύτερου έτους σπουδών που περιγράφονται στον Οδηγό Σπουδών (Οδηγός Σπουδών 2015-16, σσ. 20-24).
5. Με τη διοργάνωση συνεδρίων και επιστημονικών ημερίδων.
6. Με το συντονισμό διεθνών ερευνητικών προγραμμάτων.

¹¹ ADIP (2013) External Evaluation Report. Faculty of Early Childhood Education. Athens: ADIP, pp. 12-13.

7. Με εκδόσεις οι οποίες αναδεικνύουν την ερευνητική παραγωγή του ΠΜΣ.

Υπάρχει διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής πορείας όσων απέκτησαν τίτλο Μεταπτυχιακών Σπουδών από το Τμήμα;

Μέρος της Εσωτερικής Αξιολόγησης του ΠΜΣ αποτελεί η μελέτη του προφίλ και της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής πορείας των αποφοίτων. Δηλαδή, το σύστημα αξιολόγησης συμπληρώνεται με μια διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής και εκπαιδευτικής σταδιοδρομίας των αποφοίτων ώστε να δοθεί η δυνατότητα στο ΠΜΣ να μετρήσει, στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό, την “εξωτερική αποτελεσματικότητα” του προγράμματος ή την προστιθέμενη αξία. Αντίστοιχη έρευνα έχει πραγματοποιηθεί στο παρελθόν και αξιοποιήθηκε για την αναμόρφωση του προγράμματος κατά τη φάση της θέσπισης του Κοινού Πτυχίου. Σήμερα πλέον που το ΠΜΣ διαθέτει τους αναγκαίους πόρους προτίθεται να συστηματοποιήσει τη διαδικασία παρακολούθησης των αποφοίτων του με έρευνα η οποία θα μελετήσει το προφίλ, την εκπαιδευτική και επαγγελματική πορεία τους, θα συγκροτήσει βάση δεδομένων η οποία θα περιλαμβάνει τα στοιχεία όλων των αποφοίτων από την ίδρυση του ΠΜΣ μέχρι σήμερα και θα διαμορφώσει σελίδα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με στόχο τη δικτύωσή τους. Η βάση δεδομένων των αποφοίτων στο εξής, θα τηρείται ενήμερη με ευθύνη του Γραφείου Υποστήριξης του ΠΜΣ. Η διαδικασία αυτή θα αξιοποιείται για την ανατροφοδότηση του προγράμματος σε κάθε μελλοντική αναμόρφωσή του, αλλά θα έχει και πολλαπλασιαστικές συνέπειες στην εκπαίδευση και τους κοινωνικούς και επαγγελματικούς χώρους όπου δραστηριοποιούνται οι απόφοιτοι/ες του ΠΜΣ καθώς η δικτύωσή τους θα διευκολύνει συνέργειες στον τομέα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

3.2.1.4. Δομή, συνεκτικότητα και λειτουργικότητα του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Δομή και οργάνωση του ΠΜΣ

Το Πρόγραμμα Σπουδών αποτελείται από:

- α. Μαθήματα (Υποχρεωτικά και Κατ’ Επιλογήν)
- β. Διεπιστημονικά Σεμινάρια και
- γ. Διπλωματική Εργασία.

Τα μαθήματα, τα διεπιστημονικά σεμινάρια καθώς και η διπλωματική εργασία αξιολογούνται με βάση το Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς και Συσώρευσης Πιστωτικών Μονάδων (ECTS). Οι ελάχιστες πιστωτικές μονάδες (ECTS) του Προγράμματος είναι 120.

Η προσφορά κατ’ επιλογήν μαθημάτων επιτρέπει στους/στις ΜΦ να συγκροτήσουν ένα ατομικό πρόγραμμα, ικανό να ανταποκρίνεται στα επιστημονικά ενδιαφέροντα και την επιθυμητή εξειδίκευσή τους.

Κατάλογος μαθημάτων στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας και στο UCL IoE του Πανεπιστημίου του Λονδίνου

Υποχρεωτικά μαθήματα (11 ECTS)

Τα παρακάτω δύο υποχρεωτικά μαθήματα διδάσκονται στο ΕΚΠΑ κατά το α' εξαμήνο σπουδών

- Κατασκευή των κοινωνικών ανισοτήτων: Σύγχρονα θεωρητικά ζητήματα (4 ECTS)
- Μεθοδολογία Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες (7 ECTS)

Κατ' επιλογήν μαθήματα (75 ECTS)

Τα κατ' επιλογήν μαθήματα διδάσκονται στο ΕΚΠΑ και στο UCL IoE. Οι φοιτητές κατά τη διάρκεια της διετούς φοίτησης επιλέγουν πέντε (5) από τα προσφερόμενα μαθήματα που αναφέρονται παρακάτω:

Μαθήματα κατ' επιλογήν στο UCL IoE

Educational traditions and systems in Europe: 15 ECTS

Justice: Contemporary social issues and perspectives: 15 ECTS

Sociology of 'race' and education: 15 ECTS

Understanding Education Policy: 15 ECTS

Rights and education: 15 ECTS

Sociology of education: 15 ECTS

Minorities, migrants and refugees in national education systems: 15 ECTS

Μαθήματα κατ' επιλογήν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Εκπαιδευτικοί θεσμοί και ιδιότητα του πολίτη: 15 ECTS

Κοινωνικό φύλο και κοινωνικό κεφάλαιο: 15 ECTS

Θεωρία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: 15 ECTS

Κοινωνιολογική ανάλυση των κοινωνικών ταξινομιών και ιεραρχιών: 15 ECTS

Εκπαίδευση και αειφορία: 15 ECTS

Κοινωνιολογία της σχολικής γνώσης: 15 ECTS

Διδακτικές πρακτικές και ετερότητες: 15 ECTS

Γλώσσα και εκπαίδευση: 15 ECTS

Έθνος, φυλή και εκπαίδευση: 15 ECTS

Ταυτότητες και ομάδες: η συνάντηση του ψυχικού με το κοινωνικό: 15 ECTS

Μαθήματα από άλλα ΠΜΣ του ΕΚΠΑ και του UCL IoE

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/τριες (ΜΦ) που φοιτούν μόνο στο ΕΚΠΑ (χωριστό δίπλωμα) έχουν επίσης τη δυνατότητα να επιλέξουν ένα μάθημα συναφές προς το αντικείμενο του Προγράμματος από τα εξής ΠΜΣ:

- «Ειδική Αγωγή» του ΤΕΑΠΗ (ΕΚΠΑ)
- «Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία» του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης (ΕΚΠΑ)
- Αντίστοιχα, οι φοιτητές που φοιτούν και στο UCL IoE έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν ένα μάθημα από αυτά που προσφέρονται στα παρακάτω ΠΜΣ:
- MA Social Justice and Education (UCL IoE).
- MA Sociology of Education (UCL IoE).

Διεπιστημονικά Σεμινάρια (9 ECTS)

Οι φοιτητές συμμετέχουν υποχρεωτικά στα παρακάτω διεπιστημονικά σεμινάρια:

- Διεπιστημονικό Σεμινάριο (α' εξάμηνο) «*Εκπαίδευση, Δικαιώματα και Ανισότητες*» ΕΚΠΑ (4 ECTS)
- Διεπιστημονικό Σεμινάριο Σεπτεμβρίου (γ' εξάμηνο) «*Εκπαίδευση, Ανθρώπινα Δικαιώματα και Κοινωνικές Ανισότητες*» συνδιδασκαλία: UCL IoE και ΕΚΠΑ (5 ECTS)

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (25 ECTS)

Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία (ΜΔΕ) περιλαμβάνει 2 φάσεις και εκπονείται αντίστοιχα στο 3^ο και 4^ο εξάμηνο σπουδών:

- α. Συγκρότηση του θέματος της ΜΔΕ και διαμόρφωση του σχεδίου έρευνας και
- β. Υλοποίηση της έρευνας και συγγραφή της ΜΔΕ (περίπου 20.000 λέξεις).

Εργαστήριο Μεθοδολογίας: Ανάλυση Δεδομένων

Παράλληλα με τα μαθήματα προσφέρεται κατ' επιλογήν στο ΕΚΠΑ το Εργαστήριο Μεθοδολογίας, το οποίο υποστηρίζει την έρευνα των φοιτητών εστιάζοντας στην επεξεργασία ποσοτικών δεδομένων. Πιστώνεται με ECTS ως μέρος της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας.

Διάρθρωση του Προγράμματος Φοίτησης

Οι υποχρεώσεις φοίτησης ανά εξάμηνο σπουδών ορίζονται ως εξής:

Α' εξάμηνο
2 Υποχρεωτικά μαθήματα

- Μεθοδολογία έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες - Κατασκευή των κοινωνικών ανισοτήτων: Σύγχρονα θεωρητικά ζητήματα
Διεπιστημονικό σεμινάριο «Εκπαίδευση, δικαιώματα και ανισότητες» (υποχρεωτικό)
1 μάθημα επιλογής στο UCL IoE ή στο ΕΚΠΑ

Β' εξάμηνο
2 μαθήματα επιλογής στο UCL IoE ή στο ΕΚΠΑ

Γ' εξάμηνο
1 μάθημα επιλογής στο ΕΚΠΑ
Διεπιστημονικό σεμινάριο Σεπτεμβρίου «Εκπαίδευση, Ανθρώπινα Δικαιώματα και Κοινωνικές Ανισότητες» Συνδιδασκαλία ΕΚΠΑ- UCL IoE (υποχρεωτικό)
Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία- Πρώτη φάση (υποχρεωτικό)
Δ' εξάμηνο
1 μάθημα επιλογής στο ΕΚΠΑ
Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία – Δεύτερη φάση (υποχρεωτικό)

Στην αρχή κάθε εξαμήνου οι ΜΦ εγγράφονται στο ΠΜΣ και δηλώνουν τα μαθήματα που θα παρακολουθήσουν κατά τη διάρκεια του συγκεκριμένου εξαμήνου. Προκειμένου να εγγραφούν, χρειάζεται να προσκομίσουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά συμπεριλαμβανομένης της απόδειξης καταβολής των προβλεπόμενων διδάκτρων.

Οι ΜΦ που φοιτούν και στο UCL IoE εγγράφονται και δηλώνουν τα σχετικά μαθήματα σύμφωνα με τα ισχύοντα στο συνεργαζόμενο ίδρυμα.

Το ακαδημαϊκό έτος στο ΕΚΠΑ περιλαμβάνει δύο εξάμηνα σπουδών, ενώ στο UCL IoE τρία τρίμηνα σπουδών. Κάθε εξάμηνο σπουδών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών ολοκληρώνεται σε 13 διδακτικές εβδομάδες. Το χειμερινό εξάμηνο ξεκινά την 3^η εβδομάδα του Σεπτεμβρίου και διαρκεί έως την 2^η εβδομάδα του Φεβρουαρίου. Το εαρινό εξάμηνο ξεκινά την 3^η εβδομάδα του Φεβρουαρίου και διαρκεί έως το τέλος Ιουνίου.

Οι ΜΦ του Προγράμματος που απονέμει τον Ενιαίο τίτλο σπουδών φοιτούν για δύο τρίμηνα στο UCL IoE, το εαρινό και θερινό τρίμηνο του πρώτου έτους σπουδών. Κατά το χειμερινό εξάμηνο του πρώτου έτους παρακολουθούν στο ΕΚΠΑ τα προβλεπόμενα υποχρεωτικά μαθήματα. Συνεχίζουν τη φοίτησή τους στο UCL IoE,

από την 1^η εβδομάδα του Ιανουαρίου έως το τέλος Ιουνίου, όπου παρακολουθούν τρία μαθήματα κατ' επιλογήν.

Ποιο είναι το ποσοστό των μαθημάτων κορμού / ειδίκευσης / κατευθύνσεων στο σύνολο των μαθημάτων;

Το πρόγραμμα δεν διαθέτει επιμέρους κατευθύνσεις σπουδών, αλλά τα κατ' επιλογήν μαθήματα καλύπτουν ένα εύρος θεματικών που επιτρέπει τη σχετική εξειδίκευση των σπουδών. Οι ΜΦ διαμορφώνουν το πρόγραμμα και την εξειδίκευσή τους με βάση τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα στο πλαίσιο των προσφερόμενων μαθημάτων υποχρεωτικής επιλογής και της θεματικής της διπλωματικής τους εργασίας.

Ποιο είναι το ποσοστό των υποχρεωτικών μαθημάτων / μαθημάτων υποχρεωτικής επιλογής / μαθημάτων ελεύθερης επιλογής στο σύνολο των μαθημάτων;

Η σχετική βαρύτητα των μαθημάτων με βάση τα ECTS έχει ως εξής.

A. Υποχρεωτικά μαθήματα (δύο συνολικά): 11 ECTS και

B. Υποχρεωτικά Διεπιστημονικά Σεμινάρια (δύο συνολικά): 9 ECTS (16,7%)

Γ. Μαθήματα κατ' επιλογήν (πέντε συνολικά): 75 ECTS (62,5%)

Δ. Υποχρεωτική ΜΔΕ: 25 ECTS (20,8%)

Ποια είναι η ποσοστιαία σχέση μεταξύ μαθημάτων υποβάθρου, μαθημάτων επιστημονικής περιοχής, μαθημάτων γενικών γνώσεων και μαθημάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων στο σύνολο των μαθημάτων;

Ως μαθήματα υποβάθρου θα μπορούσαν να θεωρηθούν τα υποχρεωτικά μαθήματα της Μεθοδολογίας και της Κατασκευής των Κοινωνικών Ανισοτήτων (11%), ενώ ως μαθήματα επιστημονικής περιοχής θα μπορούσαν να θεωρηθούν όλες οι άλλες διδακτικές ενότητες (κατ' επιλογήν μαθήματα, διεπιστημονικά σεμινάρια και ΜΔΕ) οι οποίες αφορούν τόσο την ανάπτυξη γενικών γνώσεων, όσο και την ανάπτυξη δεξιοτήτων.

Όλα τα μαθήματα περιλαμβάνουν θεωρία και ανάπτυξη δεξιοτήτων καθώς οι ΜΦ καθοδηγούνται μέσα από συναντήσεις εποπτείας με τον διδάσκοντα του μαθήματος να συγκροτήσουν και να ολοκληρώσουν μία εργασία συνθετική ή ερευνητική. Τόσο στο πλαίσιο των μαθημάτων όσο και του σεμιναρίου υποστήριξης της ΜΔΕ οι ΜΦ παρουσιάζουν δημόσια την εργασία τους και εμπλέκονται σε διάλογο και στην κριτική συγκρότηση επιχειρημάτων. Επίσης στο Διεπιστημονικό Σεμινάριο του δευτέρου έτους οι ΜΦ εμπλέκονται σε εντατικό εργαστήριο στην αγγλική γλώσσα, στο οποίο μετέχουν ταυτόχρονα και όλοι/ες οι διδάσκοντες/ουσες του σεμιναρίου.

Πώς κατανέμεται ο χρόνος μεταξύ θεωρητικής διδασκαλίας, ασκήσεων, εργαστηρίων, άλλων δραστηριοτήτων;

α) Μαθήματα

Το κάθε μάθημα (υποχρεωτικά και κατ' επιλογήν) συνίσταται σε 13 τρίωρες εβδομαδιαίες συναντήσεις. Επίσης οι διδάσκοντες/ουσες αναλαμβάνουν επιπλέον φροντιστηριακά μαθήματα (περίπου 2 ώρες ανά εβδομάδα διδασκαλίας) για την παρακολούθηση της εξέλιξης της εργασίας που εκπονεί κάθε ΜΦ.

β) Διεπιστημονικά Σεμινάρια

- Το Διεπιστημονικό Σεμινάριο του πρώτου έτους περιλαμβάνει 13 τρίωρες συναντήσεις με διαλέξεις από προσκεκλημένους διδάσκοντες/ουσες που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα επιστημονικών περιοχών συναφών προς το αντικείμενο του ΠΜΣ. Το σεμινάριο και η συζήτηση συντονίζεται από διδάσκουσα του ΠΜΣ. Οι ΜΦ εμπλέκονται στη συγκρότηση κριτικών επιχειρημάτων και καλούνται στην εκπόνηση συνθετικών εργασιών βάσει των οποίων αξιολογούνται.
- Διεπιστημονικό Σεμινάριο του δεύτερου έτους. Πρόκειται για εντατικό σεμινάριο-εργαστήριο (workshop) συμπυκνωμένο σε τέσσερις συνεχείς ημέρες, διάρκειας 20 ωρών), το οποίο προετοιμάζει τους ΜΦ για τη συμμετοχή στην πρωτογενή έρευνα και στη διαδικασία παραγωγής της γνώσης. Συγκεντρώνει διδακτικό προσωπικό από το UCL IoE και το TEΑΠΗ σε μια από κοινού διδασκαλία στην αγγλική γλώσσα. Προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των δύο θεσμών, κυρίως μεταξύ των αντίστοιχων τμημάτων και των φοιτητών τους. Το ΔΣ έχει τη δομή του εργαστηρίου για διδάσκοντες και ΜΦ και, ειδικά για τους τελευταίους, έχει το χαρακτήρα μαθητείας στην έρευνα. Κάθε διδάσκων/ουσα εισηγείται ένα θέμα το οποίο απασχολεί την πρόσφατη ερευνητική του δραστηριότητα (work in progress) το οποίο στη συνέχεια αποτελεί αντικείμενο κριτικής επεξεργασίας από κοινού με τους/τις συναδέλφους και τους/τις ΜΦ. Οι ΜΦ αξιολογούνται με βάση μία ατομική εργασία πάνω σε συγκεκριμένα ερωτήματα σχετικά με ένα από τα θέματα που παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο του σεμιναρίου.

Μαθησιακές διαδικασίες του ΠΜΣ

Προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι και δεξιότητες, το διδακτικό προσωπικό δημιουργεί «κοινότητες μαθητευόμενων ερευνητών» επιδεικτικών στην ομαδική μελέτη και μάθηση, καθώς και στην κριτική σκέψη.

Στους ΜΦ προσφέρεται ένα ευρύ φάσμα διδακτικών και μαθησιακών δραστηριοτήτων που συγκλίνουν με τους στόχους του ΔΣ. Αυτές περιλαμβάνουν:

- α) σύντομες παρουσιάσεις, τις οποίες ακολουθεί συζήτηση στο σύνολο των συμμετεχόντων, συνεδρίες υποστηριζόμενες από γραπτά κείμενα ή σύστημα Power Point
- β) σεμινάρια οργανωμένα είτε ως συμμετοχικές διαλέξεις, είτε ως παρουσιάσεις φοιτητικών εργασιών και
- γ) εργαστήρια και ολιγομελείς σεμιναριακές ομάδες που επεξεργάζονται είτε τα θέματα των παρουσιάσεων που προηγήθηκαν είτε, στα πλαίσια προκαθορισμένων δραστηριοτήτων, διαφορετικά κείμενα και ερευνητικά ερωτήματα.

Η εκπόνηση των ατομικών εργασιών αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της δουλειά των ομάδων των ΜΦ και των συνεδριών-συζητήσεων. Ο στόχος αυτών των συνεδριών είναι να αναπτυχθεί η αλληλεπίδραση και η επιχειρηματολογικά θεμελιωμένη συζήτηση, ώστε να αποκομιστούν γνώσεις προερχόμενες από ένα ευρύ φάσμα επαγγελματικών εμπειριών φοιτητών και διδασκόντων. Οι ΜΦ ενθαρρύνονται να συγκροτούν ομάδες μελέτης για την αποτελεσματικότερη μάθηση και συζήτηση. Εργάζονται, επίσης, σε μικρές ομάδες σχεδιάζοντας μια έρευνα ή μια μέθοδο διδασκαλίας στα πλαίσια ενός ατομικά επιλεγμένου

προγράμματος. Οι ΜΦ ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν μια κοινή «επιστημονική» ταυτότητα μέσω της συγκρότησης ομάδων ανάγνωσης/ ενδιαφερόντων. Έτσι τα κοινά ενδιαφέροντα ενισχύονται και η μελέτη του οποιουδήποτε θέματος εμπραθύνεται. Ενθαρρύνονται επίσης να διατυπώνουν τον προβληματισμό τους σχετικά με τις αποκτώμενες γνώσεις μέσω εργαστηρίων και ομαδικών εργασιών.

Πώς οργανώνεται και συντονίζεται η ύλη μεταξύ των μαθημάτων; Υπάρχει επικάλυψη ύλης μεταξύ των μαθημάτων; Υπάρχουν κενά ύλης; Είναι ορθολογική η έκταση της ύλης των μαθημάτων; Υπάρχει διαδικασία επανεκτίμησης, αναπροσαρμογής και επικαιροποίησης της ύλης των μαθημάτων;

Το περιεχόμενο σπουδών περιλαμβάνει γνώσεις στη θεωρία και στην έρευνα. Εστιάζει στην ανάλυση εκπαιδευτικών ζητημάτων και επιχειρεί να αναδείξει καινοτόμες πρακτικές τόσο στο ερευνητικό όσο και το εκπαιδευτικό επίπεδο, έχει ερευνητικό και επαγγελματικό χαρακτήρα, και πιστοποιεί ερευνητικές και επαγγελματικές ικανότητες. Παράλληλα καλλιεργεί ικανότητες για ευρύτερη επιστημονική και ερευνητική ή πρακτική δραστηριότητα, καθώς και κριτική και δημιουργική ανάγνωση της καθημερινότητας μέσω του επιστημονικού διαλόγου.

Η Διοικούσα Επιτροπή του Προγράμματος έχει τη δυνατότητα να κάνει τις αναγκαίες προσαρμογές ώστε να διασφαλίζεται η ομαλή υλοποίηση του προγράμματος. Ο καθορισμός του συγκεκριμένου προγράμματος κάθε ακαδημαϊκού έτους γίνεται με κύριο γνώμονα τη διασφάλιση τόσο της επιστημονικής επάρκειας του περιεχομένου σπουδών όσο και της επαρκούς προσφοράς μαθημάτων σε σχέση με τις ανάγκες των ΜΦ. Επιπλέον, οι υποχρεώσεις των ΜΦ στο Πρόγραμμα καθορίζονται με βάση τις πιστωτικές μονάδες που αναλογούν, στις αντίστοιχες διδακτικές ώρες και το αντίστοιχο φορτίο εργασίας για το φοιτητή/τρια.

Το κοινό Πρόγραμμα Σπουδών υπόκειται στις διαδικασίες αξιολόγησης-ελέγχου -διασφάλισης της ποιότητας, όπως αυτές έχουν καθιερωθεί από κάθε συνεργαζόμενο ίδρυμα. Από το 2001 έως σήμερα, το Πρόγραμμα αξιολογείται με τη μορφή της εσωτερικής και της εξωτερικής αξιολόγησης. Η εσωτερική αξιολόγηση στοχεύει στο να διαπιστώσει τη συνολική αποτελεσματικότητα του Προγράμματος και βασίζεται στις απαντήσεις, σε ερωτηματολόγια, διδασκόντων και φοιτητών. Στο πλαίσιο αυτών των διαδικασιών ελέγχου διασφάλισης της ποιότητας προκύπτει και η τυχόν επανεκτίμηση, αναπροσαρμογή και επικαιροποίηση της ύλης των μαθημάτων.

Εφαρμόζεται σύστημα προαπαιτούμενων μαθημάτων; Πόσο λειτουργικό είναι;

α) Για τους ΜΦ οι οποίοι τελικά εισάγονται στο Πρόγραμμα, η Διοικούσα Επιτροπή του Προγράμματος-Programme Governing Board ενδέχεται να ορίσει κατά περίπτωση συγκεκριμένα μαθήματα από το προπτυχιακό πρόγραμμα, ως προαπαιτούμενα για τη συμμετοχή στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα (βλ. προκήρυξη 2015-16, σελ.4).

β) ΜΦ του πρώτου εξαμήνου σπουδών οι οποίοι δεν ολοκληρώνουν επιτυχώς κανένα από τα προβλεπόμενα μαθήματα ή σεμινάρια δεν μπορούν να συνεχίσουν τη φοίτηση και απορρίπτονται οριστικά από το Πρόγραμμα.

γ) Προκειμένου οι ΜΦ να συνεχίσουν τη φοίτηση στο δεύτερο έτος σπουδών θα πρέπει να έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τα υποχρεωτικά μαθήματα, το διεπιστημονικό σεμινάριο του πρώτου εξαμήνου και τουλάχιστον δύο από τα μαθήματα επιλογής του πρώτου έτους. Σε περίπτωση αποτυχίας σε ένα μόνο μάθημα επιλογής προβλέπεται η δυνατότητα αντικατάστασής του από κάποιο άλλο επιλεγόμενο μάθημα κατά τη διάρκεια του δεύτερου έτους σπουδών.

δ) Αποτυχία σε μάθημα του δευτέρου έτους σπουδών, συμπεριλαμβανομένης και της εξεταστικής περιόδου του Σεπτεμβρίου, συνιστά λόγο οριστικής απόρριψης από το ΠΜΣ και δεν επιτρέπει την ολοκλήρωση της ΜΔΕ. Ανεπιτυχής εξέταση (συμπεριλαμβανομένης και της εξεταστικής περιόδου του Σεπτεμβρίου) σε υποχρεωτικό μάθημα συνιστά λόγο οριστικής απόρριψης από το ΠΜΣ. (βλ. Οδηγό και Κανονισμό Σπουδών 2015-16 σελ. 5).

ε) Η εγγραφή των ΜΦ σε μάθημα από άλλο ΠΜΣ μπορεί να πραγματοποιηθεί μετά από αίτηση στη Διοικούσα Επιτροπή του ΠΜΣ επισυνάπτοντας το περίγραμμα του σεμιναρίου/μαθήματος και να την αιτιολογήσουν σε σχέση με τα ακαδημαϊκά ενδιαφέροντά τους. Η Διοικούσα Επιτροπή του ΠΜΣ, σε συνεδρίασή της, θα εγκρίνει ή θα απορρίψει τις προτεινόμενες επιλογές. (βλ. Οδηγό και Κανονισμό Σπουδών 2015-16, σελ. 3).

3.2.1.5. Το εξεταστικό σύστημα.

Εφαρμόζονται, και σε ποια έκταση, πολλαπλοί (σε είδος και χρόνο) τρόποι αξιολόγησης των φοιτητών; Ποιοι συγκεκριμένα;

Οι διδάσκοντες/ουσες εφαρμόζουν ποικίλες μεθόδους αξιολόγησης των ΜΦ οι οποίες περιλαμβάνουν συνθετική αξιολόγηση της συμμετοχής σε σεμιναριακή διδασκαλία σε συνδυασμό με:

- α. προφορικές παρουσιάσεις επιστημονικών άρθρων, βιβλίων,
- β. προφορικές παρουσιάσεις συνθετικών εργασιών βιβλιογραφικής επισκόπησης
- γ. συνθετικές γραπτές εργασίες οι οποίες συντάσσονται με εποπτεία της/του διδάσκουσας/ντα.

Πώς διασφαλίζεται η διαφάνεια της διαδικασίας αξιολόγησης των φοιτητών;

- Οι ΜΦ συνεργάζονται στενά με τον/την διδάσκοντα/ουσα του μαθήματος σε επιπλέον ατομικές συναντήσεις εργασίας που πραγματοποιούνται εκτός των ωρών διδασκαλίας του μαθήματος.
- Η συνεργασία αυτή αρχικά αφορά την διατύπωση εκ μέρους του ΜΦ θέματος εργασίας το οποίο οφείλει να παραδώσει σε συμφωνημένη ημερομηνία στο τέλος του εξαμήνου.
- Σε κάθε συνάντηση εργασίας ο/η ΜΦ παραλαμβάνει γραπτές οδηγίες/παρατηρήσεις από τον/την διδάσκοντα/ουσα προκειμένου να προχωρήσει την εργασία που του έχει ανατεθεί.
- Ο/Η ΜΦ παραδίδει την τελική εργασία στη συμφωνημένη ημερομηνία.
- Η εργασία αξιολογείται με βάση την υλοποίηση/ενσωμάτωση των παρατηρήσεων του/της διδάσκοντα/ουσας από τον/τη ΜΦ και στο βαθμό που ικανοποιούνται τα κριτήρια που τίθενται και αντιστοιχούν στη βαθμολογική κλίμακα ως ακολούθως:

Αξιολόγηση – Βαθμολόγηση των Μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών.

Η επίδοση σε κάθε μάθημα αξιολογείται και βαθμολογείται συνολικά. Στην αξιολόγηση περιλαμβάνονται η συμμετοχή και επίδοση στο μάθημα, καθώς και στα προβλεπόμενα στο πρόγραμμα του μαθήματος σεμινάρια, εργασίες και ασκήσεις.

Τα κριτήρια αξιολόγησης-βαθμολόγησης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών είναι:

Βαθμός 10: Οι φοιτητές δείχνουν στοιχεία εκτεταμένης, διεισδυτικής και κριτικής επισκόπησης της βιβλιογραφίας και άριστης κατανόησης των σημαντικότερων ζητημάτων του πεδίου. Παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα δημιουργικότητας, ανεξαρτησίας σκέψης και εξαιρετικής κατανόησης του πώς καθιερωμένες ερευνητικές τεχνικές χρησιμοποιούνται για την παραγωγή και ερμηνεία της γνώσης και πώς εφαρμόζονται στη δική τους έρευνα και πρακτική. Οι φοιτητές είναι ικανοί να αναπλαισιώνουν τη θεωρία και να παρουσιάζουν επιχειρήματα και πρωτότυπα δεδομένα που είναι εξαιρετικά σαφή, εστιασμένα και συνεκτικά.

Βαθμός 9: Οι ΜΦ δείχνουν στοιχεία εκτεταμένης, διεισδυτικής και κριτικής επισκόπησης της βιβλιογραφίας και σαφούς κατανόησης των σημαντικότερων ζητημάτων του πεδίου. Παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα δημιουργικότητας, ανεξαρτησίας σκέψης και πλήρους κατανόησης του πώς καθιερωμένες ερευνητικές τεχνικές χρησιμοποιούνται για την παραγωγή και ερμηνεία της γνώσης και πώς εφαρμόζονται στη δική τους έρευνα και πρακτική. Οι ΜΦ είναι ικανοί να χρησιμοποιούν κατάλληλη θεωρία και να παρουσιάζουν επιχειρήματα και πρωτότυπα δεδομένα που είναι πολύ σαφή, εστιασμένα και συνεκτικά.

Βαθμός 8: Οι ΜΦ δείχνουν στοιχεία ευρείας, συστηματικής και κριτικής επισκόπησης της βιβλιογραφίας και σαφούς κατανόησης των σημαντικότερων ζητημάτων του πεδίου. Παρουσιάζουν σε σημαντικό βαθμό στοιχεία δημιουργικότητας, ανεξαρτησίας σκέψης και πολύ καλής κατανόησης του πώς καθιερωμένες ερευνητικές τεχνικές χρησιμοποιούνται για την παραγωγή και ερμηνεία της γνώσης και πώς εφαρμόζονται στη δική τους έρευνα και πρακτική. Οι ΜΦ είναι ικανοί να χρησιμοποιούν κατάλληλη θεωρία και να παρουσιάζουν επιχειρήματα και πρωτότυπα δεδομένα που είναι σαφή, εστιασμένα και συνεκτικά.

Βαθμός 7: Οι ΜΦ δείχνουν στοιχεία επαρκούς βιβλιογραφικής επισκόπησης και καλής κατανόησης των σημαντικότερων ζητημάτων του πεδίου. Παρουσιάζουν βασικά στοιχεία δημιουργικότητας, ανεξαρτησίας σκέψης και καλής κατανόησης του πώς καθιερωμένες ερευνητικές τεχνικές χρησιμοποιούνται για την παραγωγή και ερμηνεία της γνώσης και πώς εφαρμόζονται στη δική τους έρευνα. Οι ΜΦ μπορούν να συσχετίζουν τη μελέτη τους με συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πεδίο και να παρουσιάζουν επιχειρήματα με στοιχειώδη σαφήνεια και εστίαση.

Βαθμός 6: Οι ΜΦ δείχνουν σε βασικό επίπεδο στοιχεία βιβλιογραφικής επισκόπησης και κατανόησης των σημαντικότερων ζητημάτων του πεδίου. Παρουσιάζουν βασική κριτική ικανότητα στην επισκόπηση της βιβλιογραφίας και μικρή ανάπτυξη ιδεών στην εφαρμογή της γνώσης. Μέσα σε αυτούς τους περιορισμούς, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι φοιτητές έχουν κατανοήσει επαρκώς βασικές έννοιες και διαδικασίες του πεδίου.

Βαθμός 5 (απέτυχε): Οι ΜΦ δείχνουν στοιχεία μη εστιασμένης ή ανακριβούς επισκόπησης της βιβλιογραφίας και ανεπαρκούς κατανόησης των σημαντικότερων ζητημάτων του πεδίου. Οι ΜΦ δεν έχουν κατανοήσει πώς καθιερωμένες ερευνητικές τεχνικές χρησιμοποιούνται για την παραγωγή και ερμηνεία της γνώσης

και πώς εφαρμόζονται στη δική τους έρευνα. Παρουσιάζουν επιχειρήματα ελλιπούς συνοχής και εστίασης.

Οι διαβαθμίσεις του βαθμού του τίτλου σπουδών έχουν ως εξής:

“καλώς”: μέσος όρος ίσος ή μεγαλύτερος του 6 και μικρότερος του 7.

“λίαν καλώς”: μέσος όρος ίσος ή μεγαλύτερος του 7 και μικρότερος του 8,5.

“άριστα”: μέσος όρος ίσος ή μεγαλύτερος του 8,5.

Η κλίμακα αξιολόγησης-βαθμολόγησης του UCL IoE είναι διαφορετική από την ισχύουσα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Η αντιστοιχία ορίζεται ως εξής:

A = 8,6 έως 10, B = 6,6 έως 8, C = 6 έως 6,5 D = < 6,4.

Υπάρχει διαδικασία αξιολόγησης της εξεταστικής διαδικασίας και ποια είναι αυτή;

1. Μαθήματα στο ΕΚΠΑ

Στο ΕΚΠΑ η αξιολόγηση της εξεταστικής διαδικασίας δεν προβλέπεται. Είναι δικαίωμα και υποχρέωση του διδάσκοντα.

2. Μαθήματα στο UCL IoE

Τα μαθήματα που παρακολουθούν οι ΜΦ στο UCL IoE ακολουθούν τους κανόνες αξιολόγησης του Ιδρύματος. Πιο συγκεκριμένα οι εργασίες των Μεταπτυχιακών Φοιτητών αξιολογούνται δύο φορές. Μία φορά από τον διδάσκοντα του μαθήματος και μία δεύτερη φορά από τον Εξωτερικό Εξεταστή που ορίζεται για την εξέταση των εργασιών για όλα τα ΠΜΣ που λειτουργούν στο UCL IoE (External Examination Board).

3. Ορισμός Διμελών Επιτροπών για την Εξέταση Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών

Για την αξιολόγηση της ΜΔΕ ορίζεται από τη Διοικούσα Επιτροπή διμελής τριμελής επιτροπή με εισήγηση του/της επιβλέποντος/ουσας καθηγητή/ριας.

Ο/Η φοιτητής/ρια παρουσιάζει προφορικά την εργασία του/της ενώπιον της εξεταστικής επιτροπής και απαντά στις ερωτήσεις και τα σχόλια των μελών της επιτροπής.

Αν υπάρχουν προβλήματα στο περιεχόμενο της ΜΔΕ, η επιτροπή μπορεί:

(α) να ζητήσει διορθώσεις και εκ νέου κατάθεση σε χρονικό διάστημα το οποίο ορίζεται τη στιγμή της προφορικής υποστήριξης. Μετά την εκ νέου κατάθεση της ΜΔΕ προβλέπεται και νέα προφορική εξέταση. Το ενδεχόμενο να ζητηθούν διορθώσεις ισχύει μόνο στην περίπτωση που η ΜΔΕ έχει κατατεθεί είτε εμπρόθεσμα (μέχρι 15 Ιουνίου) είτε στο διάστημα της τρίμηνης παράτασης (μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου). Δεν ισχύει στην περίπτωση δεύτερης παράτασης (τέλος Φεβρουαρίου).

(β) να απορρίψει την εργασία. Στην περίπτωση αυτή δεν είναι δυνατή η ολοκλήρωση του ΠΜΣ και ο/η ΜΦ διαγράφεται οριστικά από το πρόγραμμα.

(γ) σε περίπτωση μη συμφωνίας μεταξύ των μελών της εξεταστικής επιτροπής όσον αφορά την επιτυχή ολοκλήρωση ή την απόρριψη της ΜΔΕ η Διοικούσα Επιτροπή ορίζει τρίτο εξεταστή. Η οριστική κρίση της ΜΔΕ καθορίζεται μετά από συνεδρίαση της διευρυμένης εξεταστικής επιτροπής, χωρίς νέα διαδικασία υποστήριξης. (βλ. Οδηγό και Κανονισμό Σπουδών 2015-16, κεφ. 4.4 σ. 9)

Πόσο διαφανής είναι η διαδικασία ανάθεσης και εξέτασης της μεταπτυχιακής εργασίας;

Τόσο η διαδικασία ανάθεσης όσο και η διαδικασία εξέτασης της ΜΔΕ διέρχεται από κάποια στάδια τα οποία παραθέτουμε παρακάτω:

- *Κατάθεση πρότασης ΜΔΕ, έγκριση, έναρξη εκπόνησης ΜΔΕ.*

Πρόκειται για την εις βάθος διερεύνηση ενός θέματος το οποίο εντάσσεται στο γνωστικό πεδίο του ΠΜΣ. Η ΜΔΕ μπορεί να είναι ερευνητική ή συνθετική γραπτή εργασία ή να περιλαμβάνει επίσης Πρακτική Άσκηση. Εκπονείται από το/τη φοιτητή/τρια υπό την επίβλεψη κάποιου διδάσκοντα του ΠΜΣ. Μετά την ολοκλήρωση του δευτέρου εξαμήνου σπουδών οι ΜΦ επιλέγουν θέμα και επιβλέποντα καθηγητή. Η επιλογή του θέματος γίνεται με βάση τα ενδιαφέροντα των φοιτητών και μετά από συνάντηση εργασίας με τον διδάσκοντα που θα αναλάβει την επίβλεψη της ΜΔΕ. Εκτός από τους διδάσκοντες του ΠΜΣ (ΕΚΠΑ και UCL IoE) την επίβλεψη ΜΔΕ αναλαμβάνουν και μέλη ΔΕΠ του Τμήματος ΕΑΠΗ-ΕΚΠΑ.

Η ΜΔΕ εκπονείται κατά τη διάρκεια του δεύτερου έτους σπουδών σε δύο φάσεις: η πρώτη (συγκρότηση της προβληματικής, σχέδιο και μέθοδος έρευνας) κατά το γ' εξάμηνο, και η δεύτερη (ολοκλήρωση και συγγραφή της ΜΔΕ) κατά το δ' εξάμηνο σπουδών.

Η τακτική συνεργασία με τον επιβλέποντα είναι αναγκαία όσο διάστημα διαρκεί η εκπόνηση της ΜΔΕ.

- *Σεμινάριο ΜΔΕ*

Το Σεμινάριο της ΜΔΕ έχει ως στόχο την υποστήριξη των ΜΦ κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας τους.

Το Σεμινάριο περιλαμβάνει τρεις συναντήσεις: μια ανοικτή συζήτηση με τους, τις επιβλέπ-οντες, -ουσες τον Οκτώβριο και δύο ολοήμερες συναντήσεις τον Φεβρουάριο και το Μάιο. Η συμμετοχή των ΜΦ είναι υποχρεωτική και αποτελεί μέρος της εκπόνησης της ΜΔΕ. Στο σεμινάριο εκπόνησης ΜΔΕ συμμετέχουν όλες οι διδάσκουσες, οι οποίες επιβλέπουν τις εργασίες των ΜΦ.

Το Φεβρουάριο γίνεται παρουσίαση της πρώτης φάσης της εργασίας (ερευνητικά ερωτήματα, βιβλιογραφική επισκόπηση, παρουσίαση μεθοδολογίας) από κάθε ΜΦ και το Μάιο παρουσιάζεται η πορεία ολοκλήρωσης της εργασίας (εμπειρικά δεδομένα, επεξεργασία, συμπεράσματα).

Η εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας ακολουθεί συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα και παρακολουθείται τόσο από τον/την επιβλέποντα/ουσα όσο και συλλογικά στο πλαίσιο του Σεμιναρίου της ΜΔΕ

Χρονοδιάγραμμα εκπόνησης της ΜΔΕ

Πρώτη εβδομάδα Οκτωβρίου β' έτους	Δήλωση θέματος και επιβλέποντα ΜΔΕ.
Τέταρτη εβδομάδα Οκτωβρίου	Έναρξη σεμιναρίου ΜΔΕ: παρουσίαση του θέματος της ΜΔΕ από κάθε ΜΦ.
Πρώτη εβδομάδα Φεβρουαρίου	Σεμινάριο ΜΔΕ: παρουσίαση της πρώτης φάσης της εργασίας (ερευνητικά ερωτήματα,

	βιβλιογραφική επισκόπηση, παρουσίαση μεθοδολογίας).
Πρώτη εβδομάδα Μαΐου	Σεμινάριο ΜΔΕ: παρουσίαση της πορείας ολοκλήρωσης της εργασίας (εμπειρικά δεδομένα, επεξεργασία, συμπεράσματα).
15 Ιουνίου ή (μετά από παράταση) 30 Σεπτεμβρίου*	Υποβολή ΜΔΕ για κρίση.

*Δυνατότητα τρίμηνης παράτασης, μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου, για την ολοκλήρωση της ΜΔΕ παρέχεται από τη Διοικούσα Επιτροπή του Προγράμματος μετά από αίτηση του φοιτητή και θετική εισήγηση του επιβλέποντος μέλους ΔΕΠ.

Μετά από αυτή την ημερομηνία, παράταση υποβολής της διπλωματικής εργασίας μπορεί να δοθεί μόνο σε περίπτωση τεκμηριωμένου αιτήματος για ιδιαίτερα σοβαρούς λόγους και για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα εξάμηνο (δηλαδή μέχρι τέλος Φεβρουαρίου). Για την έγκριση της παράτασης απαιτείται τεκμηριωμένη εισήγηση του επιβλέποντος μέλους ΔΕΠ και η σύμφωνη γνώμη της Διοικούσας Επιτροπής.

Οι αιτήσεις για παράταση κατάθεσης της ΜΔΕ κατατίθενται, σύμφωνα με το ακαδημαϊκό ημερολόγιο, ως εξής:

- πρώτη αίτηση για τρίμηνη παράταση (μέχρι 30 Σεπτεμβρίου): τελευταία εβδομάδα Μαΐου.

- δεύτερη αίτηση για παράταση (μέχρι τέλος Φεβρουαρίου): τελευταία εβδομάδα Σεπτεμβρίου.

Σε περίπτωση χορήγησης δεύτερης παράτασης για την εκπόνηση της ΜΔΕ (μέχρι τέλος Φεβρουαρίου) απαιτείται εκ νέου εγγραφή και καταβολή ειδικού τέλους εγγραφής.

Υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές ποιότητας για τη μεταπτυχιακή εργασία; Εκπόνηση ΜΔΕ.

Η ΜΔΕ συντάσσεται στην ελληνική ή την αγγλική γλώσσα με βάση τη συμφωνία του ΜΦ και του/της επιβλέποντος/ουσας. Η έκτασή της μπορεί να κυμαίνεται από 17.000 έως 20.000 λέξεις χωρίς τα παραρτήματα. Περιλαμβάνει υποχρεωτικά σύντομη περιγραφή του περιεχομένου (περίληψη) στην ελληνική και αγγλική γλώσσα.

Η εργασία πρέπει να είναι δακτυλογραφημένη, σε διάστιχο 1,5, μέγεθος γραμματοσειράς 12 (Arial ή Calibri) και σελίδες μεγέθους Α4. Στο εξώφυλλο αναγράφεται το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, τα συνεργαζόμενα Πανεπιστήμια, το όνομα του/της ΜΦ, το όνομα του επιβλέποντος/ουσας, ο τίτλος της Μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, και το ακαδημαϊκό έτος. Πρότυπο του εξωφύλλου της ΜΔΕ είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του ΠΜΣ (<http://www.ecd.uoa.gr/wp-content/uploads/2013/09ΠΡΟΤΥΠΟ-ΕΞΩΦΥΛΛΟ-ΜΔΕ.pdf>).

Η εργασία ολοκληρώνεται και υποβάλλεται για κρίση στο τέλος του δ' εξαμήνου σπουδών (βλ. ακαδημαϊκό ημερολόγιο). Κατατίθεται σε τρία (3) βιβλιοδετημένα αντίτυπα και σε ηλεκτρονική μορφή (cd-rom).

Αξιολόγηση της ΜΔΕ.

Για την αξιολόγηση της ΜΔΕ ορίζεται από τη Διοικούσα Επιτροπή διμελής επιτροπή με εισήγηση του/της επιβλέποντος/ουσας καθηγητή/ριας. Στις επιτροπές αξιολόγησης των ΜΔΕ συμμετέχουν οι διδάσκοντες/ουσες του Κοινού Προγράμματος (ΕΚΠΑ και UCL IoE) καθώς και μέλη ΔΕΠ του ΤΕΑΠΗ-ΕΚΠΑ. Μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων μπορούν να οριστούν ως μέλη της επιτροπής αξιολόγησης εφόσον διδάσκουν σε μεταπτυχιακό επίπεδο σε συναφές με το αντικείμενο του ΠΜΣ επιστημονικό πεδίο μετά από εισήγηση του επιβλέποντος.

Ο/Η φοιτητής/ρια παρουσιάζει προφορικά την εργασία του/της ενώπιον της εξεταστικής επιτροπής και απαντά στις ερωτήσεις και τα σχόλια των μελών της επιτροπής.

Αν υπάρχουν προβλήματα στο περιεχόμενο της ΜΔΕ, η επιτροπή μπορεί:

(α) να ζητήσει διορθώσεις και εκ νέου κατάθεση σε χρονικό διάστημα το οποίο ορίζεται τη στιγμή της προφορικής υποστήριξης. Μετά την εκ νέου κατάθεση της ΜΔΕ προβλέπεται και νέα προφορική εξέταση. Το ενδεχόμενο να ζητηθούν διορθώσεις ισχύει μόνο στην περίπτωση που η ΜΔΕ έχει κατατεθεί είτε εμπρόθεσμα (μέχρι 15 Ιουνίου) είτε στο διάστημα της τρίμηνης παράτασης (μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου). Δεν ισχύει στην περίπτωση δεύτερης παράτασης (τέλος Φεβρουαρίου).

(β) να απορρίψει την εργασία. Στην περίπτωση αυτή δεν είναι δυνατή η ολοκλήρωση του ΠΜΣ και ο/η ΜΦ διαγράφεται οριστικά από το πρόγραμμα.

(γ) σε περίπτωση μη συμφωνίας μεταξύ των μελών της εξεταστικής επιτροπής όσον αφορά την επιτυχή ολοκλήρωση ή την απόρριψη της ΜΔΕ η Διοικούσα Επιτροπή ορίζει τρίτο εξεταστή. Η οριστική κρίση της ΜΔΕ καθορίζεται μετά από συνεδρίαση της διευρυμένης εξεταστικής επιτροπής, χωρίς νέα διαδικασία υποστήριξης.

3.2.1.6. Επιλογή των μεταπτυχιακών φοιτητών.

Η διαδικασία επιλογής των ΜΦ γίνεται μία φορά το χρόνο:

Στο ΠΜΣ γίνονται δεκτοί/ες πτυχιούχοι Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένων ομοταγών Ιδρυμάτων της αλλοδαπής καθώς και πτυχιούχοι Τμημάτων Τ.Ε.Ι. συναφούς γνωστικού αντικειμένου (βλ. Προκήρυξη 2015-16, σελ. 1).

Η προκήρυξη για την εισαγωγή νέων φοιτητών και φοιτητριών ανακοινώνεται στην ιστοσελίδα του ΠΜΣ στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στην ιστοσελίδα του Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία και στην Ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου Αθηνών. Όσοι επιθυμούν να συμμετάσχουν στη διαδικασία επιλογής πρέπει να υποβάλουν φάκελο υποψηφιότητας που περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

1. Αίτηση υποψηφιότητας στο ειδικό έντυπο, που μπορούν να προμηθευτούν από τη Γραμματεία του ΤΕΑΠΗ ή από την ιστοσελίδα: **www.ecd.uoa.gr**

2. Βιογραφικό σημείωμα (με φωτογραφία μικρού μεγέθους), το οποίο θα περιλαμβάνει στοιχεία για τις σπουδές, τη διδακτική, την επαγγελματική και την ερευνητική εμπειρία, τη γνώση της χρήσης Η/Υ και την επιστημονική και κοινωνική δραστηριότητα.
3. Δύο πρόσφατες συστατικές επιστολές κατά προτίμηση από μέλη ΔΕΠ.
4. Δακτυλογραφημένο κείμενο (έως μια σελίδα), όπου ο/η υποψήφιος/α αναπτύσσει τους λόγους και τα κίνητρα για υποψηφιότητα και φοίτηση στο πρόγραμμα.
5. Αντίγραφο πτυχίου/ίων ή βεβαίωση της σχολής ή του Τμήματος συνοδευόμενη από πιστοποιητικό αναλυτικής βαθμολογίας.
6. Βεβαίωση ισοτιμίας πτυχίου από τον αρμόδιο φορέα αναγνώρισης τίτλων (ΔΟΑΤΑΠ) για όσους/όσες, εφόσον πρόκειται για τίτλους σπουδών που προέρχονται από Πανεπιστήμια του εξωτερικού.
7. Επικυρωμένο αντίγραφο πιστοποιητικού κατοχής της αγγλικής γλώσσας (τα οποία αναγνωρίζονται από τον ΑΣΕΠ) και για τους ξενόγλωσσους υποψήφιους/ες πιστοποιητικό κατοχής της ελληνικής γλώσσας. Σε περίπτωση που ο/η υποψήφιος/α δεν έχει πιστοποιητικό, η γνώση της Αγγλικής γλώσσας διαπιστώνεται με γραπτή εξέταση αντίστοιχου επιπέδου που διενεργείται από το ΤΕΑΠΗ
8. Δημοσιεύσεις και βεβαιώσεις διδακτικής, ερευνητικής ή επαγγελματικής εμπειρίας (εφόσον υπάρχουν).
9. Υπεύθυνη δήλωση του/της υποψήφιου/ας ότι:
 - α) μπορεί να ανταποκριθεί πλήρως στις απαιτήσεις της υποχρεωτικής φοίτησης σύμφωνα με τον Οδηγό και κανονισμό σπουδών και αυτήν τη προκήρυξη και αναλαμβάνει το κόστος των σπουδών για όλα τα εξάμηνα φοίτησης.
 - β) έχει τις προϋποθέσεις να πραγματοποιήσει τη φοίτηση στο UCL IoE η οποία είναι υποχρεωτική και της οποίας αναλαμβάνει το κόστος (ισχύει μόνο για όσους θα φοιτήσουν και στο UCL IoE).

Η επιλογή γίνεται σε δύο στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο εξετάζονται οι φάκελοι των υποψηφίων. Όσοι/ες επιλεγούν κατά το πρώτο στάδιο της εξέτασης των δικαιολογητικών και δεν διαθέτουν πιστοποιητικό κατοχής αγγλικής γλώσσας, εξετάζονται στην αγγλική γλώσσα.

Στη συνέχεια, όσοι/ες καλύπτουν και τις προϋποθέσεις της γλώσσας (πιστοποιητικό ή επιτυχείς εξετάσεις) θα κληθούν για συνέντευξη από την Επιτροπή Επιλογής. Η συνέντευξη για τους υποψηφίους του προγράμματος που προβλέπει φοίτηση και στο UCL IoE θα διεξαχθεί τόσο στην ελληνική όσο και στην αγγλική γλώσσα.

Η επιλογή των υποψηφίων θα βασιστεί στη συνεκτίμηση:

α. της συνολικής εκπαιδευτικής τους πορείας και επίδοσης ιδιαίτερα σε τομείς και μαθήματα συναφή προς το αντικείμενο του ΠΜΣ.

β. των ενδεχόμενων σχετικών δημοσιεύσεων, της ερευνητικής ή επαγγελματικής εμπειρίας.

γ. του περιεχόμενου του κειμένου όπου αναπτύσσονται τα κίνητρα για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα και των συστατικών επιστολών.

δ. της πολύ καλής γνώσης της ελληνικής και αγγλικής γλώσσας,
ε. της όλης συγκρότησης και επιστημονικής επαρκείας του υποψηφίου, της κοινωνικής δραστηριότητας καθώς και του ενδιαφέροντος για την επιστημονική περιοχή του ΠΜΣ.

Η Διοικούσα Επιτροπή του Προγράμματος-Programme Governing Board ενδέχεται να ορίσει κατά περίπτωση συγκεκριμένα μαθήματα από το προπτυχιακό πρόγραμμα, ως προαπαιτούμενα για τη συμμετοχή στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

Με ποια συγκεκριμένα κριτήρια επιλέγονται οι μεταπτυχιακοί φοιτητές;

Τα κριτήρια και η διαδικασία επιλογής, που καθορίζονται με το νόμο 3685/2008 (ΦΕΚ 148/16-7-2008), την απόφαση έγκρισης του Προγράμματος Υ.Α. 140547/Β7 (ΦΕΚ 2464/16.09.2014 τ. Β') και την προκήρυξη του εκάστοτε ακαδημαϊκού έτους και είναι τα εξής:

Εξέταση του φακέλου υποψηφιότητας

1. Σπουδές (συνάφεια πτυχίου/ων με το αντικείμενο του ΠΜΣ, επίπεδο σπουδών, επίδοση και γενικότερη εκπαιδευτική πορεία του/της υποψηφίου/ας)
2. Επίπεδο γνώσης της αγγλικής γλώσσας
3. Επαγγελματική και επιστημονική δραστηριότητα των υποψηφίων συναφής προς το αντικείμενο.

Ποιο είναι το ποσοστό αποδοχής υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών;

Το ποσοστό αποδοχής των υποψηφίων ΜΦ κυμαίνεται μεταξύ 17% και 23%.

2013-14: 144 υποψήφιοι -25 εισακτέοι (17,3%)

2014-15: 148 υποψήφιοι – 29 εισακτέοι (20%)

2015-16: 114 υποψήφιοι - 26 εισακτέοι (23%)

Πώς δημοσιοποιείται η διαδικασία, τα κριτήρια και τα αποτελέσματα της επιλογής φοιτητών;

Μετά την ολοκλήρωση της επιλογής των ΜΦ, καταρτίζεται «Πρακτικό Επιλογής» το οποίο περιγράφει όλες τις φάσεις της επιλογής:

- α. συνολικό αριθμό υποψηφίων,
- β. τους επιτυχόντες της πρώτης φάσης επιλογής,
- γ. τη συμμετοχή των υποψηφίων στη συνέντευξη,
- δ. τη συνολική βαθμολογία όσων υποψηφίων πέρασαν το πρώτο στάδιο της επιλογής.
- ε. την κατάταξη των υποψηφίων με βάση τη βαθμολογία που συγκέντρωσαν,
- ζ. τον πίνακα εξέτασης υποψηφίων στην αγγλική γλώσσα/βαθμολογία όσων προσήλθαν στην εξέταση.
- η. την τελική κατάταξη υποψηφίων, και, τέλος
- θ. τον πίνακα των επιτυχόντων

Το Πρακτικό συνυπογράφεται από όλα τα μέλη της Επιτροπής Επιλογής η οποία έχει ορισθεί από τη Διοικούσα Επιτροπή του ΠΜΣ.

Μετά τη διαδικασία επιλογής, τα αποτελέσματα επικυρώνονται από τη Διοικούσα Επιτροπή του ΠΜΣ, και αναρτώνται στην ιστοσελίδα του Προγράμματος και στη ΔΙΑΥΓΕΙΑ.

Πώς διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και διαφάνεια της διαδικασίας επιλογής φοιτητών;

- Τριμελής (τουλάχιστον) Επιτροπή
- Ανεξάρτητη βαθμολογία των φακέλων των υποψηφίων από κάθε μέλος της Τριμελούς Επιτροπής
- Ανεξάρτητη βαθμολογία των απαντήσεων και της προφορικής εξέτασης του κάθε υποψηφίου από κάθε μέλος της Επιτροπής
- Μέσος όρος βαθμολογίας τόσο των φακέλων όσο και της προφορικής εξέτασης από κάθε μέλος της Επιτροπής
- Κάθε ενδιαφερόμενος (που συμμετείχε στη διαδικασία επιλογής) μπορεί να καταθέσει στο Γραφείο του ΠΜΣ αίτημα προκειμένου να του ανακοινωθεί η βαθμολογία την οποία έλαβε κατά τη διάρκεια της Επιλογής.

3.2.1.7. Χρηματοδότηση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Ποιες είναι οι πηγές χρηματοδότησης του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών;

Το πρόγραμμα είναι αυτοχρηματοδοτούμενο από το ακαδημαϊκό έτος 2014-15 και βασίζεται στα τέλη εγγραφής και τα δίδακτρα που καταβάλλουν οι ΜΦ.

Πώς εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών;

A. Από τα τέλη εγγραφής και τα δίδακτρα που καταβάλλουν οι ΜΦ.

B. Η συντριπτική πλειονότητα των μαθημάτων που προσφέρονται στο ΕΚΠΑ (σε ποσοστό της τάξεως του 80%) διδάσκονται από μέλη ΔΕΠ του ΤΕΑΠΗ στο πλαίσιο των βασικών διδακτικών τους υποχρεώσεων (δηλ. χωρίς περαιτέρω αμοιβή).

Γ. Το ΠΜΣ υποστηρίζεται διοικητικά από τη Γραμματεία του ΤΕΑΠΗ και το Γραφείο Υποστήριξης του Προγράμματος όπου απασχολείται μια μόνιμη διοικητική υπάλληλος του ΕΚΠΑ.

Δ. Διοικητική υποστήριξη παρέχεται και στο UCL IoE.

Ε. Υπάρχουν 2 υποτροφίες του προγράμματος ΕΡΑΣΜΟΣ που χρηματοδοτούν εν μέρει την κινητικότητα διδακτικού προσωπικού από και προς το Πανεπιστήμιο Αθηνών και το UCL IoE.

Ζ. Το ΠΜΣ παρέχει αίθουσα 'Αναγνωστηρίου' στο οποίο υπάρχουν 9 Η/Υ συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο. Κάθε μέλος ΔΕΠ του ΠΜΣ παρέχει στους ΜΦ στα πλαίσια του μαθήματός του εκτεταμένη βιβλιογραφία. Τέλος, το κοινό Πρόγραμμα αξιοποιεί πλήρως τις υποδομές του ΤΕΑΠΗ, το ακαδημαϊκό και ερευνητικό του δυναμικό καθώς και τις αντίστοιχες δυνατότητες του UCL IoE.

Οι ΜΦ κατά τη διάρκεια της φοίτησης τους στο Πανεπιστήμιο Αθηνών μπορούν να αναζητήσουν το βιβλιογραφικό υλικό που χρειάζονται για τη συγγραφή των εργασιών τους από τα ηλεκτρονικά περιοδικά και τις βάσεις δεδομένων στις οποίες το Πανεπιστήμιο έχει εξασφαλίσει πρόσβαση. Επίσης, μπορούν να χρησιμοποιούν τις βιβλιοθήκες του Πανεπιστημίου Αθηνών καθώς και άλλων Πανεπιστημίων. Οι βιβλιοθήκες έχουν διαφορετική πολιτική δανεισμού και χρήσης του υλικού τους. Παράλληλα, οι ΜΦ χρησιμοποιούν το αναγνωστήριο του ΠΜΣ, όπου υπάρχει επίσης σχετικό βιβλιογραφικό υλικό.

Οι ΜΦ κατά τη διάρκεια της φοίτησης τους στο UCL IoE μπορούν να αναζητήσουν το βιβλιογραφικό υλικό που χρειάζονται για τη συγγραφή των εργασιών τους στη βιβλιοθήκη του UCL IoE, σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, καθώς και σε άλλες βιβλιοθήκες. Οι βιβλιοθήκες έχουν διαφορετική πολιτική δανεισμού και χρήσης του υλικού τους. Οι αρμόδιοι στο IoE είναι πρόθυμοι να διευκολύνουν τους ΜΦ να αποκτήσουν πρόσβαση σε άλλες βιβλιοθήκες, συντάσσοντας υποστηρικτικά σημειώματα ή υπογράφοντας σχετικά έγγραφα.

Πώς χρησιμοποιούνται οι πόροι που διατίθενται στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών;

Οι πόροι του ΠΜΣ διατίθενται για την κάλυψη μέρους του κόστους διδασκαλίας (περίπου το 20% του διδακτικού κόστους καλύπτεται από την εισφορά των ΜΦ), για υλικοτεχνική υποδομή και εξοπλισμό (hardware, software), για μετακινήσεις διδακτικού προσωπικού προς εξυπηρέτηση της λειτουργίας του ΠΜΣ και για διοικητική υποστήριξη.

3.2.1.8. Διεθνής διάσταση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Υπάρχει συμμετοχή διδασκόντων από το εξωτερικό; Σε ποιο ποσοστό ;

Στο πρόγραμμα συμμετέχουν 13 διδάσκοντες/ουσες του ΤΕΑΠΗ ΕΚΠΑ και 8 διδάσκοντες/ουσες από το UCL IoE. Το 38% των διδασκόντων/ουσών προέρχονται από το εξωτερικό.

Υπάρχει συμμετοχή αλλοδαπών φοιτητών (απόλυτος αριθμός και ποσοστό);

2013-14: 1

2014-15: 0

2015-16:1.

Πόσα και ποια μαθήματα διδάσκονται (και) σε ξένη γλώσσα;

Στην αγγλική γλώσσα διδάσκεται Διεπιστημονικό Σεμινάριο του γ' εξαμήνου το οποίο αποτελεί συνδιδασκαλία ΕΚΠΑ και UCL IoE, πραγματοποιείται στο ΕΚΠΑ και απευθύνεται στο σύνολο των ΜΦ του ΠΜΣ.

Επίσης στην αγγλική γλώσσα διδάσκονται όλα τα μαθήματα που προσφέρονται στο UCL IoE και απευθύνονται μόνο στους ΜΦ του Ενιαίου Προγράμματος.

Πιο συγκεκριμένα τα μαθήματα που διδάσκονται στα αγγλικά είναι τα εξής:

Educational traditions and systems in Europe

Justice: Contemporary social issues and perspectives

Sociology of 'race' and education

Understanding Education Policy

Rights and education

Sociology of education

Minorities, migrants and refugees in national education systems

Διεπιστημονικό Σεμινάριο Σεπτεμβρίου (γ' εξάμηνο) «Εκπαίδευση, Ανθρώπινα Δικαιώματα και Κοινωνικές Ανισότητες» συνδιδασκαλία: UCL IoE και ΕΚΠΑ

Υπάρχουν συμφωνίες συνεργασίας με ιδρύματα και φορείς του εξωτερικού;

Το Πρόγραμμα λειτουργεί με βάση Ειδικό Πρωτόκολλο Συνεργασίας/Memorandum of Agreement το οποίο έχει συναφθεί μεταξύ των δύο συνεργαζόμενων ιδρυμάτων. Το πρώτο ΕΠΣ υπεγράφη το 2006 και τροποποιήθηκε το 2008. Η τρέχουσα συμφωνία και το ΕΠΣ υπεγράφη το 2014.

3.2.2. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών II.

ΠΜΣ «Ειδική Αγωγή»

3.2.2.1. Τίτλος του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με τον τίτλο «Ειδική Αγωγή» λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 (ΦΕΚ 2051, τ. Β', 03/10/2008)¹² ως ανεξάρτητο και αυτοτελές Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (Τ.Ε.Α.Π.Η.).

3.2.2.3. Ανταπόκριση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στους στόχους του Τμήματος και τις ανάγκες της κοινωνίας.

Σύμφωνα με τους οδηγούς σπουδών του Τμήματος (2013-2014, 2014-2015, 2015-2016)¹³ και τους οδηγούς σπουδών του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην «Ειδική Αγωγή» (2013-2014, 2014-2015, 2015-2016)¹⁴ παρατηρείται σύμπτωση αναφορικά με τους βασικούς στόχους του Τμήματος και του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (βλ. πίνακα 3.2.2.3.α). Από τη διατύπωση των στόχων διαφαίνεται: α) ο κοινός προσανατολισμός και η ανταπόκριση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στους επιστημονικούς, εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς στόχους του Τμήματος και β) η αρμονική επέκταση και εξειδίκευση σε έναν τομέα των Επιστημών της Αγωγής, στον τομέα της Ειδικής Αγωγής.

¹² Ως κατεύθυνση στην «Ειδική Αγωγή» λειτούργησε για πρώτη φορά το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002 στο πλαίσιο λειτουργίας του Διεθνούς, Διαπανεπιστημιακού και Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα» σε συνεργασία με το Institute of Education, University of London. Έως το 2004 χρηματοδοτήθηκε από την αντίστοιχη δράση του ΕΠΕΑΕΚ.

¹³ Βλ. http://www.ecd.uoa.gr/?page_id=49

¹⁴ Βλ. http://www.ecd.uoa.gr/?page_id=2461

ΣΤΟΧΟΙ Τ.Ε.Α.Π.Η.	ΣΤΟΧΟΙ Π.Μ.Σ. «ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ»
Επιστημονική παιδεία.	Επιστημονική εξειδίκευση.
Επαγγελματική κατάρτιση.	Επαγγελματική εξειδίκευση.
Σύνθεση επιστημονικής γνώσης και επαγγελματικής κατάρτισης.	Σύνθεση της ευρύτερης επιστημονικής και ερευνητικής γνώσης με την επαγγελματική εξειδίκευση.
Κατανόηση της πολυπλοκότητας των εκπαιδευτικών φαινομένων.	Κριτική ανάλυση των σύνθετων κοινωνικών και εκπαιδευτικών φαινομένων.
Ανάλυση των πολλαπλών παραγόντων (ψυχολογικών, κοινωνικών, παιδαγωγικών) που διαμορφώνουν τη σχολική πραγματικότητα.	Κριτική και δημιουργική ανάγνωση του εκπαιδευτικού, θεραπευτικού και κοινωνικού πλαισίου μέσω του επιστημονικού διαλόγου.
Οργάνωση της παιδαγωγικής πρακτικής.	Σύνδεση της θεωρητικής γνώσης με την ανάπτυξη και την οργάνωση της εκπαιδευτικής και θεραπευτικής πράξης.
Ανάπτυξη της κριτικής σκέψης.	Ανάπτυξη της κριτικής και αναλυτικής σκέψης.
Εξοικείωση των φοιτητών/τριών με τις μεθόδους και τα εργαλεία της επιστημονικής έρευνας.	Έμφαση στην επιστημονική έρευνα που επιτρέπει την παραγωγή ερευνητικού έργου, την κριτική αποτίμηση της ποιότητάς του και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του στην επαγγελματική πράξη.
Εξοικείωση των φοιτητών/τριών διεπιστημονικό χαρακτήρα των γνωστικών αντικειμένων.	Έμφαση στη διεπιστημονική συνεργασία με στόχο την παραγωγή νέας γνώσης και πρακτικών.

Πίνακας 3.2.2.3.α. *Παράθεση των κοινών στόχων του Τμήματος και του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην «Ειδική Αγωγή»*

Ανταπόκριση στις ανάγκες της Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Κοινωνίας

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην «Ειδική Αγωγή» συμβάλλει στη (ν):

- προώθηση, μέσω των εξειδικευμένων γνώσεων και πρακτικών, της εκπαιδευτικής και κοινωνικής ένταξης ομάδων πληθυσμού που φέρουν αναπηρία,
- καταπολέμηση του αποκλεισμού των ανάπηρων μαθητών σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης,
- προώθηση της αναγκαιότητας για τη δημιουργία ενταξιακών δομών εκπαίδευσης στο πλαίσιο της γενικής εκπαίδευσης και
- βελτίωση της στελέχωσης των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης με απόφοιτους του Προγράμματος που τους επιτρέπεται λόγω της παιδαγωγικής επάρκειας, της εξειδικευμένης γνώσης και της αναγνωρισμένης συνάφειας από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και

Θρησκευμάτων και από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής να διοριστούν στη δημόσια εκπαίδευση, σε δημόσιους Ιατροπαιδαγωγικούς, Διαγνωστικούς, Θεραπευτικούς και άλλους φορείς.

Οι τομείς στην αγορά εργασίας που επωφελούνται από το προσφερόμενο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην «Ειδική Αγωγή» και ενδιαφέρονται για την απορρόφηση των αποφοίτων του Π.Μ.Σ είναι:

- Φορείς και οι οργανισμοί χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής (π.χ. Ι.Ε.Π.).
- Υπουργεία όπως το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, το Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.
- Εκπαιδευτικοί θεσμοί και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, φορείς και δομές κοινωνικής ένταξης.
- Κοινωνικές υπηρεσίες στο σύνολό τους.
- Μη κυβερνητικές οργανώσεις που ασχολούνται με τα δικαιώματα των αναπήρων.
- Διεθνείς οργανισμοί προάσπισης των δικαιωμάτων των αναπήρων και της ενταξιακής εκπαίδευσης.

Τα τελευταία 36 χρόνια από την ψήφιση του πρώτου ολοκληρωμένου Νόμου (ΦΕΚ 1143/1981) για την «Ειδική Αγωγή» η ελληνική πολιτεία θέτει ως ζήτημα καίριας σημασίας το αντικείμενο εξειδίκευσης του Π.Μ.Σ. Η ειδική και ενταξιακή εκπαίδευση δεν είναι ακόμη μια γραφειοκρατική συζήτηση για την παρακολούθηση και διαχείριση των αναπήρων μαθητών στο γενικό σχολείο. Είναι μια δημόσια και πολιτική δήλωση για την εξύμνηση της διαφορετικότητας. Η απαξίωση της διαφορετικότητας αντανακλάται στη χρήση της γλώσσας, στην επιλογή των διδακτικών μεθόδων, στο αναλυτικό πρόγραμμα, στις σχέσεις που αναπτύσσονται σε μια σχολική κοινότητα, στις ιεραρχικές σχέσεις που διαμορφώνονται μεταξύ ειδικών επαγγελματιών και αναπήρων. Οι απόφοιτοι του Π.Μ.Σ. είναι σε θέση, με εφόδια τις αποκτημένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες να επαγρυπνούν πολιτισμικά με στόχο τον προσδιορισμό και την αποκατάσταση όλων των μορφών εκπαιδευτικού και κοινωνικού αποκλεισμού και να ανταποκρίνονται στο αίτημα της εκπαιδευτικής πολιτικής για αναβάθμιση της ειδικής και ενταξιακής εκπαίδευσης και για τη διάχυση της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής προσέγγισης. Επιπροσθέτως, η διεπιστημονική ταυτότητα των αποφοίτων τους επιτρέπει τη βελτίωση της διεπιστημονικής πρακτικής και συνεργασίας μεταξύ ποικίλων εκπαιδευτικών, υποστηρικτικών, διαγνωστικών και θεραπευτικών δομών.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω το Π.Μ.Σ. στην «Ειδική Αγωγή» ανταποκρίνεται στις εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανάγκες (αιτήματα) της σύγχρονης κοινωνίας.

Υπάρχουν διαδικασίες ελέγχου της ανταπόκρισης αυτής; Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Την ευθύνη για τη δομή και τη λειτουργία του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην «Ειδική Αγωγή» έχει η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνοψης (Γ.Σ.Ε.Σ.) του Τ.Ε.Α.Π.Η. Τα θέματα που αφορούν το Π.Μ.Σ εισάγουν για συζήτηση τα τέσσερα μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής, καθώς και ένας/μία εκπρόσωπος των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών.

Τα καθήκοντα της Επιτροπής προσδιορίζονται/απορρέουν από τον Νόμο 3404/17-10-05, και αφορούν:

- τα κριτήρια ποιότητας,

- το περιεχόμενο του Προγράμματος,
- τη δομή και την εφαρμογή του Προγράμματος,
- τα μαθήματα και εργαστήρια,
- τις υποχρεώσεις φοίτησης και αποφοίτησης,
- την κατανομή των πόρων,
- την απονομή του Διπλώματος και
- τον ορισμό των Επιτροπών για την επιλογή των νέων Μ.Φ.

Η εσωτερική αξιολόγηση στηρίζεται σε απαντήσεις ερωτηματολογίων των μεταπτυχιακών φοιτητών και του διδακτικού προσωπικού. Τα ερωτηματολόγια τόσο των Μ.Φ. όσο και των διδασκόντων συμπληρώνονται και συγκεντρώνονται στο τέλος κάθε εξαμήνου. Τα στοιχεία των ερωτηματολογίων αφορούν:

- α. το Πρόγραμμα Σπουδών με τα προσφερόμενα γνωστικά αντικείμενα,
- β. το διδακτικό προσωπικό,
- γ. τα όργανα λήψης αποφάσεων, συντονισμού και διοίκησης του Π.Μ.Σ.,
- δ. τη διοικητική και διδακτική υποστήριξη των μεταπτυχιακών φοιτητών,
- ε. την υλικοτεχνική υποδομή που περιλαμβάνει τους χώρους του Π.Μ.Σ. και τη πρόσβαση των Μ.Φ. σε βιβλία, τεχνικό εξοπλισμό και ηλεκτρονικές βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων και
- στ. τη διαχείριση των πόρων.

Τα στοιχεία που προκύπτουν από την αξιολόγηση λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό του Προγράμματος και οδηγούν στη διασφάλιση υψηλής ποιότητας του Π.Μ.Σ.

Επιπροσθέτως, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2015-2016 πραγματοποιήθηκε έρευνα εσωτερικής αξιολόγησης με σκοπό την αξιολόγηση της δομής του Π.Μ.Σ. και τη βελτίωση της λειτουργίας του. Ο απώτερος σκοπός της έρευνας ήταν η αξιοποίηση της προηγούμενης εμπειρίας όλων των εμπλεκόμενων στο Π.Μ.Σ. για τον επαναπροσδιορισμό των στόχων σε πολλαπλά επίπεδα, λαμβάνοντας υπόψη τις σύγχρονες προκλήσεις στο χώρο των μεταπτυχιακών σπουδών. Τον πληθυσμό της έρευνας αποτέλεσαν μεταπτυχιακοί φοιτητές (ενεργοί και απόφοιτοι) και διδάσκοντες στο Π.Μ.Σ. που προέρχονται από πέντε ακαδημαϊκά έτη σπουδών και πιο συγκεκριμένα από το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009, όταν το Π.Μ.Σ. ξεκίνησε να λειτουργεί ως αυτόνομο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, έως και το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013. Σε σχέση με την μεθοδολογία της έρευνας ακολουθήθηκε ποσοτική αλλά και ποιοτική προσέγγιση με στόχο την τριγωνοποίηση των ερευνητικών δεδομένων. Η έρευνα αξιολόγησης του Π.Μ.Σ. προσέφερε σημαντικές πληροφορίες και στοιχεία για την περαιτέρω βελτίωσή του¹⁵.

Υπάρχουν διαδικασίες αξιολόγησης και αναθεώρησης του Προγράμματος Σπουδών; Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Το Πρόγραμμα λειτούργησε αρχικά (από το 2000 έως και το 2007) ως κατεύθυνση στην «Ειδική Αγωγή» του Διακρατικού Διαπανεπιστημιακού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα». Αναθεωρήθηκε αρχικά όταν η άλλη κατεύθυνση εξελίχθηκε σε Ενιαίο

¹⁵ Η έρευνα οργανώθηκε στο πλαίσιο εκπόνησης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (<http://www.ecd.uoa.gr/mde/web/viewer.html?file=MICHA%20KATERINA.pdf>).

Π.Μ.Σ. το 2007 και όταν έγινε ανεξάρτητο Π.Μ.Σ. το 2008 (ΦΕΚ 2051/ 3.10.2008). Η τελευταία αναθεώρηση του Π.Μ.Σ. στην «Ειδική Αγωγή» πραγματοποιήθηκε με το τελευταίο αναθεωρημένο ΦΕΚ 2464, τ. Β΄, 16.09.2014.

Ως και το 2007-2008 υπήρχε εξωτερικός αξιολογητής του Π.Μ.Σ. (Prof. D. Coulby, του Πανεπιστημίου Bath). Οι αναθεωρήσεις του Π.Μ.Σ. κρίθηκαν αποτελεσματικές. Η επόμενη εξωτερική αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε μέσα στην ακαδημαϊκή χρονιά 2011-2012 από τον τότε καθηγητή του IoE, University of London, Prof. R. Slee.

Τον Οκτώβριο 2013 πραγματοποιήθηκε εξωτερική αξιολόγηση του Π.Μ.Σ. σύμφωνα με την οποία αξιολογήθηκε ως λογικά δομημένο έτσι ώστε να επιτυγχάνει τους αντίστοιχους στόχους σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές στον τομέα. Το πρόγραμμα σπουδών κρίθηκε ως συνεκτικό και λειτουργικό¹⁶.

Πώς δημοσιοποιείται το Πρόγραμμα Σπουδών;

Το πρόγραμμα Σπουδών δημοσιοποιείται με τους παρακάτω τρόπους:

- α) Μέσω της ιστοσελίδας του Τμήματος (http://www.ecd.uoa.gr/?page_id=45).
- β) Μέσω της ιστοσελίδας του Ε.Κ.Π.Α. (<http://www.uoa.gr/spoydes/metaptyxiakes-spydes/sxoli-episthmon-ths-agwgis.html>).
- γ) Μέσω του κεντρικού Ιδρυματικού ηλεκτρονικού ταχυδρομείου “UOA Announcements”
- δ) Με την έκδοση ετήσιου Ηλεκτρονικού Οδηγού και Κανονισμού Σπουδών του ΠΜΣ (http://www.ecd.uoa.gr/?page_id=2461).
- ε) Με την έκδοση ετήσιου συλλογικού τόμου. Ο ετήσιος συλλογικός τόμος δημοσιοποιεί την ερευνητική δραστηριότητα που υλοποιείται στο πλαίσιο του Π.Μ.Σ. προβάλλοντας μέσω επιλεγμένων ερευνών ζητήματα που άπτονται του γνωστικού αντικείμενου του Π.Μ.Σ. (http://e-pediobooks.gr/index.php?route=product/product&product_id=426).
- στ) Μέσω της δημοσιοποίησης των Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών στη ιστοσελίδα του Π.Μ.Σ. (http://www.ecd.uoa.gr/?page_id=5505).
- ζ) Μέσω της δημοσιοποίησης των Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών της ψηφιακή βιβλιοθήκης και του ηλεκτρονικού αποθετηρίου «Πέργαμος» του Ε.Κ.Π.Α. (<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoal/dl/frontend/index.html>).

Υπάρχει διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής πορείας όσων απέκτησαν τίτλο Μεταπτυχιακών Σπουδών από το Τμήμα;

Το Π.Μ.Σ. διατηρεί αρχείο με την επαγγελματική κατάσταση των Μ.Φ. Σύμφωνα με τη συλλογή των δεδομένων η μέχρι τώρα επαγγελματική πορεία όσων απέκτησαν τίτλο μεταπτυχιακών Σπουδών περιγράφεται στον παρακάτω πίνακα:

¹⁶ Βλ. http://www.ecd.uoa.gr/wp-content/uploads/2013/05/Final-Report_Faculty-of-Early-Childhood-Education_NKUA-2.pdf.

Ακαδημαϊκό Έτος	Απόφοιτοι του Π.Μ.Σ. N	Σύνολο Μ.Φ. N	Εργαζόμενοι απόφοιτοι του Π.Μ.Σ. N
2013-2014	15	20	15
2014-2015	6	20	6
2015-2016	1	22	1

Πίνακας 3.2.2.3.β Στοιχεία Επαγγελματικής πορείας αποφοίτων

3.2.2.4. Δομή, συνεκτικότητα και λειτουργικότητα του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών

Το πρόγραμμα σπουδών αποτελείται από τις ακόλουθες βασικές συνιστώσες:

- α) τα υποχρεωτικά (Υ) και επιλεγόμενα (Ε) μαθήματα,
- β) τα Διεπιστημονικά Σεμινάρια (ΔΣ),
- γ) την πρακτική άσκηση ειδικής αγωγής και ενταξιακής εκπαίδευσης σε άτομα με αναπηρία με εποπτεία (ΠΑ) και το Εργαστήριο Ειδικής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης και
- δ) τη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (ΜΔ).

Ειδικότερα το Π.Μ.Σ στην «Ειδική Αγωγή» προσφέρει τα παρακάτω:

α) Μαθήματα

- Έξι Υποχρεωτικά μαθήματα (Υ)
- Τέσσερα μαθήματα επιλογής (Ε)
- Δύο μαθήματα επιλογής από άλλα Π.Μ.Σ.¹⁷.
- Ένα ελεύθερα επιλεγόμενο εργαστήριο χωρίς διδακτικές μονάδες.

β) Διεπιστημονικά Σεμινάρια (ΔΣ)

- Δύο υποχρεωτικά διεπιστημονικά σεμινάρια¹⁸.

γ) Πρακτική άσκηση Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης σε άτομα με αναπηρία με εποπτεία & Εργαστήριο Ειδικής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης

- Η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική, διαρκεί ένα ακαδημαϊκό εξάμηνο, εποπτεύεται από ειδικούς συνεργάτες-επόπτες. Κατά το δεύτερο εξάμηνο των σπουδών τους οι μεταπτυχιακοί/κες φοιτητές/τριες τοποθετούνται σε γενικά ή ειδικά σχολεία, σε δομές ενταξιακής εκπαίδευσης, σε αναγνωρισμένα από το κράτος θεραπευτικά Κέντρα Ημέρας ή σε δομές ημιαυτόνομης διαβίωσης. Η τοποθέτηση καθορίζεται με βάση την επιλογή

¹⁷ Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές του ΠΜΣ «Ειδική Αγωγή» έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν, ως μαθήματα επιλογής, τα μαθήματα που προσφέρονται στο Κοινό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα» του Πανεπιστημίου Αθηνών και του University College London-Institute of Education, και τα οποία είναι συναφή προς το αντικείμενο του Προγράμματος

(http://www.ecd.uoa.gr/?page_id=2461 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016).

¹⁸ Τα Διεπιστημονικά Σεμινάρια του Προγράμματος αποσκοπούν ιδιαίτερα στην προώθηση του ακαδημαϊκού διαλόγου και της αυτόνομης επιστημονικής παραγωγής μέσα από ανάγνωση επιστημονικών κειμένων, διαλέξεις, επιστημονικές ημερίδες και εργαστήρια (http://www.ecd.uoa.gr/?page_id=2461 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016).

των φοιτητών και έπειτα από συζήτηση με την υπεύθυνη συντονισμού της πρακτικής άσκησης. Η διάρκεια της πρακτικής άσκησης στις προαναφερόμενες δομές είναι τριακόσιες (300) ώρες.

- Το εργαστήριο είναι υποχρεωτικό και πραγματοποιείται παράλληλα με την πρακτική άσκηση και απευθύνεται στο σύνολο των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών του δεύτερου εαρινού εξαμήνου. Η θεματολογία του εργαστηρίου σχετίζεται με τις ποικίλες θεωρητικές και ερευνητικές προβληματικές που αναδύονται από την ειδική, ενταξιακή εκπαίδευση και από τον τομέα των σπουδών στην αναπηρία.

δ) Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (Μ.Δ.Ε.)

- Η εκπόνηση της Μ.Δ.Ε. αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου. Η Μ.Δ.Ε μπορεί να είναι ερευνητική ή συνθετική και επιβλέπεται από μέλος ΔΕΠ του Τ.Ε.Α.Π.Η. και διδάσκοντα/ διδάσκουσα του Π.Μ.Σ. Το θέμα της εργασίας πρέπει να είναι εξειδικευμένο και πρωτότυπο και αποφασίζεται σε συνεργασία με τον/την επιβλέποντα/ουσα διδάσκοντα/ουσα.

Ποιο είναι το ποσοστό των μαθημάτων κορμού / ειδίκευσης / κατευθύνσεων στο σύνολο των μαθημάτων;

Ο συνολικός αριθμός και το αντίστοιχο ποσοστό των μαθημάτων κορμού και ειδίκευσης ¹⁹ για τα ακαδημαϊκά έτη 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016 ²⁰ εμφανίζεται στον πίνακα 3.2.2.4^α.

Προσφερόμενα μαθήματα	Αριθμός μαθημάτων N	Ποσοστό μαθημάτων %
Κορμού	5	38,5
Ειδίκευσης	8	61,5
Σύνολο	13	100%
προσφερόμενων μαθημάτων		

Πίνακας 3.2.2.4.α Συνολικός αριθμός και ποσοστό μαθημάτων

Ποιο είναι το ποσοστό των υποχρεωτικών μαθημάτων / μαθημάτων υποχρεωτικής επιλογής / μαθημάτων ελεύθερης επιλογής στο σύνολο των μαθημάτων;

Ο συνολικός αριθμός και το αντίστοιχο ποσοστό των υποχρεωτικών και επιλεγόμενων μαθημάτων²¹ για τα ακαδημαϊκά έτη 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016²² εμφανίζεται στον παρακάτω πίνακα:

¹⁹ Σημειώνεται ότι στον συνολικό αριθμό των μαθημάτων δεν συυπολογίζεται η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία.

²⁰ Σύμφωνα με το αναθεωρημένο ΦΕΚ 2464/2014 για την αναμόρφωση του προγράμματος.

²¹ Σημειώνεται ότι στον συνολικό αριθμό των μαθημάτων δεν συυπολογίζεται η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία.

²² Σύμφωνα με το αναθεωρημένο ΦΕΚ 2464/2014 για την αναμόρφωση του Προγράμματος.

Είδος μαθημάτων	Αριθμός μαθημάτων	Ποσοστό μαθημάτων
	N	%
Υποχρεωτικά	7	53,8
Υποχρεωτικής επιλογής	2	15,3
Ελεύθερης επιλογής	4	30,8
Σύνολο μαθημάτων	13	100

Πίνακας 3.2.2.4.β Συνολικός αριθμός και ποσοστό υποχρεωτικών και επιλεγόμενων μαθημάτων

Το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει τέσσερα (4) εξάμηνα (120 πιστωτικές μονάδες/ ECTS). Κάθε μεταπτυχιακός φοιτητής υποχρεούται να δηλώσει συνολικά επτά (7) μαθήματα, το εργαστήριο της ειδικής και ενταξιακής εκπαίδευσης μαζί με την πρακτική άσκηση, ένα Διεπιστημονικό Σεμινάριο και τη Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία που περιλαμβάνει και το Διεπιστημονικό Σεμινάριο παρουσίασης της Μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας (βλ. πίνακα 3.2.2.4.γ). Αναλυτικότερα:

Α' εξάμηνο: Οι Μ.Φ. παρακολουθούν 3 υποχρεωτικά μαθήματα των 10 ECTS το καθένα.

Σύνολο πιστωτικών μονάδων: 30 ECTS.

Β' εξάμηνο: οι Μ.Φ. παρακολουθούν την υποχρεωτική πρακτική άσκηση με εποπτεία μαζί με το υποχρεωτικό εργαστήριο ειδικής και ενταξιακής εκπαίδευσης (20 ECTS) και 1 υποχρεωτικό μάθημα (10 ECTS).

Σύνολο πιστωτικών μονάδων: 30 ECTS.

Γ' εξάμηνο: Οι Μ.Φ. παρακολουθούν 1 υποχρεωτικό μάθημα και 1 μάθημα επιλογής (10 ECTS το καθένα) και το Διεπιστημονικό Σεμινάριο «Κοινωνικές διακρίσεις, δικαιώματα και ειδικές κοινωνικές ομάδες» (10 ECTS).

Σύνολο πιστωτικών μονάδων: 30 ECTS.

Δ' εξάμηνο: Οι ΜΦ παρακολουθούν 1 μάθημα επιλογής (10 ECTS), εκπονούν τη Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία και παρακολουθούν το Διεπιστημονικό Σεμινάριο παρουσίασης των Μεταπτυχιακών Διπλωματικών εργασιών (20 ECTS).

Σύνολο πιστωτικών μονάδων: 30 ECTS.

Πρόγραμμα Σπουδών					
1ο ΕΞΑΜΗΝΟ		ECTS	2ο ΕΞΑΜΗΝΟ		ECTS
Μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και στην εκπαιδευτική έρευνα	Υποχρεωτικό	10	Ποιοτικές μέθοδοι και έρευνα δράσης στην ειδική και ενταξιακή εκπαίδευση	Υποχρεωτικό	10
Ψυχοπαιδαγωγική ή προσέγγιση παιδιών με αναπηρίες: κοινωνική και μαθησιακή περιθωριοποίηση	Υποχρεωτικό	10	Πρακτική άσκηση ειδικής αγωγής με εποπτεία & Εργαστήρια ειδικής και ενταξιακής εκπαίδευσης	Υποχρεωτικά	20
Εκπαιδευτική και κοινωνική ένταξη ατόμων με αναπηρίες	Υποχρεωτικό	10			
ΣΥΝΟΛΟ		30	ΣΥΝΟΛΟ		30
3ο ΕΞΑΜΗΝΟ		ECTS	4ο ΕΞΑΜΗΝΟ		ECTS
Inclusion Policy and Practice: Cross-Cultural Perspectives.	Υποχρεωτικό	10	Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία & Διεπιστημονικό Σεμινάριο Μεταπτυχιακής Διπλωματικής εργασίας	Υποχρεωτικά	20
Διεπιστημονικό Σεμινάριο «Κοινωνικές διακρίσεις, δικαιώματα και ειδικές κοινωνικές ομάδες»	Υποχρεωτικό	10	Συμβουλευτική ψυχολογία σε ειδικές κοινωνικές ομάδες με έμφαση στην αναπηρία	Επιλογής	10
Η κοινωνική διάσταση της ανάπτυξης του	Επιλογής	10	Η τέχνη στην ειδική αγωγή	Επιλογής	10

παιδιού

Εκπαιδευτική πολιτική για ειδικές κοινωνικές ομάδες με έμφαση στην αναπηρία	Επιλογής	10	Θεωρία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	Επιλογής από το ΠΜΣ «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα»	10
Εκπαιδευτικές πρακτικές και ετερότητες	Επιλογής από το ΠΜΣ «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα»	10	Εργαστήριο Μεθοδολογίας: ανάλυση δεδομένων	Ελεύθερης επιλογής	-
ΣΥΝΟΛΟ		30	ΣΥΝΟΛΟ		30

Πίνακας 3.2.2.4.γ Πρόγραμμα Σπουδών για τα ακαδημαϊκά έτη 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016

Ποια είναι η ποσοστιαία σχέση μεταξύ μαθημάτων υποβάθρου, μαθημάτων επιστημονικής περιοχής, μαθημάτων γενικών γνώσεων και μαθημάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων στο σύνολο των μαθημάτων;

Η ποσοστιαία σχέση μεταξύ των προσφερόμενων μαθημάτων για τα ακαδημαϊκά έτη 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016²³ εμφανίζεται στον παρακάτω πίνακα:

Είδος μαθημάτων	Αριθμός μαθημάτων	Ποσοστό μαθημάτων	Σύνολο μαθημάτων	
	N	%	N	%
Υποβάθρου	3	23,07	13	100
Επιστημονικής περιοχής	8	61,5	13	100
Γενικών γνώσεων & ανάπτυξης δεξιοτήτων	2	15,3	13	100

Πίνακας 3.2.2.4.δ Ποσοστιαία σχέση μεταξύ μαθημάτων υποβάθρου, μαθημάτων επιστημονικής περιοχής, μαθημάτων γενικών γνώσεων και ανάπτυξης δεξιοτήτων

²³ Σύμφωνα με το αναθεωρημένο ΦΕΚ 2464/2014 για την αναμόρφωση του Προγράμματος.

Πώς κατανέμεται ο χρόνος μεταξύ θεωρητικής διδασκαλίας, ασκήσεων, εργαστηρίων, άλλων δραστηριοτήτων;

Η κατανομή του χρόνου μεταξύ θεωρητικής διδασκαλίας, πρακτικής άσκησης με εποπτεία, εργαστηρίων, σχεδιασμού και οργάνωσης της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (Μ.Δ.Ε.) για τα ακαδημαϊκά έτη 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016²⁴ περιγράφεται στον παρακάτω πίνακα:

Κατανομή χρόνου σε ώρες ανά εξάμηνο	Θεωρητική διδασκαλία	Πρακτική άσκηση	Εργαστήρια	Σχεδιασμός και οργάνωση Μ.Δ.Ε.	Σύνολο ωρών
Α' εξάμηνο	117	-	-	-	117
Β' εξάμηνο	39	300	52	-	391
Γ' εξάμηνο	117	-	-	-	117
Δ' εξάμηνο	39	-	6	39	84
Σύνολο ωρών	312	300	58	39	709

Πίνακας 3.2.2.4.ε Κατανομή χρόνου σε ώρες ανά εξάμηνο μεταξύ θεωρητικής διδασκαλίας, πρακτικής άσκησης με εποπτεία, εργαστηρίων, σχεδιασμού και οργάνωσης της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

Πώς οργανώνεται και συντονίζεται η ύλη μεταξύ των μαθημάτων; Υπάρχει επικάλυψη ύλης μεταξύ των μαθημάτων; Υπάρχουν κενά ύλης; Είναι ορθολογική η έκταση της ύλης των μαθημάτων; Υπάρχει διαδικασία επανεκτίμησης, αναπροσαρμογής και επικαιροποίησης της ύλης των μαθημάτων;

Η οργάνωση και ο συντονισμός της ύλης προκύπτει από τη συνεργασία μεταξύ των διδασκόντων, την αναλυτική περιγραφή των μαθημάτων, των στόχων τους και της σχετικής βασικής βιβλιογραφίας που αναφέρεται στον οδηγό σπουδών. Η έκταση και η ποιότητα της ύλης αξιολογείται από τους Μ.Φ. Παρόμοιες διαδικασίες χρησιμοποιούνται για την επανεκτίμηση, αναπροσαρμογή και επικαιροποίηση της ύλης. Η Συντονιστική Επιτροπή του Προγράμματος έχοντας λάβει την απαραίτητη ανατροφοδότηση από τις αξιολογήσεις των Μ.Φ. και των διδασκόντων δύναται να αναπροσαρμόσει το περιεχόμενο του προγράμματος για τη διασφάλιση της ομαλής του λειτουργίας. Η αναπροσαρμογή και επικαιροποίηση του συγκεκριμένου προγράμματος κάθε ακαδημαϊκού έτους στοχεύει στη

²⁴ Σημειώνεται ότι δεν περιλαμβάνεται ο χρόνος παράτασης 1 έτους και 5 μηνών μετά το πέρας του Δ' εξαμήνου για την εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας.

θωράκιση της επιστημονικής, ερευνητικής και παιδαγωγικής ταυτότητας του περιεχομένου σπουδών του Π.Μ.Σ.

Εφαρμόζεται σύστημα προαπαιτούμενων μαθημάτων; Πόσο λειτουργικό είναι;

Το Π.Μ.Σ. στην «Ειδική Αγωγή» δεν ακολουθεί το σύστημα των προαπαιτούμενων μαθημάτων. Σε ειδικές περιπτώσεις η Συντονιστική Επιτροπή του Προγράμματος ενδέχεται να ζητήσει τη συμμετοχή των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών σε μαθήματα υποστηρικτικά της επιστημονικής δραστηριότητας, χωρίς διδακτικές μονάδες.

3.2.2.5. Το εξεταστικό σύστημα.

Εφαρμόζονται, και σε ποια έκταση, πολλαπλοί (σε είδος και χρόνο) τρόποι αξιολόγησης των φοιτητών; Ποιοι συγκεκριμένα;

Όπως αναφέρεται στις περιγραφές των μαθημάτων που περιλαμβάνονται στον οδηγό σπουδών, στο σύνολο των μαθημάτων χρησιμοποιούνται πολλαπλοί τρόποι αξιολόγησης των ΜΦ. Οι τρόποι αυτοί μπορεί να περιλαμβάνουν συνδυασμό των παρακάτω:

- (1) γραπτές εργασίες, ατομικές ή ομαδικές,
- (2) παρουσίαση εργασιών,
- (3) παρουσιάσεις άρθρων και ερευνών,
- (4) ενεργή συμμετοχή Μ.Φ.

Η επίδοση σε κάθε μάθημα αξιολογείται και βαθμολογείται συνολικά. Στην αξιολόγηση περιλαμβάνονται η συμμετοχή και επίδοση στο μάθημα, καθώς και στα προβλεπόμενα στο πρόγραμμα του μαθήματος σεμινάρια, εργασίες και ασκήσεις.

Τα κριτήρια αξιολόγησης-βαθμολόγησης είναι:

Βαθμός 10: Οι Μ.Φ. δείχνουν στοιχεία εκτεταμένης, διεισδυτικής και κριτικής ανασκόπησης της βιβλιογραφίας και άριστης κατανόησης των σημαντικότερων ζητημάτων του πεδίου. Παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα δημιουργικότητας, ανεξαρτησίας σκέψης και εξαιρετικής κατανόησης του πώς καθιερωμένες ερευνητικές τεχνικές χρησιμοποιούνται για την παραγωγή και ερμηνεία της γνώσης και πώς εφαρμόζονται στη δική τους έρευνα και πρακτική. Οι φοιτητές είναι ικανοί να αναπλαισιώνουν τη θεωρία και να παρουσιάζουν επιχειρήματα και πρωτότυπα δεδομένα που είναι εξαιρετικά σαφή, εστιασμένα και συνεκτικά.

Βαθμός 9: Οι Μ.Φ. δείχνουν στοιχεία εκτεταμένης, διεισδυτικής και κριτικής ανασκόπησης της βιβλιογραφίας και σαφούς κατανόησης των σημαντικότερων ζητημάτων του πεδίου. Παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα δημιουργικότητας, ανεξαρτησίας σκέψης και πλήρους κατανόησης του πώς καθιερωμένες ερευνητικές τεχνικές χρησιμοποιούνται για την παραγωγή και ερμηνεία της γνώσης και πώς εφαρμόζονται στη δική τους έρευνα και πρακτική. Οι Μ.Φ. είναι ικανοί να χρησιμοποιούν κατάλληλη θεωρία και να παρουσιάζουν επιχειρήματα και πρωτότυπα δεδομένα που είναι πολύ σαφή, εστιασμένα και συνεκτικά.

Βαθμός 8: Οι Μ.Φ. δείχνουν στοιχεία ευρείας, συστηματικής και κριτικής ανασκόπησης της βιβλιογραφίας και σαφούς κατανόησης των σημαντικότερων

ζητημάτων του πεδίου. Παρουσιάζουν σε σημαντικό βαθμό στοιχεία δημιουργικότητας, ανεξαρτησίας σκέψης και πολύ καλής κατανόησης του πώς καθιερωμένες ερευνητικές τεχνικές χρησιμοποιούνται για την παραγωγή και ερμηνεία της γνώσης και πώς εφαρμόζονται στη δική τους έρευνα και πρακτική. Οι Μ.Φ. είναι ικανοί να χρησιμοποιούν κατάλληλη θεωρία και να παρουσιάζουν επιχειρήματα και πρωτότυπα δεδομένα που είναι σαφή, εστιασμένα και συνεκτικά.

Βαθμός 7: Οι Μ.Φ. δείχνουν στοιχεία επαρκούς βιβλιογραφικής επισκόπησης και καλής κατανόησης των σημαντικότερων ζητημάτων του πεδίου. Παρουσιάζουν βασικά στοιχεία δημιουργικότητας, ανεξαρτησίας σκέψης και καλής κατανόησης του πώς καθιερωμένες ερευνητικές τεχνικές χρησιμοποιούνται για την παραγωγή και ερμηνεία της γνώσης και πώς εφαρμόζονται στη δική τους έρευνα. Οι Μ.Φ. μπορούν να συσχετίζουν τη μελέτη τους με συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πεδίο και να παρουσιάζουν επιχειρήματα με στοιχειώδη σαφήνεια και εστίαση.

Βαθμός 6: Οι Μ.Φ. δείχνουν σε βασικό επίπεδο στοιχεία βιβλιογραφικής επισκόπησης και κατανόησης των σημαντικότερων ζητημάτων του πεδίου. Παρουσιάζουν βασική κριτική ικανότητα στην επισκόπηση της βιβλιογραφίας και μικρή ανάπτυξη ιδεών στην εφαρμογή της γνώσης. Μέσα σε αυτούς τους περιορισμούς, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι φοιτητές έχουν κατανοήσει επαρκώς βασικές έννοιες και διαδικασίες του πεδίου.

Βαθμός 5 (αποτυχία): Οι Μ.Φ. δείχνουν στοιχεία μη εστιασμένης ή ανακριβούς επισκόπησης της βιβλιογραφίας και ανεπαρκούς κατανόησης των σημαντικότερων ζητημάτων του πεδίου. Οι Μ.Φ. δεν έχουν κατανοήσει πώς καθιερωμένες ερευνητικές τεχνικές χρησιμοποιούνται για την παραγωγή και ερμηνεία της γνώσης και πώς εφαρμόζονται στη δική τους έρευνα. Παρουσιάζουν επιχειρήματα ελλιπούς συνοχής και εστίασης.

Η αντιστοιχία των βαθμών (grades) του υποχρεωτικού μαθήματος “Inclusive policy and Practice: Cross-Cultural Perspectives” με τους ελληνικούς βαθμούς είναι η εξής: A+=10 A=9,5 A-=9 B+=8,5 B=8 B-=7,5 C+=7 C=6,5 C-=6 και D=5. Οποιαδήποτε διαβάθμιση του D (D+ ή D-) σημαίνει αποτυχία.

Οι διαβαθμίσεις του βαθμού του τίτλου σπουδών έχουν ως εξής:

- “καλώς”: μέσος όρος ίσος ή μεγαλύτερος του 6 και μικρότερος του 7.
- “λίαν καλώς”: μέσος όρος ίσος ή μεγαλύτερος του 7 και μικρότερος του 8,5.
- “άριστα”: μέσος όρος ίσος ή μεγαλύτερος του 8,5.

Ο τελικός βαθμός του Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών προκύπτει από το συνυπολογισμό των βαθμών που έχει πάρει ο/η Μ.Φ. σε κάθε μάθημα (υποχρεωτικά και επιλογής), του βαθμού στο εργαστήριο ειδικής και ενταξιακής εκπαίδευσης και στην πρακτική άσκηση ειδικής αγωγής και ενταξιακής εκπαίδευσης σε άτομα με αναπηρία με εποπτεία, του βαθμού στο Διεπιστημονικό Σεμινάριο του Α΄ έτους και του βαθμού στη Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία. Ο κάθε βαθμός συμμετέχει στον τελικό βαθμό ανάλογα με τον αριθμό των ECTS που αντιστοιχούν στο μάθημα, εργαστήριο, πρακτική άσκηση, διεπιστημονικό σεμινάριο και Μ.Δ.Ε., ως προς το σύνολο των 120 ECTS που παρέχει συνολικά το Πρόγραμμα. Σε περίπτωση αποτυχίας σε υποχρεωτικό μάθημα, ο/η Μ.Φ. δικαιούται επανεξέταση τον αμέσως επόμενο Σεπτέμβριο. Το δικαίωμα επανεξέτασης ισχύει κατά μέγιστο όριο για τρία μαθήματα ανά έτος σπουδών. Εάν και τότε ο/η Μ.Φ. αποτύχει σε δύο ή τρία μαθήματα, δεν μπορεί να συνεχίσει και διαγράφεται. Εάν

αποτύχει σε ένα μόνο μάθημα, μπορεί να το μεταφέρει στο επόμενο έτος σπουδών. Σε περίπτωση αποτυχίας σε μάθημα επιλογής, υπάρχει δυνατότητα αντικατάστασής του από κάποιο άλλο που διδάσκεται σε επόμενο εξάμηνο. Για την εγγραφή στο δεύτερο έτος σπουδών, οι Μ.Φ. πρέπει έχουν περάσει όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα του πρώτου έτους.

Οι Μ.Φ. πρέπει να έχουν περάσει το σύνολο των υποχρεωτικών μαθημάτων και των μαθημάτων επιλογής στο τέλος του δεύτερου έτους σπουδών (συμπεριλαμβανομένης και της εξεταστικής περιόδου του επόμενου Σεπτεμβρίου). Οι Μ.Φ. μπορούν να παραμείνουν εγγεγραμμένοι στο πρόγραμμα πέραν των δύο ετών μόνο για την ολοκλήρωση της Μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, εφόσον έχουν εξασφαλίσει παράταση για την κατάθεσή της.

Πώς διασφαλίζεται η διαφάνεια της διαδικασίας αξιολόγησης των φοιτητών; Υπάρχει διαδικασία αξιολόγησης της εξεταστικής διαδικασίας και ποια είναι αυτή; Πόσο διαφανής είναι η διαδικασία ανάθεσης και εξέτασης της μεταπτυχιακής εργασίας;

Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (Μ.Δ.Ε.) εκπονείται στο Δ' εξάμηνο σπουδών. Οι Μ.Φ. καλούνται να επιλέξουν τη θεματική περιοχή της εργασίας τους ήδη στο τέλος του Γ' εξαμήνου σπουδών. Καταληκτική ημερομηνία κατάθεσης της Μ.Δ.Ε. ή αίτηση παράτασης για την εκπόνησή της είναι ο Σεπτέμβριος μετά το πέρασ το Δ' εξαμήνου σπουδών.

Κάθε Μ.Φ. επιβλέπεται από έναν/μία διδάσκοντα/ουσα του Προγράμματος και βρίσκεται σε τακτική συνεργασία μαζί του/της. Κατά το Γ' εξάμηνο σπουδών και πιο συγκεκριμένα κατά το πρώτο δεκαπενθήμερο του Νοεμβρίου, οι Μ.Φ. υποβάλλουν σχέδιο της εργασίας τους, έκτασης περίπου 200 λέξεων, με e-mail στο Γραφείο Υποστήριξης του Προγράμματος. Η Συντονιστική Επιτροπή ορίζει τον/την επιβλέποντα/ουσα της Μ.Δ.Ε.

Η παρουσίαση της Μ.Δ.Ε. στο Διεπιστημονικό Σεμινάριο του Β' έτους αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή και έγκαιρη ολοκλήρωση της Μ.Δ.Ε. Οι Μ.Φ. καλούνται, αφού έχουν επιλέξει το θέμα τους, να παρουσιάσουν, σε συνεργασία με τον/την επιβλέποντα/ουσα, την προβληματική, τους στόχους και τη μέθοδό τους σε ανοικτή συζήτηση με όλους τους/τις επιβλέποντες/ουσες των Μ.Δ.Ε. και με τους/τις συμφοιτητές/τριες τους. Η οργάνωση και ο συντονισμός του Διεπιστημονικού Σεμιναρίου γίνεται από τους/τις Διδάσκοντες/ουσες του Π.Μ.Σ. Η παρουσία όλων των Μ.Φ. του Β' έτους, που εκπονούν την Μ.Δ.Ε. είναι υποχρεωτική σε όλη τη διάρκεια του Διεπιστημονικού Σεμιναρίου.

Ο επιβλέπων ή η επιβλέπουσα της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας μπορεί κατά περίπτωση να ζητήσει από τον μεταπτυχιακό φοιτητή ή τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια να συμμετάσχει στο «Εργαστήριο μεθοδολογίας: ανάλυση δεδομένων».

Η αξιολόγηση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής εργασίας γίνεται από τριμελή εξεταστική επιτροπή που αποτελείται από τον/την επιβλέποντα/ουσα διδάσκοντα/ουσα και από άλλους δύο διδάσκοντες συναφούς γνωστικού αντικείμενου με την ερευνητική θεματολογία της Μ.Δ.Ε. Η επιτροπή μπορεί να απορρίψει ή να ζητήσει διόρθωση της Μ.Δ.Ε. Σε περίπτωση απόρριψης, ορίζεται μία και μόνο επανεξέταση της διορθωμένης Μ.Δ.Ε. το επόμενο εξάμηνο. Εφόσον

στο επόμενο εξάμηνο της επανεξέτασης η Μ.Δ.Ε. απορριφθεί, ο/η μεταπτυχιακός φοιτητής/τρια διαγράφεται από το Π.Μ.Σ. οριστικά.

Υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές ποιότητας για τη μεταπτυχιακή εργασία;

Η έκταση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας κυμαίνεται μεταξύ 10.000-15.000 λέξεων χωρίς τα παραρτήματα. Η εργασία πρέπει να είναι δακτυλογραφημένη σε διάστιχο 1.5 και σελίδες μεγέθους Α4. Στο εξώφυλλο αναγράφεται το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (τίτλος), το όνομα του/της Μ.Φ., του/της επιβλέποντος/επιβλέπουσας καθηγητή/τριας, ο τίτλος της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας και το ακαδημαϊκό έτος. Επίσης, στην εργασία είναι απαραίτητο να περιλαμβάνεται σύντομη περίληψη, έκτασης έως 1.500 λέξεις, στην ελληνική και αγγλική γλώσσα. Η εργασία κατατίθεται συνολικά σε τέσσερα (4) βιβλιοδετημένα αντίτυπα, καθώς και σε ψηφιακή PDF μορφή στο Γραφείο Υποστήριξης του Π.Μ.Σ. κατά τις ημερομηνίες που προβλέπονται στο ακαδημαϊκό ημερολόγιο.

3.2.2.6. Επιλογή των μεταπτυχιακών φοιτητών.

Ποια είναι η συγκεκριμένη διαδικασία επιλογής μεταπτυχιακών φοιτητών;

Η διαδικασία επιλογής μεταπτυχιακών φοιτητών βασίζεται:

- 1) στην αξιολόγηση και βαθμολόγηση του φακέλου υποψηφιότητας,
- 2) στη γνώση Αγγλικών και
- 3) στη συνέντευξη όσων επιλεγούν από τα στάδια (1) και (2).

Ειδικότερα, κατά το πρώτο στάδιο εξετάζονται και βαθμολογούνται οι φάκελοι των υποψηφίων λαμβάνοντας υπόψη τα εξής: σπουδές, εργασιακή ή άλλη εμπειρία σε ειδικές ομάδες, εργασιακή εμπειρία ως εκπαιδευτικοί στην γενική και ειδική εκπαίδευση, αμειβόμενη πρακτική άσκηση σε σχολικές μονάδες (μέσω Erasmus+placement, ΕΣΠΑ, κ.α.), ειδικές γνώσεις (πιστοποιημένη γνώση Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας, γραφής Braille, δεξιοτήτων κινητικότητας και προσανατολισμού), δημοσιεύσεις, ανακοινώσεις και συμμετοχή σε έρευνα.

Τα παραπάνω θα πρέπει να συνυποβάλλονται στον φάκελο υποψηφιότητας. Εάν οι επιλεγέντες δεν διαθέτουν πιστοποιητικό κατοχής αγγλικής γλώσσας, δίνουν γραπτές εξετάσεις που διενεργούνται στο Τμήμα. Οι υπόλοιποι επιλεγέντες καθώς και όσοι ολοκληρώσουν επιτυχώς την εξέταση της Αγγλικής γλώσσας καλούνται σε συνέντευξη με μέλη της Επιτροπής Επιλογής.

(1) Ο φάκελος υποψηφιότητας περιλαμβάνει:

- Βιογραφικό σημείωμα (με φωτογραφία μικρού μεγέθους), το οποίο θα περιλαμβάνει τεκμηριωμένα στοιχεία για τις σπουδές, τη διδακτική, την επαγγελματική και την ερευνητική εμπειρία, καθώς και την επιστημονική και κοινωνική δραστηριότητα του/της υποψηφίου/ας.
- Αντίγραφο πτυχίου/ίων ή βεβαίωση της σχολής ή του Τμήματος για την περάτωση των σπουδών τους, συνοδευόμενη από πιστοποιητικό αναλυτικής βαθμολογίας.
- Βεβαίωση ισοτιμίας πτυχίου από τον αρμόδιο φορέα αναγνώρισης τίτλων (ΔΟΑΤΑΠ) για όσους/όσες προέρχονται από Πανεπιστήμια του εξωτερικού.

- Επικυρωμένο αντίγραφο πιστοποιητικού κατοχής της αγγλικής γλώσσας και για τους ξενόγλωσσους υποψήφιους/ες πιστοποιητικό κατοχής της ελληνικής γλώσσας.
- Αποδεικτικά πιστοποιητικά άριστης γνώσης της αγγλικής γλώσσας. Σε περίπτωση που ο/η υποψήφιος/α δεν έχει πιστοποιητικό, η γνώση της Αγγλικής γλώσσας θα διαπιστώνεται με γραπτή εξέταση αντίστοιχου επιπέδου που διενεργείται από το Τ.Ε.Α.Π.Η.
- Δημοσιεύσεις και νόμιμες βεβαιώσεις διδακτικής, ερευνητικής, επαγγελματικής ή εθελοντικής εμπειρίας.
- Μία Υπεύθυνη Δήλωση του Ν.1599/86, όπου ο/η υποψήφιος/α δηλώνει ότι: α) μπορεί να ανταποκριθεί πλήρως στις απαιτήσεις της υποχρεωτικής φοίτησης σύμφωνα με τον Οδηγό και Κανονισμό Σπουδών του Π.Μ.Σ. και αυτή την προκήρυξη β) θα συμμετέχει στις πρακτικές ασκήσεις του Β' εξαμήνου και γ) αναλαμβάνει το κόστος των σπουδών για όλα τα εξάμηνα.
- Δύο πρόσφατες (πρωτότυπες) συστατικές επιστολές (από μέλος ΔΕΠ ή/και από εργοδότη).
- Σύντομο δακτυλογραφημένο κείμενο (έως μια σελίδα), όπου ο/η υποψήφιος/α αναπτύσσει τους λόγους και τα κίνητρα για υποψηφιότητα και φοίτηση στο συγκεκριμένο πρόγραμμα.

(2) Η διαδικασία της συνέντευξης

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιούνται από Τριμελή Επιτροπή Επιλογής. Στη συνέντευξη συνεκτιμώνται η συνολική συγκρότηση και επιστημονική επάρκεια των υποψηφίων σε σχέση με το αντικείμενο του Π.Μ.Σ., το κίνητρο και το ενδιαφέρον τους για το πρόγραμμα, καθώς και η έκταση των συναφών δραστηριοτήτων τους. Οι συνεντεύξεις βαθμολογούνται ξεχωριστά από το κάθε μέλος της Επιτροπής. Στην τελική βαθμολογία συνεκτιμώνται:

α) ο βαθμός του φακέλου σε ποσοστό 30% και

β) ο βαθμός της συνέντευξης (που είναι ο μέσος όρος των τριών εξεταστών της Επιτροπής) σε ποσοστό 70%.

Με ποια συγκεκριμένα κριτήρια επιλέγονται οι μεταπτυχιακοί φοιτητές;

✓ Τα κριτήρια αξιολόγησης/βαθμολόγησης του φακέλου είναι:

- Μεταπτυχιακές ή διδακτορικές σπουδές
 - Μετεκπαίδευση σε διδασκαλείο
 - Ετήσια παιδαγωγική και διδακτική κατάρτιση ΑΣΠΑΙΤΕ
 - Εργασιακή ή άλλη εμπειρία σε ειδικές ομάδες
 - Εκπαιδευτική εμπειρία στη γενική ή ειδική εκπαίδευση
 - Πρακτική άσκηση μέσω Erasmus placement ή ΕΣΠΑ
 - Ειδικές γνώσεις (πιστοποιημένη γνώση της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας, πιστοποιημένη γνώση γραφής Braille, Πιστοποίηση δεξιοτήτων στην κινητικότητα και στον προσανατολισμό τυφλών ατόμων)
 - Δημοσιεύσεις σε έγκυρα περιοδικά
 - Ανακοινώσεις σε συνέδρια
 - Συμμετοχή σε έρευνα
- ✓ Για τη γνώση της Αγγλικής γλώσσας απαιτούνται:
- Είτε πιστοποιημένη γνώση επιπέδου proficiency ή TOEFL (score \geq 220),

- Είτε επιτυχία σε εξετάσεις αγγλικών που διεξάγει το Τμήμα.
 - ✓ Κατά τη διαδικασία της συνέντευξης αξιολογούνται:
- Η συνολική συγκρότηση και επιστημονική επάρκεια των υποψηφίων
- Το κίνητρο και το ενδιαφέρον τους για το πρόγραμμα
- Η συναφής με το αντικείμενο δραστηριότητά τους
- Οι επικοινωνιακές δεξιότητες των υποψηφίων.

Ποιο είναι το ποσοστό αποδοχής υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών;

Το ποσοστό αποδοχής υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών για τα αντίστοιχα ακαδημαϊκά έτη εμφανίζεται στον παρακάτω πίνακα:

Ακαδημαϊκό έτος		2015-16		2014-15		2013-14	
		N	%	N	%	N	%
Συνολικός αριθμός Αιτήσεων (α & β)		297	100	232	100	306	100
	α) Πτυχιούχοι του Τμήματος	25	8,4	23	9,9	17	5,5
	β) Πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων	272	91,5	209	90,08	289	94,4
Συνολικός αριθμός προσφερόμενων θέσεων		20	100	20	100	20	100
Συνολικός αριθμός εγγραφέντων		22	110	20	100	20	100

Πίνακας 3.2.2.6.α. Ποσοστό αποδοχής υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών

Πώς δημοσιοποιείται η διαδικασία, τα κριτήρια και τα αποτελέσματα της επιλογής φοιτητών;

Μετά την ολοκλήρωση της επιλογής των Μ.Φ., καταρτίζεται «Πρακτικό Επιλογής» το οποίο περιγράφει όλες τις φάσεις της επιλογής. Ειδικότερα περιλαμβάνει:

- τον συνολικό αριθμό υποψηφίων,
- τους επιτυχόντες της πρώτης φάσης επιλογής,
- τη συμμετοχή των υποψηφίων στη συνέντευξη,
- τη συνολική βαθμολογία όσων υποψηφίων πέρασαν το πρώτο στάδιο της επιλογής.
- την κατάταξη των υποψηφίων με βάση τη βαθμολογία που συγκέντρωσαν,
- τον πίνακα εξέτασης υποψηφίων στην αγγλική γλώσσα/βαθμολογία όσων προσήλθαν στην εξέταση,
- την τελική κατάταξη υποψηφίων και
- τον πίνακα των επιτυχόντων.

Το Πρακτικό συνυπογράφεται από όλα τα μέλη της Επιτροπής Επιλογής η οποία έχει ορισθεί από τη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τ.Ε.Α.Π.Η.

Μετά τη διαδικασία επιλογής, τα αποτελέσματα επικυρώνονται από τη Συντονιστική Επιτροπή του Π.Μ.Σ., ανακοινώνονται στη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τ.Ε.Α.Π.Η. και αναρτώνται στην ιστοσελίδα του Π.Μ.Σ. μέσω της ιστοσελίδας του Τ.Ε.Α.Π.Η.

Πώς διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και διαφάνεια της διαδικασίας επιλογής φοιτητών;

Η αποτελεσματικότητα και η διαφάνεια της διαδικασίας επιλογής των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών διασφαλίζεται από:

- (1) τη σύσταση Τριμελούς Επιτροπής για την εποπτεία της διαδικασίας επιλογής,
- (2) την ανεξάρτητη βαθμολογία των φακέλων των υποψηφίων από κάθε μέλος της Τριμελούς Επιτροπής,
- (3) την ανεξάρτητη βαθμολογία των απαντήσεων κατά την προφορική συνέντευξη του/της υποψηφίου/φιας από κάθε μέλος της Επιτροπής,
- (4) τον μέσο όρο βαθμολογίας τόσο των φακέλων όσο και της προφορικής συνέντευξης από κάθε μέλος της Επιτροπής,
- (5) τον/την συμμετέχοντα/ουσα στη διαδικασία επιλογής, καθώς μπορεί να καταθέσει στο Γραφείο του Π.Μ.Σ. αίτημα προκειμένου να του/της ανακοινωθεί η βαθμολογία την οποία έλαβε κατά τη διαδικασία της επιλογής,
- (6) τον/την συμμετέχοντα/ουσα στη διαδικασία επιλογής, καθώς μπορεί να καταθέσει στο Γραφείο υποστήριξης του Π.Μ.Σ. αίτημα έντασης προκειμένου να του/της ανακοινωθούν οι λόγοι της μη επιλογής του/της στο Π.Μ.Σ.

3.2.2.7. Χρηματοδότηση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Ποιες είναι οι πηγές χρηματοδότησης του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών;
Η πηγή χρηματοδότησης του Π.Μ.Σ. προέρχεται από την καταβολή των διδάκτρων.

Πώς εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών;

α) Η βιωσιμότητα του Π.Μ.Σ. εξασφαλίζεται από την καταβολή των διδάκτρων. Τα δίδακτρα ανέρχονται στο ποσό των 1.800,00 € ετησίως (3.600,00 € για τα δύο έτη φοίτησης). Το ποσό αυτό μπορεί να καταβάλλεται σε εξαμηνιαίες δόσεις (900,00 ευρώ ανά εξάμηνο).

β) Το Π.Μ.Σ. υποστηρίζεται διοικητικά από τη Γραμματεία του Τ.Ε.Α.Π.Η. και το Γραφείο Υποστήριξης του Προγράμματος στο οποίο απασχολείται μια υπάλληλος με σύμβαση έργου πλήρους απασχόλησης.

γ) Το Π.Μ.Σ. αξιοποιεί πλήρως τις δυνατότητες του Τ.Ε.Α.Π.Η. ως προς τα μέλη ΔΕΠ που διαθέτει, τις δραστηριότητές του για την ανάπτυξη της έρευνας και της επαγγελματικής εξειδίκευσης-κατάρτισης, τους χώρους διδασκαλίας και την υλικοτεχνική υποδομή του Τ.Ε.Α.Π.Η. και του Ε.Κ.Π.Α. Οι Μ.Φ. κατά τη διάρκεια της φοίτησης τους μπορούν να χρησιμοποιούν τις βιβλιοθήκες, τις ψηφιακές βιβλιοθήκες, βάσεις δεδομένων του Ε.Κ.Π.Α. καθώς και άλλων Πανεπιστημίων. Παράλληλα, οι Μ.Φ. μπορούν να χρησιμοποιούν το βιβλιογραφικό υλικό και τον χώρο του κοινού σπουδαστηρίου των Π.Μ.Σ του Τμήματος.

Πώς χρησιμοποιούνται οι πόροι που διατίθενται στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών;

Οι πόροι του Π.Μ.Σ. διατίθενται για την κάλυψη των παρακάτω αναγκών:

- αμοιβές διδακτικού και υποστηρικτικού προσωπικού,
- αναλώσιμα και μη αναλώσιμα λειτουργικά έξοδα,
- υποτροφίες,
- υπηρεσίες (μεταφοράς, ταχυδρομείου, διαμονής επισκεπτών καθηγητών) και
- μετακινήσεις διδασκόντων.

3.2.2.8. Διεθνής διάσταση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Υπάρχει συμμετοχή διδασκόντων από το εξωτερικό; Σε ποιο ποσοστό;

Ναι, υφίσταται συμμετοχή ενός διδάσκοντα από Πανεπιστήμιο του εξωτερικού. Ειδικότερα, το υποχρεωτικό μάθημα ειδίκευσης με τίτλο “Inclusive Education Policy and Practice: Cross- Cultural Perspectives” του Β’ εξαμήνου προσφέρεται ετησίως από τον καθηγητή Roger Slee του University of South Australia, School of Education (πίνακας 3.2.2.8.α).

Συμμετοχή διδασκόντων από το εξωτερικό	Διδάσκοντες Π.Μ.Σ	
	N	%
Διδάσκοντες εσωτερικού	17	94,4
Διδάσκοντες εξωτερικού	1	5,5
Σύνολο διδασκόντων	18	100

Πίνακας 3.2.2.8.α Συμμετοχή διδασκόντων από το εξωτερικό στο σύνολο των διδασκόντων του Π.Μ.Σ.

Υπάρχει συμμετοχή αλλοδαπών φοιτητών (απόλυτος αριθμός και ποσοστό);

Η συμμετοχή αλλοδαπών φοιτητών/τριών στο Π.Μ.Σ. για τα αντίστοιχα ακαδημαϊκά έτη εμφανίζεται στον παρακάτω πίνακα:

Ακαδημαϊκό Έτος	2015-16		2014-15		2013-14	
	N	%	N	%	N	%
Συνολικός αριθμός προσφερόμενων θέσεων	20	100	20	100	20	100
Συνολικός αριθμός εγγραφέντων	22	110	20	100	20	100
Αλλοδαποί φοιτητές (εκτός προγραμμάτων ανταλλαγών)	1	4,7	0	-	0	-

Πίνακας 3.2.2.7.β Συμμετοχή αλλοδαπών φοιτητών στο Π.Μ.Σ.

Πόσα και ποια μαθήματα διδάσκονται (και) σε ξένη γλώσσα;

Προσφέρεται ένα (1) υποχρεωτικό μάθημα ειδίκευσης με τίτλο «Inclusion Policy and Practice: Cross-Cultural perspectives» το οποίο διδάσκεται και αξιολογείται στην αγγλική γλώσσα.

Υπάρχουν συμφωνίες συνεργασίας με ιδρύματα και φορείς του εξωτερικού;

Για τα ακαδημαϊκά έτη 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016 δεν υφίστανται συνεργασίες με ιδρύματα και φορείς του εξωτερικού. Από το ακαδημαϊκό έτος 2008-09 το Π.Μ.Σ. «Ειδική Αγωγή» λειτουργεί ως ανεξάρτητο πρόγραμμα του Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Ε.Κ.Π.Α. (ΦΕΚ 2051/ 3.10.2008).

3.2.3. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών III.

ΔΔΠΜΣ «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας για την Εκπαίδευση»

3.2.3.1. Τίτλος του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών:

Διδρυματικό-Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «*ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ*»

Το Διδρυματικό - Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας για την Εκπαίδευση» (ΔΔ-ΠΜΣ ΤΠΕΕ) ξεκίνησε τη λειτουργία του το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006 στο πλαίσιο της δράσης ΕΠΕΑΕΚ II. Από το 2008-2009 και εξής οι πόροι του ΠΜΣ προέρχονται από την οικονομική συμμετοχή των μεταπτυχιακών φοιτητών.

Αρχικά στο Πρόγραμμα συνεργάζονταν δύο Τμήματα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Εκπαίδευσης και Αγωγής στη Προσχολική Ηλικία και Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης) και το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας σε σύμπραξη με το Τμήμα Ηλεκτρονικής του ΤΕΙ Πειραιά. Το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 έγινε αναμόρφωση του Προγράμματος και έκτοτε λειτουργεί ως Διδρυματικό - Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας για την Εκπαίδευση» με τη συμμετοχή τεσσάρων Τμημάτων 1) Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του ΕΚΠΑ, 2) Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του ΕΚΠΑ, 3) Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας 4) Ηλεκτρονικών-Μηχανικών Τ.Ε. του Α.ΤΕΙ Πειραιά (ΦΕΚ 951/27-05-15 τ.Β')

Το Πρόγραμμα στοχεύει στην ανάπτυξη της κριτικής αξιολόγησης της έρευνας στον χώρο των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) για την Εκπαίδευση, στην διεύρυνση των γνώσεων των φοιτητών/-τριών με τις πρακτικές εφαρμογές των ΤΠΕ, στην ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με ειδικούς στην εφαρμογή των τεχνολογιών σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης.

Τα αρμόδια όργανα για την οργάνωση και τη λειτουργία του Προγράμματος είναι τα εξής:

A. Η Ειδική Διατμηματική Επιτροπή (ΕΔΕ), η οποία αποτελείται από 12 μέλη (3 μέλη ΔΕΠ από καθένα από τα συνεργαζόμενα πανεπιστημιακά τμήματα).

B. Η Συντονιστική Επιτροπή (ΣΕ), η οποία αποτελείται από πέντε μέλη που εκπροσωπούν κάθε συνεργαζόμενο τμήμα.

3.2.3.2. Τμήματα και Ιδρύματα που συμμετέχουν στο ΔΔ-Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών:

1. Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του ΕΚΠΑ, το οποίο έχει αναλάβει τη διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη του ΔΔ-ΠΜΣ
2. Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του ΕΚΠΑ
3. Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
4. Τμήμα Ηλεκτρονικών Μηχανικών Τ.Ε. του ΑΤΕΙ Πειραιά

3.2.3.3. Ανταπόκριση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στους στόχους του Τμήματος και τις ανάγκες της κοινωνίας.

Υπάρχουν διαδικασίες ελέγχου της ανταπόκρισης αυτής; Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Ως διαδικασία ελέγχου της ανταπόκρισης του Προγράμματος στους στόχους του Τμήματος και των άλλων Τμημάτων που συμμετέχουν σε αυτό έχει επιλεγεί, από τα πρώτα χρόνια εφαρμογής του Προγράμματος, η παρουσίαση εργασιών μαθημάτων και διπλωματικών εργασιών στο πλαίσιο σχετικών ημερίδων. Τα ακαδημαϊκά έτη 2014-2015 και 2015-2016 έγιναν 2 ημερίδες στις οποίες παρουσιάστηκαν διπλωματικές εργασίες των ακαδ. ετών 2012-2013 /2013-2014 και 2014-2015.

Επιπλέον, το 2013 έγινε έρευνα με ερωτηματολόγιο, το οποίο διανεμήθηκε μέσω Διαδικτύου, σε απόφοιτους του Προγράμματος. Στην έρευνα συμμετείχαν 62 από τους 130 φοιτητές/τριες που είχαν ολοκληρώσει τις σπουδές τους μέχρι την ημερομηνία διεξαγωγής της έρευνας (σύμφωνα με τα στοιχεία της Γραμματείας του ΔΔ-ΠΜΣ ΤΠΕΕ).

Στόχος του ερωτηματολογίου αυτού ήταν να διερευνηθούν οι αρχικές προσδοκίες των αποφοίτων για την φοίτησή τους στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα και η αντιστοιχία με την πραγματικότητα στην οποία συμμετείχαν κατά τις σπουδές τους καθώς και η αξιοποίηση των γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων που ανέπτυξαν στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος στην επαγγελματική και προσωπική ζωή τους. Επιπλέον, ζητήθηκε από τους απόφοιτους να αξιολογήσουν τις διάφορες πτυχές του μεταπτυχιακού προγράμματος (μαθήματα, διδασκαλία,

εργαστηριακή δουλειά συνεργασίες κ. ά.) και να προτείνουν αλλαγές σε μια προοπτική αναμόρφωσης του προγράμματος σπουδών. Τέλος, οι απόφοιτοι κατέγραψαν τις ανακοινώσεις ή/και δημοσιεύσεις τους, οι οποίες βασίστηκαν σε εργασία μαθήματος ή/και στη διπλωματική τους εργασία. Η γενικότερη εικόνα που προκύπτει από το ερωτηματολόγιο αυτό είναι θετική. Κατάλογος των δημοσιεύσεων και των ανακοινώσεων των φοιτητών/τριών είναι αναρτημένος στην ιστοσελίδα του Προγράμματος (<http://www.icte.ecd.uoa.gr>).

Ως προς τις ανάγκες της κοινωνίας, ο αριθμός των 666 αιτήσεων (από το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013 μέχρι και το ακαδημαϊκό έτος 2015-2016), λαμβάνοντας υπόψη και την οικονομική κρίση της χώρας, θεωρείται ενδεικτικός της θετικής αποδοχής του Προγράμματος (βλ. πίνακας 1).

Υπάρχουν διαδικασίες αξιολόγησης και αναθεώρησης του Προγράμματος Σπουδών; Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Έγιναν συζητήσεις στο πλαίσιο της ΣΕ και της ΕΔΕ σχετικά με την αναπροσαρμογή του Προγράμματος λαμβάνοντας υπόψη τις νέες τάσεις στην έρευνα και την διδασκαλία για τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση αλλά και τις ανάγκες της κοινωνίας. Αποτέλεσμα των συζητήσεων αυτών αλλά και της αναμόρφωση των μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015, ήταν η εισαγωγή νέων μαθημάτων στις δύο ενότητες του Προγράμματος (π.χ. Διαμεσική κουλτούρα της οθόνης: Εκπαιδευτικές προσεγγίσεις, Ψηφιακά παιχνίδια και διαμεσικές διαδικασίες παιχνιδιού για μάθηση) και η αναπροσαρμογή του περιεχομένου μαθημάτων που ήδη διδάσκονταν δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στην εκπαίδευση (π.χ. Μέσα επικοινωνίας στην εκπαίδευση: Από τη γραφή στην εικόνα, Η μουσική και ο ήχος ως μέσα για τη διαθεματική διδασκαλία με νέες τεχνολογίες, Πράξη και εφαρμογές της οπτικοακουστικής παιδείας κ.λπ)

Πώς δημοσιοποιείται το Πρόγραμμα Σπουδών;

Με έντυπο και ηλεκτρονικό τρόπο (ανάρτηση του Οδηγού Σπουδών στην ιστοσελίδα του Προγράμματος).

Υπάρχει διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής πορείας όσων απέκτησαν τίτλο Μεταπτυχιακών Σπουδών από το Τμήμα;

Ναι, έγινε ήδη σχετική έρευνα το 2013 (βλ. παραπάνω 3.2.3.3) και προβλέπεται να επαναληφθεί το ακαδημαϊκό έτος 2017-2018.

3.2.3.4. Δομή, συνεκτικότητα και λειτουργικότητα του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Ποιο είναι το ποσοστό των μαθημάτων κορμού / ειδίκευσης / κατευθύνσεων στο σύνολο των μαθημάτων;

Δεν υπάρχουν μαθήματα κορμού ή ειδίκευσης. Υπάρχουν δύο ενότητες μαθημάτων: Ενότητα Α «Πολιτισμικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις και

εφαρμογές» και Ενότητα Β: «Τεχνολογικές και Πολυμεσικές Προσεγγίσεις και Εφαρμογές» (βλ. πίνακα 2).

Γενικότερα, η δομή του Προγράμματος προσφέρει δυνατότητες για επιλογή και ευελιξία στον συνδυασμό των μαθημάτων που απαιτούνται για την ολοκλήρωσή του και επιτρέπει, μέσα από την εκπόνηση διπλωματικής εργασίας, επιλογές που εκφράζουν τα ειδικότερα ενδιαφέροντα των φοιτητών/τριών. Δίνει, επίσης, τη δυνατότητα να μελετηθεί η σχέση ανάμεσα στους θεωρητικούς και στους πρακτικούς τρόπους έρευνας και να χρησιμοποιηθούν κατάλληλοι τρόποι τεκμηρίωσης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην παράλληλη ανάπτυξη περιεχομένου και αισθητικής διάστασης στις εργασίες των φοιτητών και των φοιτητριών.

Ποιο είναι το ποσοστό των υποχρεωτικών μαθημάτων / μαθημάτων υποχρεωτικής επιλογής / μαθημάτων ελεύθερης επιλογής στο σύνολο των μαθημάτων;

Υπάρχει μόνο ένα υποχρεωτικό μάθημα (Μεθοδολογία), το οποίο διδάσκεται στο πρώτο εξάμηνο. Οι φοιτητές/τριες είναι υποχρεωμένοι/ες να επιλέξουν συγκεκριμένο αριθμό μαθημάτων από τις δύο ενότητες του Προγράμματος. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να επιλέξουν 3 μαθήματα υποχρεωτικής επιλογής από την ενότητα Α (Πολιτισμικές και Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις και Εφαρμογές), 3 μαθήματα από την ενότητα Β (Τεχνολογικές και Πολυμεσικές Προσεγγίσεις και Εφαρμογές) και 2 μαθήματα ελεύθερης επιλογής από τις ενότητες Α ή/και Β. Κάθε μάθημα αντιστοιχεί σε 10 ECTS και οι φοιτητές/τριες πρέπει να εγγραφούν σε 3 μαθήματα ανά εξάμηνο. Στο τέταρτο εξάμηνο εκπονούν διπλωματική εργασία, η οποία αντιστοιχεί σε 30 ECTS.

Ποια είναι η ποσοστιαία σχέση μεταξύ μαθημάτων υποβάθρου, μαθημάτων επιστημονικής περιοχής, μαθημάτων γενικών γνώσεων και μαθημάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων στο σύνολο των μαθημάτων;

Δεν γίνεται τέτοια κατηγοριοποίηση

Πώς κατανέμεται ο χρόνος μεταξύ θεωρητικής διδασκαλίας, ασκήσεων, εργαστηρίων, άλλων δραστηριοτήτων;

Δεν γίνεται τέτοια κατηγοριοποίηση

Πώς οργανώνεται και συντονίζεται η ύλη μεταξύ των μαθημάτων; Υπάρχει επικάλυψη ύλης μεταξύ των μαθημάτων; Υπάρχουν κενά ύλης; Είναι ορθολογική η έκταση της ύλης των μαθημάτων; Υπάρχει διαδικασία επανεκτίμησης, αναπροσαρμογής και επικαιροποίησης της ύλης των μαθημάτων;

Η ύλη των μαθημάτων οργανώνεται από τους διδάσκοντες. Οι συζητήσεις μεταξύ των διδασκόντων στην ΕΔΕ για το περιεχόμενο των μαθημάτων έχουν οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι -μετά την αναμόρφωση του προγράμματος- δεν υπάρχουν επικαλύψεις. Αυτό αποτυπώνεται και στον Οδηγό Σπουδών του Προγράμματος.

Εφαρμόζεται σύστημα προαπαιτούμενων μαθημάτων; Πόσο λειτουργικό είναι;

Δεν εφαρμόζεται σύστημα προαπαιτούμενων μαθημάτων

3.2.3.5. Το εξεταστικό σύστημα.

Εφαρμόζονται, και σε ποια έκταση, πολλαπλοί (σε είδος και χρόνο) τρόποι αξιολόγησης των φοιτητών; Ποιοι συγκεκριμένα;

Η αξιολόγηση των φοιτητών γίνεται με εργασίες στο πλαίσιο των μαθημάτων, οι οποίες παραδίδονται στο τέλος κάθε εξαμήνου σε έντυπη μορφή και σε CD. Γίνεται, όμως, στις περισσότερες περιπτώσεις και προφορική παρουσίαση κατά τη διάρκεια του εξαμήνου που υποστηρίζεται και από ηλεκτρονικές μορφές παρουσίασης.

Πώς διασφαλίζεται η διαφάνεια της διαδικασίας αξιολόγησης των φοιτητών;

Με τη βαθμολογία που προκύπτει και μετά τις ημερίδες παρουσίασης διπλωματικών εργασιών που έχουν πραγματοποιηθεί στο παρελθόν καθώς και με την επιλογή των διπλωματικών εργασιών που αναρτώνται στην ιστοσελίδα του Προγράμματος.

Υπάρχει διαδικασία αξιολόγησης της εξεταστικής διαδικασίας και ποια είναι αυτή;

Με συζητήσεις στο πλαίσιο της ΕΔΕ και μετά τις ημερίδες παρουσίασης διπλωματικών εργασιών που έχουν πραγματοποιηθεί στο παρελθόν.

Πόσο διαφανής είναι η διαδικασία ανάθεσης και εξέτασης της μεταπτυχιακής εργασίας;

Οι φοιτητές/-ριες, με την έναρξη του δ' ακαδημαϊκού εξαμήνου, υποβάλλουν στην Γραμματεία γραπτό σχέδιο/πρόταση της μεταπτυχιακής εργασίας τους, την οποία υπογράφει ο/η επιβλέπων/ουσα καθηγητής/τρια. Η πρόταση τίθεται υπόψη της Συντονιστικής Επιτροπής του Προγράμματος, η οποία εξετάζει την πρόταση και εισηγείται στην ΕΔΕ την επικύρωση ή απόρριψή της. Η εξέταση της διπλωματικής εργασίας του/της υποψηφίου/-ίας είναι δημόσια.

Υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές ποιότητας για τη μεταπτυχιακή εργασία;

Η διπλωματική εργασία είναι ατομική. Το θέμα της πρέπει να είναι εξειδικευμένο, να έχει πρωτότυπη σύνθεση και ερευνητικό χαρακτήρα και να συνοδεύεται από σχετικό οπτικοακουστικό υλικό.

3.2.3.6. Επιλογή των μεταπτυχιακών φοιτητών.

Ποια είναι η συγκεκριμένη διαδικασία επιλογής μεταπτυχιακών φοιτητών;

Στο πρόγραμμα επιλέγονται 20 υποψήφιοι/ες (25 από το 2015-2016). Η διαδικασία επιλογής γίνεται σε τρία στάδια από Επιτροπή Επιλογής, η οποία συγκροτείται από μέλη ΔΕΠ - διδάσκοντες όλων των Τμημάτων που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα:

- Στο πρώτο στάδιο λαμβάνονται υπόψη ο γενικός βαθμός πτυχίου, η επίδοση σε συναφή προς το Πρόγραμμα προπτυχιακά μαθήματα, η γνώση υπολογιστών και ξένων γλωσσών. Συνεκτιμάται η τυχόν υπάρχουσα διδακτική, ερευνητική, επαγγελματική εμπειρία και η γενικότερη εκπαιδευτική εμπειρία των υποψηφίων
- Στο δεύτερο στάδιο οι υποψήφιοι υποβάλλονται σε γραπτή εξέταση στα εξής θέματα: α) Σχεδιασμός εκπαιδευτικής δράσης. β) Σύνθεση μικρής γραπτής αφήγησης με την αξιοποίηση οπτικού υλικού.. γ) Σύνταξη ενός δοκιμίου σε συγκεκριμένο θέμα σχετικά με τις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας.
- Στο τρίτο στάδιο, καλούνται σε συνέντευξη οι πρώτοι 50 υποψήφιοι που θα προκύψουν από τη συνεκτίμηση των στοιχείων των υποβληθέντων δικαιολογητικών και τη βαθμολογία στις γραπτές εξετάσεις. Στη συνέντευξη συνεκτιμώνται η συνολική συγκρότηση και επιστημονική επάρκεια των υποψηφίων σε σχέση με το αντικείμενο του Προγράμματος, το κίνητρο και το ενδιαφέρον τους για το Πρόγραμμα.

Με ποια συγκεκριμένα κριτήρια επιλέγονται οι μεταπτυχιακοί φοιτητές;

Όπως αναφέρθηκε, λαμβάνονται υπόψη ο γενικός βαθμός πτυχίου, η επίδοση σε συναφή προς το ΠΜΣ προπτυχιακά μαθήματα, η γνώση υπολογιστών και ξένων γλωσσών, η τυχόν υπάρχουσα διδακτική, ερευνητική και επαγγελματική εμπειρία καθώς και ο φάκελος του υποψηφίου που αναφέρεται στην προκήρυξη και η βαθμολογία στις γραπτές . Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στη συνοπτική περιγραφή των λόγων που ωθούν τον/τη συγκεκριμένο/-η υποψήφιο/-α να παρακολουθήσει το ΠΜΣ καθώς και την παρουσίαση των ερευνητικών ενδιαφερόντων του/της υποψήφιου/ας στη συνέντευξη.

Ποιο είναι το ποσοστό αποδοχής υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών;

Βλ. Πίνακα 2.

Πώς δημοσιοποιείται η διαδικασία, τα κριτήρια και τα αποτελέσματα της επιλογής φοιτητών;

1. Δημοσιεύεται κάθε έτος στην ιστοσελίδα του ΔΔ-ΠΜΣ, του ΕΚΠΑ και των συνεργαζομένων Τμημάτων του Προγράμματος η πρόσκληση εκδήλωση ενδιαφέροντος για το ΔΔ-ΠΜΣ ΤΕΠΕΕ, στην οποία αναφέρονται: οι προϋποθέσεις συμμετοχής, τα δικαιολογητικά που πρέπει να υποβληθούν από τους/τις υποψήφιους/ες, η διαδικασία υποβολής αιτήσεων και επιλογής υποψηφίων, ο αριθμός εισακτέων και οι υποχρεώσεις των φοιτητών - δίδακτρα.

2. Τα αποτελέσματα της επιλογής ανακοινώνονται στην ιστοσελίδα του Προγράμματος ενώ υπάρχει και τηλεφωνική επικοινωνία με τους/τις υποψήφιους/ες.

Πώς διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και διαφάνεια της διαδικασίας επιλογής φοιτητών;

Από τη συμμετοχή στην Επιτροπή Επιλογής μελών ΔΕΠ όλων των Τμημάτων που συμμετέχουν στο ΠΜΣ .

3.2.3.7. Χρηματοδότηση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Ποιες είναι οι πηγές χρηματοδότησης του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών;

Το Πρόγραμμα χρηματοδοτείται από δίδακτρα που καταβάλλουν οι φοιτητές.

Πώς εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών;

Η αποκλειστική πηγή βιωσιμότητας του Προγράμματος είναι τα δίδακτρα των φοιτητών.

Πώς χρησιμοποιούνται οι πόροι που διατίθενται στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών;

Καλύπτονται οι αμοιβές για έργα του επιστημονικού και λοιπού προσωπικού. Δίδονται υποτροφίες σε αριστούχους φοιτητές. Εξασφαλίζεται η προμήθεια έντυπου υλικού-βιβλίων, εκπαιδευτικού ηλεκτρονικού και οπτικοακουστικού υλικού για τις ανάγκες των μαθημάτων. Μέρος των πόρων διατίθεται, επίσης, για την διοργάνωση ημερίδων και συνεδρίων, για τη συμμετοχή των καθηγητών του ΔΔ-ΠΜΣ σε διεθνή συνέδρια καθώς και για την προβολή του ΔΔ-ΠΜΣ.

3.2.3.8. Διεθνής διάσταση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Υπάρχει συμμετοχή διδασκόντων από το εξωτερικό; Σε ποιο ποσοστό;

Σε τακτά διαστήματα προσκαλούνται διδάσκοντες από το εξωτερικό για εισηγήσεις και εργαστήρια. Από το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013 έχουν προσκληθεί καθηγητές από τις ΗΠΑ, το Ισραήλ, τον Καναδά, τη Γαλλία και τη Μ. Βρετανία. Επίσης, στο πλαίσιο του προγράμματος ανταλλαγής διδασκόντων Erasmus έγιναν το ακαδημαϊκό έτος 2013-2014 μαθήματα από διδάσκοντα του Τμήματος Culture, Communication and Media του Institute of Education - University of London.

Υπάρχει συμμετοχή αλλοδαπών φοιτητών (απόλυτος αριθμός και ποσοστό);

Όχι

Πόσα και ποια μαθήματα διδάσκονται (και) σε ξένη γλώσσα;

Κανένα μάθημα δεν έχει διδαχθεί στο σύνολό του σε ξένη γλώσσα.

Υπάρχουν συμφωνίες συνεργασίας με ιδρύματα και φορείς του εξωτερικού;

Στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus υπήρξε συμφωνία συνεργασίας για το ακαδημαϊκό έτος 2013-2014 με τα Τμήματα Culture, Communication and Media του Institute of Education - University of London και το Τμήμα Sciences de l'Education του Πανεπιστημίου Paris XIII.

	2015-2016	2014-2015	2013-2014	2012-2013	Σύνολο
Θέσεις	25	20	20	20	85
Υποψηφιότητες	122	145	146	253	666
Εισακτέοι	25	23	23	30	101
Παρακολούθησαν	25	22	22	28	97
Ολοκλήρωσαν σπουδές στο ακαδ. έτος	30	22	26	24	102
Ορκίστηκαν στο ακαδ. έτος	35	7	24	24	90

Πιν. 1. Αριθμητικά στοιχεία φοιτητών ΔΔ-ΠΜΣ ΤΠΕΕ (ακαδημαϊκά έτη 2012-2013 έως 2014-2015)

Πηγή: Γραμματεία ΔΔ-ΠΜΣ ΤΠΕΕ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α Πολιτισμικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις και εφαρμογές	ΕΝΟΤΗΤΑ Β Τεχνολογικές και Πολυμεσικές Προσεγγίσεις και Εφαρμογές
<ul style="list-style-type: none"> • Η μιντιακή κουλτούρα των παιδιών • Γραμματισμός στα μέσα επικοινωνίας • Μέσα επικοινωνίας στην εκπαίδευση: Από τη γραφή στην εικόνα • Κινηματογράφος και εκπαίδευση • Κινηματογραφική και θεατρική γλώσσα για την εκπαίδευση • Η κινούμενη εικόνα ως μέσο έκφρασης και επικοινωνίας • Διαμεσική κουλτούρα της οθόνης: Εκπαιδευτικές προσεγγίσεις • Η μουσική και ο ήχος ως μέσα για τη διαθεματική διδασκαλία με νέες τεχνολογίες • Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας (υποχρεωτικό) • Σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις και 	<ul style="list-style-type: none"> • Πράξη και εφαρμογές της οπτικοακουστικής παιδείας • Εισαγωγή στα δίκτυα Η/Υ και στην επικοινωνία δεδομένων • Αρχές υπολογιστικών συστημάτων, διαδίκτυο και εφαρμογές • Ψηφιακή παιχνίδια και διαμεσικές αφηγηματικές διαδικασίες για μάθηση • Συστήματα ηλεκτρονικής μάθησης και τεχνολογίες τηλε-εκπαίδευσης, • Ψηφιακά παιχνίδια και διαμεσικές διαδικασίες παιχνιδιού για μάθηση • Ψηφιακή αφήγηση και διαμεσικές αφηγηματικές διαδικασίες για μάθηση • Εισαγωγή στις σύγχρονες τεχνικές και πλατφόρμες προγραμματισμού

<p>εφαρμογές με την αξιοποίηση των ΤΠΕ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πολιτισμικές σπουδές: Εφαρμογές στο πεδίο των ταινιών τεκμηρίωσης και του πολιτιστικού ντοκιμαντέρ 	<ul style="list-style-type: none"> • Κινούμενο σχέδιο. • Εισαγωγή στις σύγχρονες τεχνικές και πλατφόρμες προγραμματισμού • Τεχνολογίες πολυμέσων και διαδικτύο
---	---

Πίνακας 2: Μαθήματα που προσφέρονται στο ΔΔ-ΠΜΣ ΤΠΕΕ ανά ενότητα (σύμφωνα με την αναμόρφωση του Προγράμματος, ακαδ. έτος 2014-2015)

3.2.4. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών IV

«Συμβουλευτική Ψυχολογία και Συμβουλευτική στην Εκπαίδευση, την Υγεία, την Εργασία»

3.2.4.1. Τίτλος του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών

«ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ, ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ»

3.2.4.2. Τμήματα και Ιδρύματα που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στη Προσχολική Ηλικία (ΤΕΑΠΗ) του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και

Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

3.2.4.3. Ανταπόκριση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στους στόχους του Τμήματος και τις ανάγκες της κοινωνίας.

Ένας από τους βασικότερους στόχους του Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Αθηνών είναι η παροχή στους φοιτητές/τριες των απαραίτητων εφοδίων που θα εξασφαλίσουν την άρτια κατάρτισή τους για την επιστημονική και επαγγελματική τους δραστηριότητα. Ο στόχος αυτός υπηρετείται με συνέπεια μέσω της συνεχούς αναβαθμιζόμενης ακαδημαϊκής διδασκαλίας και της προσφοράς προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών που διασφαλίζουν την άρτια κατάρτιση των μεταπτυχιακών φοιτητών και σε άλλες επαγγελματικές κατευθύνσεις που προσφέρονται αυτή τη στιγμή στην αγορά εργασίας.

Οι εκπαιδευτικοί αποτελούν την κατεξοχήν επιστημονική και επαγγελματική ομάδα που καλείται να προσφέρει κατάλληλη συμβουλευτική στους μαθητές όλων των βαθμίδων.

Το Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης συγκροτήθηκε τον Ιούνιο του 2013 (Π.Δ. 86/2013, ΦΕΚ Α'124/3.6.2013), ύστερα από συγχώνευση του Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης (Π.Δ.304/1994, ΦΕΚ Α'163) με το Τμήμα Πολιτικής

Επιστήμης (Π.Δ. 21/2009, ΦΕΚ, Α' 42) στο πλαίσιο του Σχεδίου «Αθηνά» για την αναδιάρθρωση του ακαδημαϊκού χάρτη της χώρας. Εντάχθηκε στη Σχολή Κοινωνικών Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών (Π.Δ. 86/2013). Η δομή του νέου τμήματος εγκλείει δυο διακριτές εισαγωγικές κατευθύνσεις Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης, ενώ η πρώτη εξ αυτών εγκλείει και δυο κατευθύνσεις προχωρημένου εξαμήνου, της Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής και της Κοινωνικής Εργασίας. Αποστολή του είναι να καλλιεργεί και να προάγει την ακαδημαϊκή και την εφαρμοσμένη διδασκαλία και έρευνα και να καταρτίζει ειδικούς διοίκησης, σχεδιασμού και αξιολόγησης προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής και κοινωνικούς λειτουργούς.

Μεταπτυχιακές σπουδές προσφέρονται από την εισαγωγική κατεύθυνση Κοινωνικής Διοίκησης ως συνέχεια του αρχικού Τμήματος (Κοινωνικής Διοίκησης) που λειτούργησε από το ακαδ. έτος 1996-1997 στην Κομοτηνή (Π.Δ. 304 /1994) ως και το 2012-2013. Η ίδρυση του είχε καλύψει το κενό που υπήρχε στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση στους τομείς της Κοινωνικής Πολιτικής/Διοίκησης και της Κοινωνικής Εργασίας. Είναι το πρώτο και παραμένει μοναδικό Τμήμα που παρέχει στη χώρα μας πανεπιστημιακή εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία. Μεταπτυχιακές σπουδές διδακτορικού επιπέδου προσφέρονται αδιάλειπτα από το 2000-2001, και δυο προγράμματα μεταπτυχιακού επιπέδου από το ακαδ. έτος 2009-2010.

Το μεταπτυχιακό αυτό πρόγραμμα συμβάλλει στην κάλυψη της αυξημένης αυτής ανάγκης.

Το ΠΜΣ έχει σχεδιασθεί για να προσφέρει επιστημονική γνώση και τις επαγγελματικές δεξιότητες υψηλού επιπέδου για την δημιουργία εξειδικευμένου επιστημονικού δυναμικού στη Συμβουλευτική Ψυχολογία και τη Συμβουλευτική, ευαισθητοποιημένου σε πολιτισμικά ζητήματα.

Επιπρόσθετα, το μεταπτυχιακό αυτό πρόγραμμα στοχεύει στην κάλυψη της μεγάλης ανάγκης της χώρας μας για οργανωμένη παροχή κατάλληλων συμβουλευτικών υπηρεσιών από εξειδικευμένο προσωπικό. Επιστήμονες στον χώρο της εκπαίδευσης, της κοινωνικής φροντίδας, της υγείας, της εργασίας δεν έχουν στο πλαίσιο των βασικών τους σπουδών αποκτήσει τις γνώσεις, αλλά ούτε έχουν κατάλληλα ευαισθητοποιηθεί και συνειδητοποιήσει για να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στον συμβουλευτικό τους ρόλο και την ποιότητα που αυτός προσδίδει στο λειτούργημά τους. Το μεταπτυχιακό αυτό πρόγραμμα προσφέρει τη δυνατότητα απόκτησης των κατάλληλων επιστημονικών γνώσεων και δεξιοτήτων συμβουλευτικής, τόσο σε θεωρητικό και ερευνητικό, όσο και σε εφαρμοσμένο και πρακτικό επίπεδο, ώστε να ανταποκριθούν επιτυχώς στις ανάγκες της σύγχρονης Ελληνικής κοινωνίας σε παροχή συμβουλευτικού έργου.

Η Συμβουλευτική Ψυχολογία εφαρμόζει μια αλληλεπιδραστική διαδικασία και λειτουργεί σε επίπεδο ατομικό, ομαδικό, οικογενειακό ή ιδρυματικό. Τονίζει πάντα τα θετικά στοιχεία της ανθρώπινης ανάπτυξης, την αυτονομία και την υπευθυνότητα, προστατεύει και σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ατομικές διαφορές. Η ενημέρωση, η ευαισθητοποίηση και η αφύπνιση της κοινωνίας σε θέματα που αφορούν τη διαφορετικότητα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της αποστολής της. Τα ποικίλα ψυχολογικά προβλήματα, που προέρχονται από τις μαθησιακές δυσκολίες, την σχολική αποτυχία, την ανεργία, τις χρόνιες ασθένειες, τη χρήση ναρκωτικών ουσιών, την επανένταξη ευπαθών ομάδων στην αγορά εργασίας

(όπως οι γυναίκες, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες, οι ανάπηροι), την συμβίωση σε περιορισμένους αλλά και ευρύτερους χώρους πολλών ομάδων προερχόμενων από διάφορες πολιτισμικές αφετηρίες, αποτελούν τα κύρια μελήματά της.

Ειδικά για τη χώρα μας, που βιώνει εντονότατα, τα τελευταία τουλάχιστον τριάντα χρόνια, τα παραπάνω προβλήματα, η Συμβουλευτική Ψυχολογία με την ανάγλυφη πολυπολιτισμική της διάσταση, καθίσταται μια επιτακτική ανάγκη. Ιδιαίτερα την περίοδο της οικονομικής κρίσης και των οξυμένων προβλημάτων που σχετίζονται με το προσφυγικό, το ΠΜΣ δίνει κατάλληλα εφόδια για να μπορούν να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες των ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο.

Υπάρχουν διαδικασίες ελέγχου της ανταπόκρισης αυτής; Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Υπάρχει άμεση σύνδεση του ΠΜΣ με τις ανάγκες της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας και της αγοράς εργασίας και επικεντρώνεται, μεταξύ άλλων, και στην καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας, στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, στην αντιμετώπιση της ανισότητας και ένταξης των γυναικών και άλλων ευπαθών ομάδων στην αγορά εργασίας.

Το πρόγραμμα ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο 2009 και έκτοτε συνεχίζεται ανελλιπώς. Επίσης συνδέεται με οργανισμούς εκπαίδευσης, ψυχικής υγείας και κοινωνικής φροντίδας προκειμένου να πραγματοποιήσουν οι μ.φ. Πρακτική Άσκηση. Με αυτό τον τρόπο το ακαδημαϊκό έργο συνδέεται με την εφαρμογή της συμβουλευτικής σε διάφορα πεδία.

Υπάρχουν διαδικασίες αξιολόγησης και αναθεώρησης του Προγράμματος Σπουδών; Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Η αξιολόγηση του ΠΜΣ θεωρείται διαδικασία μεγάλης σημασίας για τη συνεχή βελτίωση και εκσυγχρονισμό του.

Η αξιολόγηση του ΠΜΣ καλύπτει τα εξής στάδια:

- Αξιολόγηση των εισακτέων
- Αξιολόγηση της απόδοσης των μελών ΔΕΠ και της ποιότητας της διδασκόμενης ύλης από τους φοιτητές
- Αξιολόγηση της υποστήριξης των φοιτητών από τους υπεύθυνους καθηγητές
- Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του διεπιστημονικού σεμιναρίου
- Αξιολόγηση της εποπτείας
- Αξιολόγηση της διοικητικής υποστήριξης
- Τελική αξιολόγηση από τους φοιτητές και τα μέλη ΔΕΠ του συνολικού ΠΜΣ
- Συνεχή αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του ΠΜΣ και της ανταπόκρισης του στα διεθνή δεδομένα της συμβουλευτικής
- Αξιολόγηση της σχέσης του ΠΜΣ με την αγορά εργασίας.

Πώς δημοσιοποιείται το Πρόγραμμα Σπουδών;

Το πρόγραμμα σπουδών δημοσιοποιείται μέσω της ιστοσελίδας του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών του ΤΕΑΠΗ και του συνεργαζόμενου Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης του Δημοκρίτειου

Πανεπιστημίου Θράκης και μέσω του τυπωμένου Οδηγού Σπουδών. Παράλληλα πραγματοποιούνται επιστημονικές ημερίδες οι οποίες είναι ανοικτές στο κοινό.

Υπάρχει διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής πορείας όσων απέκτησαν τίτλο Μεταπτυχιακών Σπουδών από το Τμήμα;

Προβλέπεται για το έτος 2018 η αποτίμηση της αποτελεσματικότητας του ΠΜΣ για την ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας και την αξιολόγηση των εργοδοτών για τις γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις των εργαζομένων αποφοίτων στους φορείς τους.

3.2.4.4. Δομή, συνεκτικότητα και λειτουργικότητα του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Ποιο είναι το ποσοστό των μαθημάτων κορμού / ειδίκευσης / κατευθύνσεων στο σύνολο των μαθημάτων; Ποιο είναι το ποσοστό των υποχρεωτικών μαθημάτων / μαθημάτων υποχρεωτικής επιλογής / μαθημάτων ελεύθερης επιλογής στο σύνολο των μαθημάτων; Ποια είναι η ποσοστιαία σχέση μεταξύ μαθημάτων υποβάθρου, μαθημάτων επιστημονικής περιοχής, μαθημάτων γενικών γνώσεων και μαθημάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων στο σύνολο των μαθημάτων; Πώς κατανέμεται ο χρόνος μεταξύ θεωρητικής διδασκαλίας, ασκήσεων, εργαστηρίων, άλλων δραστηριοτήτων;

Κάθε ΜΦ υποχρεούται να παρακολουθήσει μαθήματα (θεωρητικού και εργαστηριακού περιεχομένου), να ολοκληρώσει τις ειδικές υποχρεώσεις και να εκπονήσει μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία. Ο συνδυασμός της ερευνητικής ενασχόλησης με την εξοικείωση στην εφαρμογή των θεωριών, των ερευνητικών ευρημάτων και των τεχνικών, κρίνεται απαραίτητος για μια ολοκληρωμένη εκπαίδευση σε εφαρμοσμένους τομείς της Ψυχολογίας –όπως είναι η Συμβουλευτική Ψυχολογία και η Συμβουλευτική.

Το πρόγραμμα σπουδών αποτελείται από τις ακόλουθες βασικές συνιστώσες:

- τα υποχρεωτικά (Υ) και επιλεγόμενα (Ε) μαθήματα
- τα εργαστήρια
- τα διεπιστημονικά σεμινάρια
- την πρακτική άσκηση με εποπτεία
- την Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Το πρώτο έτος οι ΜΦ και των δύο κατευθύνσεων παρακολουθούν τα θεωρητικά και εργαστηριακά μαθήματα στους χώρους του ΤΕΑΠΗ και ολοκληρώνουν τον πρώτο κύκλο της θεωρητικής τους κατάρτισης. Τα θεωρητικά και εργαστηριακά μαθήματα των δύο κατευθύνσεων ορίζονται από τον εσωτερικό κανονισμό του ΠΜΣ. Ξεκινούν επίσης την πρακτική άσκηση σε πλαίσια επιλεγμένα και καθορισμένα από το Δ.Δ.Π.Μ.Σ., λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα των ΜΦ.

Το δεύτερο έτος αφιερώνεται στην πρακτική άσκηση και στις υποχρεώσεις που συνδέονται με αυτή (εσωτερική και εξωτερική εποπτεία και εκπόνηση του Φακέλου Πρακτικής Άσκησης) καθώς και στην εκπόνηση της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας.

Η πρακτική άσκηση και εποπτεία πραγματοποιείται σε επιλεγμένα πλαίσια των Τμημάτων που συμμετέχουν στο Δ.Δ.Π.Μ.Σ. Έτσι, ανάλογα και με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα των ΜΦ, η πρακτική μπορεί να γίνει στην Αττική, οπότε την ευθύνη για τις πρακτικές θα έχει το Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Αθηνών και στην Θράκη, οπότε την ευθύνη για τις πρακτικές θα έχει το Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Η οργάνωση των πρακτικών και της εποπτείας των δύο κατευθύνσεων ορίζεται και αναφέρεται στον εσωτερικό κανονισμό του ΠΜΣ.

Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (ΜΔΕ) αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου. Επιβλέπεται από διδάσκοντα/ουσα του Δ.Δ.Π.Μ.Σ. και εξετάζεται από τριμελή επιτροπή η οποία ορίζεται από την Ε.Δ.Ε.

Σχετικά με την προσφορά μαθημάτων, η Ειδική Διατμηματική Επιτροπή του Προγράμματος έχει τη δυνατότητα να κάνει τις αναγκαίες προσαρμογές ώστε να διασφαλίζεται η ομαλή υλοποίηση του προγράμματος. Από το σύνολο των μαθημάτων που περιγράφονται στη συνέχεια, ορισμένα είναι πιθανό να μην διδαχθούν σε κάποιο ακαδημαϊκό έτος. Ο καθορισμός του συγκεκριμένου προγράμματος κάθε ακαδημαϊκού έτους γίνεται με κύριο γνώμονα τη διασφάλιση τόσο της επιστημονικής επάρκειας του περιεχομένου σπουδών όσο και της επαρκούς προσφοράς μαθημάτων σε σχέση με τις ανάγκες των ΜΦ.

Διδακτικές Μονάδες:

Για το Μ.Δ.Ε.

Το Δ.Δ.Π.Μ.Σ. περιλαμβάνει:

Την παρακολούθηση και επιτυχή εξέταση σε δέκα (10) μεταπτυχιακά μαθήματα κατά τα δύο πρώτα εξάμηνα σπουδών (5 στο Α' εξάμηνο και 5 στο Β' εξάμηνο) και δύο εργαστήρια (1 στο Α' εξάμηνο και 1 στο Β' εξάμηνο). Σε κάθε μάθημα και σε κάθε εργαστήριο αντιστοιχούν 5 ECTS (Ευρωπαϊκές Διδακτικές Μονάδες), έχουν 180 ώρες φόρτο εργασίας για το φοιτητή ή την φοιτήτρια. Σύνολο ECTS για τα δύο πρώτα εξάμηνα: 60 ECTS. (1 ECTS - Ευρωπαϊκή πιστωτική μονάδα αντιστοιχεί σε 25-30 ώρες φόρτο εργασίας).

Για την ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών σπουδών ειδίκευσης στη Συμβουλευτική Ψυχολογία ή στη Συμβουλευτική απαιτούνται 120 ECTS.

Κάθε εξάμηνο σπουδών ισοδυναμεί με 30 ECTS .

Αναλυτικότερα:

Α' εξάμηνο:

Οι ΜΦ παρακολουθούν 5 μαθήματα και ένα εργαστήριο, των 5 ECTS το καθένα. Σύνολο πιστωτικών μονάδων 30 ECTS.

Β' εξάμηνο:

Οι ΜΦ παρακολουθούν 5 μαθήματα και ένα εργαστήριο, των 5 ECTS το καθένα. Σύνολο πιστωτικών μονάδων 30 ECTS.

Γ' Εξάμηνο:

Κατά τη διάρκεια του γ' εξαμήνου οι ΜΦ:

α) πραγματοποιούν την πρακτική άσκηση και την εσωτερική εποπτεία και λαμβάνουν 7 ECTS.

β) πραγματοποιούν την εξωτερική εποπτεία της πρακτικής άσκησης και λαμβάνουν 8 ECTS.

γ) καταθέτουν μέρος της έκθεσης διαδικασίας του ντοσιέ πρακτικής άσκησης και λαμβάνουν 3 ECTS.

δ) καταθέτουν μέρος της περιγραφής κλινικού περιστατικού του ντοσιέ πρακτικής άσκησης και λαμβάνουν 2 ECTS.

ε) εκπονούν μέρος της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (ΜΔΕ) που ισοδυναμεί με 10 ECTS.

Σύνολο πιστωτικών μονάδων για το Γ' εξάμηνο 30 ECTS.

Δ' Εξάμηνο

Κατά τη διάρκεια του δ' εξαμήνου οι ΜΦ:

α) πραγματοποιούν την πρακτική άσκηση και την εσωτερική εποπτεία και λαμβάνουν 7 ECTS.

β) πραγματοποιούν την εξωτερική εποπτεία της πρακτικής άσκησης και λαμβάνουν 8 ECTS.

γ) καταθέτουν την έκθεση διαδικασίας του ντοσιέ πρακτικής άσκησης και λαμβάνουν 3 ECTS.

δ) καταθέτουν την περιγραφή κλινικού περιστατικού του ντοσιέ πρακτικής άσκησης και λαμβάνουν 2 ECTS.

ε) ολοκληρώνουν και καταθέτουν την Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (ΜΔΕ) που ισοδυναμεί με 10 ECTS.

Σύνολο πιστωτικών μονάδων για το Δ' εξάμηνο 30 ECTS.

Πρόγραμμα Μαθημάτων

Το Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών περιλαμβάνει τα παρακάτω μαθήματα ανά κατεύθυνση:

α) Κατεύθυνση «Συμβουλευτική Ψυχολογία»

Α' Εξάμηνο

Μαθήματα Υποχρεωτικά

- (ΣΨΥ1) Σύγχρονες προσεγγίσεις της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας
- (ΣΨΥ2) Μεθοδολογία έρευνας 1 (Μέθοδοι συλλογής και ανάλυσης ποσοτικών δεδομένων)
- (ΣΨΥ4) Η Συμβουλευτική σχέση. Αρχές ηθικής και δεοντολογίας
- (ΣΨΥ9) Διαγνωστική εκτίμηση

Μαθήματα Επιλογής*

- (ΣΨΕ1) Πολυπολιτισμική Συμβουλευτική
- (ΣΨΕ2) Η Συμβουλευτική στην υγεία
- (ΣΨΕ5) Ψυχοπαθολογία

Εργαστήριο 1**

- (ΕΣΨ1) Εργαστήριο Συμβουλευτικών Δεξιοτήτων- 1

Β' Εξάμηνο

Μαθήματα Υποχρεωτικά

- (ΣΨΥ3) Εφαρμογές της Συμβουλευτικής στο χώρο της εργασίας – Επαγγελματική Συμβουλευτική /Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας
- (ΣΨΥ5) Συμβουλευτική ομάδας – Τεχνικές παρέμβασης
- (ΣΨΥ6) Μεθοδολογία έρευνας 2 (Μέθοδοι συλλογής και ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων)
- (ΣΨΥ8) Διάγνωση και αξιολόγηση

Μαθήματα Επιλογής*

- (ΣΨΕ4) Νέες τεχνολογίες και Συμβουλευτική
- (ΣΨΕ6) Η Συμβουλευτική στην εκπαίδευση
- (ΣΨΕ7) Συμβουλευτική ζευγαριού και οικογένειας – Τεχνικές παρέμβασης

Εργαστήριο 2**

- (ΕΣΨ2) Εργαστήριο Συμβουλευτικών Δεξιοτήτων- 2

β) Κατεύθυνση «Συμβουλευτική»

Α' Εξάμηνο

Μαθήματα Υποχρεωτικά

- (ΣΥ1) Σύγχρονες προσεγγίσεις της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας
- (ΣΥ2) Μεθοδολογία έρευνας 1 (Μέθοδοι συλλογής και ανάλυσης ποσοτικών δεδομένων)
- (ΣΥ3) Η Συμβουλευτική στην υγεία
- (ΣΥ9) Διαγνωστική εκτίμηση

Μαθήματα Επιλογής*

- (ΣΕ2) Η Συμβουλευτική σχέση. Αρχές ηθικής και δεοντολογίας
- (ΣΕ3) Πολυπολιτισμική Συμβουλευτική
- (ΣΕ5) Ψυχοπαθολογία

Εργαστήριο 1**

- (ΕΣ1) Εργαστήριο Συμβουλευτικών Δεξιοτήτων- 1

Β' Εξάμηνο

Μαθήματα Υποχρεωτικά

- (ΣΥ4) Εφαρμογές της Συμβουλευτικής στο χώρο της εργασίας – Επαγγελματική Συμβουλευτική / Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας
- (ΣΥ5) Συμβουλευτική ομάδας – Τεχνικές παρέμβασης
- (ΣΥ6) Μεθοδολογία έρευνας 2 (Μέθοδοι συλλογής και ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων)
- (ΣΥ8) Η Συμβουλευτική στην εκπαίδευση

Μαθήματα Επιλογής*

- (ΣΕ4) Νέες τεχνολογίες και Συμβουλευτική
- (ΣΕ6) Διάγνωση και αξιολόγηση
- (ΣΥ7) Συμβουλευτική ζευγαριού και οικογένειας - Τεχνικές παρέμβασης

Εργαστήριο 2**

- (ΕΣ2) Εργαστήριο Συμβουλευτικών Δεξιοτήτων- 2

* Οι Μ.Φ. θα μπορούν να επιλέγουν 1 από τα 2 μαθήματα επιλογής ανά εξάμηνο. Τα επιλεγόμενα μαθήματα προσφέρονται εφόσον δηλώνονται από πέντε (5) τουλάχιστον Μ.Φ.

** Η παρακολούθηση των εργαστηρίων είναι υποχρεωτική

Οι αναλυτικές περιγραφές των μαθημάτων παρουσιάζονται στο τελευταίο κεφάλαιο (4) του Οδηγού Σπουδών. Στο πρόγραμμα μαθημάτων ενδέχεται να υπάρξουν τροποποιήσεις.

Οι ΜΦ έχουν την δυνατότητα να παρακολουθούν μαθήματα που προσφέρονται σε άλλα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών και είναι συναφή προς το αντικείμενο του προτεινόμενου μεταπτυχιακού προγράμματος, χωρίς διδακτικές μονάδες. Η παρακολούθηση είναι δυνατή μετά από συνεννόηση με τον/την σύμβουλο καθηγητή/τρια και τον εκάστοτε διδάσκοντα/ουσα.

Εργαστήρια

Κάθε εργαστήριο συνδέεται με ένα μάθημα του ΜΔΕ και στοχεύει στην εμπέδωση των θεωρητικών γνώσεων, μέσα από σύνδεση θεωρίας και πράξης.

Η εξάσκηση στις δεξιότητες της Συμβουλευτικής περιλαμβάνουν παρατήρηση, πρακτική εξάσκηση στις επιμέρους δεξιότητες, ανατροφοδότηση (από τους διδάσκοντες αλλά και από τους συμφοιτητές), συζήτηση και επαναλήψεις.

Διεπιστημονικά σεμινάρια

Στα διεπιστημονικά σεμινάρια, επιστήμονες από την Ελλάδα και το εξωτερικό παρουσιάζουν προβληματισμούς και εμπειρίες που συνδέονται με την άσκηση της Συμβουλευτικής σε διάφορα οικογενειακά, εθνικά και πολιτισμικά πλαίσια. Στη θεματική εντάσσονται η διεθνής και η ελληνική επιστημονική επικαιρότητα σχετικά με την Συμβουλευτική Ψυχολογία και τη Συμβουλευτική.

Σκοπός των ΔΣ είναι να συμβάλλουν στην ανάπτυξη επιστημονικού διαλόγου μεταξύ των φοιτητών/τριών του ΠΜΣ και διακεκριμένων επιστημόνων του χώρου της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας.

Η παρακολούθηση των διεπιστημονικών σεμιναρίων, όταν πραγματοποιούνται, είναι υποχρεωτική.

Πρακτική άσκηση

Η πρακτική άσκηση συνίσταται στην τοποθέτηση των μεταπτυχιακών φοιτητών σε Φορείς όπου ασκείται η συμβουλευτική, για να εφαρμόσουν στην κλινική πρακτική τις θεωρητικές γνώσεις που απέκτησαν και να αναπτύξουν τις βασικές δεξιότητες της εξειδίκευσής τους. Τέτοιοι Φορείς μπορεί να είναι

συμβουλευτικά ή θεραπευτικά κέντρα, υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης, γραφεία εύρεσης εργασίας, ινστιτούτα και άλλα ιδρύματα, δημόσια ή ιδιωτικά, που εφαρμόζουν τη Συμβουλευτική.

Κατά το Α΄ εξάμηνο πραγματοποιούνται ενημερωτικά σεμινάρια από εκπροσώπους των επιλεγμένων κέντρων για την Π.Α. σχετικά με τους στόχους, προϋποθέσεις και τη δυνατότητα πρακτικής άσκησης από μ.φ.

Τα πλαίσια πρακτικής άσκησης ορίζονται από την Διεύθυνση του ΠΜΣ. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να προτείνονται και από τους ΜΦ. Στις περιπτώσεις αυτές πραγματοποιείται συνεργασία μέλους της Ειδικής Διατμηματικής Επιτροπής του ΠΜΣ με το συγκεκριμένο πλαίσιο ώστε να διασφαλίζονται τα απαραίτητα κριτήρια πρακτικής άσκησης και εποπτείας των ΜΦ. Η τοποθέτηση των ΜΦ σε πλαίσια γίνεται από το Β΄ εξάμηνο του Α΄ έτους, με στόχο την εξοικείωση με τα πλαίσια και την ένταξη των ΜΦ σε αυτά πριν την έναρξη της Πρακτικής Άσκησης του Β΄ έτους.

Η Π.Α. στο Α΄ έτος σπουδών γίνεται μια φορά την εβδομάδα κατά την περίοδο 16 Μαρτίου έως 31 Μαΐου και καλύπτουν 60 ώρες Π.Α.

Κατά το Β΄ έτος σπουδών η Πρακτική Άσκηση των ΜΦ πραγματοποιείται την περίοδο από 1^{ης} Οκτωβρίου μέχρι 31 Μαΐου.

Οι ασκούμενοι ΜΦ θα βρίσκονται στον φορέα άσκησής τους τέσσερις ημέρες την εβδομάδα με το ισχύον ωράριο (~6 ώρες/ημέρα). Η ΠΑ είναι υποχρεωτική, με δυνατότητα τριών (3) δικαιολογημένων απουσιών, για τις οποίες ειδοποιείται έγκαιρα τόσο ο/η επόπτης/τρια στο φορέα όσο και η συντονίστρια της Π.Α, γραπτώς από τους ίδιους τους ΜΦ.

Οι ΜΦ αναμένεται να συμπληρώσουν 900 ώρες άσκησης (ενημέρωση για τη λειτουργία, τις διαδικασίες παροχής υπηρεσιών, παρατήρηση θεραπευτικών διαδικασιών κ.λ.π.) εκ των οποίων οι 130 ώρες θα διατεθούν στην εφαρμογή της συμβουλευτικής από τους ΜΦ, όπως αυτή ασκείται στο φορέα της Π.Α. και μπορούν να περιλαμβάνουν ατομική συμβουλευτική, ομαδική συμβουλευτική, βοηθός σύμβουλος (όταν υπάρχει άλλος επαγγελματίας), συνδιευκολυντής ομάδων θεραπευτικού/ ψυχοεκπαιδευτικού περιεχομένου κ.λ.π.

Στο Γ΄ εξάμηνο κάθε Μ.Φ. προμηθεύεται από το Π.Μ.Σ. τον «Οδηγό Πρακτικής Άσκησης» με λεπτομέρειες αναφορικά με τη διεξαγωγή και την αξιολόγηση της Πρακτικής Άσκησης.

Πώς οργανώνεται και συντονίζεται η ύλη μεταξύ των μαθημάτων; Υπάρχει επικάλυψη ύλης μεταξύ των μαθημάτων; Υπάρχουν κενά ύλης; Είναι ορθολογική η έκταση της ύλης των μαθημάτων;

Η ύλη που διδάσκεται υπόκειται σε επανεκτίμηση μέσω των συζητήσεων με τους ίδιους τους μεταπτυχιακούς φοιτητές και την αξιολόγηση που θα γίνει στο τέλος τους εξαμήνου. Παράλληλα, όλοι οι διδάσκοντες επικαιροποιούν την ύλη τους σύμφωνα με τις νεότερες εξελίξεις της επιστήμης, την οποία παρακολουθούν μέσω των διεθνών συνεδρίων και της διεθνούς ανταλλαγής γνώσης.

Εφαρμόζεται σύστημα προαπαιτούμενων μαθημάτων; Πόσο λειτουργικό είναι;

Όχι, δεν εφαρμόζεται σύστημα προαπαιτούμενων μαθημάτων.

3.2.4.5. Το εξεταστικό σύστημα.

Εφαρμόζονται, και σε ποια έκταση, πολλαπλοί (σε είδος και χρόνο) τρόποι αξιολόγησης των φοιτητών; Ποιοι συγκεκριμένα; Πώς διασφαλίζεται η διαφάνεια της διαδικασίας αξιολόγησης των φοιτητών;

Τα μαθήματα έχουν σεμιναριακό χαρακτήρα και μικρά ακροατήρια, ενώ οι μέθοδοι διδασκαλίας συνδυάζουν διαλέξεις από τους ίδιους τους διδάσκοντες, αλλά και προσκεκλημένους, καθώς και παρουσιάσεις από τους φοιτητές από τους οποίους απαιτείται αυξημένη συμμετοχή.

Για την επιτυχή συμπλήρωση των μεταπτυχιακών σπουδών και την απόκτηση μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης, οι ΜΦ αξιολογούνται στα εξής:

- Επίδοση στα μαθήματα: Οι ΜΦ θα πρέπει να διατηρούν ένα ικανοποιητικό επίπεδο στις επιδόσεις τους στα διδασκόμενα μαθήματα (κριτήρια αξιολόγησης - βαθμολόγησης 10-6).
- Αξιολόγηση των τελικών φακέλων αξιολόγησης. Μέσα από τα ντοσιέ που θα καταθέσουν, θα πρέπει να διαφαίνεται η ωριμότητα και η ετοιμότητα των ΜΦ για την άσκηση του επαγγέλματος του συμβουλευτικού ψυχολόγου και/ή του συμβούλου.
- Οι ΜΦ αξιολογούνται καθ' όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών τους σπουδών ως προς την ηθική δεοντολογία που πρέπει να διέπει την συμπεριφορά τους στις επαγγελματικές τους σχέσεις. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να παρατηρείται μια συνεχής εξέλιξη των προσωπικών και επαγγελματικών τους δεξιοτήτων.
- Λαμβάνεται σοβαρά υπόψη η προσωπική συμβουλευτική την οποία θα πρέπει να έχουν αναζητήσει οι ΜΦ κατά την διάρκεια των μεταπτυχιακών τους σπουδών προκειμένου να γνωρίσουν καλύτερα τον εαυτό τους, και η οποία θα αποδεικνύεται με σχετική βεβαίωση από τον επαγγελματία ψυχολόγο.

Υπάρχει διαδικασία αξιολόγησης της εξεταστικής διαδικασίας και ποια είναι αυτή;

Οι διαδικασίες εξέτασης περιλαμβάνουν ένα συνδυασμό πρακτικών όπως γραπτές εξετάσεις, παρουσιάσεις και εργασίες, ενώ υπόψη λαμβάνεται και η εν γένει επίδοση και παρουσία των φοιτητών στο μάθημα. Οι φοιτητές θα κληθούν να αξιολογήσουν την εξεταστική διαδικασία όταν συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης του μαθήματος.

Πόσο διαφανής είναι η διαδικασία ανάθεσης και εξέτασης της μεταπτυχιακής εργασίας;

Στην Μεταπτυχιακή Διπλωματική τους Εργασία, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες αναμένεται να αποδείξουν ότι:

α) κατέχουν τη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία που είναι συναφής με το θέμα τους

β) έχουν την ικανότητα να αναπτύξουν και να τεκμηριώσουν δόκιμη θεωρητική θέση σε σχέση με το θέμα τους και

γ) μπορούν να συνδέσουν ζητήματα θεωρίας με ερευνητικά προβλήματα και να τα εφαρμόσουν στην πράξη.

Η διαδικασία της μ.δ.ε. αρχίζει στο γ' εξαμήνο σπουδών. Οι ΜΦ επιλέγουν το θέμα που προτίθενται να διερευνήσουν από τα προτεινόμενα και μετά από συνεννόηση με τους διδάσκοντες. Κατά το εξαμήνο αυτό οι ΜΦ επεξεργάζονται το θεωρητικό μέρος και την μεθοδολογία της έρευνας της διπλωματικής τους εργασίας, την οποία παραδίδουν για αξιολόγηση στο τέλος του γ' εξαμήνου. Μέχρι το τέλος Οκτωβρίου του γ' εξαμήνου, οι ΜΦ υποβάλλουν γραπτό σχέδιο της έρευνας που θα διεξαγάγουν, έκτασης περίπου 400 λέξεων. Μέσα στην ίδια προθεσμία, οι ΜΦ καταθέτουν στη Γραμματεία και θέτουν υπόψη της ΕΔΕ του Προγράμματος αντίγραφο του σχεδίου της προτεινόμενης εργασίας τους. Η πλήρης ερευνητική εργασία παραδίδεται στο τέλος του Δ' εξαμήνου. Η αξιολόγηση της διπλωματικής εργασίας γίνεται από τριμελή εξεταστική επιτροπή που αποτελείται από τον/την επιβλέποντα/ουσα διδάσκοντα/ουσα και από άλλους δύο διδάσκοντες. Η επιτροπή μπορεί να απορρίψει ή να ζητήσει διόρθωση της εργασίας. Σε περίπτωση απόρριψης, ορίζεται επανεξέταση της διορθωμένης εργασίας το επόμενο εξάμηνο.

Η διπλωματική εργασία αποτελεί την εμπειρική διερεύνηση (ποιοτική ή ποσοτική) ενός συγκεκριμένου θέματος, το οποίο έχει συμφωνηθεί με τον/την επιβλέποντα/ουσα καθηγητή/τρια. Την επίβλεψη των ΜΔΕ και τη συμμετοχή σε επιτροπές υποστήριξης-αναθέτει η ΕΔΕ. Τα μέλη του διδακτικού προσωπικού δηλώνουν τους τομείς του ερευνητικού του ενδιαφέροντος στο τέλος του α' ακαδ. έτους και μπορεί να εποπτεύει κάθε μέλος έως (3) μ.δ.ε.

Κάθε ΜΦ επιβλέπεται από έναν/μία καθηγητή/τρια του Προγράμματος και βρίσκεται σε τακτική συνεννόηση μαζί του/της. Κρίνεται αναγκαία η τακτική συνεργασία τουλάχιστον από την αρχή του β' εξαμήνου σπουδών.

Η ΕΔΕ με απόφασή της αναθέτει την επίβλεψη των μ.δ.ε. σε διδάσκοντες και ορίζεται τριμελής επιτροπή.

Υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές ποιότητας για τη μεταπτυχιακή εργασία;

Η εργασία πρέπει να ακολουθεί τους κανόνες ερευνητικής δεοντολογίας και μεθοδολογίας. Η συγγραφή της γίνεται σύμφωνα με τα πρότυπα προετοιμασίας ενός επιστημονικού άρθρου για υποβολή σε επιστημονικό περιοδικό. Με αυτόν τον τρόπο, δίνεται η ευκαιρία στους ΜΦ να αποκτήσουν περαιτέρω δεξιότητες επικοινωνίας του ερευνητικού τους έργου με την επιστημονική κοινότητα. Η διπλωματική εργασία έχει έκταση 15.000 λέξεων, χωρίς τις βιβλιογραφικές πηγές και τα παραρτήματα. Η διπλωματική εργασία πρέπει να είναι δακτυλογραφημένη σε διάστιχο 1.5 και σελίδες μεγέθους Α4. Στο εξώφυλλο αναγράφεται το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (τίτλος), το όνομα του ΜΦ, του επιβλέποντος καθηγητή, και το ακαδημαϊκό έτος. Κατατίθεται σε τέσσερα (4) βιβλιοδετημένα αντίτυπα κατά τις ημερομηνίες που προβλέπονται στο ακαδημαϊκό ημερολόγιο.

3.2.4.6. Επιλογή των μεταπτυχιακών φοιτητών.

Ποια είναι η συγκεκριμένη διαδικασία επιλογής μεταπτυχιακών φοιτητών;

Γίνεται πρόσκληση υποβολής αιτήσεων, οι οποίες στέλνονται ταχυδρομικά στην Γραμματεία του ΤΕΑΠΗ.

Γίνεται έλεγχος των φακέλων από την ΕΔΕ για την πληρότητα τους ως προς τα προαπαιτούμενα

Όσων υποψηφίων οι φάκελοι πληρούν τα κριτήρια, καλούνται σε γραπτή εξέταση σε δύο γνωστικά αντικείμενα

Όσοι υποψήφιοι περάσουν τις γραπτές εξετάσεις, καλούνται σε προφορική εξέταση.

Μετά και την προφορική εξέταση, τα μέλη της ΕΔΕ, συνεκτιμώντας όλα τα κριτήρια επιλογής και με βάση τις βαθμολογίες των υποψηφίων στην γραπτή και την προφορική εξέταση, καταρτίζουν τους πίνακες των επιτυχόντων και των επιλαχόντων.

Με ποια συγκεκριμένα κριτήρια επιλέγονται οι μεταπτυχιακοί φοιτητές;

Για την αξιολόγηση των υποψηφίων ορίζονται συντελεστές αξιολόγησης σύμφωνα με τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις που έχουν οριστεί στην προκήρυξη ανά στάδιο.

Α΄ ΣΤΑΔΙΟ

Το πρώτο στάδιο περιλαμβάνει τον φάκελο των υποψηφίων και ως κριτήρια έχουν τεθεί :

- Ο γενικός βαθμός πτυχίου
- Η επίδοση σε συναφή προς το ΠΜΣ προπτυχιακά μαθήματα
- Η γνώση υπολογιστών
- Η ερευνητική, διδακτική και επαγγελματική εμπειρία
- Οι συστατικές επιστολές
- Η γενικότερη εκπαιδευτική εμπειρία των υποψηφίων.

Προτείνεται να οριστεί ο συντελεστής βαρύτητας 40% ως εξής :

Βαθμός Πτυχίου	Επίδοση σε συναφή μαθήματα	Η/Υ	Επαγγελματική/ Ερευνητική / Διδακτική εμπειρία	Συστατικές επιστολές	Γενικότερη εκπαιδευτική εμπειρία
15	6	3	10	2	4

Τα στοιχεία αναλύονται ως εξής

Α) Πτυχίο :

Άριστα (8,5-10)	Λίαν Καλώς (6,5-8,49)	Καλώς (5-6,49)
15	12	9

Β) Επίδοση σε συναφή μαθήματα :

Ορίζονται ως συναφή μαθήματα ψυχολογίας και συμβουλευτικής και λαμβάνεται υπόψη ο υψηλότερος βαθμός ανά κατηγορία μαθήματος

1) Ψυχολογίας

Άριστα (8,5 - 10)	Λίαν Καλώς (6,5 - 8,49)	Καλώς (5 - 6,49)
3	2	1

2) Συμβουλευτική

Άριστα (8,5 - 10)	Λίαν Καλώς (6,5 - 8,49)	Καλώς (5 - 6,49)
3	2	1

Γ) Υπολογιστές – Γνώση συστημάτων πληροφορικής

Άριστη	Πολύ καλή	Καλή
3	2	1

Δ) Επαγγελματική – Ερευνητική – Διδακτική εμπειρία

Ικανοποιητική	Καλή	Μέτρια
10	6	4

Ε) Συστατικές επιστολές :

Εφόσον θεωρηθούν ικανοποιητικές ως προς το περιεχόμενο και σχετίζονται με την εκπαιδευτική και επαγγελματική εμπειρία : 1 + 1

ΣΤ) Γενικότερη εκπαιδευτική εμπειρία :

Ικανοποιητική	Καλή	Μέτρια
4	3	2

Β' ΣΤΑΔΙΟ

Το δεύτερο στάδιο που αφορά γραπτή εξέταση σε δύο μαθήματα προτείνεται 30% το οποίο κατανέμεται ως εξής :

15	Άριστα (8,5 - 10)	Λίαν Καλώς (6,5 - 8,49)	Καλώς (5 - 6,49)
15	15	12	9

Γ' ΣΤΑΔΙΟ

Για το τρίτο στάδιο της αξιολόγησης, η προφορική συνέντευξη που αφορά την συνεκτίμηση της συνολικής συγκρότησης και της επιστημονικής επάρκειας σε σχέση με το αντικείμενο του ΠΜΣ, το κίνητρο και το ενδιαφέρον τους για το πρόγραμμα, προτείνεται ο συντελεστής να είναι 30%. Η εξέταση γίνεται από Επιτροπή, στην οποία προεδρεύει η Πρόεδρος της ΕΔΕ και μετέχουν δύο ακόμα μέλη της ΕΔΕ τα οποία βαθμολογούν ξεχωριστά. Ο μέσος όρος (Μ.Ο.) της βαθμολογίας αποτελεί τον βαθμό στην προφορική εξέταση.

ΤΕΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ :

Η τελική αξιολόγηση των υποψηφίων γίνεται από την ΕΔΕ

Ποιο είναι το ποσοστό αποδοχής υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών;

Κατά το ακαδ. έτος 2015-2016, υπήρξαν 48 αιτήσεις, από τις οποίες έγινε η επιλογή των 24, (12 ανά κατεύθυνση), οι οποίοι φοιτούν μέχρι σήμερα.

Πώς δημοσιοποιείται η διαδικασία, τα κριτήρια και τα αποτελέσματα της επιλογής φοιτητών;

Μέσω των αντίστοιχων ιστοσελίδων των δύο συνεργαζόμενων Τμημάτων.

Η πρόσκληση υποβολής υποψηφιοτήτων αναρτάται στις ιστοσελίδες των συνεργαζόμενων Τμημάτων, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και αποστέλλεται στα γραφεία διασύνδεσης των αντίστοιχων Πανεπιστημίων. Επίσης τα αποτελέσματα της επιλογής των υποψηφίων, αναρτώνται στη Διαύγεια.

Πώς διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και διαφάνεια της διαδικασίας επιλογής φοιτητών;

Μετά την ολοκλήρωση κάθε φάσης επιλογής αναρτώνται οι πίνακες των αποτελεσμάτων στις αντίστοιχες ιστοσελίδες των συνεργαζόμενων Τμημάτων.

3.2.4.7. Χρηματοδότηση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Ποιες είναι οι πηγές χρηματοδότησης του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών;
Δίδακτρα

Πώς εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών;
Μέσω της υποβολής διδάκτρων, υποτροφιών, δωρεών, χορηγιών

Πώς χρησιμοποιούνται οι πόροι που διατίθενται στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών;

Η διαχείριση των πόρων του ΠΜΣ γίνεται από τον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ), σύμφωνα με τον Νόμο 3685/16.07.2008 που αφορά το «Θεσμικό πλαίσιο για τις μεταπτυχιακές σπουδές»

3.2.4.8. Διεθνής διάσταση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Υπάρχει συμμετοχή διδασκόντων από το εξωτερικό; Σε ποιο ποσοστό ;

Όχι ακόμη. Προβλέπεται η πρόσκληση διακεκριμένων επιστημόνων από το εξωτερικό για την διεξαγωγή διεπιστημονικών σεμιναρίων

Υπάρχει συμμετοχή αλλοδαπών φοιτητών (απόλυτος αριθμός και ποσοστό);

Όχι σε αυτή τη φάση.

Πόσα και ποια μαθήματα διδάσκονται (και) σε ξένη γλώσσα;

Κανένα.

Υπάρχουν συμφωνίες συνεργασίας με ιδρύματα και φορείς του εξωτερικού;

Όχι προς το παρόν.

Υπάρχουν διεθνείς διακρίσεις του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών; Ποιες;

Όχι.

3.3. Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών

Ο θεσμός των διδακτορικών σπουδών αναμορφώνεται με βάση τον Νόμο 4009/11 και ασφαλώς από την ένταξη του Τ.Ε.Α.Π.Η. στη Σχολή Επιστημών της Αγωγής.

Η δομή, η οργάνωση, η λειτουργία και η αξιολόγηση των Διδακτορικών Σπουδών του Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών διέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία και από τις διατάξεις του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών του Τμήματος (ΤΕΑΠΗ, 2016)²⁵. Οι διατάξεις του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών εξειδικεύουν και συμπληρώνουν το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τις μεταπτυχιακές σπουδές και ενσωματώνουν τις σχετικές αποφάσεις των αρμόδιων συλλογικών οργάνων του Τμήματος Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία.

²⁵ Το πλήρες κείμενο του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Τμήματος: http://www.ecd.uoa.gr/?page_id=5691.

3.3.1. Ανταπόκριση του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών στους στόχους του Τμήματος και τις ανάγκες της κοινωνίας.

Σκοπός των διδακτορικών σπουδών είναι να αναδείξει πρωτότυπες ερευνητικές προσεγγίσεις στην επιστημονική περιοχή, στον τομέα ή στα γνωστικά αντικείμενα που προσφέρονται από το Τμήμα. Ειδικότερα, στοχεύει στην παραγωγή επιστημονικού ερευνητικού έργου, στην κριτική αποτίμηση της ποιότητάς του μέσω του επιστημονικού διαλόγου και στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του. Επιπροσθέτως, στοχεύει στην ανάπτυξη υψηλών ακαδημαϊκών δεξιοτήτων αναφορικά με τον εντοπισμό και την κατάλληλη εννοιολογική πλαισίωση ζητημάτων και ερωτημάτων που σχετίζονται με θεωρητικούς, ερευνητικούς, πολιτικούς και επαγγελματικούς προβληματισμούς.

Το Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών (Π.Δ.Σ.) του Τ.Ε.Α.Π.Η. λειτουργεί ως συνέχεια των στόχων του Τμήματος, αλλά και των στόχων των τεσσάρων Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος.

Σύμφωνα με τους οδηγούς σπουδών του Τμήματος (2013-2014, 2014-2015, 2015-2016)²⁶ και τους οδηγούς σπουδών των τεσσάρων Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών (2013-2014, 2014-2015, 2015-2016)²⁷ και τον σκοπό στον Κανονισμό του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών²⁸ παρατηρείται σύμπνοια αναφορικά με τους βασικούς στόχους όλων των οδηγιών σπουδών. Από τη διατύπωση των στόχων διαφαίνεται: α) ο κοινός προσανατολισμός και η ανταπόκριση του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών στους επιστημονικούς, εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς στόχους του Τμήματος και Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών και β) η αρμονική επέκταση και εξειδίκευση σε τομείς των Επιστημών της Αγωγής, των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, της Ειδικής Αγωγής των Τ.Π.Ε. στην Εκπαίδευση, της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας και της Συμβουλευτικής στην Εκπαίδευση.

Το Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών συμβάλλει στη (ν):

- στην παραγωγή επιστημονικού ερευνητικού έργου,
- στην κριτική αποτίμηση της ποιότητάς του μέσω του επιστημονικού διαλόγου και στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του,
- στην ανάπτυξη υψηλών ακαδημαϊκών δεξιοτήτων αναφορικά με τον εντοπισμό και την κατάλληλη εννοιολογική πλαισίωση ζητημάτων και ερωτημάτων που σχετίζονται με θεωρητικούς, ερευνητικούς, πολιτικούς και επαγγελματικούς προβληματισμούς,
- στην βελτίωση της στελέχωσης των Σχολικών Μονάδων όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, φορέων και οργανισμών χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής, ποικίλων Υπουργείων, Κοινωνικών υποστηρικτικών δομών, διεθνών οργανισμών προάσπισης των δικαιωμάτων στην εκπαίδευση κ.ά.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω το Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών του Τμήματος ανταποκρίνεται στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες.

²⁶ Βλ. http://www.ecd.uoa.gr/?page_id=49.

²⁷ Βλ. http://www.ecd.uoa.gr/?page_id=45

²⁸ Βλ. http://www.ecd.uoa.gr/?page_id=5691.

Υπάρχουν διαδικασίες ελέγχου της ανταπόκρισης αυτής; Πόσο αποτελεσματικές είναι; Υπάρχουν διαδικασίες αξιολόγησης και αναθεώρησης αυτού του Προγράμματος Σπουδών; Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Τη διασφάλιση των διαδικασιών αυτής της ανταπόκρισης εγγυώνται τα όργανα διοίκησης του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών όπως προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία. Τα όργανα διοίκησης είναι: α) η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνοψης του Τμήματος (Γ.Σ.Ε.Σ.), β) η Συντονιστική Επιτροπή του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών και γ) ο/η Διευθυντής/τρια του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών. Ειδικότερα:

A. Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνοψης

1. Η Γ.Σ.Ε.Σ. απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του Τμήματος, τα μέλη Δ.Ε.Π. της Γενικής Συνέλευσης και από εκπροσώπους των μεταπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος (Ν. 3685/2008, άρθρο 2).

2. Η Γ.Σ.Ε.Σ. είναι το μόνο αρμόδιο όργανο για να καταρτίζει και να υποβάλλει στη Σύγκλητο του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών προτάσεις για τη σύνταξη και την τροποποίηση ή αναθεώρηση του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών του Τμήματος και έχει όλες τις αρμοδιότητες που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία και καταγράφονται στον παρόντα κανονισμό. Ειδικότερα η Γ.Σ.Ε.Σ. έχει τις εξής αρμοδιότητες:

- i. Εκλέγει τον/την Διευθυντή/τρια του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών και ορίζει την Συντονιστική Επιτροπή του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών
- ii. Καθορίζει τα γνωστικά πεδία και τον αριθμό εισακτέων ανά πεδίο ανά ακαδημαϊκό έτος, καθώς και τις διαδικασίες επιλογής των υποψήφιων διδακτόρων όπως αυτές προβλέπονται από το άρθρο 4 του Ν.3685 (ΦΕΚ Α' 148/16.07.2008) και τον παρόντα κανονισμό.
- iii. Ορίζει τα μέλη των επιβλεπόντων καθηγητών για την εκπόνηση διδακτορικών διατριβών και τα μέλη των επταμελών επιτροπών, όπως ορίζει η ισχύουσα νομοθεσία.
- iv. Εγκρίνει τις ερευνητικές προτάσεις εκπόνησης διδακτορικών διατριβών.
- v. Εγκρίνει τις ετήσιες εκθέσεις προόδου.
- vi. Ορίζει τη γλώσσα συγγραφής της διδακτορικής διατριβής (εδαφ. γ, παρ. 4, άρθρο 9 του Ν.3685/2008).
- vii. Απονέμει τα διδακτορικά διπλώματα και αναγορεύει σε διδάκτορες τους/τις υποψήφιους/ες διδάκτορες.
- viii. Διευθετεί κάθε θέμα που δεν προβλέπεται από τις επιμέρους διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας και του παρόντος κανονισμού.

B. Συντονιστική Επιτροπή του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών

1. Η Συντονιστική Επιτροπή του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών παρακολουθεί και συντονίζει τη λειτουργία του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών και εποπτεύει τις διαδικασίες επιλογής των υποψήφιων διδακτόρων.

2. Η Συντονιστική Επιτροπή του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών απαρτίζεται από τον Διευθυντή του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών του Τμήματος και από τρία μέλη Δ.Ε.Π. που ορίζονται από τη Γ.Σ.Ε.Σ σύμφωνα με την τρέχουσα νομοθεσία. Πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών είναι ο/η Διευθυντής/τρια του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών.

Γ. Διευθυντής/τρια του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών

1. Ο Διευθυντής του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών προεδρεύει και συντονίζει τις εργασίες της Συντονιστικής Επιτροπής του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών παρακολουθεί την εφαρμογή του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών και εισηγείται στη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος κάθε θέμα που αφορά τον Κανονισμό Διδακτορικών Σπουδών.

Πώς δημοσιοποιείται το Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών;

Οι υποψηφιότητες για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής υποβάλλονται δύο φορές τον χρόνο με βάση την απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ. (κάθε Νοέμβριο και Μάιο).

Ο/η υποψήφιος/φια για την εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής συνεργάζεται με μέλος Δ.Ε.Π. του Τμήματος, που σύμφωνα και την τρέχουσα νομοθεσία του δίδεται το δικαίωμα επίβλεψης διδακτορικών διατριβών, προκειμένου να ορίσει το θέμα και το περιεχόμενο της ερευνητικής πρότασης της διατριβής.

Κάθε μέλος Δ.Ε.Π. του Τμήματος δύναται, εφόσον το επιθυμεί, να δημοσιοποιήσει μέσω της ιστοσελίδας του Τμήματος πρόσκληση υποβολής αιτήσεων για την εξέταση ερευνητικών προτάσεων εκπόνησης διδακτορικών διατριβών σε θεματική ενότητα του επιστημονικού του/της πεδίου.

Υπάρχει διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής πορείας όσων απέκτησαν Διδακτορικό δίπλωμα από το Τμήμα;

Η συγκεκριμένη παρακολούθηση είναι αναπόφευκτη με δεδομένο ότι δημιουργείται μια ιδιαίτερη σχέση μαθητείας μεταξύ επιβλέποντος καθηγητή και υποψήφιου διδάκτορα. Δεν υφίσταται όμως θεσμοθετημένη διαδικασία παρακολούθησης και η σχετική ενημέρωση πραγματοποιείται στο πλαίσιο των Γενικών Συνελεύσεων Ειδικής Σύθεσης. Η συστηματική παρακολούθηση, καταγραφή και αξιολόγηση της επαγγελματικής εξέλιξης των διδακτόρων του Τ.Ε.Α.Π.Η. θα τεθεί ως άμεσος στόχος υλοποίησης από την επιτροπή Π.Δ.Σ.

3.3.2. Δομή του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών.

Προσφέρονται μαθήματα διδακτορικού κύκλου; Ποια είναι αυτά; Προσφέρονται μαθήματα ερευνητικής μεθοδολογίας; Ποια είναι αυτά;

Μαθήματα αποκλειστικά στο πλαίσιο του Π.Δ.Σ. δεν προσφέρονται. Οι υποψήφιοι/φίες διδάκτορες μπορούν να παρακολουθούν μετά από εισήγηση της τριμελούς επιτροπής ορισμένα μαθήματα από τα τέσσερα Π.Μ.Σ. στα οποία συμμετέχει το Τμήμα. Μαθήματα ερευνητικής μεθοδολογίας προσφέρονται από όλα τα Π.Μ.Σ. του Τμήματος και αναφέρονται αναλυτικά στους οδηγούς σπουδών

και των τεσσάρων Π.Μ.Σ. Ειδικότερα, οι τίτλοι των προσφερόμενων μαθημάτων ερευνητικής μεθοδολογίας παρουσιάζονται στο παρακάτω πίνακα:

Μαθήματα ερευνητικής μεθοδολογίας	ΠΜΣ «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα»²⁹	ΠΜΣ «Ειδική Αγωγή»³⁰	ΠΜΣ «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας για την Εκπαίδευση»³¹	ΠΜΣ «Συμβουλευτική Ψυχολογία και Συμβουλευτική στην Εκπαίδευση, την Υγεία, την Εργασία»³²
	Μεθοδολογία Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες	Μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και στην εκπαιδευτική έρευνα	Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας	Μεθοδολογία έρευνας I. (Μέθοδοι συλλογής και ανάλυσης ποσοτικών δεδομένων)
	Εργαστήριο Μεθοδολογίας: ανάλυση δεδομένων	Ποιοτικές μέθοδοι και έρευνα δράσης στην ειδική και ενταξιακή εκπαίδευση		Μεθοδολογία έρευνας II. (Μέθοδοι συλλογής και ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων)
		Εργαστήριο Μεθοδολογίας: ανάλυση δεδομένων		

Πίνακας 3.3.2.α Προσφερόμενα μαθήματα ερευνητικής μεθοδολογίας

3.3.3. Εξεταστικό σύστημα.

Υπάρχει συμμετοχή συναφών θεματικά ειδικών επιστημόνων από άλλα ΑΕΙ ή ερευνητικά Ιδρύματα στη σύνθεση των 7μελών και 3μελών επιτροπών;

Συμμετοχή ειδικών επιστημόνων από άλλα ΑΕΙ ή ερευνητικά Ιδρύματα υπάρχει σε όλες τις επταμελείς επιτροπές κρίσης και στις περισσότερες τριμελείς

²⁹ Βλ. οδηγό σπουδών: <http://www.ehr.ecd.uoa.gr/>

³⁰ Βλ. οδηγό σπουδών: http://www.ecd.uoa.gr/?page_id=2461

³¹ Βλ. οδηγό σπουδών: <http://www.icte.ecd.uoa.gr/>

³² Βλ. οδηγό σπουδών: <http://www.gcp.ecd.uoa.gr/course.html>

επιτροπές επίβλεψης. Ειδικότερα, το πλήθος των συναφών θεματικά ειδικών επιστημόνων από άλλα ΑΕΙ ή ερευνητικά Ιδρύματα στη σύνθεση των επταμελών και τριμελών επιτροπών εμφανίζεται στον παρακάτω πίνακα:

Ακαδημαϊκό έτος	Συμμετοχή συναφών θεματικά ειδικών επιστημόνων από άλλα ΑΕΙ ή ερευνητικά Ιδρύματα σε επταμελείς επιτροπές		Συμμετοχή συναφών θεματικά ειδικών επιστημόνων από άλλα ΑΕΙ ή ερευνητικά Ιδρύματα σε τριμελείς επιτροπές	
	N Συγκρότηση 7μελών επιτροπών	N Αριθμός μελών σε 7μελείς επιτροπές άλλων ΑΕΙ	N Αριθμός αποδοχής διδακτορικών	N Αριθμός μελών σε 3μελείς επιτροπές άλλων ΑΕΙ
2013-2014	3	13	3	3
2014-2015	7	23	6	6
2015-2016	4	17	6	5
Σύνολο	14	53	15	14

Πίνακας 3.3.3.α Συμμετοχή συναφών θεματικά ειδικών επιστημόνων από άλλα ΑΕΙ ή ερευνητικά Ιδρύματα στη σύνθεση των 7μελών και 3μελών επιτροπών

Πώς παρακολουθείται διαχρονικά η επίδοση και η πρόοδος των υποψηφίων διδασκόντων;

Ο στόχος της επίβλεψης εκπόνησης της διδακτορικής διατριβής είναι συμβουλευτικός για όλα τα θέματα που σχετίζονται με την εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής.

Ο/η επιβλέπων/ουσα καθηγητής/τρια συνεργάζονται με τον/την υποψήφια διδάκτορα σε τακτά χρονικά διαστήματα που ορίζει ο κάθε επιβλέπων/ουσα ενθαρρύνοντας την πορεία της διδακτορικής έρευνας. Οι υποψήφιοι/ες διδάκτορες ενθαρρύνονται από τους επιβλέποντες να συμμετέχουν ενεργά με ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια και με δημοσιεύσεις των ερευνητικών τους δεδομένων σε έγκριτα περιοδικά με στόχο τη δημοσιοποίηση της ερευνητικής τους δραστηριότητας. Ειδικότερα, ο/η επιβλέπων/ουσα καθηγητής/τρια:

α) καθοδηγεί τον/την υποψήφιο/ια αναφορικά με τη φύση της έρευνας, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και τις απαιτήσεις της ερευνητικής διαδικασίας στο επίπεδο του σχεδιασμού, της ερευνητικής μεθοδολογίας, της βιβλιογραφίας και

των πηγών. Ο/η επιβλέπων/ουσα καθηγητής/τρια δίνεται να ζητήσει από τον/την υποψήφιο/α να παρακολουθήσει προσφερόμενα μαθήματα του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων (προπτυχιακού και μεταπτυχιακού κύκλου σπουδών) σχετικά με τη θεματολογία της διατριβής,

β) διατηρεί επαφή μέσω τακτικών συναντήσεων με τον/την υποψήφιο/ια διδάκτορα,

γ) παρέχει λεπτομερείς συμβουλές σχετικά με τις απαιτούμενες ημερομηνίες ολοκλήρωσης των διαδοχικών σταδίων της έρευνας,

δ) διατηρεί ηλεκτρονικό αρχείο με τα κείμενα της εκπονούμενης διδακτορικής διατριβής και

ε) φροντίζει ο/η υποψήφιος/ια διδάκτορας να μιλήσει για το ερευνητικό του/της έργο σε μαθήματα προπτυχιακού και μεταπτυχιακού κύκλου σπουδών, σε ημερίδες, συνέδρια, κλπ.

Πώς διασφαλίζεται η διαφάνεια της διαδικασίας αξιολόγησης των υποψηφίων διδασκόντων; Εφαρμόζονται κοινές (μεταξύ των διδασκόντων) διαδικασίες αξιολόγησης των υποψηφίων διδασκόντων; Πώς αξιολογείται η διαδικασία αξιολόγησης των υποψηφίων διδασκόντων;

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και τον κανονισμό διδακτορικών σπουδών, το χρονικό διάστημα για την εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής δεν μπορεί να είναι λιγότερο από τρία (3) ημερολογιακά έτη και περισσότερα από οκτώ (8) ημερολογιακά έτη από την ημερομηνία ορισμού της τριμελούς επιτροπής.

Ο/η υποψήφιος/ια διδάκτορας κατόπιν γραπτής τεκμηριωμένης αίτησης στη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος μπορεί να αιτηθεί αναστολή φοίτησης που δεν υπερβαίνει τους δεκαοχτώ (18) μήνες. Το χρονικό διάστημα της αναστολής δεν συνυπολογίζεται στο συνολικό χρόνο εκπόνησης της διδακτορικής διατριβής. Αναστολή της φοίτησης του/της υποψηφίου/ας μπορεί επίσης να προκύψει σε περίπτωση που συντρέχουν λόγοι μη ανταπόκρισης του/της υποψηφίου/ας στις υποχρεώσεις του/της όπως αυτές περιγράφονται στον παρόντα Κανονισμό.

Δικαιούνται σε εξαιρετικές περιπτώσεις αναστολής φοίτησης οι υπότροφοι του Ι.Κ.Υ. ή άλλων δημόσιων/ιδιωτικών φορέων για το χρονικό διάστημα που λαμβάνουν την υποτροφία με τη σύμφωνη γνώμη του φορέα στον οποίο είναι υπότροφος/η ο/η υποψήφιος/ια διδάκτορας.

Έπειτα από τη συμπλήρωση ενός χρόνου από τον ορισμό της τριμελούς επιτροπής ο/η υποψήφιος/α διδάκτορας υποβάλλει στο τέλος κάθε έτους έκθεση προόδου με την έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή και των δύο άλλων μελών της τριμελούς επιτροπής η οποία κατατίθεται στη Γραμματεία και εγκρίνεται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος.

Στην έκθεση προόδου ο/η υποψήφιος/α διδάκτορας καταγράφει αναλυτικά την πορεία εκπόνησης της διδακτορικής διατριβής κατά τη διάρκεια του έτους σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα και τους στόχους της ερευνητικής πρότασης.

Ειδικότερα, στην έκθεση προόδου περιγράφεται η πρόοδος που έχει υπάρξει στη θεωρητική πλαισίωση του υπό διερεύνηση θέματος, στον μεθοδολογικό σχεδιασμό της έρευνας, στη συλλογή και ανάλυση των ευρημάτων. Τέλος, αναφέρονται αναλυτικά οι ήδη κατακτημένοι στόχοι σύμφωνα με τις εκθέσεις προόδου των προηγούμενων ετών.

Η έκθεση προόδου αποστέλλετε από τον/ την υποψήφιο/ ια ηλεκτρονικά στα όλα τα μέλη της τριμελούς επιτροπής, κατατίθεται στη Γραμματεία του Τμήματος και συνυπογράφεται από όλα τα μέλη της τριμελούς επιτροπής.

Πόσο διαφανής είναι η διαδικασία ανάθεσης και εξέτασης της διδακτορικής διατριβής;

Πριν την ολοκλήρωση και την τελική κρίση της διδακτορικής διατριβής ο/η υποψήφιος/ια διδάκτορας υποχρεούται να έχει: α) μία τουλάχιστον συμμετοχή σε διεθνές συνέδριο με κριτές και β) τουλάχιστον μία δημοσίευση με τη θεματολογία ή ενότητα της θεματολογίας της διδακτορικής διατριβής σε έγκυρο περιοδικό με κριτές.

Η Γ.Σ.Ε.Σ. ορίζει την επταμελή επιτροπή υποστήριξης της διδακτορικής διατριβής έπειτα από αίτηση και πρόταση του/της επιβλέποντα/ουσας καθηγητή/τριας. Στην επταμελή επιτροπή συμμετέχουν απαραίτητως τα μέλη της τριμελούς επιτροπής.

Τέσσερα (4) τουλάχιστον μέλη της επταμελούς εξεταστικής επιτροπής πρέπει να είναι μέλη Δ.Ε.Π., εκ των οποίων τουλάχιστον δύο (2) πρέπει να ανήκουν στο οικείο Τμήμα. Τα υπόλοιπα μέλη της επιτροπής μπορεί να είναι μέλη Δ.Ε.Π. Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή ομοταγών ιδρυμάτων της αλλοδαπής, αποχωρήσαντες λόγω ορίου ηλικίας καθηγητές Α.Ε.Ι., καθηγητές Α.Σ.Ε.Ι. ή μέλη Ε.Π. των Τ.Ε.Ι. και της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. ή ερευνητές των βαθμίδων Α΄, Β΄ ή Γ΄ αναγνωρισμένου ερευνητικού κέντρου του εσωτερικού ή εξωτερικού, οι οποίοι είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος. Όλα τα μέλη της επταμελούς εξεταστικής επιτροπής πρέπει να έχουν την ίδια ή συναφή επιστημονική ειδικότητα με αυτή, στην οποία ο/η υποψήφιος/ια διδάκτορας εκπόνησε τη διατριβή του/της σύμφωνα με τον ισχύοντα νόμο (άρθρο 9, παρ. 4α, Ν 3685/2008). Από την επταμελή επιτροπή αποκλείονται από τη σύστασή της μέχρι και δευτέρου βαθμού συγγενείς του/της υποψηφίου/ιας.

Η υπό κρίση διδακτορική διατριβή παραδίδεται σε ένα τυπωμένο αντίγραφο από τον/την υποψήφιο/ια διδάκτορα σε όλα τα μέλη της επταμελούς επιτροπής, δύο μήνες πριν από την ημερομηνία της τελικής κρίσης της διδακτορικής διατριβής. Η Γ.Σ.Ε.Σ. ορίζει την ημερομηνία της υποστήριξης της διδακτορικής διατριβής στην οποία ο/η υποψήφιος/ια διδάκτορας υποστηρίζει δημόσια ενώπιων της επταμελούς επιτροπής και ακροατηρίου τη διδακτορική διατριβή εντός τριμήνου από την ημερομηνία παράδοσης των τυπωμένων αντιγράφων της διδακτορικής διατριβής. Με το πέρας της παρουσίασης υποβάλλονται ερωτήσεις από τα μέλη της επταμελούς επιτροπής στις οποίες καλείται να απαντήσει ο/η υποψήφιος/ια. Η επταμελής επιτροπή παρέχει τη δυνατότητα και στο ακροατήριο για την υποβολή ερωτήσεων στον/στην υποψήφιο/ια διδάκτορα. Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας η επταμελής επιτροπή ζητά την αποχώρηση του/της υποψηφίου/ιας και του ακροατηρίου και συνεδριάζει κατ' ιδίαν για την τελική κρίση. Η επταμελής επιτροπή καλείται να λάβει υπόψη την πρωτοτυπία της διδακτορικής διατριβής και τη συνολική συμβολή της στην έρευνα και στην επιστήμη. Για την έγκριση της διδακτορικής διατριβής απαιτείται η σύμφωνη γνώμη τουλάχιστον πέντε (5) μελών της επταμελούς επιτροπής (άρθρο 9, παρ. 4β, Ν 3685/2008). Η διαδικασία είναι έγκυρη εφόσον είναι παρόντα πέντε (5) τουλάχιστον από τα επτά (7) μέλη της επιτροπής.

Η τελική κρίση της διδακτορικής διατριβής γίνεται σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και αξιολογείται ως «Επιτυχής» ή «Ανεπιτυχής». Η αξιολόγηση της διδακτορικής διατριβής γίνεται με έναν από τους παρακάτω χαρακτηρισμούς: «Άριστα» (βαθμός: 9-10), «Λίαν Καλώς» (βαθμός: 8-7), «Καλώς» (βαθμός: 6-5). Είναι επιπλέον δυνατή η χορήγηση διάκρισης, εφόσον υπάρχει σχετική ομόφωνη άποψη των μελών της επταμελούς επιτροπής σε περίπτωση αποκλειστικά και μόνο διδακτορικών διατριβών, τα αποτελέσματα των οποίων έχουν δημοσιευτεί, κατά το χρονικό διάστημα εκπόνησης της διατριβής, σε διεθνούς κύρους επιστημονικά περιοδικά με κριτές που περιλαμβάνονται σε διεθνείς καταλόγους.

Μετά τη λήψη της απόφασής της, η επταμελής επιτροπή ανακοινώνει στον/στην υποψήφιο/α διδάκτορα και ενώπιον του ακροατηρίου την απόφαση της τελικής κρίσης.

Τα μέλη της επταμελούς επιτροπής μπορούν να υποδείξουν διορθώσεις στο τελικό κείμενο της διατριβής. Σε αυτή την περίπτωση μπορεί να επιφυλαχτούν στην υπογραφή του πρακτικού και να υπογράψουν εφόσον ο /η υποψήφιος/ια ανταποκριθεί ικανοποιητικά στις διορθώσεις που του/της προτάθηκαν. Την ευθύνη της διεκπεραίωσης της παραπάνω διαδικασίας φέρει ο/η επιβλέπων/ουσα καθηγητής/τρια ο/η οποίος/α καταθέτει στη Γραμματεία του Τμήματος το πλήρως υπογεγραμμένο πρακτικό.

Στο τέλος της διαδικασίας της υποστήριξης συντάσσεται πρακτικό που περιλαμβάνει την αιτιολόγηση της ψήφου των μελών της επταμελούς επιτροπής, καθώς και την τελική απόφαση. Το πρακτικό υπογράφεται από όλα τα μέλη της επταμελούς επιτροπής και υποβάλλεται στη Γ.Σ.Ε.Σ., προκειμένου να γίνει η αναγόρευση του/της υποψήφιου/ιας διδάκτορα.

Ο/η υποψήφιος/ια διδάκτορας έχει την υποχρέωση έπειτα από την υποστήριξη της διδακτορικής διατριβής και προτού αναγορευτεί σε διδάκτορα να καταθέσει τέσσερα αντίγραφα (σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή) του τελικού κειμένου της διδακτορικής διατριβής στη Γραμματεία του Τμήματος, στη βιβλιοθήκη του Τμήματος, στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου, στο σπουδαστήριο των Π.Μ.Σ. του Τμήματος.

Υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές ποιότητας για τη διδακτορική διατριβή; Ποιες;

Η ποιότητα της επιστημονικής δουλειάς κρίνεται από την επιστημονική κοινότητα. Οι διδακτορικές διατριβές που παράγονται από το Τ.Ε.Α.Π.Η. είναι υψηλής ποιότητας και συνοδεύονται από δημοσιεύσεις σε έγκριτα περιοδικά ή και από εκδόσεις βιβλίων.

Η γλώσσα συγγραφής της διδακτορικής διατριβής είναι η Ελληνική. Στο κείμενο της διδακτορικής διατριβής συμπεριλαμβάνεται η περίληψη, ο τίτλος και οι λέξεις κλειδιά της διατριβής και στην Αγγλική γλώσσα. Η συγγραφή της διδακτορικής διατριβής σε άλλη γλώσσα είναι δυνατή με αιτιολογημένη απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ. Σε αυτήν την περίπτωση πρέπει να περιλαμβάνει περίληψη, τίτλο και λέξεις κλειδιά στην Ελληνική γλώσσα.

Για την καταγραφή των βιβλιογραφικών αναφορών στις διδακτορικές διατριβές προτείνεται το σύστημα *Harvard* ως πρότυπο για το Τμήμα.

Τα πνευματικά δικαιώματα των διδακτορικών διατριβών διατηρεί ο διδάκτορας σε κάθε μορφή μελλοντικής αξιοποίησης (δημοσιεύσεις, επιστημονικές

ανακοινώσεις, εκδόσεις, κλπ.) με την προϋπόθεση να αναφέρεται το Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, ο/η επιβλέπων/ουσα καθηγητής/τρια και τα δύο μέλη της τριμελούς επιτροπής.

Η λογοκλοπή (η μη αναγνωρισμένη χρήση και οικειοποίηση κειμένου από άλλο συγγραφέα) συνιστά σοβαρό παράπτωμα καθώς θεωρείται μια μορφή εξαπάτησης. Στην περίπτωση μιας αποδεδειγμένης λογοκλοπής τίθεται ζήτημα ακύρωσης του τίτλου ανεξάρτητα από το χρόνο απόκτησης του διδακτορικού τίτλου. Για την αποφυγή λογοκλοπής ο/η επιβλέπων/ουσα και τα μέλη της τριμελούς επιτροπής υποβάλουν μία έκθεση ανίχνευσης λογοκλοπής πριν από την οριστική κατάθεση της διατριβής.

Όλες οι διδακτορικές διατριβές θα πρέπει να τηρούν τον κώδικα ερευνητικής δεοντολογίας όπως αυτός ορίζεται από την αποστολή και τις πολιτικές του Ε.Κ.Π.Α.: <http://www.uoa.gr/to-panepistimio/apostoli-kai-politikes.html>.

3.3.4. Επιλογή των υποψηφίων διδακτόρων.

Ποια είναι η συγκεκριμένη διαδικασία επιλογής υποψηφίων διδακτόρων; Με ποια συγκεκριμένα κριτήρια επιλέγονται;

A. Διαδικασία κατάθεσης και έγκρισης αίτησης για εκπόνηση διδακτορικής διατριβής

Κατόπιν συνεννόησης με μέλος Δ.Ε.Π. του Τμήματος ο/η υποψήφιος/φια υποβάλλει τα παρακάτω απαιτούμενα δικαιολογητικά σε προκαθορισμένες ημερομηνίες είναι:

- i. Έντυπη αίτηση (χορηγείται από τη Γραμματεία).
- ii. Φωτοτυπία αστυνομικής ταυτότητας/διαβατηρίου
- iii. Βιογραφικό σημείωμα.
- iv. Αντίγραφο πτυχίου/διπλώματος.
- v. Βεβαιώσεις ισοτιμίας και αντιστοιχίας από το Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., όπου απαιτούνται.
- vi. Πιστοποιητικό αναλυτικής βαθμολογίας προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών.
- vii. Αντίγραφο μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών.
- viii. Αποδεικτικά γνώσης ξένων γλωσσών.
- ix. Δύο συστατικές επιστολές.
- x. Ερευνητική πρόταση εκπόνησης διδακτορικής διατριβής.
- xi. Αποδεικτικά ερευνητικής δραστηριότητας (δείγμα ερευνητικής εργασίας).

Η Γραμματεία ελέγχει την τυπικότητα των αιτήσεων και των δικαιολογητικών σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και τον παρόντα κανονισμό και κατόπιν διαβιβάζει τις αιτήσεις και τα συνημμένα δικαιολογητικά στη Γ.Σ.Ε.Σ.. Η Γραμματεία βεβαιώνει ότι ο/η προτεινόμενος/νη ως επιβλέπων/ουσα καθηγητής/τρια μέλος Δ.Ε.Π. του Τμήματος δεν επιβλέπει περισσότερες από πέντε (5) διδακτορικές διατριβές. Στη συνέχεια η Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος αναλαμβάνει την αξιολόγηση των αιτήσεων. Έπειτα από την θετική αξιολόγηση των αιτήσεων η Γ.Σ.Ε.Σ. προχωρά στον ορισμό της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής για την επίβλεψη και καθοδήγηση του υποψηφίου, έπειτα από πρόταση του/της επιβλέποντα/ουσας. Από την τριμελή επιτροπή αποκλείονται μέχρι και δευτέρου βαθμού συγγενείς του ενδιαφερόμενου. Η ημερομηνία έγκρισης της αίτησης από τη Γ.Σ.Ε.Σ. θεωρείται και

ως ημερομηνία έναρξης της εκπόνησης της διδακτορικής διατριβής. Η Γ.Σ.Ε.Σ. προχωρά στην έγκριση του τίτλου της διδακτορικής διατριβής, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, στο χρονικό διάστημα των έξι μηνών από την έγκριση της πρότασης.

B. Ερευνητική πρόταση

Η ερευνητική πρόταση του/της υποψηφίου/ας κατατίθεται με την αίτηση για την εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής και η έκτασή της κυμαίνεται από 4.500 έως 5.500 χιλιάδες λέξεις. Ειδικότερα, ακολουθεί τη δομή των διεθνών ερευνητικών κανόνων και περιλαμβάνει:

- Προτεινόμενο τίτλο, θεματική περιοχή και έως 5 λέξεις κλειδιά.
- Σύνοψη θεωρητική πλαισίωση του υπό διερεύνηση θέματος και καταγραφή της υπάρχουσας επί του θέματος γνώσης.
- Σκοπό και ερευνητικά ερωτήματα.
- Θεωρητική μεθοδολογική προσέγγιση και μεθοδολογικό σχεδιασμό.
- Ερευνητική δεοντολογία και αναφορά σε απαιτούμενες ενέργειες για την αδειοδότηση από τις επίσημες επιστημονικές και διοικητικές δομές.
- Δείγμα και μέθοδο εύρεσης του δείγματος.
- Ερευνητικά εργαλεία.
- Μέθοδο ανάλυσης ερευνητικών ευρημάτων.
- Προσδοκώμενα ερευνητικά αποτελέσματα.
- Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης ερευνητικής πρότασης.
- Βιβλιογραφικές αναφορές.

Η ερευνητική πρόταση μιας διδακτορικής διατριβής θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από πρωτοτυπία χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να υφίσταται προηγούμενη ερευνητική δραστηριότητα στη θεματική ενότητα της ερευνητικής πρότασης. Η πρωτοτυπία της ερευνητικής πρότασης έγκειται κυρίως στη συμβολή της στη διεθνή ερευνητική δραστηριότητα. Ειδικότερα, η ερευνητική πρόταση θα πρέπει να αναγνωρίσει τα νέα ερευνητικά ερωτήματα που αναδύονται από έναν ερευνητικό τομέα, να εντοπίσει πιθανά ερευνητικά κενά στην υπάρχουσα ερευνητική δραστηριότητα ή να στοχεύσει στη συνέχεια μιας έρευνας με διαφορετικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις.

Γ. Κριτήρια επιλογής υποψηφίων

Οι υποψήφιοι για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής θα πρέπει να έχουν τα παρακάτω προσόντα:

1. Πτυχίο Ελληνικού Α.Ε.Ι. ή ομοταγούς Πανεπιστημίου της αλλοδαπής αναγνωρισμένο από το Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.

2. Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ελληνικού Α.Ε.Ι. ή ομοταγούς Πανεπιστημίου της αλλοδαπής αναγνωρισμένο από το Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. σε αντίστοιχο ή συναφές γνωστικό αντικείμενο των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος. Η ελάχιστη βαθμολογία του Μεταπτυχιακού Διπλώματος πρέπει να είναι α) «Λίαν Καλώς» (με ελάχιστο τον βαθμό 7,5 για ελληνικούς τίτλους), β) μεγαλύτερος ή ίσος με «55%» για τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα της Μεγάλης Βρετανίας, γ) μεγαλύτερος ή ίσος με «B» για τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα των ΗΠΑ.

3. Άριστη γνώση μια ξένης γλώσσας (Γ2/C2). Η επάρκεια της ξένης γλώσσας πιστοποιείται ως έξης:

α) από την υποβολή αναγνωρισμένου πιστοποιητικού γνώσης ξένων γλωσσών,

β) από πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ξενόγλωσσου πανεπιστημίου αναγνωρισμένο από το ΔΟΑΤΑΠ. Για τους αλλοδαπούς υποψηφίους απαιτείται η πιστοποιημένη γνώση της ελληνικής γλώσσας.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις που η αίτηση του/της υποψηφίου/φιας δεν ανταποκρίνεται στα παραπάνω κριτήρια μπορεί να συζητηθεί η αίτηση του/της υποψηφίου/φιας στη ΓΣΕΣ έπειτα από πρόταση του ενδιαφερομένου επιβλέποντος μέλους ΔΕΠ προκειμένου να συνεκτιμηθούν τα παρακάτω ουσιαστικά προσόντα:

- **Τεκμηριωμένη ερευνητική εμπειρία:** Η ερευνητική εμπειρία τεκμηριώνεται από τη δημοσίευση επιστημονικών εργασιών σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά με σύστημα κριτών ή με αποδεδειγμένη ερευνητική εμπειρία σε ερευνητικούς φορείς.
- **Αποδεδειγμένη επαγγελματική εμπειρία:** Η επαγγελματική εμπειρία αποδεικνύεται από την επαγγελματική δραστηριότητα στο αντίστοιχο αντικείμενο της προτεινόμενης θεματολογίας της διδακτορικής διατριβής.

Ποιο είναι το ποσοστό αποδοχής υποψηφίων διδακτόρων;

Συνήθως η υποβολή αίτησης για εκπόνηση διδακτορικής διατριβής από έναν/μία υποψήφιο/φια γίνεται έπειτα από συνεννόηση με κάποιο μέλος ΔΕΠ του Τμήματος. Με αυτόν τον τρόπο περιορίζεται η πιθανότητα να υποβληθεί αίτηση εκπόνησης διδακτορικής διατριβής που δεν πληροί τα κριτήρια της επιλογής. Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους δεν καταγράφεται το ποσοστό των αιτήσεων, παρά μόνο ο αριθμός αποδοχής των υποψηφίων διδακτόρων (βλ. πίνακα 3.2.7.4.α.).

Ακαδημαϊκό έτος	Αριθμός αποδοχής υποψηφίων διδακτόρων N
2013-2014	3
2014-2015	6
2015-2016	6
Σύνολο αποδοχής	15

Πίνακας 3.3.4.α Αριθμός αποδοχής υποψηφίων διδακτόρων

Πώς δημοσιοποιείται η διαδικασία και τα κριτήρια επιλογής υποψηφίων διδακτόρων;

Η διαδικασία και τα κριτήρια επιλογής υποψηφίων διδακτόρων δημοσιοποιούνται μέσω:

α) της ιστοσελίδας του Τμήματος,³³

³³ Βλ. Προκηρύξεις εκπόνησης διδακτορικών διατριβών: <http://www.ecd.uoa.gr/?cat=304>

β) της διαδικτυακής δημοσιοποίησης του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών³⁴ και β) των ιστοσελίδων των τεσσάρων Π.Μ.Σ. του Τμήματος³⁵.

Πώς διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και διαφάνεια της διαδικασίας επιλογής υποψηφίων διδασκόντων;

Την αποτελεσματικότητα και τη διαφάνεια την εγγυάται η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνοψης. Η Γ.Σ.Ε.Σ. απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του Τμήματος, τα μέλη Δ.Ε.Π. της Γενικής Συνέλευσης και από εκπροσώπους των μεταπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος (Ν. 3685/2008, άρθρο 2). Η Γ.Σ.Ε.Σ. είναι το μόνο αρμόδιο όργανο για να καταρτίζει και να υποβάλλει στη Σύγκλητο του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών προτάσεις για τη σύνταξη και την τροποποίηση ή αναθεώρηση του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών του Τμήματος και έχει όλες τις αρμοδιότητες που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία και καταγράφονται στον κανονισμό για τον έλεγχο και τη διαφάνεια της διαδικασίας επιλογής υποψηφίων διδασκόντων. Καθορίζει μεταξύ άλλων τα γνωστικά πεδία και τον αριθμό εισακτέων ανά πεδίο ανά ακαδημαϊκό έτος, καθώς και τις διαδικασίες επιλογής των υποψηφίων διδασκόντων όπως αυτές προβλέπονται από το άρθρο 4 του Ν.3685 (ΦΕΚ Α' 148/16.07.2008) και τον Κανονισμό Διδακτορικών Σπουδών του Τμήματος.

3.3.5. Σεμινάρια και ομιλίες

Υπάρχει γενικό σεμινάριο σε τακτή χρονική βάση (εβδομαδιαίο, μηνιαίο) όπου καθηγητές και ερευνητές στο Τμήμα παρουσιάζουν τη δουλειά τους για ενημέρωση των συναδέλφων τους, αλλά και των φοιτητών; Υπάρχει δυνατότητα πρόσκλησης ομιλητών από άλλα παν/μια και ερευνητικά κέντρα για να δώσουν ομιλίες και να ενημερώσουν για το έργο τους;

Οι υποψήφιοι/ες διδάκτορες παροτρύνονται να συμμετέχουν στην οργάνωση και στην υλοποίηση ετήσιων σεμιναρίων, ημερίδων, εκδηλώσεων με τη συνεργασία των επιβλεπόντων και των υπολοίπων μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος που απευθύνονται σε φοιτητές του προπτυχιακού και μεταπτυχιακού κύκλου σπουδών, στην ακαδημαϊκή κοινότητα του Τμήματος και άλλων Τμημάτων και στην ευρύτερη επιστημονική, ερευνητική κοινότητα. Η θεματολογία των σεμιναρίων/ημερίδων/εκδηλώσεων διαμορφώνεται ανάλογα με το γνωστικό αντικείμενο και τη θεματική περιοχή της διδακτορικής διατριβής του/της υποψηφίου/ιας διδάκτορας και των καθηγητών/τριων του Τμήματος. Η συχνότητα οργάνωσης σεμιναρίων εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα των Μελών ΔΕΠ του Τμήματος και των υποψηφίων διδασκόντων. Επιπροσθέτως, ανάλογα με τις χρηματοδοτικές δυνατότητες του Τμήματος, προσκαλούνται ομιλητές από άλλα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα και Ερευνητικά Κέντρα για τη δημοσιοποίηση του ερευνητικού τους έργου.

³⁴ Βλ. Κανονισμό Διδακτορικών Σπουδών: http://www.ecd.uoa.gr/?page_id=5691

³⁵ Βλ. Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών: http://www.ecd.uoa.gr/?page_id=45

3.3.6. Διεθνής διάσταση του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών.

Το Τμήμα στο πλαίσιο της εκπόνησης των διδακτορικών διατριβών προσφέρεται σε συνεργασίες με αναγνωρισμένα ομοταγή ιδρύματα της αλλοδαπής για την από κοινού επίβλεψη των διδακτορικών διατριβών. Στην περίπτωση διεθνών συνεργασιών ορίζεται ένας/μία καθηγητής/τρια από το συνεργαζόμενο τμήμα ως μέλος της τριμελούς επιτροπής. Τη διοικητική και οργανωτική ευθύνη της εκπόνησης της διδακτορικής διατριβής αναλαμβάνει το Τμήμα εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία.

Το Τ.Ε.Α.Π.Η. διατηρεί διεθνείς συνεργασίες σε επίπεδο Μεταπτυχιακών Σπουδών. Σε επίπεδο Διδακτορικών Σπουδών οι συνεργασίες υλοποιούνται κυρίως μέσω συμφωνιών που πραγματοποιούν τα μέλη ΔΕΠ ή μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Στο πλαίσιο αυτό υπάρχουν και διδάσκοντες από Πανεπιστημιακά Ιδρύματα του εξωτερικού που συμμετέχουν σε τριμελείς επιτροπές, όπως και αλλοδαποί υποψήφιοι διδάκτορες του Τμήματος που εκπονούν τη διδακτορική τους διατριβή στην αγγλική γλώσσα.

4. Διδακτικό έργο

4.1. Πώς κρίνετε την αποτελεσματικότητα του διδακτικού προσωπικού;

Υπάρχει διαδικασία αξιολόγησης των διδασκόντων από τους φοιτητές; Πώς εφαρμόζεται;

Υπάρχει διαδικασία αξιολόγησης, με ερωτηματολόγια ανά μάθημα τα οποία απευθύνονται στους φοιτητές/τριες. Ωστόσο, η συγκεκριμένη ερώτηση αγγίζει ένα σημαντικό θέμα ανοιχτό σε συζήτηση. Συγκεκριμένα η διατύπωση «αξιολόγηση των διδασκόντων/-ουσών από τους/τις φοιτητές/-ήτριες» ενδέχεται να παραπέμπει στην αντίληψη περί ελέγχου των εκπαιδευτικών υπηρεσιών από την πλευρά των φοιτητών/-ητριών σε ένα πλαίσιο το οποίο απομονώνει την αξιολόγηση των διδασκόντων από τη συνθετική αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου· αυτή η προσέγγιση κρίνεται προβληματική, καθώς το εκπαιδευτικό έργο αποτελεί σύνθεση πολλαπλών παραγόντων και οι διδάσκοντες/-ουσες δεν μπορούν να αξιολογηθούν ανεξάρτητα από τους φοιτητές/-ήτριες και τις μεταβλητές της συνολικής διαδικασίας της διδασκαλίας-μάθησης, την οποία θα αποκαλούμε «αξιολόγηση του μαθήματος». Η διαδικασία αυτή έχει μια συνολική δυναμική και η θεωρία που την περιγράφει καθορίζει και το τι και πως μπορεί να αξιολογηθεί.

Οι φοιτητές/-ήτριες ωστόσο αποτελούν αναμφισβήτητα δρώντα κοινωνικά υποκείμενα, μέρος της εκπαιδευτικής κοινότητας του Πανεπιστημίου και της κοινωνίας, που πρέπει να έχει λόγο, συμμετοχή και ευθύνη για τις διαδικασίες διαμόρφωσης και αλλαγής των εκπαιδευτικών και ακαδημαϊκών δομών, της διδασκαλίας συμπεριλαμβανομένης. Αντιμετωπίζουμε λοιπόν τους/τις φοιτητές/τριες ως δρώντα κοινωνικά υποκείμενα, μελλοντικούς «παραγωγούς γνώσης» (όχι απλώς ως τωρινούς καταναλωτές της), μέσα στο εγκαταστημένο πλέον παγκόσμιο σκηνικό της κοινωνίας και της οικονομίας της γνώσης.

Θεωρώντας τη συμβολή των φοιτητών/-ητριών στην αξιολόγηση ενός Τμήματος και ειδικότερα του διδακτικού έργου ως μια απαραίτητη συνιστώσα προχωρήσαμε στην κατασκευή ενός γενικού ερωτηματολογίου, κοινού για όλα τα μαθήματα. Το ερωτηματολόγιο αυτό ανέβηκε στην ιστοσελίδα της ΜΟΔΙΠ-ΕΚΠΑ, όπου οι φοιτητές/τριες μπορούν να μπαίνουν και να το συμπληρώνουν ηλεκτρονικά.

Με δεδομένη την πολυπλοκότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας και με βάση την υπόθεση ότι τη γνώση τη δομούν/ κατασκευάζουν ενεργά τα υποκείμενα (οι φοιτητές και οι φοιτήτριες), το γενικό ερωτηματολόγιο επιχειρεί να διερευνήσει δύο κατηγοριών κεντρικά ερωτήματα (μέσω δύο χωριστών υπο-ερωτηματολογίων):

A. Ποιες είναι οι εκτιμήσεις των φοιτητών για την επιτυχία τους σε διάφορες συνιστώσες της μάθησης σε συγκεκριμένα μαθήματα συγκεκριμένων διδασκόντων.

B. Ποια χαρακτηριστικά της διδακτικής πράξης των διδασκόντων φαίνεται να εκτιμούν οι φοιτητές ως κατάλληλα για το προσωπικό τους μαθησιακό στυλ.

Η κεντρική υπόθεση πίσω απ' αυτό το ερωτηματολόγιο είναι προφανώς ότι οι διδακτικές πρακτικές (ή και συμπεριφορές) των διδασκόντων συμβάλουν στο μαθησιακό αποτέλεσμα.

Το συνολικό διπλό ερωτηματολόγιο είναι το ακόλουθο:

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ-ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

ΜΑΘΗΜΑ:

ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ ΟΥΣΑ:

ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ:

Σας παρακαλούμε, απαντώντας στα δύο ερωτηματολόγια που ακολουθούν, να βοηθήσετε την αξιολόγηση του μαθήματος που διδάχτηκε αυτό το εξάμηνο και πλησιάζει στο τέλος του. Παρακαλούμε να είστε προσεκτικοί και “ανοιχτοί” στις απαντήσεις σας, ούτως ώστε να προσφέρετε την καλύτερη δυνατή πληροφορία, τόσο για τα αποτελέσματα του μαθήματος σε ότι σας αφορά, όσο και για τα χαρακτηριστικά της διδασκαλίας του.

1^ο ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Κάθε ενότητα του παρακάτω ερωτηματολογίου αναφέρεται σε μια σχετικά διακριτή διάσταση της μάθησης, που ο διδάσκων είχε ως στόχο να σας βοηθήσει να πετύχετε.

Χρησιμοποιήστε την ακόλουθη κλίμακα για να βαθμολογήσετε την άποψή σας πάνω σε καθένα από τα επόμενα χαρακτηριστικά που περιγράφουν την προσωπική σας μάθηση.

- 1 Διαφωνώ απόλυτα (ΔΑ)
- 2 Διαφωνώ (Δ)
- 3 Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ (ΟΔΣ)
- 4 Συμφωνώ (Σ)
- 5 Συμφωνώ απόλυτα (ΣΑ)

	ΔΑ	Δ	ΟΔΣ	Σ	ΣΑ
	1	2	3	4	5
1. ΓΝΩΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ					
111. Από το συγκεκριμένο μάθημα έμαθα σημαντικό μέρος του περιεχομένου του γνωστικού αντικειμένου.					
112. Κατανόησα ικανοποιητικά ένα σημαντικό αριθμό εννοιών και αρχών του γνωστικού αντικειμένου.					
113. Απέκτησα την ικανότητα να εφαρμόζω αρχές του γνωστικού αντικειμένου και σε άλλες/διαφορετικές καταστάσεις, εκτός από αυτές που αναφέρθηκαν στο μάθημα.					
2. ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ/ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ					
124. Έμαθα να εντοπίζω τα σημαντικά σημεία και ζητήματα που τίθενται στο πλαίσιο του συγκεκριμένου γνωστικού αντικειμένου.					
125. Ανέπτυξα την ικανότητα να επιλύω πραγματικά					

προβλήματα στο πεδίο που εφαρμόζεται αυτό το γνωστικό αντικείμενο.					
126. Ανέπτυξα την ικανότητα να μιλώ με σαφήνεια για θέματα που αφορούν το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο.					
127. Έμαθα να σκέπτομαι κριτικά για τα ζητήματα του γνωστικού αντικειμένου που προσεγγίζονται και με διαφορετικούς τρόπους.					
128. Ανέπτυξα δεξιότητες που θα είναι χρήσιμες στο επαγγελματικό πεδίο.					
129. Προσδιόρισα χαρακτηριστικά της επαγγελματικής μου ταυτότητας.					
3. ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΚΑΙ ΣΤΑΣΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ					
1310. Το μάθημα όξυνε το ενδιαφέρον μου για τα ζητήματα που αναλύονται στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο.					
1311. Παρακινήθηκα να διαβάσω/ εργαστώ για τα ζητήματα αυτά χρησιμοποιώντας πηγές που δεν περιλαμβάνονταν στα υλικά του μαθήματος.					
1312. Παρακινήθηκα να συζητήσω για τα ζητήματα αυτά και εκτός μαθήματος.					
1313. Σχεδιάζω να παρακολουθήσω επιπλέον μαθήματα από το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο.					
4. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ					
1414. Παρακολούθησα όλες τις παραδόσεις του πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του συγκεκριμένου μαθήματος κατά τη διάρκεια του εξαμήνου.					
1415. Είχα ενεργό συμμετοχή στις συζητήσεις/ εργασίες στην τάξη.					
1416. Παρακινήθηκα να πάρω πρωτοβουλίες μέσα στην τάξη.					
5. ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ/ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ					
1517. Ανέπτυξα δημιουργικές ικανότητες σε αυτό το πεδίο.					
1518. Έκανα καινούργιους φίλους/ φίλες παρακολουθώντας αυτά τα μαθήματα.					
1519. Ανέβηκε η εκτίμησή μου για κάποιους συμφοιτητές μου.					
6. ΑΝΑΤΡΟΠΕΣ & ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ					
1620. Έμαθα να εκτιμώ απόψεις διαφορετικές από τη δική μου.					
1621. Αναθεώρησα κάποιες από τις προηγούμενες					

στάσεις μου απέναντι στο γνωστικό αντικείμενο του μαθήματος.					
7. ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ					
1722. Μέσα από το συγκεκριμένο μάθημα κατάλαβα καλύτερα κάποιες πτυχές του εαυτού μου.					
1723. Συνειδητοποίησα κάποια προσωπικά μου προβλήματα.					
1724. Βελτίωσα το αίσθημα της υπευθυνότητάς μου.					
1725. Ανακάλυψα κάποια προσωπικά μου ενδιαφέροντα και ικανότητες.					
1726. Απέκτησα μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στον εαυτό μου.					

2^ο ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Κάθε ενότητα του παρακάτω ερωτηματολογίου αναφέρεται σε ένα γενικό χαρακτηριστικό της διδασκαλίας, από τα πολλά που υπάρχουν. Αξιολογήστε τη διδασκαλία με βάση τα ερωτήματα που ακολουθούν. Οι απαντήσεις σας πρέπει να αντανακλούν τον τύπο της διδασκαλίας που νομίζετε ότι είναι ο καλύτερος για το συγκεκριμένο μάθημα, καθώς και για το δικό σας προσωπικό μαθησιακό στυλ.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!! Η κλίμακα που ακολουθεί ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΑΠΟ ΕΚΕΙΝΗ ΤΟΥ 1^{ου} ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ.

Χρησιμοποιήστε τη για να βαθμολογήσετε τις κρίσεις σας τις σχετικές με τη συχνότητα που εφαρμόζονται από τον διδάσκοντα καθένα από τα χαρακτηριστικά της διδασκαλίας του.

- 1 Θα ήθελα να συμβαίνει πολύ περισσότερες φορές (ΠΠΦ)
- 2 Θα ήθελα να συμβαίνει περισσότερες φορές (ΠΦ)
- 3 Δεν θα ήθελα να αλλάξει κάτι (ΟΚ)
- 4 Θα ήθελα να συμβαίνει λιγότερες φορές (ΛΦ)
- 5 Θα ήθελα να συμβαίνει πολύ λιγότερες φορές (ΠΛΦ)

	ΠΠ Φ 1	ΠΦ 2	ΟΚ 3	ΛΦ 4	ΠΛ Φ 5
1. ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ: πρακτικές που χρησιμοποιεί ο διδάσκων για την επεξήγηση ή την αποσαφήνιση εννοιών και αρχών					
211. Παρουσιάζει παραδείγματα για τη χρήση της κάθε έννοιας που εισάγει στα μαθήματά του.					
212. Ορίζει τους νέους ή μη οικείους όρους που χρησιμοποιεί.					
213. Χρησιμοποιεί γραφήματα ή διαγράμματα για να υποστηρίξει/ διευκολύνει τις εξηγήσεις.					
214. Καταδεικνύει τις πρακτικές εφαρμογές των εννοιών που διδάσκει.					

2. ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΗΡΙΣΤΙΚΩΝ: πρακτικές που χρησιμοποιεί ο διδάσκων για να καταδείξει τη σπουδαιότητα κάποιων εννοιών και αρχών					
225. Δίνει έμφαση σε σημεία με ιδιαίτερη σπουδαιότητα.					
226. Ξεκαθαρίζει τα θεμελιώδη σημεία.					
227. Επισημαίνει τους όρους-κλειδιά.					
228. Επεξηγεί τα θέματα του μαθήματος χρησιμοποιώντας οικείο/ καθημερινό λόγο (γλώσσα).					
3. ΕΚΦΡΑΣΗ: χρήση μη λεκτικών συμπεριφορών που σχετίζονται με την προσοχή και το ενδιαφέρον των φοιτητών					
239. Κατά τη διάρκεια των διαλέξεων κινείται μέσα στην αίθουσα.					
2310. Κοιτάζει στα μάτια τους φοιτητές του.					
2311. Χρησιμοποιεί/ κάνει νεύματα με το κεφάλι, τα χέρια ή το σώμα του.					
2312. Λέει αστεία ή αφηγείται με χιούμορ.					
2313. Χαμογελά ή γελά ενώ διδάσκει.					
4. ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ: πρακτικές που ενισχύουν τη συμμετοχή των φοιτητών στα μαθήματα					
2414. Ενθαρρύνει τους φοιτητές να κάνουν ερωτήσεις ή σχόλια κατά τη διάρκεια των διαλέξεων.					
2415. Επιβραβεύει τις αξιόλογες/ ευρηματικές ιδέες των φοιτητών.					
2416. Πριν προχωρήσει στο επόμενο θέμα, ρωτά τους φοιτητές εάν κατανόησαν το προηγούμενο.					
2417. Παραμένει ώρα σε ένα θέμα για να απαντήσει στις ερωτήσεις των φοιτητών.					
2418. Είναι διαθέσιμος για συζητήσεις εκτός τάξης.					
2419. Προσφέρεται να βοηθήσει τους φοιτητές σε προβλήματα σχετικά με το μάθημα.					
2420. Αποδέχεται οπτικές των ζητημάτων που διατυπώνονται από τους φοιτητές και είναι διαφορετικές από τις δικές του.					
2421. Συνομιλεί με τους φοιτητές πριν ή μετά τα μαθήματα, όποτε αυτό είναι δυνατόν.					
5. ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ: πρακτικές προσωπικής επαφής με τους φοιτητές					
2522. Απευθύνεται προσωπικά προς τους φοιτητές.					
2523. Απευθύνει ερωτήσεις προς τους φοιτητές προσωπικά.					

6. ΕΝΤΑΣΗ: πρακτικές πρόκλησης ανατροπών					
2624. Προκαλεί εποικοδομητική κριτική.					
2625. Παρουσιάζει τολμηρές ιδέες που προκαλούν τη σκέψη/ λογική.					
7: ΟΡΓΑΝΩΣΗ: πρακτικές δομημένης παρουσίασης/ απεικόνισης της ύλης του μαθήματος					
2726. Χρησιμοποιεί τίτλους και υπότιτλους για να οργανώσει τις διαλέξεις του.					
2727. Παρουσιάζει το διάγραμμα/ σύνοψη του μαθήματος στον πίνακα ή στην οθόνη προβολής.					
2728. Χρησιμοποιεί οπτικά διδακτικά βοηθήματα.					
2729. Καταβάλει προσπάθεια για να πετύχει την αναγνωσιμότητα των οπτικών βοηθημάτων.					
2730. Χρησιμοποιεί οπτικοακουστικά μέσα και Η/Υ.					
2731. Χρησιμοποιεί λογισμικό παρουσιάσεων.					
2732. Χρησιμοποιεί παρουσιάσεις βίντεο.					
8. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΒΗΜΑΤΙΣΜΟΥ: πρακτικές λογικής δόμησης της διαδοχής των πληροφοριών					
2833. Αρχίζει τη διάλεξη με τα πιο σημαντικά θέματα.					
2834. Εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο κάθε θέμα της διάλεξης ταιριάζει στο συνολικό μάθημα.					
2835. Στην αρχή κάθε μαθήματος επανέρχεται στα θέματα που έχουν καλυφθεί σε προηγούμενες διαλέξεις.					
2836. Κατά διαστήματα συνοψίζει επισημάνσεις που έχουν γίνει προηγουμένως.					
9. ΡΥΘΜΟΣ ΒΗΜΑΤΙΣΜΟΥ: ρυθμός παρουσίασης των διαδοχικών πληροφοριών					
2937. Καταδεικνύει με σαφήνεια τη μετάβαση από το ένα θέμα της διάλεξης στο άλλο.					
2938. Δίνει μια εισαγωγική εικόνα της διάλεξης στην αρχή του μαθήματος.					
2939. Καλύπτει λίγη ύλη/ θέματα κατά τη διάρκεια των μαθημάτων.					
10. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ: πρακτικές σύνδεσης του μαθήματος με τις εξετάσεις του.					
21040. Συμβουλεύει τους φοιτητές ως προς το πώς θα πρέπει να προετοιμαστούν για τα τεστ και τις εξετάσεις.					
21041. Παρουσιάζει δείγματα από τις ερωτήσεις των εξετάσεων.					

21042. Παρουσιάζει με σαφήνεια τι περιμένει από τη συνολική δουλειά στις εξετάσεις.					
21043. Δηλώνει τους στόχους της κάθε διάλεξης.					
21044. Υπενθυμίζει στους φοιτητές τις ημερομηνίες διεξαγωγής των τεστ ή λήξης των προθεσμιών παράδοσης των εργασιών.					
11. ΟΜΙΛΙΑ: χαρακτηριστικά της εκφοράς του λόγου κατά τη διδασκαλία στην αίθουσα					
21145. Μιλά με την κατάλληλη ένταση.					
21146. Μιλά καθαρά.					
21147. Μιλά με τον κατάλληλο ρυθμό.					

Ευχαριστούμε θερμά για τη συμβολή σας!

Τα δύο παραπάνω υπό-ερωτηματολόγια κατασκευάστηκαν με προσαρμογές από³⁶:

- α. τη Δεξαμενή Ερωτήσεων για την Αξιολόγηση Μαθημάτων του Πανεπιστημίου του Μίσιγκαν (το 1^ο ερωτηματολόγιο) και από
- β. το Teacher Behaviours Inventory (TBI), του καθηγητή H. G. Murray, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Δυτικού Οντάριο.

Ωστόσο η συμμετοχή των φοιτητών/τριών στην συμπλήρωση των ερωτηματολογίων είναι περιορισμένη. Η απροθυμία των φοιτητών/τριών να συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια οφείλεται κατά τη γνώμη μας στο γεγονός ότι πρόκειται για ένα μεγάλο ερωτηματολόγιο, κοινό για όλα τα μαθήματα. Από τα αποτελέσματα μάλιστα φαίνεται ότι συμπληρώνεται από πολύ λίγους/ες επιμελείς φοιτητές/-ήτριες, που επιθυμούν να εκφράσουν τη θετική τους στάση απέναντι στο μάθημα και τον/την διδάσκοντα/ουσα. Από τα λίγα αυτά συμπληρωμένα ερωτηματολόγια είναι εμφανές ότι οι φοιτητές/-ήτριες που απάντησαν να είναι ικανοποιημένοι σε μεγάλο βαθμό από τα μαθησιακά τους αποτελέσματα, καθώς και από τις διδακτικές πρακτικές των διδασκόντων. Ωστόσο δεν συσχετίζουν τα μαθησιακά αποτελέσματα με τις διδακτικές πρακτικές των διδασκόντων ή με τη συμμετοχή των ιδίων στα μαθήματα.

Για τους λόγους αυτούς είναι σαφές ότι το ερωτηματολόγιο αυτό αλλά και ο τρόπος διακίνησής του πρέπει να αναμορφωθεί.

Ωστόσο για λόγους εμβάθυνσης συνεχίζουμε την πρακτική αξιολόγησης που ακολουθήσαμε και τα προηγούμενα χρόνια και είχε διαμορφωτικό προσανατολισμό. Εφαρμόζουμε δηλαδή διαδικασίες αξιολόγησης των μαθημάτων με διάφορες μεθόδους, οι οποίες πέρα από αποτελέσματα που ενδιαφέρουν τους

³⁶ Δες στο: Γιαλλούση, Μ. (2012). Έκθεση για τις διεθνείς πρακτικές αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου που πραγματοποιείται στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Στο <http://www.ecd.uoa.gr/aksiologisi.htm>

διδάσκοντες/-ουσες (συγκεκριμένες αναπαραστάσεις των φοιτητων/-ητριών που λειτουργούν ως «εμπόδια» ή και ως «άγκιστρα» για το περιεχόμενο, επιστημολογικές ή και οντολογικές πεποιθήσεις που παρεμβαίνουν θετικά ή αρνητικά στη σχέση διδασκαλίας-μάθησης, προϋπάρχουσες «στάσεις» απέναντι στο αντικείμενο, εκτιμήσεις που σχετίζονται με «νόρμες», με προσδοκίες ή με «εκτιμήσεις ελέγχου» κλπ) δίνουν και αποτελέσματα που είναι σημαντικά για την εσωτερική αξιολόγηση.

Συγκεκριμένα:

- Οι pre-post ερευνητικές προσεγγίσεις με ερωτηματολόγια που απαντούν οι φοιτητές/-ήτριες, δείχνουν θετική έως πολύ θετική απόκριση σε μαθήματα που πραγματοποιούνται σε μικρά ακροατήρια, ειδικότερα σε σεμινάρια και εργαστήρια, όπως και μαθήματα που εφαρμόζουν καινοτόμες πρακτικές. Λιγότερο θετικές αλλά πάντως όχι αρνητικές είναι οι αποκρίσεις σε μαθήματα που πραγματοποιούνται με μεγάλα ακροατήρια και με χρήση κλασικών εκπαιδευτικών τεχνολογιών.
- Οι ποιοτικές ερευνητικές προσεγγίσεις (π.χ. με συνεντεύξεις, pre-during-post καταγραφές, μαγνητοσκοπήσεις / βιντεοσκοπήσεις), πολλές από τις οποίες αποτελούν και αντικείμενο επιστημονικών δημοσιεύσεων, δείχνουν θετικές αποκρίσεις σε μαθήματα που χρησιμοποιούν μεθόδους όπου οι φοιτητές/-ήτριες αλληλεπιδρούν με το αντικείμενό τους στο πεδίο (π.χ. επισκέψεις σε χώρους εκπαίδευσης παιδιών μεταναστών, μουσεία, συμμετοχή στο μάθημα εκπαιδευτικών κλπ) ή και πραγματοποιούν δημιουργικές δραστηριότητες (οι φοιτητές/-ήτριες παράγουν προσωπικά ή σε ομάδες καινούργια κομμάτια γνώσης που αξιολογούνται εσωτερικά ή δημοσίως). Αυτές τις μορφές μαθημάτων το Τμήμα τις ενισχύει όσο περισσότερο μπορεί.

Τέτοιες μάλιστα αξιολογικές προσεγγίσεις, που συνδέουν διδασκαλία και έρευνα, εκτός από τη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου διαμορφώνουν και μια κουλτούρα διαφορετικής αξιολόγησης και αξιοποίησης στην προοπτική της ευρύτερης βελτίωσης του επιπέδου σπουδών και επιστημονικής ανάπτυξης των φοιτητών/τριών.

Πώς αξιοποιούνται τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των διδασκόντων από τους φοιτητές;

Το Τμήμα προβαίνει σε διαρκείς παρεμβάσεις και αναμορφώσεις του προγράμματος σπουδών και των εκπαιδευτικών του πρακτικών λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ των άλλων και τις αξιολογήσεις που εκφράζονται από τους φοιτητές/τριες. Η προσπάθεια μείωσης του αριθμού των εκπαιδευομένων ανά μάθημα (π.χ. διδασκαλία υποχρεωτικών μαθημάτων σε κλιμάκια) καθώς και η εισαγωγή κύκλων μαθημάτων με εργαστηριακό και διαδραστικό χαρακτήρα (π.χ. θεματική εβδομάδα, πρακτική άσκηση στην έρευνα) εντάσσεται σε αυτή τη διαδικασία. Επίσης, η προώθηση διαφοροποιημένων μεθόδων διδασκαλίας και η ενίσχυση της διαμορφωτικής αξιολόγησης αξιοποιούνται από κάθε διδάσκοντα/ουσα στην προοπτική βελτίωσης των μαθημάτων. Επιπλέον, κάθε διδάσκουσα/ων λαμβάνει υπόψη κατά τον ανασχεδιασμό των μαθημάτων την ανατροφοδότηση από την αξιολόγηση των φοιτητών, η οποία διεξάγεται τόσο μέσω των ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων, όσο και στο πλαίσιο συζήτησης που

πραγματοποιείται κατά το τέλος της διδακτικής περιόδου κάθε μαθήματος. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το Τμήμα αποδίδει μεγάλη σημασία σε αυτή τη διαδικασία γιατί την θεωρεί ιδιαιτέρως ουσιαστική, στο βαθμό που επιτρέπει διάλογο και αλληλεπίδραση μεταξύ των φοιτητών οι οποίοι έχουν όντως παρακολουθήσει το μάθημα, σε αντίθεση με την εξατομικευμένη μορφή αξιολόγησης μέσω των ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι λόγω της μη υποχρεωτικότητας της φοίτησης στο ΤΕΑΠΗ το ερωτηματολόγιο ενδέχεται να συμπληρώνεται από φοιτητές/τριες οι οποίοι/ες δεν παρακολουθούν τα μαθήματα.

- Ποιός είναι ο μέσος εβδομαδιαίος φόρτος διδακτικού έργου των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος;

Στο ΤΕΑΠΗ διδάσκουν κατά το 2015-16 22 μέλη ΔΕΠ, 2 μέλη ΕΕΠ, 2 μέλη ΕΔΙΠ του κλάδου Ι, ένα μέλος ΕΔΙΠ με ανάθεση από το ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ και 2 εντεταλμένοι διδασκαλίας. Αυτά τα μέλη ΔΕΠ και ΕΕΔΙΠ, εξυπηρετούν πέντε (5) Προγράμματα Σπουδών (ένα προπτυχιακό και τέσσερα μεταπτυχιακά). Το ΤΕΑΠΗ αποχώρησε από το ΠΜΣ «Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία», εφόσον λόγω του μικρού αριθμού μελών ΔΕΠ δεν μπορούσε να ανταποκριθεί. Κανένα σχεδόν μέλος ΔΕΠ ή ΕΕΔΙΠ του Τμήματος, χωρίς να εξαιρούνται ούτε τα μέλη ΔΕΠ με ιδιαίτερα αυξημένα διοικητικά καθήκοντα, δεν εργάζεται διδακτικά τον ελάχιστο χρόνο που προβλέπει ο νόμος (6 ώρες την εβδομάδα). Όλα σχεδόν τα μέλη ΔΕΠ και ΕΕΔΙΠ εργάζονται σε ποσοστό ξεπερνά και το 50% παραπάνω από την πρόβλεψη του Νόμου, είτε για να καλύψουν ανάγκες των ΠΜΣ, είτε για να «σπάσουν» τους μεγάλους αριθμούς φοιτητών/-ητριών του ΠΠΣ, είτε για να εφαρμόσουν καινοτόμες ή διεπιστημονικές μορφές διδασκαλίας, είτε για να υποστηρίξουν το πλήθος των διπλωματικών εργασιών των ΠΜΣ, είτε για να καθοδηγήσουν τις εργασίες των φοιτητών/-ητριών του ΠΠΣ κλπ.

Πόσα από τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος διδάσκουν στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών;

Κατά την αξιολογούμενη περίοδο 21 από τα 22 μέλη ΔΕΠ διδάσκουν στα ΠΜΣ του Τμήματός μας ή σε άλλα ΠΜΣ του ΕΚΠΑ.

Υπάρχουν θεσμοθετημένες από το Τμήμα υποτροφίες/βραβεία διδασκαλίας;

Το Τμήμα δεν έχει θεσμοθετήσει βραβεία διδασκαλίας· πολύ δε περισσότερο υποτροφίες που συνεπάγονται χρηματικό κόστος που ούτως ή άλλως δεν είναι σε θέση να καλύψει. Το Τμήμα αν και συμερίζεται αρκετά από τα πλεονεκτήματα της *αριστείας* στέκεται με σκεπτικισμό μπροστά στα ζητήματα τα συνδεδεμένα με τον ανταγωνισμό που γεννά. Με τη λογική της αριστείας προτιμά να αντιμετωπίζει τις ομαδικές και όχι τις προσωπικές δραστηριότητες, που προωθούν μέσα σε ένα "αγωνιστικό" περιβάλλον διαδικασίες συνεργασίας. Υποτροφίες δίνονται μόνο στα ΠΜΣ με τη μορφή μείωσης διδάκτρων.

Συνεισφέρουν στο διδακτικό έργο οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και υποψήφιοι διδάκτορες του Τμήματος και σε τί ποσοστό;

Δεν συνεισφέρουν οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/-ήτριες και οι υποψήφιοι διδάκτορες του Τμήματος στο διδακτικό έργο, γιατί δεν υπάρχουν πιστώσεις για την αμοιβή τους. Το Τμήμα θεωρεί ως απαράβατη αρχή τη μη νομιμοποίηση της άμισθης εργασίας με οποιοδήποτε μέσο, ιδιαίτερα εκμεταλευόμενο την ανάγκη νέων επιστημόνων για απόκτηση διδακτικής εμπειρίας. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις σεμιναριακών μαθημάτων ενδέχεται να εμπλέκονται υποψήφιοι διδάκτορες, διαδικασία την οποία κατανοούμε ως θετική τόσο για την δική τους ακαδημαϊκή ανάπτυξη, όσο και για τον εμπλουτισμό του εκπαιδευτικού έργου του Τμήματος.

4.2. Πώς κρίνετε την ποιότητα και αποτελεσματικότητα της διδακτικής διαδικασίας;³⁷

Ποιές συγκεκριμένες διδακτικές μέθοδοι χρησιμοποιούνται;

Μεγάλη ποικιλία μεθόδων εφαρμόζονται και ανά μάθημα και στο εσωτερικό των ίδιων των μαθημάτων. Οι μέθοδοι διδασκαλίας αποτελούν άλλωστε ερευνητικό αντικείμενο πολλών μελών ΔΕΠ του Τμήματος, όπως φαίνεται στις ανακοινώσεις σε συνέδρια αλλά και στις δημοσιεύσεις μελών του Τμήματος. Ως εκ τούτου, το πλαίσιο των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών μαθημάτων αποτελεί αυτονόητο και πεδίο εφαρμογής των σχετικών ιδεών. Αυτό σημαίνει ότι για να αναφέρουμε μεθόδους πρέπει να παραπέμψουμε σε επιστημονικά κείμενα που δημοσιεύουν οι διδάσκοντες/-ουσες. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις κονστρουκτιβιστικές και κονστραξιονιστικές προσεγγίσεις, τις συνεργατικές ενεργητικές μεθόδους, τις βιωματικές με ομάδες εργασίας κλπ. Η αναφορά αυτή σημαίνει ότι στο ΤΕΑΠΗ τα μαθήματα πραγματοποιούνται με συνδυασμούς προσεγγίσεων (διάλεξη με παρεμβολές σεμιναριακού τύπου δραστηριοτήτων, ασκήσεις σε συνδυασμό με διαχείριση του πεδίου ή δεδομένων από το πεδίο, εργαστήρια σε συνδυασμό με διαλέξεις ή και έρευνα σε πηγές κλπ) ανάλογα με τους σκοπούς και τους στόχους του κάθε μαθήματος, αλλά και στο πλαίσιο του ίδιου μαθήματος σε διαφορετικές φάσεις ανάπτυξής του.

Στο πλαίσιο αυτό είναι αυτονόητο ότι οι καινοτόμες διδακτικές προσεγγίσεις αλλά και τα καινοτόμα μαθήματα είναι πολλά και εισάγονται αλλά και μορφοποιούνται σταδιακά με βάση την διαμορφωτική αξιολόγησή τους στο πρόγραμμα σπουδών. Για παράδειγμα υπάρχουν:

1. Τα μαθήματα της «Θεματικής Βδομάδας»: ενότητα μαθημάτων από την οποία οι φοιτητές/-ήτριες πρέπει υποχρεωτικά να παρακολουθήσουν ένα. Τα μαθήματα αυτά έχουν διεπιστημονικές ή εστιασμένες εντός των ευρύτερων αντικειμένων θεματικές, πραγματοποιούνται με μορφή σεμιναρίων / εργαστηρίων εντατικά (κατά κανόνα μέσα στη διάρκεια μιας εβδομάδας). Οι φοιτητές/-ήτριες τα παρακολουθούν υποχρεωτικά και παράγουν μετά την παρακολούθησή τους μια πρωτότυπη ατομική ή

³⁷ Συμπληρώστε τους Πίνακες 6 και 7.

- ομαδική δουλειά. Τα μαθήματα αυτά τα οργανώνει μεν ένας, δύο ή και περισσότεροι/ες διδάσκοντες/-ουσες, αλλά συμμετέχουν οργανώνοντας εργαστήρια ή παρουσιάζοντας τη δουλειά τους εξωτερικοί συνεργάτες (εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων, ερευνητές, καλλιτέχνες, επιστήμονες...).
2. Συνδιδασκαλίες και διεπιστημονικά μαθήματα: πραγματοποιούνται από δύο τουλάχιστον διδάσκοντες/-ουσες διαφορετικών αντικειμένων. Τα διαφορετικά αυτά αντικείμενα έχουν κρίκο σύνδεσης την εκπαιδευτική διάσταση που επιβάλλει το περιεχόμενο των σπουδών του Τμήματος. Π.χ.: Κοινωνιολογική και Παιδαγωγική θεώρηση της εκπαιδευτικής πράξης, Θεατρική/Αφηγηματική αναπαράσταση ιδεών των Φυσικών Επιστημών. Τα μαθήματα αυτά στοχεύουν σε ολιστικές εκπαιδευτικές / διδακτικές προσεγγίσεις (π.χ. κοινωνιολογική και παιδαγωγική) ή και σε έναν ολιστικό γραμματισμό των φοιτητών/-ητριών (π.χ. επιστημονικό με αισθητική).
 3. Μαθήματα που οδηγούν σε παραγωγή προϊόντος από τους φοιτητές/-ήτριες, που υποχρεούνται να το δημοσιοποιήσουν (καλή πρακτική): εδώ οι φοιτητές/-ήτριες που θα παράγουν στο πλαίσιο του μαθήματος ένα επιστημονικό κείμενο (εργασία), κάποιο εκπαιδευτικό υλικό, ένα εικαστικό προϊόν, ένα μουσικό όργανο, μια θεατρική σπουδή που απευθύνεται σε παιδιά (και όχι μόνο) κλπ, υποχρεούνται να το παρουσιάσουν σε κοινό εντός ή και εκτός του Πανεπιστημίου και να εκτεθούν στην κρίση του. Η «πίεση» αυτή, που αποδέχονται με ευχαρίστηση και σχεδόν στο σύνολό τους οι φοιτητές/-ήτριες, έχει εξαιρετικά μαθησιακά αποτελέσματα.
 4. Η προγραμματισμένη εναλλαγή προσεγγίσεων και «περιβαλλόντων» στο πλαίσιο του ίδιου μαθήματος (π.χ. η εναλλαγή του διδάσκοντα, με τη συμμετοχή μεταναστών, εκπαιδευτικών, δουλειά σε ομάδες, παρακολούθηση φιλμ κλπ, σε μάθημα της Θεματικής Βδομάδας ή η ανάμειξη προπτυχιακών, μεταπτυχιακών φοιτητών/-ητριών Νηπιαγωγών κ.ο.κ.).
 5. Τα μαθήματα πρακτικής άσκησης στις μεθόδους έρευνας, μια σειρά μαθημάτων όπου οι φοιτητές/-ήτριες ασκούνται στην εκπαιδευτική έρευνα στο πεδίο υπό την επίβλεψη των διδασκόντων/-ουσών.

Υπάρχει διαδικασία επικαιροποίησης του περιεχομένου των μαθημάτων και των διδακτικών μεθόδων;

Η επικαιροποίηση του περιεχομένου των μαθημάτων είναι συνεχής και βασίζεται:

- α. στη συνεχή έρευνα (χρηματοδοτούμενη και μη) των μελών ΔΕΠ και την ενημέρωση με βάση τις εξελίξεις της επιστήμης, β. την ανατροφοδότηση του εκπαιδευτικού έργου από την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας από φοιτητές/τριες και διδάσκοντες/ουσες. Η διαδικασία επικαιροποίησης είναι περισσότερο αρμοδιότητα των διδασκόντων/-ουσών, μιας και στο Τμήμα, που ως παιδαγωγικό τμήμα οργανώνεται διεπιστημονικά, υπηρετούνται διάφορες επιστήμες της εκπαίδευσης και αγωγής. Συνδετικό κρίκο αυτών των επιμέρους διαδικασιών αποτελούν οι ΓΣ του Τμήματος και οι ΕΔΕ των ΠΜΣ, που ελέγχουν σε τακτά διαστήματα (και κυρίως στο τέλος κάθε ακαδημαϊκής χρονιάς) το συνολικό περιεχόμενο των ΠΣ. Στη ΓΣ άλλωστε αιτιολογείται από τον εισηγητή ή την

εισηγήτρια και η εισαγωγή νέου μαθήματος ή η αναμόρφωση κάποιου που ήδη υπάρχει.

Ποιό είναι το ποσοστό των φοιτητών που συμμετέχουν στις εξετάσεις;

Ποιά είναι τα ποσοστά επιτυχίας των φοιτητών στις εξετάσεις;

Ποιός είναι ο μέσος βαθμός πτυχίου;

Ποιά είναι η μέση διάρκεια σπουδών για τη λήψη πτυχίου;

Όλα τα παραπάνω ερωτήματα απαντιούνται στους σχετικούς πίνακες. Η ευκολότερη συμπλήρωση των πινάκων αυτών προϋποθέτει μεταβολές στην μηχανοργάνωση των υπηρεσιών του Πανεπιστημίου.

4.3. Πώς κρίνετε την οργάνωση και την εφαρμογή του διδακτικού έργου;

Πώς γνωστοποιείται στους φοιτητές η ύλη των μαθημάτων στην αρχή του εξαμήνου;

Η ύλη των μαθημάτων γενικά είναι δημοσιευμένη στον Οδηγό Σπουδών ο οποίος επικαιροποιείται κάθε χρόνο. Ωστόσο, στο συγκεκριμένο Τμήμα το πρόγραμμα σπουδών δομείται με βάση στόχους και όχι με βάση την ύλη, επομένως υιοθετείται μια μη υλοκεντρική προσέγγιση των μαθημάτων. Κάτι τέτοιο σημαίνει ότι σε αρκετά μαθήματα υπάρχει ένα πλαίσιο περιεχομένου που αναμορφώνεται σταδιακά ανάλογα με τη δυναμική ανάπτυξης και εξέλιξης του μαθήματος. Έτσι κατά την έναρξη του κάθε μαθήματος στους/στις φοιτητές/-ήτριες μπορούν να γνωστοποιηθούν από την αρχή κάποια κείμενα που θα μελετηθούν και κάποια ζητήματα που θα συζητηθούν, σε σχέση με τους στόχους του μαθήματος (και ασφαλώς όχι ανεξάρτητα απ' αυτούς), καθώς και ένα σχέδιο των εργασιών / δραστηριοτήτων των φοιτητών/-ητριών και των διδασκόντων/-ουσών (που εμπλέκουν κείμενα, συζητήσεις και στόχους). Τρόποι γνωστοποίησης είναι α) ο Οδηγός Σπουδών (έντυπα και ηλεκτρονικά), β) οι ιστοσελίδες ηλεκτρονικής τάξης του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου εμπεριέχονται όλο και περισσότερα μαθήματα πλέον, γ) ανακοίνωση των βασικών πληροφοριών στην αρχή κάθε μαθήματος.

Στο πλαίσιο επίσης του Προγράμματος Ανοικτών Μαθημάτων για αρκετά μαθήματα του ΠΠΣ (τα περισσότερα από κάθε άλλο Τμήμα του Πανεπιστημίου) υπάρχει ανάρτηση διαλέξεων, διαφανειών, πλήρους περιγραφής των ενοτήτων των μαθημάτων κλπ.

Περιγράφονται οι μαθησιακοί στόχοι των μαθημάτων και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα;

Για κάθε μάθημα υπάρχουν διατυπωμένοι στόχοι που ορίζουν το πλαίσιο ανάπτυξης του μαθήματος καθώς και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Ωστόσο, τα μαθησιακά αποτελέσματα ενδέχεται να αναδιαμορφώνονται σε συνάρτηση με την αναπλαισίωση του περιεχομένου της διδασκαλίας από τη ενδιαφέροντα των εκπαιδευόμενων, τη δυναμική της ομάδας και τη συγκυρία.

Υπάρχει διαδικασία μέτρησης της επίτευξης των μαθησιακών στόχων των μαθημάτων;

Υπάρχει η διαδικασία αξιολόγησης των μαθημάτων ή οποία ασφαλώς δεν αποτιμά μόνο την επίτευξη των στόχων αλλά αναδεικνύει κυρίως σχέσεις: το ποιοι στόχοι επιτεύχθηκαν από ποιες προσεγγίσεις, ποιοι λιγότερο, ποιοι όχι, ποιοι καινούριοι ανέκυψαν και κυρίως γιατί· μια διαδικασία που μπορεί να δώσει πληροφορίες σε κάθε διδάσκοντα και κάθε διδάσκουσα για το πως μπορεί να τροποποιήσει το μάθημα του και όχι να τον ενημερώσει απλά για το τι πέτυχε ή απέτυχε. Τι θα σήμαινε άλλωστε μια «μέτρηση της επίτευξης των στόχων» που θα οδηγούσε σε μια κανονική κατανομή με μέση τιμή γύρω από το μέσο όρο ενός minimum και ενός maximum και μεγάλη τυπική απόκλιση; Πέτυχαν ή απέτυχαν οι στόχοι; Και σε ποια κατεύθυνση θα έπρεπε να μεταβάλλει τη διδασκαλία του ο/η διδάσκων/ουσα; Αλλά ακόμη και αν η μέση τιμή ήταν μακριά από το μέσο όρο· τι θα έπρεπε να κάνει ο διδάσκων; Να παραιτηθεί ή να αναπαυθεί στη δόξα του;

Σε ποιά βαθμό τηρείται το ωρολόγιο πρόγραμμα των μαθημάτων;

Το ωρολόγιο πρόγραμμα των μαθημάτων στο ΤΕΑΠΗ τηρείται απαρέγκλιτα. Οποιοσδήποτε ακυρώσεις για λόγους που δεν μπορούσαν να προβλεφθούν ανακοινώνονται και στις ανακοινώσεις του Τμήματος και στην ηλεκτρονική τάξη και αναπληρώνονται με ευθύνη του/της διδάσκοντα/-ουσας.

Είναι ορθολογική η οργάνωση και δομή του ωρολογίου προγράμματος μαθημάτων;

Η οργάνωση και η δομή του ωρολογίου προγράμματος συγκροτεί ένα δύσκολο πολυπαραγοντικό πρόβλημα, που λύνεται κάθε εξάμηνο με την καλύτερη δυνατή προσέγγιση. Η οργάνωση και η δομή εξαρτώνται από τα προσφερόμενα μαθήματα που είναι πολλά και προσφέρονται στο πλαίσιο 5 διαφορετικών ΠΣ, τα εξάμηνα σπουδών στα οποία τα μαθήματα αυτά προτείνονται, τους διαθέσιμους χώρους που είναι λίγοι και μοιράζονται με το ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ με το οποίο συστεγαζόμαστε, τις επιστημονικές και διοικητικές υποχρεώσεις των λίγων σε σχέση με τους φοιτητές/-ήτριες μελών ΔΕΠ κ.ο.κ. Η λύση αυτού του προβλήματος αφήνει κάθε φορά μια μικρή σχετικά ομάδα φοιτητών/-ητριών και μια αντίστοιχη διδασκόντων/-ουσών, δυσανεστήμενη. Επιτυχία θεωρούμε το γεγονός ότι οι αριθμοί των δυσανεστήμενων φοιτητών/-ητριών και διδασκόντων/-ουσών μειώνονται από χρονιά σε χρονιά. Το γεγονός αυτό το αποδίδουμε κυρίως στην αυξανόμενη αποτελεσματικότητα των διοικητικών υπηρεσιών του Τμήματος που διαχειρίζονται το πρόβλημα, παρά στη μείωση των δυσμενών παραγόντων.

Πόσα (και ποιιά) από τα βασικά εισαγωγικά Μαθήματα διδάσκονται από μέλη ΔΕΠ/ΕΠ των δύο ανώτερων βαθμίδων;

Το ερώτημα αυτό απαντιέται αναλυτικά στους πίνακες, όπου καταγράφονται τα μαθήματα των διάφορων ΠΣ του Τμήματος. Ως τελικός αριθμός η απάντηση αυτή ενέχει προβλήματα γιατί, για παράδειγμα τα υποχρεωτικά μαθήματα του ΠΠΣ διδάσκονται συνήθως από περισσότερους από έναν διδάσκοντες/-ουσες, από τους οποίους κάποιοι μπορεί να ανήκουν σε υψηλή βαθμίδα και κάποιοι όχι. Επιπλέον τα περισσότερα μαθήματα του Τμήματος είναι υποχρεωτικώς επιλεγόμενα και τα

μαθήματα αυτά διδάσκονται από προσωπικό όλων των βαθμίδων. Τα περισσότερα προσφερόμενα υποχρεωτικά μαθήματα τα διδάσκουν μέλη ΔΕΠ από τις δύο ανώτερες βαθμίδες. Πάντως στο συγκεκριμένο Τμήμα δεν υπάρχουν λογικές επιλογής με βάση τη βαθμίδα, αλλά το αντικείμενο, την ειδίκευση και την ανταπόκριση σε επιστημονικά και ερευνητικά ενδιαφέροντα. Κατά συνέπεια δεν υπάρχει οποιαδήποτε πρόθεση ανάθεσης εισαγωγικών μαθημάτων σε κατώτερες βαθμίδες ΔΕΠ, με τη λογική να "τα ξεφορτωθούν" οι ανώτερες βαθμίδες.

Πόσα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος διδάσκουν μαθήματα που δεν εμπίπτουν στο στενό ή ευρύτερο γνωστικό τους πεδίο;

Κανένα! Και αυτό το γεγονός δείχνει, στη δύσκολη σημερινή συγκυρία, ότι ο προγραμματισμός της ανάπτυξης του Τμήματος ήταν από πάντα υψηλού επιπέδου.

4.4. Πώς κρίνετε τα εκπαιδευτικά βοηθήματα;

Είδη και αριθμός βοηθημάτων (π.χ. βιβλία, σημειώσεις, υλικό σε ιστοσελίδες, κλπ) που διανέμονται στους φοιτητές.

Η αναλυτική απάντηση περιλαμβάνεται στους πίνακες, όπου αναφέρονται τα βιβλία και οι φάκελοι βιβλιογραφίας που στα περισσότερα μαθήματα χρησιμοποιούνται. Υπάρχουν επίσης βοηθήματα (κείμενα και υλικά) που προσφέρονται ηλεκτρονικά μέσω του e-class και που πλέον αξιοποιούνται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τα μέλη του Τμήματος.

Υπάρχει διαδικασία επικαιροποίησης των βοηθημάτων; Πώς εφαρμόζεται;

Μέσω της ΓΣ, μια φορά στο τέλος κάθε ακαδημαϊκής χρονιάς.

Πώς και πότε συγκεκριμένα διατίθενται τα βοηθήματα;

Μετά την ηλεκτρονική υποβολή δηλώσεων από τους φοιτητές/-ήτριες και περί το μέσο περίπου κάθε εξαμήνου, στους κανονικά εγγεγραμμένους/-ες φοιτητές/-ήτριες. Ωστόσο τα κείμενα και τα υλικά που προσφέρονται ηλεκτρονικά μέσω του e-class είναι αναρτημένα από την αρχή του εξαμήνου, καθώς αξιοποιούνται από τα πρώτα μαθήματα.

Ποιό ποσοστό της διδασκόμενης ύλης καλύπτεται από τα βοηθήματα;

Με την επιφύλαξη που έχει διατυπωθεί παραπάνω σχετικά με την εννοιολόγηση και διαρκή αναδιαμόρφωση της «ύλης», θεωρούμε ότι το ερώτημα έχει απαντηθεί στις προηγούμενες παραγράφους.

Παρέχεται βιβλιογραφική υποστήριξη πέραν των διανεμόμενων συγγραμμάτων;

Σε κάθε μάθημα παρέχεται βιβλιογραφική υποστήριξη. Για την καλύτερη μάλιστα αξιοποίηση της βιβλιογραφίας στο πλαίσιο των μαθημάτων αναλύονται και συζητούνται αποσπάσματα από βιβλία που προτείνονται στη βιβλιογραφία.

4.5 Πώς κρίνετε τα διαθέσιμα μέσα και υποδομές;

Οι χώροι που έχει στη διάθεσή του το ΤΕΑΠΗ αναγράφονται στον ακόλουθο πίνακα:

Ιπποκράτους 35, Αθήνα (μέχρι τις 30-6-2015)	1.071,38 m ²
Ιπποκράτους 31, Αθήνα	292 m ²
Ιπποκράτους 33, Αθήνα (μέχρι το τέλος του 2016)	401,33 m ²
Σταδίου 5, Αθήνα (από 1-7-2015 και εξής)	508 m ²
<u>Νέο Χημείο, :</u> α) ΤΕΑΠΗ 3 ^{ος} όροφος (287 m ²), β) κοινή χρήση ΤΕΑΠΗ + ΠΤΔΕ (557m ²)	844,00 m ²
<u>Νέο Χημείο, (Υπογ. Ισογ. 2^{ος} όροφος)</u> Κοινή χρήση ΤΕΑΠΗ + ΠΤΔΕ	1.566,00 m ²

Συνοπτικά (και αν ληφθεί υπόψη ότι αρκετοί από τους χώρους χρησιμοποιούνται ταυτόχρονα και από το ΠΤΔΕ του ΕΚΠΑ) ο παραπάνω πίνακας μαρτυρά ότι το ΤΕΑΠΗ έχει στη διάθεσή του 3400 τ.μ. για να στεγάσει μαθήματα προπτυχιακού, μεταπτυχιακών, γραφεία για το τακτικό και το αποσπασμένο προσωπικό, τα ερευνητικά κέντρα, τις γραμματείες, τα εργαστήρια κ.ο.κ. Έτσι, για παράδειγμα, κάνοντας μια ασφυκτική διαχείριση του χώρου αυτού οι χώροι διδασκαλίας αναπτύσσονται σε 1000 περίπου τ.μ. για να καλύψουν τους περίπου 1500 απόλυτα ενεργούς προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές/-ήτριες μας. Η κατάσταση αυτή συνδυασμένη με την διασπορά και την κακή ποιότητα των χώρων και τις δυσλειτουργίες που προκαλεί η συνύπαρξη με το ΠΤΔΕ οδηγεί σε σχετική ασφυξία φοιτητές/-ήτριες και προσωπικό.

Η μεταστέγαση από το κτήριο της Ιπποκράτους 35 στη Σταδίου 5 και η εκκένωση της Ιπποκράτους 33 περιόρισε τους χώρους του τμήματος κατά 1000 περίπου τετραγωνικά μέτρα. Η λύση αναζητήθηκε στη μίσθωση νέων κτηρίων με πλέον επιτακτική την ανάγκη για τη στέγαση της βιβλιοθήκης του Τμήματος.

- Αίθουσες διδασκαλίας (ακ. ετ. 2015-2016):
 - (α) Αριθμός και χωρητικότητα.
- Δύο αίθουσες διδασκαλίας (ΓΑ και ΓΔ) των 200 ατόμων στον γ' όροφο της Ναυαρίνου 13α
- Ένα μικρό αμφιθέατρο (μαΝΧ) των 120 ατόμων στο ισόγειο της Ναυαρίνου 13α
- Μία αίθουσα διδασκαλίας (Υ) των 120 ατόμων στο υπόγειο της Ναυαρίνου 13α
- Μία αίθουσα σεμιναρίων (Παιδούση) στον γ' όροφο της Ναυαρίνου 13^α
- Μία αίθουσα σεμιναρίων (Ιμβριώτη) στον γ' όροφο της Ναυαρίνου 13^α

- Η αίθουσα συνεδριάσεων του ΤΕΑΠΗ (ως αίθουσα σεμιναρίων) στο ισόγειο της Ναυαρίνου 13α
- Μία αίθουσα σεμιναρίων στον πρώτο όροφο της Ιπποκράτους 33 (αυτή η αίθουσα δεν αναπληρώθηκε μετά την εκκένωση της Ιπποκράτους 33)
- Δύο αίθουσες σεμιναρίων στη Σταδίου 5 χωρητικότητας 40 και 20 ατόμων αντίστοιχα.

(β) Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα.

Οι παραπάνω αίθουσες επαρκούν οριακά, μόνο και μόνο γιατί ο αριθμός των διδασκόντων/-ουσών είναι περιορισμένος και το γεγονός αυτό εμποδίζει τη δημιουργία μικρότερων ακροατηρίων. Η ποιότητα των μεγάλων αιθουσών (ΓΔ και ΓΑ) είναι ιδιαίτερα κακή, με μεγαλύτερο πρόβλημα αυτό της ακουστικής (που δεν διορθώνεται ουσιαστικά, ούτε με τις μικροφωνικές εγκαταστάσεις που έχουμε) και της αδυναμίας οργάνωσης εναλλακτικών μορφών διδασκαλίας (εργασία σε ομάδες).

(γ) Βαθμός χρήσης.

Η χρήση των αιθουσών είναι περίπου 80% στο ωράριο 09.00'-21.00'.

(δ) Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα του υποστηρικτικού εξοπλισμού.

Ο υποστηρικτικός εξοπλισμός (βιντεοπροβολέας, οθόνη προβολής, μικροφωνική, πετάσματα συσκότισης στις αίθουσες ΓΑ και ΓΔ) έχει καλή ποιότητα αλλά η αποτελεσματικότητά του περιορίζεται από την κακή ακουστική των χώρων. Υπάρχουν επίσης διαδραστικοί πίνακες στο παιδαγωγικό εργαστήριο, που κάποιες φορές κυρίως στο πλαίσιο των πρακτικών ασκήσεων χρησιμοποιείται και ως αίθουσα, και στην αίθουσα Παιδούση. Άλλες αίθουσες εξυπηρετούνται από μεταφερόμενους βιντεοπροβολείς και οθόνες, αν και για τεχνικούς λόγους όχι όλες.

- Εκπαιδευτικά εργαστήρια:

(α) Αριθμός και χωρητικότητα

Το ΤΕΑΠΗ διαθέτει τα εξής θεσμοθετημένα εργαστήρια στήριξης του εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου:

- Εργαστήριο Παιδαγωγικών (χωρητικότητας 40 ατόμων, στην Ιπποκράτους 33, 1^{ος} όροφος)
- Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Στατιστικής και ΤΠΕ στην Εκπαίδευση (χωρητικότητας 40 ατόμων στην Ιπποκράτους 33, ισόγειο)
- Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης / Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (χωρητικότητας 15 ατόμων, Ναυαρίνου 13^α, γ' όροφος)
- Εργαστήριο «Κοινωνικής Έρευνα στην Εκπαίδευση» (Σταδίου 5, 7^{ος} όροφος, χωρητικότητας 15 ατόμων)
- Εργαστήριο Ενταξιακής Εκπαίδευσης και Σπουδών στην Αναπηρία (Σταδίου 5, 7^{ος} όροφος)
- Εργαστήριο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και Παιδαγωγικής Παρέμβασης (Σταδίου 5, 7^{ος} όροφος)

- Εργαστήριο Συμβουλευτικής Ομηλίκων και προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Ανάπτυξης (Σταδίου 5, 7^{ος} όροφος, χωρητικότητας 15 ατόμων).

Επίσης διαθέτει τα εξής εργαστήρια στήριξης του εκπαιδευτικού έργου:

- Εργαστήριο διδασκαλίας φυσικών επιστημών και μαθηματικών (χωρητικότητας 40 ατόμων, στην Ιπποκράτους 31, 4^{ος} όροφος). Το εργαστήριο αυτό καταργήθηκε μετά την εκκένωση της Ιπποκράτους 33 και ο χώρος παραδόθηκε σε άλλες χρήσεις.
- Εργαστήριο καλλιτεχνικών μαθημάτων (θεάτρου και μουσικής) (χωρητικότητας 150 ατόμων, στο υπόγειο της Ναυαρίνου 13^α)
- Εργαστήριο εικαστικών (χωρητικότητας 40 ατόμων στη Σταδίου 5, ισόγειο).

Μετά την εκκένωση της Ιπποκράτους 33, τα εργαστήρια Στατιστικής και Παιδαγωγικής μεταφέρθηκαν στην Ναυαρίνου 13^α.

(β) Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα των χώρων.

Οι χώροι δεν είναι επαρκείς, ιδιαίτερα του Παιδαγωγικού εργαστηρίου το οποίο μετά τη μεταστέγασή του στη Ναυαρίνου 13^α περιορίστηκε σε πολύ μικρότερο χώρο. Μεγάλο επίσης πρόβλημα είναι η καταλληλότητά τους. Για παράδειγμα, οι χώροι που διατίθενται δεν είναι όλοι κατάλληλοι για χρήση νέων τεχνολογιών κατά τη διδασκαλία.

(γ) Βαθμός χρήσης.

Και εδώ η χρήση είναι στο επίπεδο του 80% του χρόνου εργασίας. Ο λόγος είναι ότι τα εργαστήρια είναι στη διάθεση των φοιτητών/-ητριών για χρόνους πολύ πέρα από αυτούς που φαίνονται στο ωρολόγιο πρόγραμμα (χώροι όπου οι φοιτητές/-ήτριες εργάζονται για την πραγματοποίηση των ατομικών και ομαδικών εργασιών τους).

(δ) Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα του εργαστηριακού εξοπλισμού.

Η καταλληλότητα και ποιότητα του εξοπλισμού είναι επαρκής, αν λάβουμε υπόψη τις δυνατότητες των χώρων.

(ε) Επάρκεια αποθηκών (εργαστηριακού εξοπλισμού, αντιδραστηρίων, κλπ)

Δεν υπάρχουν αποθήκες. Αποθηκευτικοί χώροι δημιουργούνται στο εσωτερικό των εργαστηρίων.

Είναι διαθέσιμα τα εκπαιδευτικά εργαστήρια για χρήση εκτός προγραμματισμένων ωρών;

Είναι και εποπτεύονται κυρίως από τους διδάσκοντες/-ουσες, μιας και δεν υπάρχει επαρκής αριθμός μελών ΕΤΕΠ.

Σπουδαστήρια:

(α) Αριθμός και χωρητικότητα

Όλα τα εργαστήρια του Τμήματος λειτουργούν και ως σπουδαστήρια στήριξης του εκπαιδευτικού έργου, το καθένα ανάλογα με τη δυναμικότητά του.

Στο τμήμα λειτουργεί επίσης Σπουδαστήριο Μεταπτυχιακών Σπουδών το οποίο περιλαμβάνει βιβλιοθήκη στις θεματικές περιοχές που καλλιεργούν τα ΠΜΣ, 7 Η/Υ για χρήση των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριων και χώρο μελέτης. Λειτουργεί 9.00 π.μ. έως 9.00 μ.μ.

(β) Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα των χώρων.

Το πρόβλημα της βιβλιοθήκης-σπουδαστηρίου είναι το μεγαλύτερο ίσως πρόβλημα του Τμήματος³⁸. Μετά την εκκένωση της Ιπποκράτους 33, αποφασίστηκε από την Πρυτανεία η συνένωση των βιβλιοθηκών του ΤΕΑΠΗ και του ΠΤΔΕ και η μετεγκατάστασή τους σε ενιαίο μισθωμένο χώρο. Η ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας εκκρεμεί, με αποτέλεσμα κατά το χρόνο που συντάσσεται αυτή η έκθεση (Δεκέμβριος 2017) να μην διαθέτει το τμήμα βιβλιοθήκη.

(γ) Βαθμός χρήσης.

Είναι προφανές ότι στο σπουδαστήριο-βιβλιοθήκη επικρατούσε το αδιαχώρητο από το πρωί μέχρι τις έξη το απόγευμα, χωρίς αυτό να επιτρέπει έστω και μια στοιχειωδώς αποδοτική διαχείριση. Ουσιαστική λύση στο πρόβλημα αυτό προκύπτει από την ηλεκτρονική βιβλιοθήκη του ΕΚΠΑ, οπότε οι φοιτητές μπορούν να κάνουν χρήση και από τους χώρους όπου υπάρχουν Η/Υ αλλά ακόμη και από το σπίτι τους.

- Προσωπικό Διοικητικής/Τεχνικής/Ερευνητικής Υποστήριξης

(α) Αριθμός και ειδικότητες

Τη Διοικητική υποστήριξη αναλαμβάνουν πέντε (5) μόνιμα μέλη διοικητικού προσωπικού, 10 μέλη με ΙΔΑΧ και δύο μέλη με ΙΔΟΧ.

(β) Επάρκεια ειδικοτήτων

Η διοικητική δουλειά του Τμήματος είναι αποτελεσματική μόνο εξαιτίας του καλού κλίματος και των υπεράνθρωπων προσπαθειών που καταβάλλουν οι εργαζόμενοι. Το γεγονός αυτό είναι αναμενόμενο αν ληφθεί υπόψη ο αριθμός των ενεργών φοιτητών/-τριών του ΠΠΣ, καθώς και το γεγονός ότι οι διοικητικοί υπάλληλοι υποστηρίζουν και τα ΠΜΣ. Προσπάθειες για την ενίσχυση του διοικητικού προσωπικού λειτουργούν περιστασιακά και δεν αποφέρουν φυσικά μόνιμες λύσεις. Είναι επίσης προφανές ότι τα μέλη ΕΕΔΙΠ και ΕΤΕΠ είναι απελπιστικά λίγα.

³⁸ Εδώ πρέπει να επισημάνουμε ένα γεγονός που δείχνει τον επεκτατισμό των μεγάλων Σχολών του ΕΚΠΑ και τις σχέσεις ανισότητας που συντηρούνται μεταξύ αυτών και των νέων σχετικά Τμημάτων. Στο τεσσάρων ορόφων κτήριο του Νέου Χημείου, όπου συστεγάζεται το ΤΕΑΠΗ με το ΠΤΔΕ, η Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών έχει σε έναν ολόκληρο όροφο (τον 3^ο) μια από τις βιβλιοθήκες-σπουδαστήριά της. Το ΠΤΔΕ έχει εξασφαλίσει έναν κάπως ανεκτό χώρο για βιβλιοθήκη στη Χ. Τρικούπη και το ΤΕΑΠΗ στριμώχνει βιβλιοθήκη και σπουδαστήριο που εξυπηρετεί προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές σε 70 περίπου τετραγωνικά μέτρα!

(β) Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα των χώρων.

Υπάρχουν χώροι που αξιοποιούνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο από το διοικητικό προσωπικό του Τμήματος.

(γ) Βαθμός χρήσης.

Όλοι οι χώροι αξιοποιούνται από το προσωπικό.

4.6. Πώς κρίνετε τον βαθμό αξιοποίησης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών;

Χρησιμοποιούνται ΤΠΕ στην παρουσίαση των μαθημάτων; Πώς;

Χρησιμοποιούνται μέσα προβολής διαφανειών και κινούμενης εικόνας (ppt, βίντεο) κατά την παρουσίαση του Τμήματος κατά την υποδοχή των πρωτοετών καθώς επίσης και κατά την παρουσίαση των μαθημάτων που έχουν να επιλέξουν (Θεματικές Εργαστηριακές Εβδομάδες & Πρακτικές στην έρευνα ή στα διδακτικά αντικείμενα).

Χρησιμοποιούνται ΤΠΕ στη διδασκαλία; Πώς;

Χρησιμοποιούνται μέσα προβολής διαφανειών και κινούμενης εικόνας (ppt, βίντεο και βιντεοπροβολείς) κυρίως σε μεγάλα ακροατήρια ή σεμιναριακού τύπου διδασκαλίες. Χρησιμοποιείται επίσης το διαδίκτυο σε εργαστηριακού και σεμιναριακού τύπου διδασκαλίες.

Χρησιμοποιούνται ΤΠΕ στην εργαστηριακή εκπαίδευση; Πώς;

Μαθήματα με κυρίαρχο τον εργαστηριακό χαρακτήρα (πρόσβαση σε εκπαιδευτικά υλικά ή στο πεδίο) χρησιμοποιούν κλασικές εκπαιδευτικές τεχνολογίες και το διαδίκτυο, από τις νεότερες ΤΠΕ.

Χρησιμοποιούνται ΤΠΕ στην αξιολόγηση των φοιτητών; Πώς;

Όχι. Η αξιολόγηση των φοιτητων/-ητριών είναι πολύπλοκη διαδικασία. ΤΠΕ χρησιμοποιούν οι διδάσκοντες/-ουσες για να διαχειριστούν τα δεδομένα που προκύπτουν από την αξιολόγηση των φοιτητων/-ητριών στην κατεύθυνση της αξιολόγησης των μαθημάτων τους.

Χρησιμοποιούνται ΤΠΕ στην επικοινωνία των φοιτητών με τον διδάσκοντα; Πώς;

Χρησιμοποιείται το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και η πλατφόρμα ασύγχρονης επικοινωνίας του ΕΚΠΑ (e-class).

Ποιό το ύψος των επενδύσεων του Τμήματος σε ΤΠΕ κατά την τελευταία πενταετία;

Δεν μπορεί να προσδιοριστεί ακριβώς, αλλά ο εξοπλισμός σε hardware ΤΠΕ είναι στο μέγιστο που μπορεί να υποστηρίξει το Τμήμα. Για παράδειγμα, έχουμε αρκετούς Η/Υ και θα μπορούσαμε να προμηθευτούμε κι άλλους, αλλά δεν

διαθέτουμε επαρκή αίθουσα Η/Υ για χρήση από τους φοιτητές/-ήτριες (δεν έχουμε Η/Υ στη διάθεση των φοιτητών/-ητριών γιατί δεν έχουμε αίθουσα και όχι γιατί δεν έχουμε Η/Υ). Το ίδιο ισχύει και στην καταργηθήσα πλέον βιβλιοθήκη.

4.7. Πώς κρίνετε την αναλογία διδασκόντων/διδασκομένων και τη μεταξύ τους συνεργασία;

Αναλογία διδασκόντων/διδασκομένων στα μαθήματα.

Στο ΤΕΑΠΗ έχουμε περισσότερους από 50 περίπου ενεργούς φοιτητές/-ήτριες ανά μέλος ΔΕΠ, τη στιγμή που το Πανεπιστήμιό μας έχει 17 και το σύνολο των Πανεπιστημίων της Ελλάδας (μέσος όρος) 20. Η κατάσταση αυτή αγνοείται επιδεικτικά από όλες τις διοικήσεις του Πανεπιστημίου και αποκρύπτεται συστηματικά από όλες τις πολιτικές ηγεσίες του Υπουργείου. Διοίκηση και πολιτικές ηγεσίες, κάθε φορά που δηλώνουμε το πρόβλημα, προσποιούνται ότι είμαστε ένα Τμήμα που δέχεται κάθε χρόνο 120 φοιτητές/-ήτριες από τις πανελλήνιες εξετάσεις και όχι ένα Τμήμα που τελικά δέχεται 180 έως 200 και κάποιες φορές περισσότερους από 300 φοιτητές/-ήτριες κάθε χρόνο. Η συνεργασία μεταξύ μελών ΔΕΠ και φοιτητών/-ητριών συντελείται με δαπάνη χρόνου και κόπου και από τις δύο πλευρές αλλά διατρέχεται από την πεποίθηση της κοινής προσπάθειας και δεν σκιάζεται από το πέπλο καχυποψίας που διαταράσσει γενικότερα τέτοιου είδους σχέσεις.

Αναλογία διδασκόντων/διδασκομένων στα εργαστήρια.

Ποικίλουν και φαίνονται στους πίνακες.

Έχουν οι διδάσκοντες ανακοινωμένες ώρες γραφείου για συνεργασία με τους φοιτητές; Τις τηρούν; Αξιοποιούνται από τους φοιτητές;

Ώρες συνεργασίας ανακοινώνονται πάντα (και στην ιστοσελίδα του Τμήματος) και επιπλέον τηρούνται. Θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν σε μεγαλύτερο βαθμό αλλά οι διδάσκοντες/-ουσες βρίσκονται γενικά πολλές ώρες στο Τμήμα, έχουν καλές προσωπικές σχέσεις με τους φοιτητές/-ήτριες, απαντούν άμεσα στα ηλεκτρονικά μηνύματά τους και έτσι η επικοινωνία μελών ΔΕΠ – φοιτητών/-ητριών πραγματοποιείται σε μεγάλο βαθμό και εκτός των επισήμως ανακοινωμένων ωρών.

4.8. Πώς κρίνετε τον βαθμό σύνδεσης της διδασκαλίας με την έρευνα;

Πώς μεθοδεύεται η εκπαίδευση των φοιτητών στην ερευνητική διαδικασία (π.χ. αναζήτηση και χρήση βιβλιογραφίας);

Στο ΠΠΣ υπάρχει ενότητα μαθημάτων μεθοδολογίας που προσφέρει κάθε χρόνο 3-4 μαθήματα από τα οποία οι φοιτητές/-ήτριες πρέπει να παρακολουθήσουν

υποχρεωτικά τρία. Στην ίδια κατεύθυνση συμβάλει και το υποχρεωτικό μάθημα της πρακτικής άσκησης στις ερευνητικές μεθόδους. Τέλος, ζητήματα μεθοδολογίας συζητούνται και στο πλαίσιο άλλων μαθημάτων, όπου οι φοιτητές/-ήτριες εμπλέκονται σε δραστηριότητες παραγωγής ή διαχείρισης επιστημονικών κειμένων αλλά και δεδομένων.

Παρέχεται στους φοιτητές δυνατότητα συμμετοχής σε ερευνητικά έργα;

Σημαντική είναι κυρίως η συμμετοχή των μεταπτυχιακών φοιτητών/-ητριών. Υπάρχουν βέβαια και μαθήματα στο προπτυχιακό πρόγραμμα που εμπλέκουν τους/τις φοιτητές/-ήτριες σε ερευνητικές δράσεις. Η καθιέρωση πάντως της Πρακτικής Άσκησης στην Έρευνα προσπαθούμε να εξελιχθεί έτσι ώστε να προσφέρει και μια τουλάχιστον πραγματική ερευνητική εμπειρία στους προπτυχιακούς φοιτητές/-ήτριες. Σε αρκετά μαθήματα δείχνει να έχει επιτυχία αυτή η προσπάθεια και να συμμετέχουν οι φοιτητές/-ήτριες με ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε ερευνητικές δράσεις.

4.9. Πώς κρίνετε τις συνεργασίες με εκπαιδευτικά κέντρα του εσωτερικού και του εξωτερικού και με το κοινωνικό σύνολο;

Με ποιά εκπαιδευτικά κέντρα του εσωτερικού και του εξωτερικού συνεργάζεται το Τμήμα και πώς;

Οι συνεργασίες αυτές αναπτύσσονται κυρίως σε επίπεδο μελών ΔΕΠ/μαθημάτων στο προπτυχιακό επίπεδο. Στο μεταπτυχιακό επίπεδο υπάρχουν συνεργασίες σε επίπεδο Τμήματος. Επιπλέον οι συνεργασίες αυτές πραγματοποιούνται και σε διδακτικό και σε ερευνητικό επίπεδο, χωρίς να μπορούν να διακριθούν με σαφήνεια σε ένα Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής (όπου δηλαδή τα εκπαιδευτικά / διδακτικά ζητήματα αντιμετωπίζονται και ως ερευνητικά). Στη συνέχεια καταγράφουμε προσεγγιστικά το σύνολο των εκπαιδευτικών και ερευνητικών φορέων με τους οποίους συνεργαζόμαστε.

- Πανεπιστήμια της αλλοδαπής:

Σε συνεργασία με το Institute of Education –University of London (vuv UCL Institute of Education) λειτουργεί κοινό ΠΜΣ με τίτλο «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα».

Προγράμματα διαπανεπιστημιακής συνεργασίας έχουν αναπτυχθεί με τα Πανεπιστήμια Gothenburg, London, Βοσπόρου, Paris VIII, Joensuu (Finland), IUFM Toulouse, Rotterdam, Μαδρίτης, Paul Verlaine-Metz-France, Charles de Gaulle Lille III, Roma TRE, Birmingham, Sussex, Minho, Oslo. Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Πανεπιστήμιο Frederic Κύπρου.

- Ελληνικά Πανεπιστήμια:

Πάντειο Πανεπιστήμιο, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ Ηπείρου, κ.ά.

- Ερευνητικά κέντρα

Australian Center for Educational Research, National Foundation for Educational Research (England), Data Processing Centre (Research Center, Hambourg, Germany), UNIMA International, Groupe de Recherche Œuvres, Publics, Sociétés (OPUS), Centre de Sociologie des Représentations et des Pratiques Culturelles (CSRPC) Grenoble, Association Française de Sociologie (AFS), Center for Asian and African Studies (AHRB), SOAS, UCL, London, Laboratoire Méditerranéen des Sciences Sociales (LAMES), EHESS, Agence Nationale de la Recherche (ANR), Centre National d'Art et de Culture Georges Pompidou, Paris, International Sociological Association (ISA), Research Committee on Women in Society (RC32), John S. Latsis Public Benefit Foundation, Ινστιτούτο CAPHÉS, C.N.R.S./École Normale Supérieure Cultures et Sociétés Urbaines, Centre de Recherches Sociologiques et Politiques de Paris CSU-CRESPPA- Παρίσι, Institut Emile du Châtelet- Παρίσι.

- Διεθνείς επιστημονικές οργανώσεις και φορείς:

International Association for the Evaluation of Educational Achievement, European Sociological Association, Research Network : Sociology of the Arts, Comité de Recherche 18 Sociologie des Arts, Association Internationale des Sociologues de Langue Française (A.I.S.L.F), International Association for Education Through Art, INA (Institut National Audiovisuel – Γαλλία), IUFM (Institut Universitaire de Formation de Maitres), UNESCO, Centre for the Study of Children, Youth and Media - Institute of Education - University of London, Τμήμα Μετεκπαίδευσης Ελλήνων Εκπαιδευτικών της Ακαδημίας Dillingen - Μόναχο, Collaborative Action Research Network, American Psychological Association (APA) - Division 46: Society for Media Psychology and Technology, OMEP.

Αναπτύσσονται συγκεκριμένες εκπαιδευτικές συνεργασίες με τοπικούς, περιφερειακούς ή εθνικούς κοινωνικούς φορείς;

Για τους φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό με τους οποίους συνεργάζεται το Τμήμα γίνεται αναφορά στην οικεία, έκτη, ενότητα της παρούσας έκθεσης. Ωστόσο αξίζει να αναφερθούμε ιδιαίτερα σε μια συνεργασία του Τμήματος με τον Δήμο Αθηναίων στο πλαίσιο της εκπαίδευσης των προσφύγων στον Ελαιώνα. Με δεδομένη την προτεραιότητα που δίνουμε στην κοινωνική μας δράση και θεωρώντας την εκπαιδευτική διαδικασία ως μη ουδέτερη πολιτικά δράση, επιχειρήσαμε παιδαγωγική και κοινωνική παρέμβαση στην ανοιχτή δομή φιλοξενίας προσφύγων του Ελαιώνα με στόχο να δημιουργηθεί ένα σταθερό και

συγχρόνως ανοιχτό πλαίσιο, μέσα στο οποίο τα παιδιά των προσφύγων που βρίσκονται στον Ελαιώνα να μπορέσουν να εκφραστούν, να παίξουν, να δημιουργήσουν, ώστε να λειτουργήσουν και πάλι ως παιδιά. Η παρέμβαση αυτή υποστηρίχτηκε από 40 φοιτητές/τριες που δύο φορές την εβδομάδα για δύο ώρες παρενέβαιναν χρησιμοποιώντας ως μεθοδολογία την έρευνα δράσης και ως θεωρητικό πλαίσιο αναφοράς την κριτική παιδαγωγική. Τον συντονισμό και την εποπτεία είχε η αναπληρώτρια καθηγήτρια του ΤΕΑΠΗ Αλεξάνδρα Ανδρούσου. Η εκπαιδευτική αυτή παρέμβαση αποσκοπούσε σταδιακά α) στην αποφόρτιση των παιδιών και στη δημιουργική απασχόλησή τους μέσα σε ένα σταθερό παιδαγωγικό πλαίσιο που δημιουργείται μέσα από το παιχνίδι, β) σε μια πρώτη γνωριμία με το σχολείο μέσα από την έξοδο από τον καταυλισμό πολύ σημαντική στην προοπτική ένταξής τους στα σχολεία και γ) στην ανάπτυξη ενός συστηματικού προγράμματος νηπιαγωγείου με έμφαση στην κατάκτηση βασικών δεξιοτήτων και στην εξοικείωση με την ελληνική γλώσσα. Και είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος που ανέλαβαν οι συγκεκριμένοι φοιτητές και οι φοιτήτριες κατά την πρώτη εβδομάδα ένταξης των προσφυγόπουλων στη τυπική εκπαίδευση. Έχοντας την εμπειρία μιας διαφορετικής εμπλοκής, συστηματικής καλά προετοιμασμένης και συνειδητής, μπόρεσαν να λειτουργήσουν ως πρόσωπα αναφοράς για τα παιδιά, ως ασφαλείς δείκτες για την εφικτότητα του εγχειρήματος, ως διαμεσολαβητές για την μετάβαση από την ζωή στα camps σε μια ζωή «κανονική». Συνεισέφεραν αποτελεσματικά σε όλα τα σχολεία της Αθήνας όπου πήγαν παιδιά προσφύγων στην οργάνωση των πρώτων μαθημάτων, στην διαχείριση των δυσκολιών από τους εκπαιδευτικούς που για πρώτη φορά ήρθαν σε επαφή με αυτά τα παιδιά.

Στη δράση αυτή οι φοιτητές και οι φοιτήτριες εκπαιδεύτηκαν σε δράσεις μη τυπικής εκπαίδευσης, χρησιμοποιώντας τα μεθολογικά εργαλεία που έχουν από πολλά μαθήματα του Τμήματος.

4.10. Πώς κρίνετε την κινητικότητα του διδακτικού προσωπικού και των φοιτητών;³⁹

Υπάρχει στρατηγικός σχεδιασμός του Τμήματος σχετικά με την κινητικότητα των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας;

Το Τμήμα πάντα ενδιαφερόταν για συνεργασία με άλλα Τμήματα τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού. Αδιάψευστος μάρτυρας τα διατμηματικά Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών. Επομένως είναι στη στρατηγική του Τμήματος η κινητικότητα των μελών του. Αλλά και τα μέλη ΔΕΠ, όπως φαίνεται από τις δράσεις στις οποίες συμμετέχουν και από τις συνεργασίες που αναπτύσσουν, ιεραρχούν ως πολύ σημαντική την κινητικότητα και τον επιστημονικό διάλογο ή τις συμπράξεις που αυτή συνεπάγεται.

Πόσες και ποιές συμφωνίες έχουν συναφθεί για την ενίσχυση της κινητικότητας του διδακτικού προσωπικού ή/και των φοιτητών;

Το Τμήμα συμμετέχει στο πρόγραμμα Erasmus και όπως θα φανεί το αξιοποιεί επαρκώς.

³⁹ Συμπληρώστε τον Πίνακα 9.

Πόσα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος μετακινήθηκαν προς άλλα Ιδρύματα στο πλαίσιο ακαδημαϊκών/ερευνητικών δραστηριοτήτων κατά την τελευταία πενταετία;

Όλα τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος μετακινήθηκαν προς άλλα ιδρύματα, κάποια από τα οποία πολλές φορές, ή σε επιστημονικά και ερευνητικά δίκτυα, όπως φαίνεται από τις ποικίλες δράσεις τους και τα προϊόντα που στο πλαίσιο αυτό παρήχθησαν (εκδόσεις συλλογικών τόμων, κατασκευή πλατφόρμας...)

Πόσα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού άλλων Ιδρυμάτων μετακινήθηκαν προς το Τμήμα στο πλαίσιο ακαδημαϊκών/ερευνητικών δραστηριοτήτων κατά την τελευταία πενταετία;

Αρκετά μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού άλλων Ιδρυμάτων μετακινήθηκαν προς το Τμήμα. Η μετακίνηση μάλιστα κάποιων μάλιστα από αυτά είναι τακτική στο πλαίσιο είτε της διδασκαλίας στα ΠΜΣ' είτε στο πλαίσιο συνεργειών σε δίκτυα (Δίκτυο Πρακτικών Ασκήσεων Τμημάτων Προσχολικής).

Πόσοι φοιτητές του Τμήματος μετακινήθηκαν προς άλλα Ιδρύματα στο πλαίσιο ακαδημαϊκών/ερευνητικών δραστηριοτήτων κατά την τελευταία πενταετία;

Στο πλαίσιο του προγράμματος erasmus 84 φοιτητές και φοιτήτριες μετακινήθηκαν σε άλλα ιδρύματα ευρωπαϊκών χωρών, μεταφέροντας στη συνέχεια πολύτιμες εμπειρίες από τις διαφορετικές ακαδημαϊκές κουλτούρες. Από το 2013 πάντως παρατηρείται μια τάση μείωσης των μετακινούμενων φοιτητών /τριών, λόγω της οικονομικής κρίσης.

Πόσοι φοιτητές άλλων Ιδρυμάτων μετακινήθηκαν προς το Τμήμα στο πλαίσιο ακαδημαϊκών/ερευνητικών δραστηριοτήτων κατά την τελευταία πενταετία;

5 φοιτητές/-ήτριες άλλων Ιδρυμάτων μετακινήθηκαν προς το Τμήμα. Ο μικρός αριθμός οφείλεται στο γεγονός ότι δεν διδάσκονται μαθήματα παρά μόνο σε ελληνικά. Κάτι τέτοιο είναι αναπόφευκτο καθώς το υπάρχον προσωπικό δεν επαρκεί για την κάλυψη του προγράμματος σπουδών, εάν δεν υπερβεί κατά πολύ τις συμβατικές του υποχρεώσεις, κάτι το οποίο σε μεγάλο βαθμό και από τους/τις περισσότερους/ες γίνεται. Με στόχο την ενθάρρυνση της φοιτητικής κινητικότητας σε αρκετά μαθήματα προσφέρεται η δυνατότητα αξιολόγησης των φοιτητών/τριων ERASMUS στην αγγλική γλώσσα.

Υπάρχουν διαδικασίες αναγνώρισης του εκπαιδευτικού έργου που πραγματοποιήθηκε σε άλλο ίδρυμα;

Η διδασκαλία που πραγματοποιείται είτε στο πλαίσιο της κινητικότητας μελών ΔΕΠ μέσω του ERASMUS ή προσκλήσεων διδασκαλίας που απευθύνονται σε μέλη ΔΕΠ από άλλα ιδρύματα λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού και επιστημονικού έργου των μελών ΔΕΠ. Ωστόσο η ενδεχόμενη παροχή διδακτικού έργου σε άλλα ιδρύματα δεν οδηγεί σε ελάφρυνση του διδακτικού βάρους στο ΕΚΠΑ.

Πόσο ικανοποιητική είναι η λειτουργία και η στελέχωση του κεντρικού Γραφείου Διεθνών / Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και των συνδέσμων τους;
Αρκετά ικανοποιητική

Τι ενέργειες για την προβολή και ενημέρωση της ακαδημαϊκής κοινότητας για τα προγράμματα κινητικότητας αναλαμβάνει το Τμήμα;

Το Τμήμα ενημερώνει συστηματικά τους φοιτητές/τριες σχετικά με τα προγράμματα κινητικότητας (κάθε χρόνο αναρτάται ο πλήρης κατάλογος των διαθέσιμων θέσεων και μέλη ΔΕΠ αναλαμβάνουν την ενημέρωση των φοιτητών/τριων σχετικά με τις ιδιαιτερότητες των συνεργαζόμενων ιδρυμάτων και προγραμμάτων και παρέχουν συμβουλευτική υποστήριξη). Στις συνθήκες της πρόσφατης οικονομικής κρίσης τα προγράμματα αυτά αποτελούν μια σημαντική δυνατότητα και ευκαιρία για την ενθάρρυνση της φοιτητικής κινητικότητας.

Οργανώνονται εκδηλώσεις για τους εισερχόμενους φοιτητές από άλλα Ιδρύματα;

Είναι εξαιρετικά μικρός ο αριθμός των εισερχομένων φοιτητών οπότε η υποδοχή τους γίνεται από εξουσιοδοτημένα μέλη ΔΕΠ προκειμένου να τους παρασχεθεί η αναγκαία συμβουλευτική και υποστήριξη.

Πώς υποστηρίζονται οι εισερχόμενοι φοιτητές;

Υπάρχουν διδάσκοντες που αναλαμβάνουν να τους υποστηρίξουν και να τους καθοδηγήσουν σε συνεργασία με τα μέλη του διοικητικού προσωπικού αλλά και άλλους διδάσκοντες του Τμήματος.

Πόσα μαθήματα διδάσκονται σε ξένη γλώσσα για εισερχόμενους αλλοδαπούς σπουδαστές;

Δεν διδάσκονται μαθήματα σε άλλη γλώσσα πλην της ελληνικής για τους λόγους που προαναφέρθηκαν.

Υπάρχει πρόσθετη (από το Τμήμα ή/και το Ίδρυμα) οικονομική ενίσχυση των φοιτητών και των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού που λαμβάνουν μέρος στα προγράμματα κινητικότητας;

Εκτός από την προβλεπόμενη στο πρόγραμμα κινητικότητας (πχ Erasmus), δεν υπάρχει πρόσθετη ενίσχυση

Πώς προωθείται στο Τμήμα η ιδέα της κινητικότητας φοιτητών και μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού και της Ευρωπαϊκής διάστασης γενικότερα; Πώς ελέγχεται η ποιότητα (και όχι μόνον η ποσότητα) της κινητικότητας του ακαδημαϊκού προσωπικού;

Σε αυτή τη φάση, στις πολύ δύσκολες συνθήκες λειτουργίας λόγω της οικονομικής κρίσης αλλά και ποικίλων κοινωνικών προβλημάτων η προώθηση της ιδέας της κινητικότητας αποτελεί μια σημαντική πρόκληση για το Τμήμα η οποία εξυπηρετείται μέσω της συστηματικής δέσμευσης των μελών ΔΕΠ που έχουν την ευθύνη των προγραμμάτων διαπανεπιστημιακής συνεργασίας. Η διαδικασία αυτή υποστηρίζεται συμπληρωματικά από το Γραφείο Διεθνών Σχέσεων του ΕΚΠΑ.

5. Ερευνητικό έργο

5.1. Προαγωγή της έρευνας στο πλαίσιο του Τμήματος.

Υπάρχει συγκεκριμένη ερευνητική πολιτική του Τμήματος; Ποια είναι;

Το ΤΕΑΠΗ έχει διαμορφωμένη ερευνητική πολιτική. Ενδιαφέρεται να προάγει την έρευνα:

- Σε διεθνές επίπεδο, στην κατεύθυνση της συνεισφοράς στην εκπαιδευτική έρευνα από την πλευρά των διάφορων επιστημών που την προσεγγίζουν αλλά και διεπιστημονικά.
- Σε εθνικό επίπεδο, στην κατεύθυνση της αποτύπωσης και αναμόρφωσης της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας, λαμβάνοντας υπόψη τις αναδυόμενες προκλήσεις, π.χ ανάγκη για συμμετοχή στην εκπαίδευση μεγάλου αριθμού παιδιών προσφύγων από το 2015 και μετά.
- Σε επίπεδο Τμήματος, στην κατεύθυνση της σύνδεσης της διδασκαλίας-μάθησης με την ταχύτητα εξελισσόμενη διεθνή ερευνητική / επιστημονική πραγματικότητα.

Την πολιτική αυτή αναπτύσσει και μέσω των ερευνητικών κέντρων και των εργαστηρίων του, τα οποία είναι λειτουργικά και αποδοτικά.

Πώς παρακολουθείται η υλοποίηση της ερευνητικής πολιτικής του Τμήματος; Πώς δημοσιοποιείται ο απολογισμός υλοποίησης της ερευνητικής πολιτικής του Τμήματος;

Η ερευνητική πολιτική συζητείται περιοδικά στη ΓΣ του Τμήματος. Δεν υπάρχει όμως συγκεκριμένος θεσμός για την παρακολούθησή της πέρα από αυτόν της εσωτερικής αξιολόγησης και η δημοσιοποίησή της παρουσιάζει προβλήματα, τα οποία προσπαθούμε να αντιμετωπίσουμε.

Συγκεκριμένα, το Τμήμα θεραπεύει πολλά και συχνά διαφορετικά μεταξύ τους γνωστικά αντικείμενα, ως συνέπεια του γενικότερου αντικειμένου των επιστημών της εκπαίδευσης και αγωγής. Το έργο, το οποίο παράγεται στο πλαίσιο διαφορετικών αντικειμένων δημοσιεύεται σε επιστημονικά περιοδικά και σε συνέδρια. Με την επικράτηση των νέων ΤΠΕ η κατάσταση αυτή άλλαξε με ρυθμούς, οι οποίοι διαφέρουν ανάμεσα στις Φυσικές – Τεχνολογικές – Οικονομικές επιστήμες και στις Κοινωνικές και Ανθρωπιστικές επιστήμες

Το Τμήμα προσαρμόζεται σε αυτές τις αλλαγές, παρόλες τις δυσκολίες ως προς τους διαθέσιμους πόρους. Οι ακολουθες ιδιαιτερότητες του επιστημονικού χώρου των Επιστημών της Αγωγής, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

Α) Τα διεθνή περιοδικά των επιστημών της εκπαίδευσης πέρασαν στο χώρο των ΤΠΕ με σχετική καθυστέρηση και πολλά (κυρίως Γαλλικά και Γερμανικά) δεν συμπεριλαμβάνονται στις βάσεις δεδομένων επιστημονικής αρθρογραφίας. Β) Τα ελληνικά περιοδικά παραμένουν ακόμη εκτός αυτών των βάσεων. Γ) Ελάχιστα συνέδρια με σύστημα κρίσης των παρουσιάσεων και των δημοσιεύσεών τους (ακόμη και διεθνή) έχουν πρόσβαση σε αυτές τις βάσεις. Δ) Κάποιες πιο διευρυμένες βάσεις επιστημονικής αρθρογραφίας εμφανίστηκαν πρόσφατα και

δίνουν μια πρώτη δυνατότητα δημοσιοποίησης και αναγνώρισης του επιστημονικού έργου, αλλά παραμένουν ελλιπείς και κυρίως δύσχρηστες. Ε) Μικρά Τμήματα Ανθρωπιστικών ή Κοινωνικών επιστημών (όπως το ΤΕΑΠΗ), με χαμηλούς προϋπολογισμούς βρέθηκαν να υποστηρίζουν φτωχές ιστοσελίδες των Τμημάτων και των μελών τους.

Έτσι το ΤΕΑΠΗ, μέχρι και το τέλος του 2012-13 διέθετε μια ιστοσελίδα Τμήματος μόνο στα ελληνικά, με μέτρια έως κακή δομή και αισθητική, που την υποστήριζε με έναν τεχνικό αμειβόμενο με ελάχιστα χρήματα και κατ' αποκοπή, ενώ πολλά μέλη ΔΕΠ δεν είχαν καταφέρει να φτιάξουν τη δική τους ιστοσελίδα ή να συνδεθούν σε "δικτυακές κοινότητες" επιστημονικού διαλόγου, μιας και δεν είχαν ούτε οικονομική ούτε τεχνική υποστήριξη.

Την κατάσταση αυτή, που διαπιστώθηκε και αναδείχτηκε μέσω της ΕΑ, προσπαθήσαμε να βελτιώσουμε τις χρονιές 2011-12 και 2012-13, μέσω των ερευνητικών προγραμμάτων του Τμήματος που χρηματοδοτεί ο ΕΛΚΕ, ξεκινώντας πρώτα από το διδακτικό έργο και την αξιολόγησή του και συνεχίζοντας με την αναβάθμιση των ιστοσελίδων του Τμήματος και των μελών του. Σήμερα διαθέτουμε μια ιστοσελίδα με ικανοποιητική δομή και αισθητική, η οποία τροφοδοτείται και βελτιώνεται τακτικά (διαθέτει ικανοποιητικές πληροφορίες για το διδακτικό έργο αλλά παραμένει ελλιπής ως προς τις πληροφορίες σχετικά με το επιστημονικό) με την εποπτεία της σχετικής επιτροπής μελών ΔΕΠ, τα οποία εργάζονται προφανώς χωρίς να αμείβονται για αυτή τη δουλειά.

Παρέχονται κίνητρα για τη διεξαγωγή έρευνας στα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας; Ποια είναι αυτά; Πώς ενημερώνεται το ακαδημαϊκό προσωπικό για δυνατότητες χρηματοδότησης της έρευνας; Πώς υποστηρίζεται η ερευνητική διαδικασία;

Η ερευνητική δραστηριότητα του Τμήματος υποστηρίζεται ουσιαστικά μόνο από τα ανταγωνιστικά προγράμματα, τα οποία αναλαμβάνουν τα μέλη του. Η ενημέρωση και η στήριξη στην κατεύθυνση αυτή από το Πανεπιστήμιο δεν είναι ικανοποιητική. Δεν υπάρχει δυνατότητα ελάφρυνσης από το διδακτικό φορτίο για τη διεξαγωγή ή την εποπτεία απαιτητικών διεθνών προγραμμάτων, η γραμματειακή υποστήριξη είναι ανεπαρκής και οι απαιτήσεις του ΕΛΚΕ εξαιρετικά χρονοβόρες και έχουν δυσλειτουργικές συνέπειες. Τα μέλη ΔΕΠ, τα οποία αναλαμβάνουν ερευνητικό έργο, μετά από ανταγωνιστικές διαδικασίες, αφιερώνουν τεράστιο μέρος του χρόνου τους στη διοικητική υποστήριξη του εκάστοτε έργου, δεν ελαφρύνεται το διδακτικό έργο τους για να ενισχύσουν και να εποπτεύσουν την ερευνητική δραστηριότητα και συχνά αποθαρρύνονται. Η θεσμοθέτηση από το Πανεπιστήμιο περιορισμένης χρηματοδότησης, μέσω του ΕΛΚΕ, για μικρής έκτασης προγράμματα, στα οποία συμμετέχουν ομάδες από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος γύρω από συνεκτικούς στόχους είναι ένα βοηθητικό, αλλά ανεπαρκές μέτρο.

Υπάρχουν θεσμοθετημένες από το Τμήμα υποτροφίες έρευνας;

Όχι. Οι υποτροφίες προέρχονται είτε από χορηγίες μέσω του ΕΚΠΑ, είτε από θεσμούς όπως το ΙΚΥ (οι οποίες ατονούν) ή τα κληροδοτήματα (δες και Οδηγό Σπουδών).

Πώς διαχέονται τα ερευνητικά αποτελέσματα στο εσωτερικό του Τμήματος; Πώς διαχέονται τα ερευνητικά αποτελέσματα εκτός Τμήματος, στην ελληνική και διεθνή ακαδημαϊκή και επιστημονική κοινότητα; Πώς διαχέονται τα ερευνητικά αποτελέσματα στο τοπικό και εθνικό κοινωνικό περιβάλλον;

α) Με κλασικές ακαδημαϊκές πρακτικές: Συνέδρια, ημερίδες, σεμινάρια, δημοσιεύσεις κλπ. Εδώ, θεωρείται επίσης θετική η δυνατότητα χρηματοδότησης για οργάνωση συνεδρίων μέσω του ΕΛΚΕ, καθώς και για μετακίνηση μελών ΔΕΠ για συμμετοχή σε διεθνή συνέδρια. Η απορρόφηση των σχετικών χρημάτων κρίνεται σε γενικές γραμμές, ικανοποιητική, ωστόσο οι διαδικασίες που τη συνοδεύουν παραμένουν χρονοβόρες.

β) Με πρακτικές των ΤΠΕ: Η διαδικασία αυτή, όπως ήδη αναφέρθηκε, άρχισε πρόσφατα και βρίσκεται σε εξέλιξη.

5.2. Ερευνητικά προγράμματα και έργα που εκτελούνται στο Τμήμα.

Ποια ερευνητικά προγράμματα και δραστηριότητες υλοποιήθηκαν ή βρίσκονται σε εξέλιξη κατά την τελευταία πενταετία;

Αναφέρουμε ενδεικτικά κάποια από τα προγράμματα που υλοποιήθηκαν ή υλοποιούνται την τελευταία πενταετία, με την επιφύλαξη να κατασκευάσουμε έναν πλήρη κατάλογο που να τα παρουσιάζει σε σχέση με το συνολικό επιστημονικό έργο του Τμήματος:

- Το Πιλοτικό Πρόγραμμα «Αντιμετωπίζοντας τη Βία στο Σχολείο μέσα από την Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα» (Addressing Violence in Schools through Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education) _αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της προώθησης του Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Βλ. Χάρτη [ECD/HRE](#)). Τον συντονισμό του προγράμματος είχε το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων ενώ την ευθύνη του επιστημονικού συντονισμού και της υλοποίησής του είχε το Κοινό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εκπαίδευση & Ανθρώπινα Δικαιώματα» του ΕΚΠΑ & του UCL. Στο πρόγραμμα συμμετείχαν πέντε χώρες, η Ελλάδα, το Μαυροβούνιο, η Ουγγαρία, η Πολωνία και η Ρουμανία, και χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Συμβούλιο της Ευρώπης.
- Προγράμματα ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, με χρηματοδότηση από τον ΕΛΚΕ-ΕΚΠΑ: εδώ αναλαμβάνονται προγράμματα από όλα τα μέλη ΔΕΠ, χαμηλής χρηματοδότησης, με θεματικές που εστιάζουν στο ιδιαίτερο ενδιαφέρον του κάθε μέλους (π.χ. *Η θυματοποίηση στο σχολικό περιβάλλον, Εκπαιδευτικές επιλογές και κοινωνικές στρατηγικές. Η σημασία της κοινωνικής τάξης, της εθνότητας, και του φύλου στις επιλογές σχολείου, Συμπληρωματικές προτάσεις στη μάθηση της Ελληνικής γλώσσας, Οι αντιλήψεις των γονέων*

για την ανάπτυξη των παιδιών: διερεύνηση της σχέσης τους με την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών, Οι αντιλήψεις των γονέων για το παιχνίδι των παιδιών, Θεατρική έκφραση επιστημονικών ιδεών κ.ο.κ.)

- Ανταγωνιστικά προγράμματα ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ ή ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ (π.χ. Επαγγελματική αποκατάσταση πτυχιούχων με αναπηρίες των Παιδαγωγικών Τμημάτων του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρώιμη ανάπτυξη της γλώσσας στα ελληνικά: από τις προλεκτικές φωνήσεις στο πρώτο λεξιλόγιο και τις απαρχές της γραμματικής) στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ (παλαιότερα) ή του ΕΣΠΑ (πιο πρόσφατα).
- Το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης των Παιδιών της Μουσουλμανικής Μειονότητας στη Θράκη (παλαιότερος τίτλος: Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων), ανταγωνιστικό πρόγραμμα ΕΠΕΑΕΚ (παλαιότερα) και ΕΣΠΑ (πιο πρόσφατα), που επαναπροκηρύσσεται σε τακτά διαστήματα για περίπου 20 χρόνια και αναλαμβάνεται από μέλη του Τμήματος, πραγματοποιώντας απορροφήσεις που ξεπερνούν το ένα εκατομμύριο ευρώ ανά έτος.
- Το πρόγραμμα για την καλλιέργεια, την αγωγή και τη φροντίδα παιδιών προσχολικής ηλικίας, του Υπουργείου Εσωτερικών
- Τα χρηματοδοτούμενα από τον ΕΛΚΕ-ΕΚΠΑ προγράμματα αναβάθμισης του επιστημονικού έργου του Τμήματος (αντικατέστησαν τον ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ), στο πλαίσιο των οποίων, πέραν των άλλων, αναπτύχθηκε η αξιολόγηση του διδακτικού έργου του ΤΕΑΠΗ και η ανάπτυξη της ιστοσελίδας του.
- Προγράμματα που την ευθύνη τους έχει το Πανεπιστήμιο, όπως το Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης, το Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ανοικτών Μαθημάτων, καθώς και το Πρόγραμμα Επιχειρηματικότητας.
- Απόψεις και αντιλήψεις φοιτητών Παιδαγωγικών Τμημάτων Προσχολικής Εκπαίδευσης Ελλάδας και Κύπρου για την Ενταξιακή Εκπαίδευση και την Αναπηρία,ερευνητικός άξονας-Δράση 5^η, Φορέας υλοποίησης και χρηματοδότησης Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.)
- Το ερευνητικό πρόγραμμα «Υποστήριξη των Εκπαιδευτικών στην Αντιμετώπιση των Κοινωνικών Ανισοτήτων (TOCSIN, 3708 μελετά τις συνέπειες της ολοένα αυξανόμενης οικονομικής κρίσης σε ευάλωτους πληθυσμούς της προσχολικής και πρώιμης σχολικής ηλικίας, και υλοποιείται με συντονιστή φορέα το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Προγράμματα που την ευθύνη τους έχουν ευρύτεροι κρατικοί φορείς, όπως η Περιφέρεια Νομού Αττικής, για τον εξοπλισμό των εργαστηρίων του Τμήματος.

Τέλος, πολλά μέλη ΔΕΠ του Τμήματος μετέχουν σε προγράμματα που υποστηρίζονται από άλλους φορείς.

Ποιο ποσοστό μελών ΔΕΠ/ΕΠ αναλαμβάνει ερευνητικές πρωτοβουλίες;

100% (είτε μέσω προγραμμάτων, είτε μέσω των ερευνητικών κέντρων, είτε και προσωπικά).

Συμμετέχουν εξωτερικοί συνεργάτες ή/και μεταδιδακτορικοί ερευνητές στα ερευνητικά προγράμματα;

Ναι. Ο αριθμός πάντως των μεταδιδακτορικών ερευνητών παραμένει μικρός. Η σχέση των διδασκόντων με το Τμήμα φαίνεται να αποκόπτεται μετά τη χορήγηση του διδακτορικού (παραμένει ίσως η άτυπη σχέση με το επιβλέπον μέλος ΔΕΠ). Η κατάσταση αυτή είναι μάλλον προβληματική αλλά η οικονομική κατάσταση του Τμήματος και των διδασκόντων του, καθώς και οι ελλείψεις στις δομές των διδακτορικών σπουδών του ΤΕΑΠΗ την συντηρούν.

5.3. Ερευνητικές υποδομές.

Αριθμός και χωρητικότητα ερευνητικών εργαστηρίων.

- Εργαστήριο Παιδαγωγικών (χωρητικότητας 40 ατόμων, στην Ιπποκράτους 33, 1^{ος} όροφος)
- Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Στατιστικής και ΤΠΕ στην Εκπαίδευση (χωρητικότητας 40 ατόμων στην Ιπποκράτους 33, ισόγειο)
- Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης / Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (χωρητικότητας 15 ατόμων, Ναυαρίνου 13^α, γ' όροφος)
- Εργαστήριο «Κοινωνικής Έρευνα στην Εκπαίδευση» (Σταδίου 5, 7^{ος} όροφος, χωρητικότητας 15 ατόμων)
- Εργαστήριο Ενταξιακής Εκπαίδευσης και Σπουδών στην Αναπηρία (Σταδίου 5, 7^{ος} όροφος)
- Εργαστήριο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και Παιδαγωγικής Παρέμβασης (Σταδίου 5, 7^{ος} όροφος)
- Εργαστήριο Συμβουλευτικής Ομηλίκων και προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Ανάπτυξης (Σταδίου 5, 7^{ος} όροφος, χωρητικότητας 15 ατόμων).

Επίσης διαθέτει τα εξής εργαστήρια στήριξης του εκπαιδευτικού έργου:

- Εργαστήριο διδασκαλίας φυσικών επιστημών και μαθηματικών (χωρητικότητας 40 ατόμων, στην Ιπποκράτους 31, 4^{ος} όροφος). Το εργαστήριο αυτό καταργήθηκε μετά την εκκένωση της Ιπποκράτους 33 και ο χώρος παραδόθηκε σε άλλες χρήσεις.
- Εργαστήριο καλλιτεχνικών μαθημάτων (θεάτρου και μουσικής) (χωρητικότητας 150 ατόμων, στο υπόγειο της Ναυαρίνου 13^α)
- Εργαστήριο εικαστικών (χωρητικότητας 40 ατόμων στη Σταδίου 5, ισόγειο).

Με την έναρξη της εφαρμογής του νέου νόμου η προσπάθεια αυτή να παραπέμπεται καταρχήν στο χώρο των θεσμών της Σχολής Επιστημών της Αγωγής.

Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα των χώρων των ερευνητικών εργαστηρίων. Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα του εργαστηριακού εξοπλισμού. Καλύπτουν οι διαθέσιμες υποδομές τις ανάγκες της ερευνητικής διαδικασίας; Ποια ερευνητικά αντικείμενα δεν καλύπτονται από τις διαθέσιμες υποδομές; Πόσο εντατική χρήση γίνεται των ερευνητικών υποδομών; Πόσο συχνά ανανεώνονται οι ερευνητικές υποδομές; Ποια είναι η ηλικία του υπάρχοντος εξοπλισμού και η λειτουργική του κατάσταση και ποιες οι τυχόν ανάγκες ανανέωσης/επικαιροποίησης; Πώς χρηματοδοτείται η προμήθεια, συντήρηση και ανανέωση των ερευνητικών υποδομών;

Οι ερευνητικές υποδομές στο χώρο των επιστημών του ανθρώπου δεν έχουν μεγάλο κόστος. Με δεδομένη μάλιστα της εμπειρία μας στη διαχείριση του περιορισμένου διαθέσιμου χώρου, θεωρούμε ότι τα ήδη λειτουργούντα για 5 έως 10 χρόνια ερευνητικά κέντρα είναι βιώσιμα από πλευράς υποδομών και εξοπλισμού.

5.4. Επιστημονικές δημοσιεύσεις των μελών ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος κατά την τελευταία πενταετία.

Η ποσοτική καταγραφή και εκτίμηση του επιστημονικού έργου των μελών ΔΕΠ και ΕΕΔΙΠ του ΤΕΑΠΗ δεν μπορεί να αποτυπώσει από μόνη της την επιστημονική αξία της παραγωγής του. Το πρόβλημα αυτό παραμένει και σε σχέση με το κριτήριο του αριθμού των αναφορών στις διεθνείς βάσεις δεδομένων, ως κριτηρίου ποιότητας του ερευνητικού προϊόντος. Ακολούθως παρατίθενται κάποιες παρατηρήσεις⁴⁰ σχετικά με τη διαδικασία αποτύπωσης της επιστημονικής παραγωγής του τμήματος συνολικά αλλά και του κάθε μέλους του ΔΕΠ / ΕΕΔΙΠ μεμονωμένα:

- Στα Τμήματα Εκπαίδευσης και Αγωγής / Παιδαγωγικά Τμήματα θεραπεύονται ως επί το πλείστον οι επιστήμες της εκπαίδευσης και της αγωγής (περισσότερα από 15 διαφορετικά επιστημονικά πεδία με την παραδοσιακή λογική). Τόσο το περιεχόμενο, όσο και οι μεθοδολογικές και επιστημολογικές θεωρήσεις των επιστημονικών πεδίων διαφέρουν σημαντικά (π.χ. Κοινωνιολογία, Ψυχολογία, Ειδική Αγωγή, Συγκριτική Εκπαίδευση, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Παιδαγωγική, Διδακτική Φυσικών Επιστημών, Θεατρική Αγωγή κλπ). Ως εκ τούτου θα πρέπει να θεωρήσουμε ότι τα Τμήματα αυτά παρουσιάζουν σημαντική ανομοιογένεια και ότι το προσωπικό τους ακολουθεί το δόκιμο γενικό τρόπο ανάπτυξης της επιστημονικής του δραστηριότητας υπακούοντας στις επιταγές του κάθε επιμέρους επιστημονικού πεδίου.
- Μέχρι πρόσφατα, η πολιτική του Υπουργείου Παιδείας, δεν ευνοούσε τη διεξαγωγή ερευνών στα σχολεία χωρίς τη χορήγηση σχετικής άδειας, η οποία απαιτούσε μια χρονοβόρα διαδικασία, με αποτέλεσμα, συχνά, να μην προλαβαίνουν να υλοποιηθούν ερευνητικά έργα στο διάστημα ενός ακαδημαϊκού έτους. Μόλις πριν λίγους μήνες ανακοινώθηκε η ελεύθερη πρόσβαση σε σχολεία για ερευνητικά έργα, τα οποία εκπονούνται από τα

⁴⁰ Οι παρατηρήσεις αυτές έχουν τεκμηριωθεί στο πλαίσιο διεπιστημονικών συζητήσεων με συναδέλφους και άλλων Πανεπιστημίων (π.χ του Πανεπιστημίου ΔΜ).

Τμήματα Επιστημών της Αγωγής και δεν έχουν φανεί ακόμη τα αποτελέσματα αυτού του αναμφισβήτητα θετικού μέτρου.

- Ελάχιστα επιδοτούμενα ερευνητικά προγράμματα απευθύνονται σε Τμήματα Επιστημών της εκπαίδευσης και της αγωγής, ακόμη και αν το περιεχόμενό τους αποτελεί αντικείμενο των Τμημάτων αυτών (π.χ. προγράμματα αναμόρφωσης αναλυτικών προγραμμάτων, διάδοσης των ΤΠΕ κλπ). Ακόμα και όταν τέτοια προγράμματα προκηρύσσονται, συνήθως ανατίθενται σε άσχετα με την εκπαίδευση πανεπιστημιακά τμήματα (π.χ. πολυτεχνικά), ενδεχομένως γιατί οι προκηρύξεις απευθύνονται σε ομάδες με αποκλειστικά τεχνικές δεξιότητες, καθώς οι προϋποθέσεις για τέτοιου είδους έρευνες καθορίζονται από φυσικούς ή τεχνολογικούς επιστήμονες.
- Στις Κοινωνικές και στις Ανθρωπιστικές Απιστήμες δεν υπάρχει πλήρες και ενιαίο σύστημα καταγραφής των διεθνών και των εγχώριων περιοδικών, με συνέπεια 75% περίπου των εγχώριων και μεγάλο μέρος των διεθνών δημοσιευμάτων να μην καταγράφονται. Για τους ίδιους λόγους δεν καταγράφονται και οι εγχώριες και οι διεθνείς ετεροαναφορές. Αρκεί να αναφερθεί ότι διεθνώς αναγνωρισμένοι Έλληνες επιστήμονες (θα μπορούσαμε άνετα να εντάξουμε σ' αυτούς ονόματα μελών ΔΕΠ του Τμήματός μας) μοιάζουν ασήμαντοι αν αριθμοποιήσουμε το συγγραφικό έργο σύμφωνα με τις προσαγές των τεχνολόγων και των εκπροσώπων των φυσικών επιστημών. Κάποιοι βέβαια συνάδελφοι έχουν κατορθώσει να ανασύρουν σημαντικό αριθμό ετεροαναφορών μέσα από κλασικές μηχανές αναζήτησης (όπως το Google), αλλά όχι το σύνολο. Η αναζήτηση αυτή είναι αφενός εξαιρετικά χρονοβόρα (από κάποιες χιλιάδες αναφορές μόνο κάποιες εκατοντάδες μπορούν να έχουν ενδιαφέρον) και αφετέρου οδηγεί σε ανάσχυση υπό την προϋπόθεση ότι τα κείμενα έχουν αποθεθεί κάπου και ηλεκτρονικά.
- Ο τρόπος παραγωγής των επιστημονικών δημοσιεύσεων στις επιστήμες της εκπαίδευσης και της αγωγής διαφέρει σημαντικά από τον τρόπο παραγωγής τους στις φυσικές και στις τεχνολογικές επιστήμες. Οι ερευνητικές συνθήκες όταν αναφερόμαστε σε κοινωνικά ή ψυχολογικά υποκείμενα είναι εντελώς διαφορετικές από αυτές που αναφέρονται σε άβια (και πάντως μη ανθρώπινα) υλικά, όπου μπορούν να επιβληθούν πλήρως ελεγχόμενες εργαστηριακές συνθήκες. Επιπροσθέτως, μια έρευνα φυσικών ή τεχνολογικών επιστημών παράγει μεγάλο αριθμό δημοσιεύσεων (αντίστοιχο των μετρούμενων χαρακτηριστικών) και σε σχετικά μικρά χρονικά διαστήματα, σε αντίθεση, για παράδειγμα, με τις κοινωνικές έρευνες όπου συχνά μια εκτεταμένη και μακροχρόνια έρευνα παράγει το πολύ 2-3 δημοσιεύσεις.
- Η ερευνητική παραγωγή των μελών ΔΕΠ / ΕΕΔΙΠ δεν περιορίζεται στην αγγλική γλώσσα, γεγονός, το οποίο δυσχεραίνει την προσπάθεια ποσοτικοποίησής της.
Α) Καθώς το έργο των μελών του Τμήματος απευθύνεται στην ελληνική εκπαίδευση και στους / στις εκπαιδευτικούς, η συγγραφή επιστημονικών εργασιών στα ελληνικά αποτελεί τόσο αίτημα της εκπαιδευτικής κοινότητας όσο και καθήκον των πανεπιστημιακών. Σε αυτή την περίπτωση, είναι αδύνατο να υπολογιστούν οι ετεροαναφορές, εφόσον σύστημα μέτρησής τους δεν υπάρχει.
Β) Η συγγραφή επιστημονικών εργασιών στα γαλλικά ή στα γερμανικά σημαίνει τη συνεχή και συστηματική ανταλλαγή με επιστημονικές ομάδες και παραδόσεις, οι οποίες είναι εξαιρετικά παραγωγικές σε ορισμένους επιστημονικούς κλάδους.

Χωρίς σοβαρή υποστήριξη από το Πανεπιστήμιο, τα μέλη του Τμήματος συμμετέχουν σε διεθνείς ομάδες και σε συγγραφικές προσπάθειες, τα αποτελέσματα των οποίων καταγράφονται στα επιμέρους εθνικά συστήματα καταμέτρησης δημοσιεύσεων (όπως το γαλλικό ή το γερμανικό), αλλά δεν αποτυπώνονται πάντα στο Google Scholar. Επίσης, εκδοτικοί οργανισμοί της Γαλλίας ή της Γερμανίας (και άλλων χωρών) δεν διαθέτουν αυτοματοποιημένο σύστημα καταγραφής των αναφορών, χωρίς αυτό να σχετίζεται με την ποιότητα του παραγόμενου έργου.

- Η αξιολογική αποτύπωση της ατομικής ή της συλλογικής δραστηριότητας δεν είναι δυνατόν να συμπυκνώνεται σε ποσοτικές καταγραφές όταν κανείς δεν αμφισβητεί την αξία των ποιοτικών δεδομένων· μια προσέγγιση που φαίνεται να αγνοείται παντελώς στην προτεινόμενη δομή αξιολόγησης των ΑΕΙ.
- Η επιστημονική επάρκεια των μελών του ΔΕΠ / ΕΕΔΙΠ κρίνεται σε κάθε εκλογή και εξέλιξη. Οι θετικές κρίσεις για κάθε μέλος ευνοούν το Τμήμα συνολικά και οι αρνητικές κρίσεις το βαραίνουν αντιστοίχως. Οι εκ των υστέρων αξιολογήσεις, οι οποίες δεν λαμβάνουν υπόψη τους αυτές τις διαδικασίες, συγκροτούν πεδίο ανάπτυξης αδόκιμων συγκρίσεων και ίσως αποδυναμώνουν τις διαδικασίες αξιολόγησης κατά τις κρίσεις εκλογών ή εξελίξεων.
- Οι διεθνείς εμπειρικές τάσεις για την αξιολόγηση του προσωπικού των πανεπιστημιακών τμημάτων και των πανεπιστημίων δεν λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τη συγγραφή βιβλίων, γιατί η αξιολόγηση αποτελεί κατασκευή των τεχνολόγων και των εκπροσώπων των φυσικών επιστημών που συνήθως δεν εκδίδουν βιβλία (δεν δημοσιεύουν σε βιβλία κείμενα) με ερευνητικό περιεχόμενο.
- Η αποτύπωση της επιστημονικής δραστηριότητας των μελών ΔΕΠ / ΕΕΔΙΠ ενός τμήματος ως πλέγμα αριθμών και στατιστικών συσχετίσεων, δεν αποτυπώνει σε καμία περίπτωση τη σχέση με τις συνθήκες παραγωγής. Για παράδειγμα δεν αποτυπώνει τη σχέση με τις ερευνητικές υποδομές, τη δυνατότητα χρήσης δικτύου, τη συνολική υλικοτεχνική υποδομή, τις χρηματοδοτήσεις κλπ.
- Για την ευκρίνεια της αποτύπωσης της επιστημονικής δραστηριότητας ενός πανεπιστημιακού τμήματος και των μελών ΔΕΠ / ΕΕΔΙΠ που εργάζονται σε αυτό θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και μεταβλητές όπως: η κατανομή των βαθμίδων, τα χρόνια υπηρεσίας στο πανεπιστήμιο, η επιστημονική εμπειρία, τα είδη των δημοσιεύσεων, η κατανομή των επιστημονικών κλάδων κ. λπ.

Συνολικά εκτιμούμε ότι το ζήτημα της επιστημονικής δραστηριότητας των μελών ΔΕΠ / ΕΕΔΙΠ ενός πανεπιστημιακού τμήματος και του πανεπιστημίου συνολικά θα έπρεπε να αποτελεί αντικείμενο «επιστημονικής δραστηριότητας και ειδικής έρευνας» και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να εξαντλείται σε ποσοτικές αποτυπώσεις μονομερώς εμπνευσμένες –δηλαδή με βάση κάποια μόνο επιστημονικά πεδία και χωρίς έρευνα και συζήτηση.

Ως εκ τούτου (πέρα από τις αριθμητικές αποτυπώσεις) τεκμήριο για την ποσότητα και ποιότητα της επιστημονικής παραγωγής του ΤΕΑΠΗ αποτελεί το άρθρο: Panagiota Altanopoulou, Maria Dontsidou & Nikolaos Tselios (2012): Evaluation of ninety-three major Greek university departments using Google Scholar, *Quality in Higher Education*, 18:1, 111-137 (<http://dx.doi.org/10.1080/13538322.2012.670918>). Στο άρθρο φαίνεται τόσο η υψηλή ποιότητα (μέσος δείκτης ή υψηλότερος από όλα τα Παιδαγωγικά Τμήματα

της Ελλάδας) και επαρκής ποσότητα των δημοσιεύσεων των συναδέλφων του ΤΕΑΠΗ, όσο και η ανεπαρκής δημοσιοποίηση της δουλειάς του (γεγονός που έχουμε εντοπίσει, αναφέρουμε στην παρούσα έκθεση και διορθώνουμε). Αντίγραφο αυτού του άρθρου επισυνάπτουμε ως συνημμένο 5.

Πόσα βιβλία/μονογραφίες δημοσίευσαν τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος

32

Πόσες εργασίες δημοσίευσαν τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ;

(α) Σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές;

100

(γ) Σε Πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων με κριτές;

88

Πόσα κεφάλαια δημοσίευσαν τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος σε συλλογικούς τόμους;

89

Πόσες άλλες εργασίες (π.χ. βιβλιοκρισίες) δημοσίευσαν τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος;

11

Αναγνώριση της έρευνας που γίνεται στο Τμήμα από τρίτους.

Πόσες ετεροαναφορές (citations) υπάρχουν σε δημοσιεύσεις μελών ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος;

Στις διεθνείς βάσεις δεδομένων μπορέσαμε να εντοπίσουμε συνολικά περισσότερες από 2500 ετεροαναφορές. Τα περισσότερα από τα μέλη ΔΕΠ δεν είναι σε θέση να προσδιορίσουν τον ακριβή αριθμό ετεροαναφορών του έργου τους (για τους λόγους που περιγράψαμε πιο πάνω).

5.5. Ερευνητικές συνεργασίες του Τμήματος.

Αναφέρονται στο πλαίσιο των διδακτικών-ερευνητικών συνεργασιών του Τμήματος σε προηγούμενη παράγραφο.

Διακρίσεις και βραβεία ερευνητικού έργου που έχουν απονεμηθεί σε μέλη του Τμήματος.

Ενδεικτικά αναφέρονται :

Απονομή του βραβείου Senior Scholar Award από την Αμερικάνικη Ένωση Εκπαιδευτικής Έρευνας (A.E.R.A. – American Educational Research Association) για

τη συνεισφορά μέλους ΔΕΠ στην ανάδειξη της κοινωνικής ερμηνευτικής προσέγγισης της αναπηρίας και της ενταξιακής εκπαίδευσης στον ελλαδικό και ευρωπαϊκό επιστημονικό χώρο.

6. Σχέσεις με κοινωνικούς/πολιτιστικούς/παραγωγικούς (ΚΠΠ) φορείς

6.1. Πώς κρίνετε τις συνεργασίες του Τμήματος με ΚΠΠ φορείς;

Ποια έργα συνεργασίας με ΚΠΠ φορείς εκτελούνται ή εκτελέστηκαν στο Τμήμα κατά την τελευταία πενταετία;

Το ΤΕΑΠΗ είναι ένα Πανεπιστημιακό Τμήμα που υλοποιεί έργα έρευνας και ανάπτυξης σχετιζόμενα με τα αντικείμενα που αφορούν τις Επιστήμες της Εκπαίδευσης (ΕτΕ). Παράλληλα, οι ΕτΕ καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα διεπιστημονικών κλάδων στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών, που υπηρετούνται από διαφορετικά μέλη του επιστημονικού προσωπικού. Στη βάση αυτή οι συνεργασίες του ΤΕΑΠΗ αναπτύσσονται κυρίως με προσωπικές πρωτοβουλίες των μελών, ελέγχονται και εγκρίνονται από τη Γενική του Συνέλευση, την οποία και ενημερώνουν για τα αποτελέσματά τους.

Το ΤΕΑΠΗ έχει αναπτύξει ποικίλες συνεργασίες με επιστημονικούς, κοινωνικούς, πολιτιστικούς και παραγωγικούς φορείς και σε διάφορα πεδία. Στη συνέχεια αναφέρονται οι βασικότερες συνεργασίες που αναπτύχθηκαν με στόχο την εκπαιδευτική και ευρύτερα κοινωνική παρέμβαση του Τμήματος σε τομείς στους οποίους εξειδικεύεται και έχει αναπτύξει τεχνογνωσία.

Συνεργασίες με επιστημονικές οργανώσεις

- American Psychological Association (APA) - Division 46: Society for Media Psychology and Technology
- ΕΛΨΕ (Ελληνική Ψυχολογική Εταιρεία)
- ΟΜΕΡ
- Πανελλήνια Επιστημονική Ένωση Νηπιαγωγών για την αξιοποίηση των ΤΠΕ
- Institut Emilie du Châtelet <http://www.institutemilieduchatelet.org>

Συνεργασίες με πολιτιστικούς φορείς και φορείς της κοινωνίας των πολιτών που εστιάζουν σε εκπαιδευτικές παρεμβάσεις:

- «Δίκτυο για το θέατρο στην εκπαίδευση»
- Συνεργασία με την Ένωση για την Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες και την Τεχνολογία (ΕΝΕΦΕΤ)
- Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος στο πλαίσιο του προγράμματος «Δημοκρατική παιδεία»
- Πολύχρωμο Σχολείο: εθελοντική μη κερδοσκοπική συλλογικότητα επιστημόνων που δημιουργήθηκε το φθινόπωρο του 2009 με αρχική ονομασία «Ομοφοβία και Τρανσφοβία στην Εκπαίδευση»,
- «Κέντρο ημέρας Βαβέλ»
- Θέατρο Κωφών Ελλάδος
- Βοτανικός Κήπος
- Κέντρα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης
- Διεθνές δίκτυο: Environment and Schools Initiatives.
- ΚΕΘΕΑ για ίδρυση Εργαστηρίου Κατασκευής Μουσικών Οργάνων

- Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών (ΚΕΑΤ)
- Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τυφλών
- Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία
- Φάρος Τυφλών
- Σωματείο Διερμηνέων Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας
- European Agency for Special Needs and Inclusive Education.
- Ομάδα Πολύχρωμο Σχολείο <http://rainbowschool.gr>

Μουσεία:

- Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών
- Μουσείο Μπενάκη
- Μουσείο Ελληνικής Παιδικής Τέχνης
- Βιοτεχνικό και βιομηχανικό μουσείο Λαυρίου
- Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης και Ελληνικών Μουσικών Οργάνων- Συλλογή Φοίβου Ανωγιαννάκη.

Πολιτικοί φορείς με εκπαιδευτικές δράσεις:

- Συμβούλιο της Ευρώπης στο πλαίσιο ενός προγράμματος για την καταπολέμηση της Βίας στο σχολείο
- Δήμος Αθηναίων, στο πλαίσιο ποικίλων προγραμμάτων (Ανοικτά σχολεία, παρέμβαση στον Ελαιώνα για την εκπαίδευση των προσφύγων)
- Ίδρυμα της Βουλής στο πλαίσιο του προγράμματος «Βουλή των Εφήβων»
- Συντονιστικό Γραφείο Μειονοτικών Σχολείων Α/βάθμιας και Β/βάθμιας
- Ελληνική Ένωση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού
- Migration Policy Institute, Washington DC,
- The TAOS Institute for the exploration of social constructionist ideas,
- Ελληνικό Παρατηρητήριο Συμφωνιών του Ελσίνκι
- Ελληνικό Παρατηρητήριο για την Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
- Color Youth Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας
- Επιτροπή της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, για την προώθηση δράσεων στα σχολεία εναντίον του ρατσισμού,
- Διεθνής Αμνηστία,
- Ερευνητικό κέντρο (SSRI-UOI-HI) του πανεπιστημίου της Ισλανδίας και Υπουργείο Πρόνοιας Ισλανδίας
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (στο πλαίσιο διαφόρων προγραμμάτων):

- ΔΡΩ
- Παιδική Στέγη
- Παιδικά χωριά ΣΟΣ,
- Save the children,
- WWF Ελλάς,
- Μεσόγειος SOS,
- Ελληνική Εταιρεία-Ελληνικό Αειφόρο Σχολείο

- Κύταρο Εναλλακτικής Αναζήτησης Νέων-ΚΕΑΝ.

Παραγωγικοί φορείς:

- Εκπαιδευτικά Ιδρύματα στο πλαίσιο προγραμμάτων και επιδοτούμενης από ΕΣΠΑ Πρακτικής Άσκησης
- Ελληνική Ιατρική Εταιρεία Αναπηρίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας (<http://hmsofdisability.blogspot.gr>)
- Ίδρυμα Προστασίας και Αποκατάστασης Παιδιών και Νέων με Νοητική Υστέρηση η «Θεοτόκος»
- Ίδρυμα για το Παιδί «Η Παμμακάριστος».

Δημιουργία δικτύου συνεργαζόμενων νηπιαγωγών με στόχο την υποστήριξη και την ενδυνάμωση της αλληλεπίδρασης εκπαιδευτικής θεωρίας και εκπαιδευτικής πράξης μέσα από τη διαμόρφωση ενός κοινού κώδικα και την ανταλλαγή απόψεων για τον τρόπο εκπαίδευσης των υποψήφιων εκπαιδευτικών.

Δράση του ΤΕΑΠΗ για τους Πρόσφυγες

Εκπαιδευτική και κοινωνική παρέμβαση στη δομή φιλοξενίας προσφύγων του Ελαιώνα με συμμετοχή εθελοντριών/ων φοιτητριών/ων με στόχο την ψυχοκοινωνική στήριξη και δημιουργική απασχόληση των παιδιών. Η δράση αυτή εκτός από τον εκπαιδευτικό χαρακτήρα της, δημιούργησε συνθήκες σύνδεσης του Πανεπιστημίου με άλλους κοινωνικούς φορείς (ΜΚΟ, Δήμο Αθηναίων, ποικίλες ομάδες αλληλέγγυων στον Ελαιώνα, κοινωνικές υπηρεσίες) με πολιτιστικά ιδρύματα (δράσεις συνέργειας με εκπαιδευτικά προγράμματα μουσείων της Αθήνας), με σχολεία (παρουσιάσεις σε ημερίδες σχολείων) σε επιμορφώσεις (επιμορφώσεις άλλων φοιτητών/τριών στο ΑΠΘ και στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου) ή επιμορφώσεις νηπιαγωγών στην Α περιφέρεια Αθήνας. Πρόκειται για μια παρέμβαση στην οποία αποτυπώνεται ο κοινωνικός προσανατολισμός του ΤΕΑΠΗ και η δυνατότητά του να συνεργάζεται με εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς φορείς, δημιουργώντας γέφυρες συνεργασίας και ενδυναμώνοντας τους/τις φοιτητές/τριες ώστε να είναι εκτός από εκπαιδευτικοί και ενεργοί και κριτικοί πολίτες.

Πόσα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος συμμετείχαν σ' αυτά;

Όλα τα μέλη ΔΕΠ είτε στο πλαίσιο προγραμμάτων είτε σε άλλες δράσεις ανέπτυξαν τέτοιες συνεργασίες, τις περισσότερες φορές με δική τους πρωτοβουλία αλλά και μετά από πρόσκληση από τους συγκεκριμένους φορείς.

Πόσοι προπτυχιακοί, μεταπτυχιακοί και διδακτορικοί φοιτητές του Τμήματος συμμετείχαν σε αυτά;

Στις συγκεκριμένες συνεργασίες ανάλογα με τον χαρακτήρα και τον στόχο της δράσης συμμετείχαν άλλοτε προπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες, πολλές φορές μεταπτυχιακοί φοιτητές και υποψήφιοι διδάκτορες. Η συνεργασία μάλιστα αυτή τις περισσότερες φορές εντάσσεται στην εκπαίδευσή τους, συμβάλλει στην επιστημονική τους συγκρότηση και υποστηρίζει την επαγγελματική τους ανάπτυξη.

Πώς αναγνωρίζεται και προβάλλεται η επιστημονική συνεργασία του Τμήματος με ΚΠΠ φορείς;

Στόχος του Τμήματος είναι η συμμετοχή σε τέτοιες συνεργασίες και η παρέμβαση σε σοβαρά κοινωνικά και εκπαιδευτικά προβλήματα, που θεωρεί ότι είναι αλληλεξαρτώμενα. Σε πολύ μικρότερο βαθμό οι συμμετέχοντες ενδιαφέρονται για την προβολή των συγκεκριμένων συνεργασιών. Άλλωστε ο μικρός αριθμός των μελών ΔΕΠ αλλά και διοικητικών υπαλλήλων χωρίς παράλληλη δομή προβολής του έργου του Τμήματος καθιστά την προβολή ιδιαίτερα δυσχερή. Αναγνώριση μπορεί να θεωρηθεί η πρόσκληση μελών ΔΕΠ σε συνεργασία από τους διάφορους φορείς. Για παράδειγμα στο πλαίσιο της παιδαγωγικής παρέμβασης του Τμήματος στον Ελαιώνα, τον Μάρτιο του 2016 η δράση παρουσιάστηκε στο αμφιθέατρο Αργυριάδη του κεντρικού κτηρίου παρουσία του πρύτανη, πολλών εκπαιδευτικών και πανεπιστημιακών. Η ημερίδα παρουσιάστηκε πολύ θετικά στα ΜΜΕ και αποτέλεσε το έναυσμα για παρουσιάσεις της παρέμβασης αυτής σε σχολεία και ιδρύματα (Ίδρυμα της Βουλής, Ίδρυμα Νιάρχος). Έτσι η ομάδα των αρχικών 25 φοιτητών και φοιτητριών εξελίχθηκε σε μια ομάδα που επεξεργάστηκε αυτή την εμπειρία και την μεταδίδει σε άλλους: οργανώθηκαν δύο επιμορφωτικές δράσεις (μία στο ΑΠΘ, και μία στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου), όπου εκπαιδεύτηκαν μέσω βιωματικών εργαστηρίων φοιτητές και φοιτήτριες των συγκεκριμένων Πανεπιστημίων ώστε να οργανώσουν αντίστοιχες δράσεις (στα Διαβατά και το Καρά Τεπέ). Η επιμόρφωση αυτή δημιούργησε ένα δίκτυο Πανεπιστημιακών Τμημάτων και φοιτητών/τριών που δεσμεύονται σε δράσεις κοινωνικές.

6.2. Πώς κρίνετε τη δυναμική του Τμήματος για ανάπτυξη συνεργασιών με ΚΠΠ φορείς;

Υπάρχουν μηχανισμοί και διαδικασίες για την ανάπτυξη συνεργασιών; Πόσο αποτελεσματικοί είναι κατά την κρίση σας;

Στις διαμορφούμενες τα τελευταία χρόνια συνθήκες σταδιακά, παρόλο που οι συνθήκες είναι ιδιαίτερα δυσχερείς και αντίρροπες προς τη δυναμική συνεργασιών που είχε αναπτυχθεί στο Τμήμα στο πλαίσιο των ποικίλων δράσεων, τα μέλη του Τμήματος φαίνεται να αναλαμβάνουν τέτοιες πρωτοβουλίες. Είναι ωστόσο δύσκολο, παρά την προτεραιότητα που όλοι μας αναγνωρίζουμε σε αυτή την κοινωνική δράση, να λειτουργήσουν μηχανισμοί που να στηρίξουν τέτοιες συνεργασίες. Οι συνεργατικές δράσεις και οι όποιες σχετικές παρεμβάσεις αναπτύσσονται με πρωτοβουλία των μελών του Τμήματος.

Πώς αντιμετωπίζουν τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος την ανάπτυξη τέτοιων συνεργασιών;

Παρά τα προβλήματα τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ συμμετέχουν σε τέτοιες συνεργασίες θεωρώντας τα περισσότερα τις σημαντική παράμετρο της ευρύτερης ακαδημαϊκής τους δράσης. Διδάσκοντας άλλωστε σε ένα Τμήμα που εκπαιδεύει εκπαιδευτικούς θεωρούν ότι η κοινωνική και πολιτική παράμετρος της εκπαιδευτικής πράξης πρέπει να αναδειχθεί με ποικίλους τρόπους. Ένας από αυτούς είναι και η ανάπτυξη

συνεργασιών με τέτοιους φορείς με συμμετοχή σε αρκετές περιπτώσεις φοιτητών και φοιτητριών.

Πώς αντιμετωπίζουν οι ΚΠΠ φορείς την ανάπτυξη τέτοιων συνεργασιών;

Οι συγκεκριμένοι ΚΠΠ με τους οποίους τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ συνεργάζονται αντιμετωπίζουν θετικά τέτοιες συνεργασίες. Προσκόμματα μπορούν να δημιουργήσουν γραφειοκρατικές διαδικασίες που πρέπει να διεκπεραιωθούν και συνήθως ανακόπτουν τη δυναμική της συνεργασίας και περιορίζουν σε κάποιο βαθμό τη συμβολή και των δύο συνεργαζομένων (ΚΠΠ φορείς και μέλη ΔΕΠ) στην αποτελεσματικότητα της δράσης.

Διαθέτει το Τμήμα πιστοποιημένα εργαστήρια για παροχή υπηρεσιών; Αξιοποιούνται οι εργαστηριακές υποδομές του Τμήματος στις συνεργασίες με ΚΠΠ φορείς;

Παρά την υποστελέχωση των εργαστηρίων σε πολλές περιπτώσεις συνδράμουν στην ανάπτυξη τέτοιων συνεργασιών με ΚΠΠ (π.χ. εργαστήριο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, εργαστήριο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, εργαστήριο Ειδικής Ενταξιακής Εκπαίδευσης κλπ).

6.3. Πώς κρίνετε τις δραστηριότητες του Τμήματος προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης και ενίσχυσης συνεργασιών με ΚΠΠ φορείς;

Ανακοινώνονται τα αποτελέσματα των έργων συνεργασίας σε ειδικά περιοδικά ή στον τύπο;

Όπως όλες οι επιστημονικές και ερευνητικές δράσεις των μελών ΔΕΠ/ΕΠ οδηγούν σε ανακοινώσεις σε ελληνικά ή διεθνή συνέδρια, σε ημερίδες αλλά και σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά περιοδικά, με τον ίδιο τρόπο και οι συνεργασίες αυτές, είτε πλαισιώνουν επιστημονικές και ερευνητικές δραστηριότητες, είτε αναπτύσσονται στο πλαίσιο ευρύτερων προγραμμάτων δημοσιοποιούνται με ανάλογους τρόπους.

Οργανώνει ή συμμετέχει το Τμήμα σε εκδηλώσεις με σκοπό την ενημέρωση ΚΠΠ φορέων σχετικά με τους σκοπούς, το αντικείμενο και το παραγόμενο έργο του Τμήματος;

Τα μέλη του Τμήματος συμμετέχουν ενεργά σε εκδηλώσεις φορέων με στόχο την ενημέρωση για τις σχετικές συνεργασίες και δράσεις του Τμήματος. Αξίζει ωστόσο να επισημανθεί ότι τέτοιες εκδηλώσεις αποτελούν ευκαιρία να συζητηθούν οι ποικίλες δράσεις και τα προβλήματα που προκύπτουν στην προοπτική διεύρυνσης του προβληματισμού.

Υπάρχει επαφή και συνεργασία με αποφοίτους του Τμήματος που είναι στελέχη ΚΠΠ φορέων;

Δεν υπάρχει σύστημα παρακολούθησης της επαγγελματικής πορείας των αποφοίτων του Τμήματος. Τελευταία ανατίθενται σχετικές πτυχιακές εργασίες. Ωστόσο οι φοιτήτριες που συνεργάζονταν με τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ σε σχετικές

συνεργασίες επιδιώκουν τη συνέχιση της συνεργασίας, γιατί έτσι αισθάνονται ασφάλεια και υποστήριξη ώστε να διερευνήσουν και να αναμορφώσουν την εκπαιδευτική πράξη με βάση τις παιδαγωγικές αρχές που πραγματεύτηκαν κατά την περίοδο των σπουδών τους.

6.4. Πώς κρίνετε τον βαθμό σύνδεσης της συνεργασίας με ΚΠΠ φορείς με την εκπαιδευτική διαδικασία;

Εντάσσονται οι εκπαιδευτικές επισκέψεις των φοιτητών σε ΚΠΠ χώρους στην εκπαιδευτική διαδικασία;

Όπως ήδη έχει αναφερθεί όλες οι δράσεις του Τμήματος διαμορφώνουν το πλαίσιο της εκπαίδευσης των φοιτητών/τριών-υποψήφιων εκπαιδευτικών. Άλλωστε πεποίθησή μας είναι ότι στην εκπαίδευση αυτή συμβάλλουν όλες οι διαδικασίες που δείχνουν έναν διαφορετικό τρόπο οργάνωσης της εκπαιδευτικής πράξης και της δίνουν μια εναλλακτική προοπτική.

Οργανώνονται ομιλίες / διαλέξεις στελεχών ΚΠΠ φορέων;

Στο πλαίσιο των μαθημάτων σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, αλλά κυρίως των Θεματικών Εργαστηριακών Εβδομάδων, στελέχη ΚΠΠ φορέων προσκαλούνται να συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία με ποικίλους τρόπους: συμμετοχή σε συζητήσεις, σε εργαστήρια, συνεργασία σε δράσεις που οργανώνονται με τους φοιτητές και τις φοιτήτριες...

Απασχολούνται στελέχη ΚΠΠ φορέων ως διδάσκοντες;

Μόνο ως προσκεκλημένοι σε μαθήματα ή όταν ως διδάκτορες αναλαμβάνουν διδασκαλία μαθημάτων επιλογής στο πλαίσιο της απόκτησης διδακτικής εμπειρίας.

6.5. Πώς κρίνετε τη συμβολή του Τμήματος στην τοπική, περιφερειακή και εθνική ανάπτυξη;

Πόσο σταθερές και βιώσιμες είναι οι υπάρχουσες συνεργασίες;

Εξαρτάται κυρίως από τη συνολική δυναμική της κάθε συνεργασίας, μέρος της οποίας επηρεάζει μόνο η συμμετοχή μελών του ΤΕΑΠΗ. Π.χ. συνεργασίες που εξελίσσονται με θετικό πρόσημο στον κοινωνικό χώρο (εκπαίδευση προσφύγων) ή συνεργασίες που στηρίζονται από πανελλήνιους φορείς με παράδοση, όπως η συνεργασία με ΕΝΕΦΕΤ ή με το Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση ή με το Δίκτυο συνεργαζομένων νηπιαγωγών και το Δίκτυο Πρακτικής Άσκησης των Τμημάτων Προσχολικής Αγωγής, είναι και σταθερές και βιώσιμες. Συνεργασίες που ο στόχος τους ήταν περιορισμένος στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων ή επιμέρους θεμάτων στο πλαίσιο ερευνητικών προγραμμάτων, όπως η συνεργασία με πολιτικούς και κοινωνικούς φορείς της Ισλανδίας στο πλαίσιο του προγράμματος για την αντιμετώπιση των συνεπειών της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης στην

πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ήταν σταθερές αλλά δεν κράτησαν στον χρόνο. Συνεργασίες που συστάθηκαν στη βάση κοινών ενδιαφερόντων, όπως η συνεργασία με τον Συνήγορο του παιδιού ή με το Θέατρο των Κωφών, αλλά δεν μπόρεσαν να περάσουν στον χώρο της δράσης, για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων αποδείχθηκαν βιώσιμες αλλά η σταθερότητά τους εμφανίζει αυξομειώσεις.

Συνάπτονται προγραμματικές συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ Τμήματος και ΚΠΠ φορέων;

Η επιστημονική ταυτότητα του Τμήματος καθοδηγεί κυρίως στη συνεργασία με κοινωνικούς και πολιτισμικούς, παρά με παραγωγικούς φορείς. Στη βάση αυτή, υπάρχουν συνεργασίες με την κεντρική λογική που προαναφέρθηκε, τις οποίες συμφωνούν προγραμματικά μέλη του επιστημονικού προσωπικού του Τμήματος και δεσμεύουν το Τμήμα μέσω των αποφάσεων των Γενικών του Συνελεύσεων. Έτσι, μικρός μόνο αριθμός συμφωνιών, με γενικότερο περιεχόμενο, προσεγγίζεται από το Τμήμα ως οργανική μονάδα (π.χ. συμφωνία συνεργασίας του ΤΕΑΠΗ με το περιοδικό Children in Europe).

Εκπροσωπείται το Τμήμα σε τοπικούς και περιφερειακούς οργανισμούς και Αναπτυξιακά όργανα;

Τα μέλη του επιστημονικού προσωπικού του Τμήματος που ενεργοποιούνται στις συνεργασίες με τους ανάλογους φορείς δεσμεύονται να εκπροσωπούν το Τμήμα στους αντίστοιχους φορείς.

Συμμετέχει ενεργά το Τμήμα στην εκπόνηση τοπικών / περιφερειακών σχεδίων ανάπτυξης;

Το Τμήμα, λόγω της γεωγραφικής του θέσης (στην πρωτεύουσα), του αναγνωρισμένου κύρους του (στον χώρο των επιστημών της εκπαίδευσης) αλλά και τους περιορισμένου αριθμητικά επιστημονικού δυναμικού του, τείνει τελικά να επιλέγει να συμμετέχει ενεργά στην εκπόνηση κεντρικών σχεδίων ανάπτυξης σε ζητήματα που σχετίζονται άμεσα με εκπαιδευτικά ζητήματα (συμμετοχή στην ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών γενικής εκπαίδευσης διαχρονικά, συμμετοχή στην διαμόρφωση εκπαιδευτικής πολιτικής από θέσεις ευθύνης στο υπουργείο, όπως στην επιτροπή για την εκπαίδευση των προσφύγων.

Υπάρχει διάδραση ή/και συνεργασία του Τμήματος με το περιβάλλον του, ιδίως με αντίστοιχα Τμήματα άλλων ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης;

Πέρα από το ότι το Τμήμα συμμετέχει σε σταθερή βάση και στηρίζει τον θεσμό της Συνόδου των προέδρων και κοσμητόρων των παιδαγωγικών τμημάτων και σχολών (ένα θεσμό που αποκαθιστά στο ευρύτερο δυνατό επίπεδο τη διάδραση και τη συνεργασία μεταξύ όλων των τμημάτων εκπαίδευσης και αγωγής της χώρας) οι επιμέρους συνεργασίες αποτυπώνονται τόσο στα ερευνητικά και αναπτυξιακά έργα που εκτελούνται με τη συνεργασία μελών του προσωπικού του ΤΕΑΠΗ με μέλη άλλων τμημάτων (π.χ. συνεργασία με τα υπόλοιπα Τμήματα προσχολικής Αγωγής στο πλαίσιο του Δικτύου Πρακτικών Ασκήσεων), όσο και στις συνεργασίες που

συμφωνούνται σε επίπεδο Τμημάτων για την εκπόνηση έργων που εντάσσονται σε ευρύτερα ευρωπαϊκά ή εθνικά προγράμματα (πχ. Πρόγραμμα εκπαίδευσης μουσουλμανοπαίδων).

Αναπτύσσει το Τμήμα και διατηρεί σχέσεις με την τοπική και περιφερειακή κοινωνία, καθώς και με την τοπική, περιφερειακή ή/και εθνική οικονομική υποδομή;

Το Τμήμα λόγω του αντικείμενου του αναπτύσσει και διατηρεί σχέσεις κυρίως με την τοπική και περιφερειακή κοινωνία (π.χ. Δήμο Αθηναίων, Ίδρυμα Νιάρχου), παρά με την οικονομική υποδομή όποιου επιπέδου.

Πώς συμμετέχει το Τμήμα στα μείζονα περιφερειακά, εθνικά και διεθνή ερευνητικά και ακαδημαϊκά δίκτυα;

Μέλη του Τμήματος είναι σταθερά μέλη των σχετικών με το αντικείμενό τους εθνικών και διεθνών ερευνητικών και ακαδημαϊκών δικτύων. Ενδεικτικά παραδείγματα: Συμβούλιο της Ευρώπης στο πλαίσιο ενός προγράμματος για την καταπολέμηση της Βίας στο σχολείο, Δήμος Αθηναίων, στο πλαίσιο ποικίλων προγραμμάτων (Ανοικτά σχολεία, παρέμβαση στον Ελαιώνα για την εκπαίδευση των προσφύγων), Ίδρυμα της Βουλής στο πλαίσιο του προγράμματος «Βουλή των Εφήβων», Συντονιστικό Γραφείο Μειονοτικών Σχολείων Α/βάθμιας και Β/βάθμιας στο πλαίσιο του προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων, Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού κλπ.

Το Τμήμα διοργανώνει ή/και συμμετέχει στη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων που απευθύνονται στο άμεσο κοινωνικό περιβάλλον;

Ναι. Στο πλαίσιο του Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων αλλά και της παιδαγωγικής παρέμβασης του Τμήματος στον Ελαιώνα για την εκπαίδευση των προσφύγων έχουν διοργανωθεί πλήθος πολιτιστικών εκδηλώσεων που απευθύνονται στο άμεσο κοινωνικό περιβάλλον. Η συμμετοχή επίσης σε πολιτιστικές δράσεις ή στη δημιουργία πολιτιστικών προϊόντων (2016 Αραμπίμ «οι ψυχές των αγαλμάτων» ταινία 55') μαρτυρούν ένα τέτοιο προσανατολισμό.

7. Διοικητικές υπηρεσίες και υποδομές

7.1. Αποτελεσματικότητα των διοικητικών και τεχνικών υπηρεσιών.

Πώς είναι στελεχωμένη και οργανωμένη η Γραμματεία του Τμήματος και των Τομέων;

Λειτουργούν Γραμματείες ΠΠΣ και ΠΜΣ μέσα στις οποίες υπάρχει κατανομή αρμοδιοτήτων, ιδιαίτερα στη Γραμματεία του ΠΠΣ που σηκώνει το μεγαλύτερο βάρος των διοικητικών υπηρεσιών. Η κατανομή καθηκόντων είναι μεν αυστηρά οργανωμένη αλλά επιτρέπει ταυτόχρονα την ευέλικτη αξιοποίηση των εργαζομένων. Ως εκ τούτου, κάποιои-ες επωμίζονται καθήκοντα και στο προπτυχιακό αλλά και σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα καθώς και σε εργαστήρια και τη βιβλιοθήκη.

Ο αριθμός των διοικητικών υπαλλήλων την τριετία 2013-14 έως 2015-16 διαφοροποιήθηκε αισθητά. Αυτό οφείλεται πρωτίστως στη διαθεσιμότητα στην οποία τέθηκαν υπάλληλοι το 2014 μετά από μια συνολική κίνηση της κυβέρνησης για περικοπές υπαλλήλων στα ΑΕΙ. Η κίνηση αυτή πυροδότησε μια απεργία μηνών με σοβαρές επιπτώσεις στη λειτουργία του ΕΚΠΑ γενικότερα. Μάλιστα λόγω του κλεισίματος των γραμματειών, δεν έγιναν καν μαθήματα το φθινόπωρο του 2013. Πιο συγκεκριμένα, το 2013-14 το διοικητικό προσωπικό του ΤΕΑΠΗ ήταν αρχικά 15 εργαζόμενοι-ες στη γραμματεία, 3 στη βιβλιοθήκη και 2 σε θέσεις ΕΤΕΠ (Ειδικό Τεχνικό Εργαστηριακό Προσωπικό). Ωστόσο, 6 υπάλληλοι απολύθηκαν τον Μάιο του 2014, ενώ κάποιοι επανήλθαν περισσότερο από ένα χρόνο αργότερα τον Ιούλιο του 2015. Σε συνδυασμό με άλλες αποχωρήσεις και μετακινήσεις το διοικητικό προσωπικό συρρικνώθηκε στο 2104-15 σε μόλις 7 άτομα στη γραμματεία και 1 στη βιβλιοθήκη. Το επόμενο έτος λόγω της επαναπρόσληψης κάποιων η γραμματεία έφτασε να έχει 10 άτομα (αν και 1 έλειπε με άδεια χωρίς αποδοχές) και 2 η βιβλιοθήκη. Τρία ωστόσο ακόμη άτομα απασχολήθηκαν την τριετία αυτή αλλά με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου. Ένα ήταν υπεύθυνο για τα ΠΜΣ της Ειδικής Αγωγής, ένα δεύτερο για το ΠΜΣ των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση κι ένα τρίτο εξυπηρέτούσε πρωτίστως το προπτυχιακό πρόγραμμα, προσφέροντας μεταξύ άλλων πολύτιμη βοήθεια στη χρήση του τεχνολογικού εξοπλισμού. Δύο πάντως από τα μέλη της γραμματείας απασχολούνταν στο Εργαστήριο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και Παιδαγωγικής Παρέμβασης, καθότι έχει αναλάβει πολύ περισσότερες δραστηριότητες σε σύγκριση με άλλα (πρωτίστως το μεγάλο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης των Παιδιών της Μουσουλμανικής Μειονότητας της Θράκης).

Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε πως είναι οι παρεχόμενες υπηρεσίες και το ωράριο λειτουργίας της Γραμματείας του Τμήματος και των Τομέων για την εξυπηρέτηση των αναγκών του διδακτικού προσωπικού και των φοιτητών;

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες είναι απολύτως ικανοποιητικές. Αυτό οφείλεται στις ικανότητες οργάνωσης και διεκπεραίωσης καθηκόντων του διοικητικού προσωπικού και στο χρόνο που καταβάλουν. Τα μέλη της γραμματείας εργάζονται συχνά υπερωριακά και χωρίς αμοιβή γι' αυτό. Χαρακτηριστικό των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι η αποτελεσματικότητα, εν μέσω μάλιστα μιας επιβάρυνσης της

γραφειοκρατίας και αλλαγών νόμου που έχουν δυσχεράνει αρκετές διαδικασίες τα τελευταία χρόνια. Χρειάζεται δε να υπογραμμιστεί η προθυμία για συνεργασία και η ποιότητα των σχέσεων που συνάπτονται ανάμεσα στα μέλη της γραμματείας, τους διδάσκοντες και τους φοιτητές-τριες. Είναι ενδεικτικό ότι φοιτητές-τριες που προέρχονται από άλλο Τμήμα μέσω μετεγγραφής έχουν δηλώσει, ίσως καθ' υπερβολή αλλά σε κάθε περίπτωση απερίφραστα, ότι "τέτοια Γραμματεία δεν υπάρχει σε άλλο Τμήμα ή Πανεπιστήμιο". Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι η σοβαρή κρίση που δημιουργήθηκε με την απεργία του διοικητικού προσωπικού το φθινόπωρο του 2013, τις απολύσεις μέρους αυτού που οδήγησε σε κλείσιμο της γραμματείας και εντάσεις μεταξύ ομάδων του διοικητικού προσωπικού στο ΕΚΠΑ έχει σήμερα αποσοβηθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τόσο οργανωτικά όσο και ψυχολογικά.

Πόσο αποτελεσματική είναι η συνεργασία των διοικητικών υπηρεσιών του Τμήματος με εκείνες της κεντρικής διοίκησης του Ιδρύματος;

Η συνεργασία είναι απολύτως ικανοποιητική. Σημαντικό ρόλο σ' αυτή την εξέλιξη έχει διαδραματίσει η Γραμματέας του Τμήματος, μια υπάλληλος με άριστη κατάρτιση, μακρά εμπειρία στις διοικητικές υπηρεσίες του ΕΚΠΑ και γνώση διαδικασιών και προσώπων, τέλος με σημαντικές διοικητικές ικανότητες.

Πόσο ικανοποιητική για τις ανάγκες του Τμήματος είναι (α) η οργάνωση και το ωράριο λειτουργίας της Βιβλιοθήκης; (β) των Υπηρεσιών Πληροφόρησης;

α) Η κυρίως βιβλιοθήκη του ΤΕΑΠΗ, που εξυπηρετεί πρωτίστως τα προπτυχιακά μαθήματα, λειτούργησε κανονικά για μεγάλα διαστήματα από το 2013 έως το 2016. Ωστόσο, έμεινε κλειστή την περίοδο της μεγάλης απεργίας του διοικητικού προσωπικού το φθινόπωρο του 2013, ενώ έχασε και δύο υπαλλήλους. Η στέγαση της Βιβλιοθήκης στο κτίριο της Ιπποκράτους 33, το οποίο προβλέπεται να εγκαταλειφτεί, έχει δημιουργήσει αρκετά προβλήματα στη λειτουργία της. Κυριότερο εξ αυτών είναι η έλλειψη χώρου, ακόμη και για τοποθέτηση βιβλίων πολύ περισσότερο για τη δημιουργία άνετου αναγνωστήριου. Το ωράριο της βιβλιοθήκης ήταν μέχρι τον Ιούνιο του 2014 9.00-17.00. Διευρύνθηκε ωστόσο από τον Σεπτέμβρη το 2015 σε 9:00-21:00 κατά τη διάρκεια των μαθημάτων μέσα στο εξάμηνο. Τις υπόλοιπες μέρες (καλοκαίρι, διακοπές Πάσχα και Χριστουγέννων) ήταν 9:00 με 16:00. Το μειωμένο όμως προσωπικό της βιβλιοθήκης – δύο υπάλληλοι με εξαίρεση και μιας τρίτης για ένα μικρό διάστημα όχι μεγαλύτερο του ενός εξαμήνου – δημιουργούσε πολλές φορές προβλήματα στη λειτουργία της. Για την οργάνωση και τις δυσλειτουργίες της βιβλιοθήκης ένα μέλος ΔΕΠ ορίζεται υπεύθυνο εκ μέρους της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος.

Ειδικότερα οι βιβλιοθήκες των μεταπτυχιακών προγραμμάτων συνενώθηκαν σε μία, στο επονομαζόμενο Σπουδαστήριο. Προσφέρει αναγνωστήριο με τόμους, περιοδικά και διδακτικό υλικό που κρίνονται αναγκαία για τις μεταπτυχιακές σπουδές. Λειτουργεί πολύ αποτελεσματικά με την ευθύνη μιας συμβασιούχου υπαλλήλου στο κτίριο της Σταδίου 5 μετά τη μετακόμιση μέρους του Τμήματος εκεί. Παλαιότερα η λειτουργία των σπουδαστηρίων κάθε ΠΜΣ ήταν πιο προβληματική καθώς στηρίζονταν στην εισφορά των μεταπτυχιακών φοιτητών-τριών κυρίως. Το Σπουδαστήριο λειτουργεί Δευτέρα έως Παρασκευή 10 το πρωί με 9 το βράδυ. Για

το Σπουδαστήριο των μεταπτυχιακών προγραμμάτων την ευθύνη έχουν τα εν λόγω προγράμματα.

β) Υπηρεσίες πληροφόρησης για τη λειτουργία του Τμήματος παρέχουν οι Γραμματείες των ΠΠΣ και ΠΜΣ με απολύτως ικανοποιητικό τρόπο και φυσικά και ο αναρτημένος στην ιστοσελίδα Οδηγός Σπουδών.

Πώς είναι στελεχωμένα και πώς οργανώνονται τα Εργαστήρια ή/και τα Σπουδαστήρια του Τμήματος;

Από το ακαδημαϊκό έτος 2014-15 θεσμοθετήθηκε στο ΤΕΑΠΗ η λειτουργία Εργαστηρίων, τα οποία ανέλαβαν να συνεχίσουν τις δραστηριότητες των Ερευνητικών Κέντρων που λειτουργούσαν από την ίδρυση του Τμήματος. Πρόκειται ειδικότερα για τα ακόλουθα Εργαστήρια:

- Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και Παιδαγωγικής Παρέμβασης: Αναλαμβάνει πρωτίστως έρευνες και παρεμβάσεις στην εκπαίδευση, με κύριο επίτευγμά του το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων. Γενικότερα πραγματεύεται ζητήματα που θέτει για τους εκπαιδευτικούς θεσμούς η εθνοπολιτισμική ανομοιογένεια των σύγχρονων κοινωνιών.
- Συμβουλευτικής Ομηλίκων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Ανάπτυξης: Αποτελεί μετεξέλιξη του Συμβουλευτικού Κέντρου Ομηλίκων (ΣΥ.ΚΕ.ΟΜ) με στόχο να διευρύνει και να ενισχύσει τις επιτυχημένες πρωτοβουλίες και δραστηριότητές του.
- Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης/Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΠΕ/ΕΑΑ): Αναλαμβάνει έρευνες και δράσεις στο διεπιστημονικό πεδίο που πραγματεύεται τις σχέσεις ανθρώπου-κοινωνίας-φύσης στο πλαίσιο του συνολικού περιβάλλοντος με στόχο την αειφορία.
- Ειδικής, Ενταξιακής Εκπαίδευσης και Σπουδών στην Αναπηρία: Προωθεί την ένταξη στην εκπαίδευση παιδιών με ειδικές ανάγκες και τις σπουδές στην αναπηρία.
- Παιδαγωγικό Εργαστήριο: Εξυπηρετεί ακαδημαϊκές και ερευνητικές ανάγκες, την εποπτεία της άσκησης προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών και την υποστήριξή τους με εκπαιδευτικό υλικό, την ανάπτυξη εκπαιδευτικού και ερευνητικού υλικού, την οργάνωση και την υποστήριξη του δικτύου νηπιαγωγών που συνεργάζονται με το ΤΕΑΠΗ.
- Εφαρμοσμένης Στατιστικής και Τ.Π.Ε. στην Εκπαίδευση: Επιδιώκει να ενθαρρύνει την έρευνα σε σχέση με διδακτικές και μαθησιακές διαδικασίες, την ανάπτυξη δεξιοτήτων στην εφαρμοσμένη στατιστική και στις Τ.Π.Ε. σε φοιτητές-τριες και άλλες ομάδες του πληθυσμού, να αναπτύξει εκπαιδευτικά προγράμματα και δραστηριότητες Εφαρμοσμένης Στατιστικής και Τ.Π.Ε. στην Εκπαίδευση.
- Κοινωνική Έρευνα και Εκπαίδευση: Το αντικείμενο του Εργαστηρίου εντάσσεται στα πεδία της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, της Παιδικής Ηλικίας, των Φύλων, της Εκπαιδευτικής Πολιτικής και εστιάζει στη μελέτη των θεσμών και των πρακτικών που παράγουν ή ενισχύουν τις κοινωνικές ανισότητες, τις ιεραρχήσεις και τις κοινωνικές διακρίσεις

Πέρα από το Εργαστήριο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και Παιδαγωγικής Παρέμβασης, με τις πολλές του δραστηριότητες, τα υπόλοιπα Εργαστήρια

υποστηρίζονται από την προσωπική μέριμνα των διδασκόντων πρωτίστως. Ειδικότερα στο Παιδαγωγικό Εργαστήριο έχουν συμβάλει πολύ και νηπιαγωγοί που έχουν κατά καιρούς αποσπαστεί από τη δημόσια εκπαίδευση. Ειδικότερα το ΣΥ.ΚΕ.ΟΜ στηρίζεται πολύ και σε εθελοντική εργασία φοιτητών-τριών.

Πόσο αποτελεσματική θεωρείτε πως είναι η λειτουργία τους;

Η λειτουργία των εργαστηρίων είναι εν μέρει πολύ αποτελεσματική και εν μέρει όχι. Πιο αποτελεσματικά είναι όσα εμπλέκονται σε χρηματοδοτημένα προγράμματα έρευνας και δράσης όπως και εκείνα που είναι εντελώς απαραίτητα στις διδακτικές δραστηριότητες του Τμήματος. Άλλα παράγουν ακόμη λίγο έργο γιατί λειτουργούν κατά βάση χάρη στους διδάσκοντες, που δεν μπορούν προς το παρόν να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο.

Πώς υποστηρίζονται οι υποδομές και υπηρεσίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών του Τμήματος; Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Την υποστήριξη την προσφέρει κεντρικά το ΕΚΠΑ και είναι ικανοποιητική. Τοπικά προβλήματα λύνονται με ανάθεση έργου κατ' αποκοπή σε ιδιώτες. Χωρίς πάντως την υποστήριξη διοικητικού υπαλλήλου με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, θα δημιουργούνταν δυσλειτουργίες κατά την αξιοποίηση αυτών των υπηρεσιών.

7.2. Υπηρεσίες φοιτητικής μέριμνας.

Πώς εφαρμόζεται ο θεσμός του Σύμβουλου Καθηγητή;

Κάθε ακαδημαϊκή χρονιά οι διδάσκοντες/ουσες αναλαμβάνουν ως σύμβουλοι καθηγητές/τριες 15 περίπου πρωτοετείς φοιτητές ο καθένας. Πρόκειται για ένα θεσμό που το ΤΕΑΠΗ είχε καθιερώσει πολύ πριν επιβληθεί γενικότερα με το νόμο για τα ΑΕΙ το 2008. Ωστόσο, η συνεργασία με τους-ις φοιτητές-τριες είναι περιορισμένη, εφόσον σπανίως προσέρχονται τις προγραμματισμένες ώρες για να ενημερωθούν ή να συζητήσουν τα προβλήματά τους, ακόμη κι όταν κληθούν ειδικά για το σκοπό αυτό. Η απροθυμία που δείχνουν για βοήθεια παραμένει να κατανοηθεί. Φαίνεται πάντως να αφορά γενικότερα τις σχέσεις φοιτητών/τριών και διδασκόντων σε Τμήματα με μεγάλο αριθμό φοιτητών/τριών. Επίσης, ίσως ο θεσμός του Σύμβουλου Καθηγητή να μην είναι αναμενόμενος από τους-ις πρωτοετείς, γι' αυτό και διστάζουν να τον χρησιμοποιήσουν. Το «κλίμα» των πανεπιστημιακών σπουδών φαίνεται ότι απέχει από αυτό των σπουδών στη γενική εκπαίδευση και θέλει χρόνο για να εμπεδωθεί και να αποδώσει. Οι παραπάνω υποθέσεις είναι μάλλον έγκυρες, εφόσον παρατηρούμε στα μεγαλύτερα έτη σπουδών συχνή και ουσιαστική υνεργασία με τους διδάσκοντες σε συμβουλευτικό επίπεδο μάλιστα ασχέτως ωραρίων. Υποθέτουμε ότι αυτό προκύπτει και από τη στενότερη σχέση που δημιουργείται μέσα από μαθήματα με πιο περιορισμένους αριθμούς, ειδικότερα στα σεμινάρια και πάνω απ' όλα στα μαθήματα πρακτικών ασκήσεων.

Πόσο αποτελεσματικά υποστηρίζεται η πρόσβαση των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας στη χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών;

Αν και την υποστήριξη αυτή παρέχει επί της ουσίας κεντρικά το ΕΚΠΑ, η αποτελεσματικότητά της είναι τελικά ικανοποιητική. Ένα μέλος στο Τμήμα, μάλλον ΕΤΕΠ, πάντως αρμόδιο για τις σχετικές υπηρεσίες θα εξοικονομούσε ωστόσο πολύ χρόνο και κόπο σε αυτές τις διαδικασίες. Θα μπορούσε, για παράδειγμα, να επικουρεί στο έργο συγκρότησης και συντήρησης ιστοσελίδων και γενικότερα στην εκπαίδευση των διδασκόντων στη χρήση των τεχνολογιών. Παρότι το ΕΚΠΑ μεριμνά για αρκετά ζητήματα, και μέσω της βοήθειας που παρέχει το Κέντρο Λειτουργίας και Διαχείρισης Δικτύου, πιο συστηματική βοήθεια και εκπαίδευση των διδασκόντων θα διευκόλυνε ιδιαίτερα την έρευνα και τη δημοσιότητα του Τμήματος. Στο σημείο αυτό χρειάζεται να προσθέσουμε και τα εμπόδια που επέφερε η οικονομική δυσπραγία των τελευταίων χρόνων στην πρόσβαση στα ηλεκτρονικά επιστημονικά περιοδικά και συνεπώς μια υπολογίσιμη τροχοπέδη στο ερευνητικό έργο.

Υπάρχει υπηρεσία υποστήριξης των εργαζόμενων φοιτητών; Πόσο αποτελεσματική είναι η λειτουργία της; Υπάρχει υπηρεσία υποστήριξης των περισσότερο αδύναμων φοιτητών και εκείνων που δεν ολοκληρώνουν εμπρόθεσμα τις σπουδές τους; Πόσο αποτελεσματική είναι η λειτουργία της;

Στο Τμήμα λειτουργεί Κέντρο Συμβουλευτικής, το ΣΥ.ΚΕ.ΟΜ, που αναλαμβάνει συνολικά ή εν μέρει τέτοιες μορφές εξατομικευμένης υποστήριξης. Η θεσμοθέτησή του ισχύει στο ΤΕΑΠΗ από αρκετά παλαιότερα και είναι συγκριτικά με το τι συμβαίνει στην πλειονότητα των Τμημάτων αρκετά πρωτοποριακή. Ενισχύθηκε άλλωστε η λειτουργία του με την ίδρυση μεταπτυχιακού προγράμματος στη συμβουλευτική και την όλο και πιο ενεργό ανάμιξη των φοιτητών-τριών. Για περιπτώσεις φοιτητών-τριών με αναπηρίες ή άλλα προβλήματα επιλαμβάνεται το Εργαστήριο Ειδικής, Ενταξιακής Εκπαίδευσης και Σπουδών στην Αναπηρία. Πέρα από το θεσμό του Συμβούλου Καθηγητή το Τμήμα αξιοποιεί και το θεσμό του Συμβούλου Καθηγητή Αναπήρων και Χρονίως Πασχόντων Φοιτητών του Τμήματος. Συστηματική συλλογή στοιχείων για την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των υποστηρικτικών δομών δεν υφίστανται, καθώς οι δομές στο σύνολό τους λειτουργούν με πρωτοβουλία των διδασκόντων και εθελοντών φοιτητών/τριών του Τμήματος. Η αναγκαιότητα στελέχωσης των δομών με μόνιμο εξειδικευμένο προσωπικό κρίνεται απαραίτητη.

Παρέχονται υποτροφίες στους άριστους φοιτητές ή σε ειδικές κατηγορίες φοιτητών (πέραν των υποτροφιών του ΙΚΥ και των κληροδοτημάτων);

Όχι. Η χρηματοδότηση εκ μέρους του Τμήματος είναι ανέφικτη εξαιτίας καταρχάς των μεγάλων πρόσφατα περικοπών του προϋπολογισμού του, αλλά δεν προβλέπεται και νομικά τέτοια αξιοποίηση κονδυλίων του προϋπολογισμού. Ωστόσο, τα ΠΜΣ παρέχουν υποτροφίες, ειδικότερα με τη μορφή απαλλαγής από δίδακτρα σε λίγους φοιτητές που αρίστευσαν.

Υπάρχει συγκεκριμένη πολιτική του Τμήματος για την ομαλή ένταξη των νεοεισερχόμενων στο Τμήμα φοιτητών; Πόσο αποτελεσματική είναι;

Ο Θεσμός της υποδοχής των νέων φοιτητών, οι σύμβουλοι καθηγητές καθώς και οι δράσεις του φοιτητικού συλλόγου επαναλαμβάνονται και ανανεώνονται συνεχώς. Δεν αναιρούν ωστόσο το γεγονός ότι οι διαδικασίες ένταξης απαιτούν ένα σημαντικό χρονικό διάστημα για να ολοκληρωθούν, όπως εξηγούμε άλλωστε και σε άλλη ενότητα. Κατά το χρονικό αυτό διάστημα δρα επικουρικά το συμβουλευτικό κέντρο του Τμήματος, το επονομαζόμενο ΣΥ.ΚΕ.ΟΜ.

Πώς συμμετέχουν οι φοιτητές στη ζωή του Τμήματος και του Ιδρύματος γενικότερα;

Κάποιοι-ες φοιτητές-τριες ενεργοποιούνται στο πλαίσιο του φοιτητικού συλλόγου καθώς και σε παρατάξεις που εξακολουθούν σε σημαντικό βαθμό να συνδέονται στην ελληνική κοινωνία με πολιτικά κόμματα. Ορισμένοι-ες αντιλαμβάνονται αυτή την κομματικοποίηση ως πρόβλημα, που αποθαρρύνει μεταξύ άλλων και την πλειονότητα των φοιτητών-τριών από ουσιαστική συμμετοχή σε συλλογικές δραστηριότητες. Από την άλλη, μπορούμε να αναγνωρίσουμε την αξία συλλογικών δραστηριοτήτων, ειδικά σε μια εποχή που τείνουν να περιοριστούν στο πανεπιστήμιο, ειδικότερα όταν οι δραστηριότητες αφορούν ζητήματα λειτουργίας του πανεπιστημίου. Διόλου τυχαία πάντως, λόγω της κομματικοποίησης καταγράφεται χαμηλή σχετικά συμμετοχή των φοιτητών-τριών στις φοιτητικές εκλογές. Ενδεικτικό της ιδιότυπης κατάστασης είναι ότι ακόμη κι όταν ο φοιτητικός σύλλογος πέτυχε πριν τρία χρόνια περίπου τη δυνατότητα παρακολούθησης της Γενικής Συνέλευσης, δυνατότητα που είχε διακοπεί από το Νόμο 4009, η άδεια που δόθηκε για συμμετοχή τους από τη Γενική Συνέλευση σπάνια αξιοποιήθηκε. Οι φοιτητές-τριες ενδιαφέρονται συχνά, αν και όχι πάντα, για συμμετοχή όταν κρίνουν ότι θίγονται συμφέροντα όπως η δωρεάν παροχή φακέλων βιβλιογραφίας ή η περικοπή εξεταστικών περιόδων.

Ωστόσο, παρά την απόσταση πολλών φοιτητών-τριών από συλλογικές δραστηριότητες, ειδικά σε μεγαλύτερα έτη η συμμετοχή τους σε εκδηλώσεις, συνέδρια, ημερίδες και κοινωνικές δράσεις του Τμήματος καθίσταται όλο και πιο εντατική. Βεβαίως, αυτό ισχύει μόνο μετά από παρότρυνση και καθοδήγηση από τους-ις διδάσκοντες-ουσες. Είναι ωστόσο αξιοσημείωτη. Αξίζει δε να επισημανθεί ότι με την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης η συμμετοχή αυτή αυξήθηκε. Αυτό ίσως σχετίζεται με μια μεγαλύτερη επένδυση στις σπουδές που παρατηρήθηκε και σε άλλα τμήματα.

Πώς υποστηρίζονται ειδικά οι αλλοδαποί φοιτητές που μετακινούνται προς το Τμήμα;

Και εδώ δραστηριοποιείται το συμβουλευτικό κέντρο, στο οποίο μπορούν πάντα να απευθυνθούν. Θα πρέπει ωστόσο να επισημάνουμε τις διαφορετικές χρήσεις, μεταξύ άλλων και την πολιτική φόρτιση, του όρου «αλλοδαπός». Η ελληνική πολιτεία ορίζει ως αλλοδαπούς φοιτητές-τριες με ξένη υπηκοότητα. Περιλαμβάνονται μετανάστες, ακόμη και δεύτερης γενιάς, που φοίτησαν μόνο σε ελληνικά σχολεία. Πρόκειται για φοιτητές-τριες αλβανικής κυρίως καταγωγής αλλά όχι μόνο. Αυτή η κατηγορία φοιτητών-τριών παραμένει μικρή, αλλά έχει γίνει σαφώς αισθητή τα τελευταία χρόνια ενώ φαίνεται να αυξάνεται συνεχώς. Τα

προβλήματα που τυχόν αντιμετωπίζουν υποθέτουμε ότι διαφέρουν, καθώς ορισμένοι-ες δεν φοίτησαν σε ελληνικά σχολεία και έχουν συνεπώς μεγαλύτερες δυσκολίες γλώσσας. Στους αλλοδαπούς περιλαμβάνονται και οι Κύπριοι, που δεν φαίνεται να χρήζουν ιδιαίτερης βοήθειας από άποψη γλώσσας και προσαρμογής. Θα μπορούσαμε ωστόσο να ξεχωρίσουμε και τους αποκαλούμενους ομογενείς, δηλαδή φοιτητές-τριες που έχουν ελληνική υπηκοότητα αλλά τελείωσαν το σχολείο σε άλλη χώρα και συχνά εν μέρει έστω σε άλλη γλώσσα. Πρόκειται για παιδιά ελλήνων μεταναστών στο εξωτερικό. Είναι πιθανό να χρειάζονται μεγαλύτερη στήριξη από τις προηγούμενες κατηγορίες φοιτητών-τριών, αλλά αυτό μπορεί να αναδειχτεί μόνο μέσα από τυχόν επαφή με καθηγητές-συμβούλους και το συμβουλευτικό κέντρο. Για φοιτητές-τριες που δεν γνωρίζουν καθόλου ελληνικά και προέρχονται από άλλες χώρες στο πλαίσιο του Προγράμματος Erasmus παρέχεται βοήθεια τόσο από το ΕΚΠΑ κεντρικά όσο και από το Τμήμα μέσω της υπεύθυνου για το εν λόγω Πρόγραμμα. Ωστόσο, λόγω του προβλήματος της γλώσσας ελάχιστα έρχονται για φοίτηση σε ελληνικό πανεπιστήμιο. Σε αρκετά μαθήματα προσφέρεται η δυνατότητα αξιολόγησης των εισερχομένων φοιτητών/τριων στην αγγλική γλώσσα. Το ίδιο ισχύει και για τις διδακτορικές σπουδές.

7.3. Υποδομές πάσης φύσεως που χρησιμοποιεί το Τμήμα.

Επάρκεια και ποιότητα των τεκμηρίων της βιβλιοθήκης.

Παρά τη μείωση των κονδυλίων για αγορά βιβλίων που έχει επιφέρει η οικονομική κρίση γενικότερα στα ελληνικά πανεπιστήμια, ο εξοπλισμός της βιβλιοθήκης σε βιβλία κρίνεται οριακά ικανοποιητικός. Αυτό ενισχύεται κατά τις περιόδους που υποστηρίζεται με πρόσβαση σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων και ηλεκτρονικά περιοδικά. Ειδικότερα, η σύνδεση με το HEAL-Link, δηλαδή το δίκτυο ελληνικών βιβλιοθηκών, είναι ιδιαίτερα σημαντική. Ωστόσο, την τόσο αναγκαία αυτή σύνδεση η ελληνική πολιτεία τη χρηματοδοτεί μετ' εμποδίων, δημιουργώντας κατά καιρούς μεγάλο πρόβλημα σε ερευνητικές και διδακτικές δραστηριότητες. Και ενώ η ανανέωση των επιστημονικών βιβλίων γίνεται για όλο αυτό το διάστημα με τεράστια φειδώ, η βιβλιοθήκη εμπλούτισε το τμήμα παιδικών βιβλίων, ελληνικών και ξένων, που χρησιμοποιούν οι φοιτητές/τριες για τις πρακτικές τους ασκήσεις.

Επάρκεια και ποιότητα κοινόχρηστου τεχνικού εξοπλισμού.

Παρατηρείται μερική μόνο επάρκεια. Ο εξοπλισμός θα μπορούσε να είναι πληρέστερος πρώτον, για παράδειγμα, με υπολογιστή σε κάθε αίθουσα μαθημάτων. Δεύτερον, θα μπορούσε να λειτουργεί περισσότερο αποτελεσματικά, καθώς παρατηρούνται συχνά βλάβες λόγω εξοντωτικής χρήσης και οριακά επαρκούς συντήρησης (για παράδειγμα οι προβολείς και τα μικρόφωνα).

Επάρκεια και ποιότητα χώρων και εξοπλισμού σπουδαστηρίων. Επάρκεια και ποιότητα γραφείων διδασκόντων. Επάρκεια και ποιότητα χώρων Γραμματείας Τμήματος και Τομέων. Επάρκεια και ποιότητα χώρων συνεδριάσεων. Επάρκεια και

ποιότητα άλλων χώρων (διδασκαλεία, πειραματικά σχολεία, μουσεία, αρχεία, αγροκτήματα, εκθεσιακοί χώροι κλπ).

Η επάρκεια και η ποιότητα χώρων είναι προβληματικές εν μέρει, κυρίως δε η ποιότητα. Από άποψη χωρητικότητας, οι χώροι κρίνονται επαρκείς για τη γραμματεία και τα ΠΜΣ αλλά οριακά επαρκείς για τα γραφεία των διδασκόντων και τις αίθουσες και ιδιαίτερα ανεπαρκείς για τη βιβλιοθήκη. Ποιοτικά οι χώροι είναι προβληματικοί από δύο απόψεις τουλάχιστον. Καταρχάς, η παλαιότητα των κτηρίων (που αναφέρεται και στην Ενότητα 2.1) οδηγεί κάθε τόσο σε προβλήματα στοιχειώδους λειτουργίας όπως προβλήματα στους ανελκυστήρες και στην ηλεκτροδότηση έως ακατάλληλα καθίσματα στις αίθουσες διδασκαλίας. Σε αυτά προστέθηκε κατά την τριετία αυτή και το ιδιαίτερα επιβαρυντικό πρόβλημα της καθαριότητας. Οφείλεται, μεταξύ άλλων, στη γραφειοκρατία του δημόσιου τομέα. Ξεκίνησε με την αδυναμία υπογραφής συμβάσεων εργασίας απευθείας με τους εργαζόμενους-ες στην καθαριότητα, την ανάθεση μετά από διαγωνισμό σε εργολάβους, την αδυναμία ολοκλήρωσης των διαγωνισμών λόγω επανειλημμένων ενστάσεων και την εκ νέου απόπειρα υπογραφής απευθείας συμβάσεων από χρήματα του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας. Εξακολουθεί να παραμένει πρόβλημα μεγάλο μάλιστα κάποιες στιγμές, επιβαρύνοντας ιδιαίτερα και τον/την Πρόεδρο του Τμήματος (όπως αναφέρεται πάλι στην Ενότητα 2.1).

Επάρκεια και ποιότητα υποδομών ΑΜΕΑ.

Η επάρκεια και η ποιότητα είναι περιορισμένες έως και απαράδεκτες. Για το ζήτημα αυτό το Τμήμα έχει διατυπώσει προτάσεις επίλυσης που απευθύνθηκαν και στο Ίδρυμα γενικότερα, ειδικά γιατί λειτουργεί και ένα ΠΜΣ Ειδικής Αγωγής. Η παλαιότητα των κτηρίων δημιουργεί σοβαρά προβλήματα ειδικά σε άτομα με προβλήματα κινητικότητας. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο βασικό κτήριο της Ναυαρίνου οι διπλές σκάλες εμπόδιζαν την πρόσβαση ακόμη και στο ισόγειο του κτηρίου. Ακόμη κι όταν με τη βοήθεια δικών τους ανθρώπων κατάφερναν να φτάσουν στο ισόγειο, έβρισκαν ενίοτε τα ασανσέρ εκτός λειτουργίας καθιστώντας αδύνατη τη μετάβασή τους σε μάθημα. Η διοίκηση απαντούσε αρχικά ότι ήταν αδύνατη η κατασκευή ράμπας και συσκευών ανύψωσης, αλλά αργότερα φάνηκε να υπόσχεται επίλυση αυτού του ζητήματος στο μέλλον. Πάντως, οι φοιτητές-τριες βοηθούνται εν μέρει από την Κεντρική Μονάδα Προσβασιμότητας για Φοιτητές με Αναπηρίες του Ε.Κ.Π.Α. Πιο χαρακτηριστικά, η Μονάδα αυτή παρέχει εναλλακτικά πληκτρολόγια και άλλες συσκευές που επιτρέπουν την πρόσβαση σε υπολογιστές, ενώ βοηθάει επίσης και στην εξεύρεση διερμηνέων νοηματικής γλώσσας για άτομα με προβλήματα ακοής.

Αντλώντας από αναλυτική καταγραφή ελλείψεων και παροχών του Εργαστηρίου Ειδικής, Ενταξιακής Εκπαίδευσης και Σπουδών στην Αναπηρία, μπορούμε ενδεικτικά να αναφέρουμε τα εξής: α) Απουσιάζουν από υποστηρικτικά μέσα για τη διευκόλυνση της κινητικότητας π.χ. ρυθμιζόμενα ανυψωτικά καθίσματα, υποστηρικτές χειροκίνητες ράγες, κινούμενα καθίσματα. β) Απουσιάζει υποστήριξη ατομικής φροντίδας, π.χ. κατάλληλες τουαλέτες (πόσο μάλλον όταν η επάρκεια και καταλληλότητά τους είναι προβληματική και για το γενικό πληθυσμό φοιτητών-τριών). γ) Απουσιάζουν μέσα για τη διευκόλυνση της κοινωνικοποίησης και επικοινωνίας όπως εναλλακτικά πληκτρολόγια και άλλες συσκευές που

επιτρέπουν πρόσβαση σε υπολογιστή ή εξειδικευμένες μηχανές υποστήριξης της ομιλίας (συστήματα τεχνητού λόγου). Στο πλαίσιο αυτό είναι αξιοσημείωτο ότι το Εργαστήριο προσφέρει στο κτίριο της Σταδίου εκτυπωτές Braille για άτομα με προβλήματα όρασης.

Πώς εξασφαλίζεται η πρόσβαση των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας σε υποδομές και εξοπλισμό του Ιδρύματος;

Την ενημέρωση την αναλαμβάνει κεντρικά το ΕΚΠΑ. Την πρόσβαση την αποφασίζουν τα μέλη του προσωπικού ατομικά. Πρόβλημα εμφανίζεται στην πρόσβαση σε υποδομές και εξοπλισμό που βρίσκονται στο χώρο της Πανεπιστημιούπολης, λόγω της απόστασης από το κέντρο και της έλλειψης επαρκούς συγκοινωνιακής σύνδεσης. Η ανάγκη αυτή έχει οξυνθεί από τη συχνότερη πλέον χρήση του Κέντρου Λειτουργίας και Διαχείρισης Δικτύου ειδικότερα για τηλεδιασκέψεις με άλλα πανεπιστήμια αλλά και της πλήρους μετακόμισης του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας στην Πανεπιστημιούπολη.

Αξιοποίηση νέων τεχνολογιών από τις διάφορες υπηρεσίες του Τμήματος (πλην εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου). Ποιες από τις λειτουργίες του Τμήματος υποστηρίζονται από ΤΠΕ; Ποιες από αυτές και πόσο χρησιμοποιούνται από τις διοικητικές υπηρεσίες, τους φοιτητές και το ακαδημαϊκό προσωπικό του Τμήματος;

Γίνεται εξαντλητική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών από τις διοικητικές υπηρεσίες, φοιτητές-τριες και διδάσκοντες-ουσες. Έτσι υποστηρίζεται άλλωστε η μηχανοργάνωση της Γραμματείας, η δημοσιοποίηση δραστηριοτήτων κλπ.

Πόσα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος διαθέτουν ιστοσελίδα στο διαδίκτυο;

Περίπου το 1/4 διαθέτει προσωπική ιστοσελίδα. Φιλοξενούνται σε ιστότοπους επιστημονικών ανταλλαγών όπως Academia και ResearchGate, επίσης στο Google Scholar αλλά και σε πιο ιδιωτικούς παρόχους. Η πίεση χρόνου των διδασκόντων είναι τόσο μεγάλη ώστε μικρά τέτοια καθήκοντα παραμερίζονται συνεχώς μπροστά σε άλλα πιο επείγοντα, ακόμη κι όταν επιβάλλονται στη συγκεκριμένη περίπτωση από το Νόμο 4009. Ο στόχος μας να αναλάβουμε κεντρική υποστήριξη στην ανάρτηση προσωπικών ιστοσελίδων δεν πραγματοποιήθηκε και λόγω έλλειψης χρηματοδότησης. Στο μεταξύ, κάποια υποστήριξη παρείχε και το ΕΚΠΑ κεντρικά κατασκευάζοντας πρότυπα ιστοσελίδων και φιλοξενώντας τις στον κεντρικό του server. Προς αναπλήρωση των καθυστερήσεων, προσπαθούμε στην ιστοσελίδα του Τμήματος να συμπεριλάβουμε επαρκείς πληροφορίες για τους όλους τους διδάσκοντες (δημοσιεύσεις, σπουδές, ερευνητικές δραστηριότητες κ.ά.). Αναγνωρίζουμε πάντως τη σημασία της κατασκευής και ανανέωσης των προσωπικών ιστοσελίδων, ειδικά στα αγγλικά για δημοσιοποίηση του επιστημονικού έργου.

Πόσο συχνά ανανεώνεται ο ιστότοπος του Τμήματος στο διαδίκτυο;

Στο ΤΕΑΠΗ λειτουργεί ο κεντρικός ιστότοπος www.ecd.uoa.gr. Επίσης, κάθε μεταπτυχιακό πρόγραμμα διατηρεί δικό του ιστότοπο (βλ. Ενότητα 3.2). Το

ίδιο ισχύει και για το Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης/Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΠΕ/ΕΑΑ) ee-esdlab.ecd.uoa.gr. Τέλος, μια ιστοσελίδα για την εικαστική παιδεία που δημιουργήθηκε από ερευνητικό πρόγραμμα δημιουργήθηκε και για την υποστήριξη μαθημάτων σχετικών με εικαστικά (www.texnikipedia.gr).

Ειδικότερα, ο κεντρικός ιστότοπος εγκαταστάθηκε για πρώτη φορά με ευθύνη του Κέντρου Λειτουργίας και Διαχείρισης Δικτύου του ΕΚΠΑ λίγα χρόνια μετά την έναρξη λειτουργίας του Τμήματος. Ωστόσο, η εμπειρία από τη λειτουργία της ιστοσελίδας μέσω του κεντρικού Server του Πανεπιστημίου ανέδειξε καθώς περνούσαν τα χρόνια μια σειρά από προβλήματα περισσότερο ή λιγότερο σημαντικά. Συγκαταλέγουμε σε αυτά την αδυναμία ενημέρωσης του λογισμικού που υποστήριζε την ιστοσελίδα καθώς και υποστήριξης κάποιων εργαλείων όπως το ημερολόγιο. Τίθεται συνεπώς ζήτημα πιθανής αναζήτησης στο μέλλον ιδιωτικού παρόχου που να την φιλοξενεί και εξυπηρετεί καλύτερα. Η κεντρική ιστοσελίδα ανανεώθηκε ριζικά αρχικά το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013 όχι μόνο λειτουργικά αλλά και αισθητικά.

Την ευθύνη για την ιστοσελίδα την έχει επιτροπή διδασκόντων. Αποτελείται από ένα μέλος ΔΕΠ (που είχε αναλάβει και την αναβάθμισή του), έναν τεχνικό που αμείβεται από ερευνητικό πρόγραμμα του ΤΕΑΠΗ (χρηματοδότηση ΕΛΚΕ-ΕΚΠΑ) και ένα μέλος ΕΔΙΠ με ειδικότητα στις Νέες Τεχνολογίες. Η αγγλόφωνη έκδοχή έχει ανατεθεί ως προς την παραγωγή και επιμέλεια κειμένων σε ένα ακόμη μέλος ΔΕΠ. Η κεντρική ιστοσελίδα ενημερώνεται τακτικά, πρωτίστως για νέα προς κοινοποίηση γεγονότα. Ωστόσο, λόγω του φόρτου εργασίας των διδασκόντων, παραμένει ελλιπής η ανανέωση ορισμένων στοιχείων. Αυτό ισχύει ωστόσο κυρίως για την αγγλόφωνη έκδοση. Η μεγαλύτερη καθυστέρηση στην ανανέωσή της οφείλεται και στο πιο χρονοβόρο της μετάφρασης και επιμέλειας κειμένων στη γλώσσα αυτή, ειδικότερα όσον αφορά τον πολυσέλιδο οδηγό σπουδών που εμπεριέχει μεταξύ άλλων αναλυτικές περιγραφές των μαθημάτων. Αναγνωρίζοντας ωστόσο τη σημασία της αγγλόφωνης έκδοσης για τη διεθνή δημοσιοποίηση του έργου του, μεταξύ άλλων για την ενημέρωση των φοιτητών Erasmus, το Τμήμα έχει προγραμματίσει πιο συστηματική ανανέωση της έκδοσης αυτής.

Οι ιστοσελίδες των μεταπτυχιακών προγραμμάτων εξυπηρετούνται ως επί το πλείστον από το Πανεπιστήμιο. Ενημερώνονται δε τακτικά. Ωστόσο, ειδικότερα το ΠΜΣ «Ανθρώπινα Δικαιώματα και Εκπαίδευση» κατέφυγε σε ιδιωτικό πάροχο καθώς ο server του Πανεπιστημίου φάνηκε να έχει κάποιες αδυναμίες. Πιο συγκεκριμένα, δεν μπορούσε να εξυπηρετήσει σύνθετη αναζήτηση όρων, η οποία κρίθηκε όμως απαραίτητη ειδικότερα για την ανεύρεση διπλωματικών εργασιών μέσα από ταυτόχρονη αξιοποίηση διαφόρων παραμέτρων όπως λέξεις-κλειδιά, χρονολογία εκπόνησης, όνομα φοιτητή-ήτριας και επιβλέποντα-ουσας. Ελπίζουμε στο μέλλον το ΕΚΠΑ να αντιμετωπίσει συνολικά αδυναμίες και δυσλειτουργίες του server του.

7.4. Διαφάνεια και αποτελεσματικότητα στη χρήση υποδομών και εξοπλισμού.

Γίνεται ορθολογική χρήση των διαθέσιμων υποδομών του Τμήματος; Πώς διασφαλίζεται; Γίνεται ορθολογική χρήση του διαθέσιμου εξοπλισμού του Τμήματος; Πώς διασφαλίζεται; Διαφάνεια και αποτελεσματικότητα στη διαχείριση οικονομικών πόρων.

Γίνεται ορθολογική και εξαντλητική χρήση υποδομών, εξοπλισμού και πόρων, χωρίς να υπάρχει κάποιος ιδιαίτερος μηχανισμός που να το εξασφαλίζει (φροντίζει και γι' αυτό η Γενική Συνέλευση και οιδιοικητικοί μηχανισμοί). Ειδικά για τους οικονομικούς πόρους υπάρχει πια το ηλεκτρονικό σύστημα της Διαύγειας. Αυτό δεν απαιτεί ιδιαίτερη προσπάθεια, γιατί σε ένα μικρό και φτωχό Τμήμα η διαχείριση μέσων και πόρων είναι αδύνατον να μην είναι διαφανής και ορθολογική.

Προβλέπεται διαδικασία σύνταξης και εκτέλεσης προϋπολογισμού του Τμήματος; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζεται; Προβλέπεται διαδικασία κατανομής πόρων; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζεται; Προβλέπεται διαδικασία απολογισμού; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζεται;

Ναι. Όλα τα παραπάνω ελέγχονται από τη ΓΣ και εφαρμόζονται απαρέγκλιτα και αποτελεσματικά.

8. Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης

8.1 Οι βασικές αρχές και οι παράμετροι της αναπτυξιακής στρατηγικής

Η συζήτηση για την αναπτυξιακή στρατηγική του ΤΕΑΠΗ διεξάγεται το πλαίσιο του Τμήματος, αλλά και σε διάλογο με την ευρύτερη επιστημονική κοινότητα, ιδιαίτερα μάλιστα εκείνη που δραστηριοποιείται σε συναφείς προς το αντικείμενό του επιστημονικούς κλάδους. Ο διάλογος αυτός βασίζεται σε συνεργασίες που αναπτύσσονται σε ερευνητικό και διδακτικό επίπεδο καθώς και σε καθιερωμένες – αν και μη θεσμοθετημένες - διαδικασίες διαβούλευσης με συναφή επιστημονικά Πανεπιστημιακά Τμήματα.

Οι μεταβλητές των συζητήσεων αυτών περιλαμβάνουν:

- τις αρχές και την αποστολή του Πανεπιστημίου και των μελών του,
- τις ακαδημαϊκές παραδόσεις του Τμήματος και του ελληνικού Πανεπιστημίου,
- τις διεθνείς εξελίξεις και ιδιαίτερα τις τάσεις που διαμορφώνονται στον Ευρωπαϊκό χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης,
- τις ειδικότερες εξελίξεις που αφορούν την εκπαιδευτική πολιτική σε εθνικό επίπεδο,
- τις σχέσεις της εκπαίδευσης με την έρευνα και ανάπτυξη,
- τη σχέση του Πανεπιστημίου με την τοπική και ευρύτερη κοινωνία.

Οι αρχές και η αποστολή του Πανεπιστημίου και των μελών του όπως τις αντιλαμβάνεται η ελληνική κοινωνία μέχρι σήμερα, αποτυπώνονται και προσδιορίζονται στο Σύνταγμα και τους νόμους του κράτους. Το Σύνταγμα της Ελλάδας αναφέρει ότι «*Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση*» (άρθρο 16, παρ. 5). Ο δημόσιος χαρακτήρας της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης, αν και αποτέλεσε αντικείμενο πολιτικής αντιπαράθεσης κατά καιρούς (με συνέπεια να συζητείται και το ενδεχόμενο αναθεώρησης του οικείου άρθρου του Συντάγματος), εξακολουθεί να συνιστά ένα ισχυρό στοιχείο της ελληνικής πολιτικής και ακαδημαϊκής κουλτούρας. Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την Ανώτατη Εκπαίδευση από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα, παρά τις επιμέρους αποχρώσεις και διαφοροποιήσεις (π.χ. μεταξύ του Ν. 1268/1982 και του 4009/2011), ουδέποτε αμφισβήτησε τον δημόσιο χαρακτήρα του Πανεπιστημίου. Η αποστολή των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ) ορίστηκε πάντοτε ως η καλλιέργεια της επιστήμης, της έρευνας, της τέχνης και του πολιτισμού, η ανάπτυξη της γνώσης και της διδασκαλίας με στόχο «*να συμβάλουν στη διαμόρφωση υπεύθυνων πολιτών, ικανών να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις όλων των πεδίων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων με επιστημονική, επαγγελματική και πολιτιστική επάρκεια και υπευθυνότητα και με σεβασμό στις αξίες της δικαιοσύνης, της ελευθερίας, της δημοκρατίας και της κοινωνικής αλληλεγγύης*» (Ν. 4009/2011). Επιπλέον, στα πλαίσια της αποστολής τους τα Πανεπιστήμια οφείλουν να συμβάλλουν «*στην αντιμετώπιση των κοινωνικών και αναπτυξιακών αναγκών του τόπου*», όπως διατυπώθηκε ήδη από το Ν. 1268/1982, ενώ με το μεταγενέστερο θεσμικό πλαίσιο η ερευνητική δραστηριότητα των Πανεπιστημίων προσανατολίζεται στους στόχους «*της βιώσιμης ανάπτυξης και της*

κοινωνικής συνοχής» (Ν. 4009/2011). Τα μέλη ΔΕΠ των ΑΕΙ ορίζονται ως δημόσιοι λειτουργοί και «απολαμβάνουν λειτουργικής ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των διδακτικών και ερευνητικών καθηκόντων τους» (Ν. 2530/1997, άρθρο 1, παρ. 1). Το έργο των μελών ΔΕΠ προσδιορίζεται ως διδακτικό, ερευνητικό, επιστημονικό και διοικητικό ταυτόχρονα (Ν. 2530/1997, άρθρο 1, παρ. 2), ενώ αναγνωρίζεται η ευρύτερη κοινωνική αποστολή αυτού του έργου καθώς μεταξύ των σκοπών του ορίζεται «η παροχή υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο συναφών με την ειδικότητά τους και τη θέση τους» (Ν.1268/1982, άρθρο 13, παρ. 3).

Οι παραπάνω αρχές συμπλέουν με την ευρωπαϊκή ακαδημαϊκή παράδοση, όπου το δημόσιο Πανεπιστήμιο αποτελεί την κυρίαρχη μορφή πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Οι σύγχρονες τάσεις διαμόρφωσης ενός ευρωπαϊκού χώρου πανεπιστημιακής εκπαίδευσης (π.χ. με βάση τη Στρατηγική «Ευρώπη 2020») εστιάζονται:

- στην αναγνώριση του νευραλγικού ρόλου των Πανεπιστημίων στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής κοινωνίας ως δυναμικής οικονομίας της γνώσης,
- στην αναγνώριση της έρευνας ως θεμελιώδους συστατικού στοιχείου της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης με αποφασιστική σημασία για την πράσινη ανάπτυξη, την προώθηση της καινοτομίας και αειφορίας,
- στη συνεχή βελτίωση της ποιότητας και της θέσης των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων στον παγκόσμιο χάρτη ανώτατης εκπαίδευσης και στην ανάπτυξη της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών ΑΕΙ,
- στη διαμόρφωση και ενιαιοποίηση ευρωπαϊκών κριτηρίων αναγνωρισιμότητας των τίτλων σπουδών και διασφάλισης ποιότητας των πανεπιστημιακών σπουδών,
- στην ενίσχυση της κινητικότητας και της συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων,
- τη διασφάλιση της ανταπόκρισης των προγραμμάτων σπουδών σε επαγγελματικά προσόντα αναγνωρίσιμα στον ευρωπαϊκό χώρο,
- την προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στην επιστήμη (π.χ. άμβλυνση της υποεπρόσωσης των γυναικών στις σπουδές μηχανικού και των ανδρών στις ανθρωπιστικές επιστήμες και στις επιστήμες της εκπαίδευσης).

Παρά το γεγονός ότι η συμβολή της εκπαίδευσης στην κοινωνική συνοχή αποτελεί έναν σημαντικό και διαρκή άξονα αναφοράς της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής, οι σύγχρονες τάσεις αναδεικνύουν ως βασικές προτεραιότητες τις έννοιες της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης της οικονομικής δυναμικής των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Άρρηκτα συνυφασμένη με αυτήν την οπτική είναι η επιλογή ότι οι πανεπιστημιακές σπουδές οφείλουν να συνομιλούν και να συνδυάζονται με συγκεκριμένα επαγγελματικά προσόντα τα οποία συγκροτούνται με άξονα αναφοράς δομές της απασχόλησης και την αγορά εργασίας. Η τάση αυτή δημιουργεί μία μεγάλη πρόκληση για τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια προκειμένου να διατηρήσουν την ακαδημαϊκή παράδοση της *Universitas* και ταυτόχρονα να επιβιώνουν σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, το οποίο ολοένα και περισσότερο τείνει να ερμηνεύει την ποιότητα με όρους αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας σύμφωνα με τις αρχές της Νέας

Δημόσιας Διοίκησης (New Public Management). Η συνθήκη αυτή προσανατολίζει τα Πανεπιστήμια σε έναν διεθνή ανταγωνισμό για την προσέλκυση φοιτητών/τριων και πόρων, ενώ ενισχύει τις ήδη υφιστάμενες και δημιουργεί νέες περισσότερο άκαμπτες ιεραρχίες μεταξύ ιδρυμάτων, επιστημονικών πεδίων και γλωσσών.

Στο πλαίσιο αυτό και εν μέσω της βαθύτατης οικονομικής κρίσης που πλήττει τη χώρα επί μία δεκαετία σχεδόν, τα ελληνικά Πανεπιστήμια αγωνίζονται να διατηρήσουν την ποιότητα του εκπαιδευτικού τους έργου και να συμβάλλουν στην ανόρθωση της ελληνικής κοινωνίας, συμμετέχοντας ταυτόχρονα δυναμικά στον ευρωπαϊκό χώρο ανώτατης εκπαίδευσης. Ωστόσο, η χάραξη στρατηγικής εκ μέρους των ελληνικών πανεπιστημίων υπόκειται σε περιορισμούς που συνδέονται με το θεσμικό πλαίσιο και παγιωμένα χαρακτηριστικά της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής όπως:

- η περιορισμένη αυτονομία των ΑΕΙ (π.χ. οι αρμοδιότητες ίδρυσης νέων Τμημάτων και Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων, ο αριθμός των εισαγομένων, τα κριτήρια και η διαδικασία επιλογής των εισακτέων φοιτητών/τριων σε προπτυχιακό επίπεδο, η δημιουργία νέων θέσεων μελών ΔΕΠ κλπ. ανήκουν στον Υπουργό Παιδείας και όχι στα ιδρύματα),
- η ισχνή κρατική χρηματοδότηση των ΑΕΙ και οι εξαιρετικά περιορισμένοι εθνικοί πόροι που διατίθενται για την έρευνα,
- η ερευνητική στρατηγική των ιδρυμάτων ιδιαίτερα περιορίζεται από το γεγονός ότι στο ελληνικό πανεπιστημιακό θεσμικό πλαίσιο η έρευνα των μελών ΔΕΠ δεν συνοδεύεται από την ανάλογη ελάφρυνση από τη διδασκαλία, αλλά, αντιθέτως, αποτελεί επιπλέον απασχόληση, η οποία προστίθεται στις βασικές διδακτικές και διοικητικές τους υποχρεώσεις. Επιπλέον, οι επιστημονικοί υπεύθυνοι των ερευνητικών προγραμμάτων επιφορτίζονται με όλο το βάρος της διοίκησης και διαχείρισης της έρευνας, ενώ η υποστήριξη εκ μέρους του ΕΛΚΕ είναι ανεπαρκής.

Ειδικότερα όσον αφορά το ΤΕΑΠΗ, η στρατηγική ακαδημαϊκής του ανάπτυξης συζητείται περιοδικά στο πλαίσιο της ΓΣ του Τμήματος και με διάφορες αφορμές, όπως:

- η ένταξη του Τμήματος σε Σχολή του ΕΚΠΑ,
- η Παιδαγωγική Επάρκεια των εκπαιδευτικών (αντικείμενο, ωστόσο, που υπερβαίνει τα όρια της δικαιοδοσίας του ΤΕΑΠΗ, αφορά πολλά πανεπιστημιακά Τμήματα και ουσιαστικά αποτελεί αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας),
- η ανάπτυξη της ακαδημαϊκής του δομής με τη δημιουργία τομέων και εργαστηριακών μονάδων,
- ο προγραμματισμός των γνωστικών αντικειμένων των υπό προκήρυξη θέσεων μελών Δ.Ε.Π., Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π.,
- ο σχεδιασμός του προγράμματος σπουδών σε συνδυασμό με την αντιμετώπιση της προϊούσας αποψίλωσης του διδακτικού προσωπικού του Τμήματος λόγω συνταξιοδοτήσεων,
- ο οικονομικός προγραμματισμός ιδιαίτερα στο πλαίσιο του περιορισμού των δημοσίων δαπανών και των υφιστάμενων μέτρων από το 2010 και εξής,
- η κτηριακή ανάπτυξη και στρατηγική.

Ωστόσο, η αναπτυξιακή στρατηγική θα πρέπει να αποτελεί αντικείμενο συστηματικού προβληματισμού και όχι συνέπεια αποσπασματικής αντιμετώπισης έκτακτων ζητημάτων, προκειμένου να κατακτάται μια κατά το δυνατόν ενιαία αντίληψη σχετικά με τις προτεραιότητες και την προοπτική του Τμήματος, η οποία να διέπει το σύνολο της ακαδημαϊκής και διοικητικής του λειτουργίας.

8.2 Συνοπτικός απολογισμός της περιόδου 2013-2016

Κατά το διάστημα 2013-2016 το ΤΕΑΠΗ είχε σοβαρές απώλειες σε ανθρώπινο δυναμικό. Στις 31/8/2013 συνταξιοδοτήθηκαν δύο μέλη ΔΕΠ (στα αντικείμενα της Εκπαιδευτικής Πολιτικής και Παιδαγωγικής). Στις 31/8/2014 συνταξιοδοτήθηκαν τρία μέλη ΔΕΠ (στα αντικείμενα της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας, Αγωγής Υγείας και Ειδικής Αγωγής). Στις 31/8/2016 συνταξιοδοτήθηκε ένα μέλος ΔΕΠ (στο αντικείμενο της Διδακτικής των Μαθηματικών. Κανένα από αυτά τα κενά προς το παρόν δεν έχει αναπληρωθεί. Η μόνη ενίσχυση του διδακτικού προσωπικού του τμήματος υπήρξε ο διορισμός ενός μέλους ΕΔΙΠ με αντικείμενο «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση» το 2014-15.

Η δραματική συρρίκνωση του διδακτικού προσωπικού αποτελεί το κρισιμότερο πρόβλημα του ΤΕΑΠΗ, το οποίο απειλεί το σημαντικότερο επίτευγμα του Τμήματος που επισημαίνει η εξωτερική αξιολόγηση του 2013, δηλαδή το υψηλό επίπεδο των σπουδών και της διδασκαλίας. Η αναδιάρθρωση του Προγράμματος Σπουδών που εφαρμόστηκε από το 2012-13 επιχειρεί να διατηρήσει τον αριθμό των προσφερόμενων κατ' επιλογήν μαθημάτων για τους φοιτητές/τριες, αλλά αυξάνει τον αριθμό των διδασκόμενων μαθημάτων ανά μέλος ΔΕΠ (βλ. κεφ. 3.1), γεγονός που συμβάλλει στην επαγγελματική κόπωση και δυσχεραίνει το ερευνητικό έργο των μελών ΔΕΠ. Το στοιχείο αυτό έχει επισημάνει ήδη η έκθεση εξωτερικής αξιολόγησης του 2013. Στις αντίξοες αυτές συνθήκες το ΤΕΑΠΗ αντέδρασε δυναμικά ιδρύοντας, το 2015, επτά ερευνητικά εργαστήρια τα οποία αναμένεται να συμβάλλουν στη συστηματοποίηση και υποστήριξη της ερευνητικής δραστηριότητας και της ακαδημαϊκής του λειτουργίας στο μέλλον (βλ. κεφ. 7.1).

Η κτηριακή υποδομή αποτελεί ένα από τα πλέον αδύναμα σημεία του ΤΕΑΠΗ (βλ. κεφ. 2.1), όπως άλλωστε επισημαίνει και η έκθεση εξωτερικής αξιολόγησης. Η μετεγκατάσταση μέρους των λειτουργιών του ΤΕΑΠΗ από το μισθωμένο κτήριο της Ιπποκράτους 35 στον 7^ο όροφο του κτηρίου της Σταδίου 5 ιδιοκτησίας του ΕΚΠΑ αποτέλεσε σημαντική εξοικονόμηση πόρων για το ίδρυμα και συνέβαλε στην αναβάθμιση ορισμένων λειτουργιών του Τμήματος και ιδιαίτερα των σπουδαστηρίων των ΠΜΣ μετά τη συγχώνευσή τους. Ωστόσο, αρκετά εργαστήρια, χώροι διδασκαλίας και ιδιαίτερα η Βιβλιοθήκη του ΤΕΑΠΗ παρέμειναν σε χώρους που είτε ελέγχονται για την καταλληλότητά τους, είτε είναι παντελώς ανεπαρκείς. Το κύριο κτήριο του ΤΕΑΠΗ, αυτό του Νέου Χημείου (Ναυαρίνου 13Α), τέθηκε εκτός λειτουργίας λόγω τεχνικών προβλημάτων για ορισμένους μήνες του 2015, ενώ γενικά απαιτείται να ανακαινισθεί ριζικά προκειμένου να πληροί τους αναγκαίους όρους ασφαλείας ενός πανεπιστημιακού κτηρίου. Επίσης, το κτήριο της Σταδίου 5 διαθέτει μεν ικανοποιητικούς χώρους, αλλά στερείται προς το παρόν

συστήματος θέρμανσης και ψύξης, καθώς και ηχομόνωσης των αιθουσών διδασκαλίας, στοιχεία που καθιστούν τη λειτουργία του προβληματική. Επιπλέον, εντός του 2016 προγραμματίστηκε από το Πανεπιστήμιο η εκκένωση του μισθωμένου κτηρίου της Ιπποκράτους 33, το οποίο στέγαζε σημαντικό μέρος της Νομικής Σχολής και ορισμένες λειτουργίες της Σχολής Επιστημών της Αγωγής, χωρίς η τελευταία να ενημερωθεί εγκαίρως προκειμένου να ληφθεί μέριμνα για τη μετεγκατάσταση των σημαντικών αυτών λειτουργιών (στις οποίες συγκαταλέγονται η Βιβλιοθήκη του ΤΕΑΠΗ, το Παιδαγωγικό Εργαστήρι και το Εργαστήριο ΗΥ). Η διαδικασία αυτή διατάραξε σοβαρά τη λειτουργία του Τμήματος και τις σχέσεις εμπιστοσύνης εντός της ακαδημαϊκής κοινότητας του ΕΚΠΑ.

Η δημόσια χρηματοδότηση των ελληνικών ΑΕΙ ουδέποτε υπήρξε γενναία. Σήμερα πλέον, με δεδομένη την πολιτική περιορισμού των δημοσίων δαπανών, η χρηματοδότηση των λειτουργικών δαπανών του Τμήματος (με εξαίρεση τη μισθοδοσία του μόνιμου ακαδημαϊκού και διοικητικού προσωπικού) ολοένα και περισσότερο εξαρτάται, σχεδόν αποκλειστικά, από τους πόρους που τα μέλη ΔΕΠ εισφέρουν στο ΕΚΠΑ μέσω των ανταγωνιστικών ερευνητικών προγραμμάτων και των αυτοχρηματοδοτούμενων ΠΜΣ, ενώ τα μεταπτυχιακά προγράμματα χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από τα διδάκτρα.

Παρά τις συνθήκες αυτές, το ΤΕΑΠΗ αντιλαμβάνεται την αποστολή και το ακαδημαϊκό του έργο όχι μόνο ως ερευνητικό και διδακτικό, αλλά ως ευρύτερα κοινωνικό και πολιτιστικό. Υπήρξε πάντοτε ευαίσθητος δέκτης των κοινωνικών προβλημάτων και επιχείρησε να αναπτύξει πρωτοβουλίες και δράσεις δημιουργικής κοινωνικής παρέμβασης σε όλους τους τομείς όπου διαθέτει τεχνογνωσία και ανθρώπινο δυναμικό (βλ. κεφ. 6). Η εθελοντική ανταπόκριση διδασκόντων και φοιτητριών/ων στην πρόσφατη προσφυγική κρίση υπήρξε μια δράση με ιδιαίτερη σημασία και συμβολισμό που αναδεικνύει την κοινωνική ευθύνη αλλά και τη συλλογικότητα της ακαδημαϊκής κοινότητας του ΤΕΑΠΗ.

8.3 Στόχοι ακαδημαϊκής ανάπτυξης

Η στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης του ΤΕΑΠΗ επιδιώκει να συγκεράσει τις θεμελιώδεις αρχές του ελληνικής και ευρωπαϊκής ακαδημαϊκής παράδοσης και ταυτόχρονα να διαμορφώσει ένα ρεαλιστικό και βιώσιμο σχεδιασμό λαμβάνοντας υπόψη το δυσμενές οικονομικό πλαίσιο και τη συνθήκη στην οποία βρίσκεται το ελληνικό Πανεπιστήμιο και το Τμήμα.

- **Επιμένουμε στη διασφάλιση της ποιότητας και την περαιτέρω αναβάθμιση του διδακτικού μας έργου, το οποίο η μέχρι σήμερα αξιολόγηση αναδεικνύει ως το μεγαλύτερο επίτευγμα του ΤΕΑΠΗ. Στην κατεύθυνση αυτή προωθούμε τη σύνδεση της διδασκαλίας-μάθησης με την έρευνα αλλά και με την κοινωνική δυναμική. Στο πλαίσιο αυτού του στόχου αναπτύσσουμε την κουλτούρα της αυτο-αξιολόγησης στην ακαδημαϊκή κοινότητα και στο φοιτητικό πληθυσμό.**

Η διασφάλιση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου προϋποθέτει την προστασία του διδακτικού προσωπικού και την αποτροπή της επαγγελματικής του εξουθένωσης, με δεδομένο ότι η αναλογία διδασκόντων/διδασκομένων γίνεται δυσμενέστερη και δεν προβλέπεται να βελτιωθεί σημαντικά στο εγγύς μέλλον. Επιπλέον, οφείλει να λάβει υπόψη τις διεθνείς τάσεις όσον αφορά τη συγκρότηση των προγραμμάτων σπουδών στις σπουδές των εκπαιδευτικών, αλλά και τις τάσεις που επικρατούν στην ελληνική πραγματικότητα. Η μελλοντική αναμόρφωση του προγράμματος σπουδών θα πρέπει να εστιάσει στην διασφάλιση του υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης, μεταξύ των άλλων επανεξετάζοντας το φόρτο εργασίας των φοιτητών (ECTS) ανά μάθημα, η οποία ενδεχομένως θα μπορούσε να οδηγήσει στη μείωση του συνολικού αριθμού των απαιτούμενων μαθημάτων για τη λήψη πτυχίου. Η πολιτική αυτή θα οδηγήσει στη μείωση του αριθμού των φοιτητών στα επιλεγόμενα μαθήματα, θα επιτρέψει τη μεγαλύτερη εμβάθυνση και την εστίαση στα μαθησιακά αποτελέσματα. Τα μαθήματα της πρακτικής άσκησης στην έρευνα που έχουν ήδη εισαχθεί στο πρόγραμμα (τα οποία πιστώνονται με σχετικά περισσότερα ECTS από τα συνήθη επιλεγόμενα μαθήματα) αποτελούν ένα επιτυχημένο παράδειγμα προς αυτήν την κατεύθυνση.

- **Ενισχύουμε την ερευνητική δυναμική του Τμήματος αναπτύσσοντας περαιτέρω τα μεταπτυχιακά προγράμματα στους τομείς όπου διαθέτει υψηλή εξειδίκευση και τεχνογνωσία και επιδιώκοντας την ανάληψη ανταγωνιστικών ερευνητικών προγραμμάτων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.**

Το ΤΕΑΠΗ διαθέτει υψηλής ποιότητας ακαδημαϊκό προσωπικό με εμπειρία στη συμμετοχή αλλά και στην ηγεσία και επιστημονικό συντονισμό ερευνητικών προγραμμάτων. Η δυναμική αυτή οφείλει να ενισχυθεί προκειμένου να συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξη της τεχνογνωσίας, στην τροφοδότηση του διδακτικού έργου και στην οικονομική αυτάρκεια του Τμήματος. Ο στόχος αυτός είναι εξαιρετικά απαιτητικός και τίθεται με δυσμενείς όρους για το ΤΕΑΠΗ, αν ληφθούν υπόψη οι παγιωμένες ιεραρχίες που δημιουργούνται στο πλαίσιο της σύγχρονης οικονομίας της γνώσης μεταξύ των επιστημονικών αντικειμένων, των ιδρυμάτων και των γλωσσών. Ωστόσο η προσήλωση στην ακαδημαϊκή αποστολή μας αναδεικνύει την ανάπτυξη της ερευνητικής δυναμικής του Τμήματος ως βασική προτεραιότητα, άμεσα συνδεδεμένη με την βιωσιμότητα και την προοπτική του.

- **Ενισχύουμε την ορατότητα και το επιστημονικό αποτύπωμα του ΤΕΑΠΗ μέσω δημοσιεύσεων στην ελληνική και στη διεθνή επιστημονική κοινότητα.**

Η δημοσίευση της ερευνητικής παραγωγής της ακαδημαϊκής κοινότητας του Τμήματος (μελών ΔΕΠ, λοιπού διδακτικού προσωπικού, προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών, διδασκόντων) θα πρέπει συστηματικά να ενισχυθεί μέσα από πολιτικές ελάφρυνσης του διδακτικού μόχθου, ενίσχυσης των μαθησιακών στόχων και συστηματικότερης σύνδεσης του εκπαιδευτικού με το ερευνητικό έργο. Στην κατεύθυνση αυτή αξιοποιούμε τα μεταπτυχιακά προγράμματα και τα νεοϊδρυθέντα ερευνητικά εργαστήρια του Τμήματος.

- **Διεκδικούμε συλλογικά και μέσω των θεσμικών οργάνων του ΕΚΠΑ τη βελτίωση της κτηριακής υποδομής του και την αύξηση του ανθρώπινου δυναμικού του Τμήματος.**

Η διασπορά της κτηριακής υποδομής του Τμήματος στον Αθηναϊκό αστικό ιστό προσφέρει το πλεονέκτημα ενός αστικού campus ενταγμένου στην πνευματική και πολιτιστική ζωή της πόλης και αποτελεί ευκαιρία για συνέργειες με άλλα πανεπιστημιακά τμήματα του κέντρου καθώς και κοινωνικούς φορείς. Επιδιώκουμε τη βελτίωση της κτηριακής υποδομής, την τήρηση των προδιαγραφών ασφαλείας των πανεπιστημιακών κτηρίων και τη βελτιστοποίηση της χρήσης των διαθέσιμων χώρων. Διασφαλίζουμε τη λειτουργία των εργαστηρίων και της Βιβλιοθήκης του Τμήματος. Τέλος, εξαντλούμε κάθε δυνατότητα για προκήρυξη νέων θέσεων μελών ΔΕΠ, ΕΕΠ και ΕΔΙΠ.

- **Παρεμβαίνουμε στην επιστημονική συζήτηση και στην εκπαιδευτική πολιτική που αφορά την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Στοχεύουμε στην ένταξη του Τμήματος σε ευρύτερες σχολές που αφορούν την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων.**

Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα είναι κατακερματισμένη ακολουθώντας τον καταμερισμό της εργασίας που επικρατεί στο χώρο της απασχόλησης και όχι στο πεδίο της γνώσης και της επιστήμης. Οι σχολές Επιστημών της Αγωγής αφορούν αποκλειστικά την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, ενώ οι εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης προέρχονται από σχολές που θεραπεύουν άλλες επιστήμες και στις περισσότερες περιπτώσεις δεν διαθέτουν επιστημονική κατάρτιση στο αντικείμενο της εκπαίδευσης. Σε διακριτές σχολές εκπαιδεύονται επίσης οι εκπαιδευτικοί της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης καθώς και οι παιδαγωγοί της πρώιμης παιδικής ηλικίας. Η πολιτεία, έχοντας διαμορφώσει ένα προβληματικό πλαίσιο όσον αφορά την Παιδαγωγική Επάρκεια των εκπαιδευτικών, ακολουθώντας ευκαιριακές πολιτικές εξυπηρέτησης κλαδικών αιτημάτων και δημιουργώντας Παιδαγωγικά Τμήματα με αντικείμενο που αντιστοιχεί στις ηλικιακές ομάδες 4-6 ετών και 6-12 ετών, έχει δημιουργήσει μία στρεβλή συνθήκη η οποία κατακερματίζει γνωστικά αντικείμενα και δημιουργεί εσωτερικές οριοθετήσεις και ιεραρχίες στο επάγγελμα των εκπαιδευτικών. Η συνθήκη αυτή ενισχύεται από παγιωμένες πρακτικές και σχέσεις εξουσίας εντός της πανεπιστημιακής κοινότητας, γεγονός που δεν διευκολύνει τον επιστημονικό διάλογο και την ουσιαστική αντιμετώπιση του ζητήματος της Παιδαγωγικής Επάρκειας των εκπαιδευτικών. Το ΤΕΑΠΗ επιδιώκει να παρέμβει ενεργά στο διάλογο αυτό με στόχο την επεξεργασία μιας ολοκληρωμένης πρότασης για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων σε ενιαίες σχολές. Η προοπτική αυτή προϋποθέτει συνέργειες με όλα τα Τμήματα και Σχολές που εμπλέκονται στην βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών (π.χ. Τμήματα Ανθρωπιστικών και Θετικών Επιστημών, ΦΠΨ κλπ). Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η προοπτική της επανεμπλοκής του Τμήματος στη δια βίου εκπαίδευση και ενδοεπαγγελματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η οποία μετά την κατάργηση των Διδασκαλείων ουσιαστικά δεν υφίσταται.

- **Συνεχίζουμε και εμβαθύνουμε το κοινωνικό έργο του ΤΕΑΠΗ.**

Ενισχύουμε τις συνεργασίες και συνέργειες με τους κοινωνικούς και πολιτιστικούς φορείς καθώς και με την ευρύτερη εκπαιδευτική κοινότητα και υποστηρίζουμε τις δράσεις εθελοντισμού και κοινωνικής ευθύνης των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας του ΤΕΑΠΗ. Καλλιεργούμε διαδικασίες διαβούλευσης και σχέσεις συλλογικότητας και αντιλαμβανόμαστε το Πανεπιστήμιο ως πεδίο παραγωγής γνώσης, πολιτισμού και πολιτικής κουλτούρας, δηλαδή ως ενεργό φορέα της κοινωνίας των πολιτών σε μια σύγχρονη πολυπολιτισμική, κοσμοπολιτική δημοκρατία.

Υπάρχει διαδικασία διαμόρφωσης συγκεκριμένου βραχυ-μεσοπρόθεσμου (λ.χ. 5ετούς) σχεδίου ανάπτυξης; Πόσο αποτελεσματική κρίνετε ότι είναι η διαδικασία αυτή;

Αν και με το νόμο 4009/2011 η διαδικασία του προγραμματισμού έχει ουσιαστικά μετατοπισθεί στο επίπεδο της Σχολής Επιστημών της Αγωγής, η ακαδημαϊκή κουλτούρα της σχετικής αυτοτέλειας των Τμημάτων παραμένει ισχυρή με συνέπεια το Τμήμα να εμπλέκεται, μέσω της Γενικής Συνέλευσης, στη διαδικασία αυτή. Ωστόσο, η αναπτυξιακή στρατηγική υπόκειται στους περιορισμούς που προαναφέρονται παραπάνω και ιδιαίτερα στην περιορισμένη αυτονομία των ελληνικών ΑΕΙ, στο βαθμό που δεν ορίζουν τους πόρους, τον προγραμματισμό των νέων θέσεων διδακτικού προσωπικού, τον αριθμό των εισαγομένων φοιτητών κλπ.

Τι προσπάθειες κάνει το Τμήμα προκειμένου να προσελκύσει μέλη ακαδημαϊκού προσωπικού υψηλού επιπέδου;

Το ΤΕΑΠΗ διαθέτει ένα αξιόλογο επιστημονικό και ερευνητικό προφίλ και αποτελεί κέντρο καινοτομίας και αριστείας στη διδασκαλία και στην έρευνα στις Επιστήμες της Εκπαίδευσης. Το στοιχείο αυτό σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το ΤΕΑΠΗ ανήκει στο πλέον κεντρικό και αρχαιότερο πανεπιστήμιο της χώρας λειτουργεί ως πόλος έλξης για υψηλού επιπέδου ακαδημαϊκό προσωπικό, ενώ του επιτρέπει να συμμετέχει στην ενδοακαδημαϊκή κινητικότητα, έχοντας συχνά τροφοδοτήσει άλλα πανεπιστημιακά τμήματα με ακαδημαϊκό προσωπικό υψηλού επιπέδου. Παρά ταύτα, το σημαντικότερο εμπόδιο στην όλη διαδικασία προσέλκυσης νέου και αξιόλογου ακαδημαϊκού προσωπικού είναι η έλλειψη πιστώσεων για προκήρυξη νέων θέσεων μελών ΔΕΠ.

Πώς συνδέεται ο προγραμματισμός προσλήψεων και εξελίξεων μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού με το σχέδιο ακαδημαϊκής ανάπτυξης του Τμήματος;

Ο προγραμματισμός των προσλήψεων για το ΤΕΑΠΗ πραγματοποιείται με βάση τις ελλείψεις και τις ανάγκες του Προγράμματος Σπουδών. Ωστόσο κατά την αξιολογούμενη τριετία δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία νέα πρόληψη μέλους ΔΕΠ. Οι εξελίξεις, από την άλλη μεριά πραγματοποιούνται στη βάση κριτηρίων που αποφασίζουν τα ίδια τα μέλη ΔΕΠ. Το γεγονός ότι οι εξελίξεις στο Τμήμα μας πραγματοποιούνται συνήθως ανά χρονικά διαστήματα που ξεπερνούν τα όρια του νόμου, δείχνει τις υψηλές απαιτήσεις ακαδημαϊκής ποιότητας που διατρέχουν την

παράδοσή μας. Εντός πάντως της εν λόγω τριετίας πραγματοποιήθηκε ικανός αριθμός επιτυχών εξελίξεων.

Πόσους φοιτητές ζητάει τεκμηριωμένα το Τμήμα ανά έτος; Πόσοι φοιτητές τελικά σπουδάζουν ανά έτος και ποια είναι η προέλευσή τους ανά τρόπο εισαγωγής (εισαγωγικές εξετάσεις, μετεγγραφές, ειδικές κατηγορίες, κλπ);

Αντικειμενικά το Τμήμα, με βάση το ανθρώπινο δυναμικό και τις υποδομές του, μπορεί να εκπαιδεύσει 80-100 φοιτητές/τριες ανά έτος. Το σύστημα των μετεγγραφών αποτελεί τη σημαντικότερη στρέβλωση στη διαδικασία εισαγωγής του φοιτητικού πληθυσμού στα ΑΕΙ γιατί υποκαθιστά την απουσία ουσιαστικών πολιτικών φοιτητικής μέριμνας (σίτιση, στέγαση, κοινωνική υποστήριξη) με μετακίνηση των φοιτητών/τριων στον τόπο κατοικίας. Το σύστημα αυτό έχει ως συνέπεια την αποδυνάμωση του φοιτητικού πληθυσμού των περιφερειακών πανεπιστημίων και την επιδείνωση της αναλογίας διδασκόντων/διδασκομένων στα μεγάλα Πανεπιστήμια και κυρίως το ΕΚΠΑ. Επιπλέον, αλλοιώνει το κριτήριο της επίδοσης που διέπει το σύστημα της εισαγωγής στα ΑΕΙ με κοινωνικά κριτήρια, πράγμα το οποίο αποτελεί διεθνή πρωτοτυπία. Το 2015-2016 εσήχθησαν μέσω του γενικού συστήματος εισαγωγής των Πανελληνίων Εξετάσεων 133 φοιτήτριες/ες. Ο αριθμός των εισακτέων αυξήθηκε με το σύστημα των Μετεγγραφών κατά 64 και με τις ειδικές κατηγορίες εισακτέων (κατατακτήριες και αλλοδαποί) κατά 25, με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός των πρωτοετών κατά το 2015/16 να ανέλθει στους 222 φοιτήτριες/ες.

Τι προσπάθειες κάνει το Τμήμα προκειμένου να προσελκύσει φοιτητές υψηλού επιπέδου;

Το ΤΕΑΠΗ δεν χρειάστηκε μέχρι σήμερα να καταβάλει ιδιαίτερες προσπάθειες για την προσέλκυση υψηλού επιπέδου φοιτητών/τριων. Ήταν Τμήμα που πρόσφερε πτυχίο με επαγγελματική προοπτική, βρίσκεται σε κεντρικό Πανεπιστήμιο και τουλάχιστον οι φοιτητές/τριες που προέρχονταν από εισαγωγικές εξετάσεις είχαν από τις υψηλότερες βαθμολογίες. Η ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου που παράγεται στο Τμήμα αποτυπώνεται στους αριθμούς των υποψηφίων που προσπαθούν κάθε χρόνο να εισαχθούν στα ΠΜΣ μας. Το ίδιο ισχύει και για όσους επιθυμούν να δώσουν κατατακτήριες εξετάσεις για δεύτερο πτυχίο.

Το βασικό μέσο προσέλκυσης φοιτητών/τριων είναι η ποιότητα των προγραμμάτων μας και η προστιθέμενη αξία των τίτλων σπουδών που απονέμουμε στην επιστημονική και επαγγελματική πορεία των αποφοίτων. Επιδιώκουμε να αναπτύσσουμε προγράμματα που να υπηρετούν την επιστήμη και ταυτόχρονα να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες αναζητήσεις της ελληνικής κοινωνίας.

9. Συμπεράσματα και προοπτικές

Το ΤΕΑΠΗ είναι ένα Πανεπιστημιακό Τμήμα με εξαιρετικό και καινοτόμο διδακτικό και επιστημονικό έργο εθνικής και διεθνούς αναγνώρισης που επιμένει να λειτουργεί με την ουσιαστική συμμετοχή των φοιτητών του σε κοινωνικά ευαίσθητες κατευθύνσεις. Ένα Τμήμα που ενδιαφέρεται (εξαιτίας και του αντικειμένου του) για το συνολικό ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, για την «κρίση» του οποίου διαθέτει και αναλύσεις και προτάσεις.

Τα οργανωτικά προβλήματα του ΤΕΑΠΗ προκύπτουν από την ένταση ανάμεσα στους στόχους του και τις υποδομές του. Μια ένταση που το προσωπικό αρνείται συνειδητά να τη διαχειριστεί είτε με «εκπτώσεις» στους στόχους του, είτε με παραβίαση των ακαδημαϊκών του αρχών.

Σήμερα το ΤΕΑΠΗ βρίσκεται μπροστά σε καταγιστικές θεσμικές και οικονομικές εξελίξεις που ανατρέπουν τα δεδομένα και μας υποχρεώνουν να διαμορφώσουμε μια σειρά από νέους σχεδιασμούς.

- Το κτηριακό πρόβλημα τέθηκε με ασφυκτικό τρόπο, με αποτέλεσμα τη μερική μετεγκατάσταση βασικών υποδομών του Τμήματος η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις δεν έχει ολοκληρωθεί ή έχει συμπιέσει σοβαρές λειτουργίες του.
 - Η οικονομική κατάσταση της χώρας συνεπάγεται δραστική μείωση του προσωπικού, αλλαγή του προφίλ των φοιτητών που επιλέγουν να παρακολουθήσουν το ΠΠΣ του Τμήματος και μείωση των αιτήσεων για παρακολούθηση των ΠΜΣ. Αυτό μας οδήγησε να πραγματοποιήσουμε δραστική αλλαγή του ΠΠΣ, ούτως ώστε να διασφαλίσουμε τη βιωσιμότητα του Τμήματος και να εξυπηρετήσουμε νέες ανάγκες της κοινωνίας, αλλά και της αγοράς εργασίας.
 - Στις νέες αυτές συνθήκες το Τμήμα θα πρέπει να αναστοχασθεί πάνω στη στρατηγική του, ιδιαίτερα όσον αφορά το σχεδιασμό των μεταπτυχιακών του προγραμμάτων, αλλά και τη θέση του στο γενικότερο χάρτη της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στη χώρα.
 - Η κατάργηση του Διδασκαλείου Νηπιαγωγών αφήνει ανοικτό ένα κρίσιμο πεδίο παρέμβασης από την πλευρά του Τμήματος. Στο νέο πλαίσιο η δράση του ΤΕΑΠΗ θα μπορούσε να αξιοποιήσει τις υπάρχουσες υποδομές και εμπειρίες για τη δημιουργία προγραμμάτων τόσο στον τομέα της διαβίου εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, όσο και σε αυτόν που αφορά την παιδαγωγική και διδακτική επάρκεια εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
 - Η λειτουργία των ερευνητικών εργαστηρίων του Τμήματος, μετά την πρόσφατη θεσμοθέτησή τους, θα πρέπει να ενισχυθεί προκειμένου να υποστηρίξει αποτελεσματικά το ερευνητικό και εκπαιδευτικό έργο του Τμήματος.
- Η ανάπτυξη συνεργειών με συναφή τμήματα και σχολές του ΕΚΠΑ και η συνεργασία με το ΠΤΔΕ στο πλαίσιο της νέας Σχολής Επιστημών της Αγωγής οφείλει να αποτελέσει έναν στόχο που θα υπηρετήσει αποτελεσματικά την οργάνωση των σπουδών στην εκπαίδευση και θα διασφαλίσει ένα καλύτερο μέλλον και για το Τμήμα και για τους/τις φοιτητές/τριες του.